

NOVI TRG Z OKOLICO

**Arhitekturni in zgodovinski oris mestnega predela
in objektov, lastniki hiš in arhivsko gradivo
Zgodovinskega arhiva Ljubljana**

NOVI TRG Z OKOLICO

**Arhitekturni in zgodovinski oris mestnega predela in objektov, lastniki hiš
in arhivsko gradivo Zgodovinskega arhiva Ljubljana**

Razstava Zgodovinskega arhiva Ljubljana
atrij Mestne občine Ljubljana in avla Zgodovinskega arhiva Ljubljana
Ljubljana, 2006

Strokovna priprava razstave in kataloga

Uredniški odbor

Oblikovanje razstave in kataloga

Lektoriranje

Prevod

Fotografska dela in digitalizacija

Mikrofilmanje in digitalizacija

Računalniški prelom

Tisk

Naklada

Izdal in založil

Jože Suhadolnik, mag. Sonja Anžič

mag. Sonja Anžič, Nataša Budna Kodrič, Jože Suhadolnik

Jože Suhadolnik

Mija Mravljja

Vesna Črnivec

Tatjana Rodošek

Mikrofilm d.o.o., Ljubljana

Medit d.o.o., Notranje Gorice

Tiskarna Pleško d.o.o., Ljubljana

400 izvodov

Zgodovinski arhiv Ljubljana, zanj direktorica Nataša Budna Kodrič

Finančna sredstva sta zagotovila Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Mestna občina Ljubljana.

© Avtorske pravice ima Zgodovinski arhiv Ljubljana.

Na naslovni strani: **Franz Deschmann, Načrt dela mesta Ljubljane, 1820**, razširitev ulic na območju porušenega kapucinskega samostana in njemu pripadajočih vrtov, detajl, kolorirana matrica / 96,5 x 63,5; *ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/2, 2*

Na hrbtni strani: **Andreas Trost, Novi trg in Lontovž, 1679** (bakrorez iz Valvasorjeve *Topographie Ducatus Carnioliae modernae*), priredil V. Novak, reprodukcija o. 1930 / 12,7 x 7; *ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ III/A3 (1-392)*

CIP – Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

711.61(497.4 Ljubljana)

SUHADOLNIK, Jože, 1954-

Novi trg z okolico : arhitekturi in zgodovinski oris mestnega predela in objektov, lastniki hiš ter arhivsko gradivo Zgodovinskega arhiva Ljubljana : razstava Zgodovinskega arhiva Ljubljana : atrij Mestne občine Ljubljana in avla Zgodovinskega arhiva Ljubljana / [priprava kataloga Jože Suhadolnik, Sonja Anžič : prevod Vesna Črnivec ; fotografska dela Tatjana Rodošek]. - Ljubljana : Zgodovinski arhiv, 2006

ISBN 961-6247-18-2

1. Gl. stv. nasl. 2. Anžič, Sonja

226483712

VSEBINA

	Uvod	5
Jože Suhadolnik	Novi trg z okolico	
	Arhitekturni in zgodovinski oris mestnega predela	7
	Arhitekturni objekti – sprehod po lokacijah	15
	<i>Novi trg and surroundings – streets and most famous architectural objects</i>	42
	Starejše vedute obravnavanega predela Ljubljane	53
	Starejše karte in načrti obravnavanega predela Ljubljane	55
	Imena ulic, trgov in nabrežja	59
	Vladislav Fabjančič, Hiše in njihovi lastniki	66
Sonja Anžič	Hiše na Novem trgu in okolici ter njihovi lastniki in prebivalci v 19. stoletju	151
	<i>The houses on Novi trg with surroundings their owners and inhabitants in the 19th century</i>	188
	Slikovno gradivo	191
	Seznam razstavljenega gradiva	235

UVOD

Zgodovinski arhiv Ljubljana s pričujočim projektom nadaljuje svoj triletni cikel razstav s katalogi. Temeljijo na strokovnem delu, raziskavah arhivskega gradiva, ki ga hrani, to je gradbenih načrtih, urbanističnih in regulacijskih planih, fotografijah in razglednicah, grafikah in vedutih, knjigi hiš, listinah, rokopisnih in računskih knjigah in seznamih ter na dognanjih humanističnih ved.

Vsebina in kontekst razstave in kataloga s poudarkom na reprodukcijah arhivskega gradiva in znanstvenim aparatom odsevata, združujeta in zaokrožujeta urbanistični, umetnostnozgodovinski, zgodovinski pregled in oris dogajanja na določenem prostoru v preteklosti. Razstavljeni in v katalogu reproducirani so starejši in mlajši arhivski dokumenti, ki jih hrani naš arhiv. Širši javnosti jih še nismo imeli priložnosti predstaviti in to je tudi naš temeljni cilj.

Razstava in katalog predstavljata nadaljevanje umetnostno-zgodovinskih in zgodovinskih orisov določenih urbanih karejev, pomembnih mestnih trgov, tokrat Novega trga z okolico, ki v mejah srednjeveškega prostora zaokrožuje prostor od Cozove ceste, nabrežja Ljubljanice z Bregom, Dvornim in Kongresnim trgom ter Vegovo ulico.

Jože Suhadolnik

Urbanizem pomeni skrb za skladno sobivanje človeka in narave v najširšem smislu. Njegova osnovna naloga je vsestransko preiščeno načrtovanje človeških posegov v naravno okolje in urbani prostor, tako da se sistematično vnaša ekološka dognanja in osnovne prostorske zahteve v prakso. Smisel njegovega obstoja je, da ob upoštevanju naravnih in prostorskih danosti in sočasnih tehnoloških možnosti ustvarja temelje za sonaraven razvoj naselij in smotrno namestitev raznih potrebnih naprav sodobne civilizacije.

Urbanizem postavlja temeljno izhodišče za vse dejavnosti, ki posegajo v okolje, to je za celotno gradbeništvo, stavbarstvo in zlasti arhitekturo kot njegovo najbolj eminentno umetniško vejo. Arhitektura daje urbanistično lociranim zgradbam estetsko in duhovno podobo tako, da poleg namembnosti in konkretne funkcije vsakega objekta upošteva tudi ekološke zahteve ter zgodovinske in druge značilnosti urbanega okolja, ki vanj posega s svojimi stvaritvami in ga dopolnjuje.

Urbanizem je nepogrešljiva vez med ekologijo in stavbarstvom oz. arhitekturo, saj s svojimi izhodiščnimi premisami postavlja prvi pogoj za skladno, celostno uravnoteženo oblikovanje urbanega okolja in razvoja, za ustvarjanje zdravih, kulturnih bivalnih razmer, za večjo kvaliteto življenja.

Draga Ahačič, SOS za ljubljanski urbanizem, Sobotna priloga Dela, december 2001

NOVI TRG Z OKOLICO ARHITEKTURNI IN ZGODOVINSKI ORIS MESTNEGA PREDELA

Jože Suhadolnik

Na območju današnje Ljubljane je najprej stala naselbina Venetov, nato Ilirov in še pozneje ilirsko-keltskih Japodov. V 3. stoletju pred našim štetjem so Ljubljansko kotlino poselili keltski Tavriski. Ti so se pozneje zlili z Rimljani, ki so v sotočju Gradašnice in Ljubljanice med letoma 100 in 50 pred našim štetjem ustanovili svojo utrjeno vojaško naselbino Julijo Emono. Ime je najbrž keltskega izvora. Naselbina je leta 15 našega štetja z odlokom cesarjev Avgusta in Tiberija dobila status civilnega mesta in postala prvo urbano naselje na naših tleh. V okviru rimske province Panonije oz. Gornje Panonije je bila upravno središče za današnjo Gorenjsko in za del Notranjske in Dolenjske. Rimljani so čez Ljubljanico zgradili most in regulirali njeno rečno strugo. Emona je bila utrjena z močnim obzidjem, njena vzhodna stranica je mejila na današnjo Vegovo ulico oziroma na srednjeveško mestno obzidje Novega trga. Kot strateška postojanka je odigrala pomembno vlogo v številnih vojnah. Štela je 5000 do 6000 prebivalcev, pretežno trgovcev in rokodelcev, pa tudi državnih uradnikov in vojnih veteranov. Imela je tlakovane ulice, zidane hiše z javno kanalizacijo, centralnim ogrevanjem, mozaičnimi tlaki in ometanimi barvanimi stenami. Bila je tudi pomembno zgodnjekrščansko središče s cvetočo trgovino. Mesto je imelo tudi svoje božanstvo, boginjo Equrno, ki so jo častili na Barju. Emono so večkrat prizadele težke nezgode, vojne in navali raznih plemen. Leta 452 so mesto porušili Huni z Atilo na čelu. Dokončen propad rimskega mesta je pomenila naselitev Slovanov v drugi polovici 6. stoletja. Ti so svojo naselbino raje gradili v varnem zavetju grajskega griča.

Srednjeveška naselbina je nastala v sosesčini antične. Med letoma 1112 in 1125 je plemeniti Rudolf iz Tarcenta podaril oglejskemu kapitulju manjšo posest pri Ljubljanskem gradu. Dokument iz leta 1144, ki priča o

tem, velja za prvo omembo Ljubljane z nemškimi imenom Laibach¹ in nato leta 1146 zasledimo prvo omembo Ljubljane s slovanskim imenom Luwigana.² Prvotna ribiško-čolnarska naselbina pod Gradom je neposredno povezana z nastankom sicer mlajše srednjeveške utrdbe. Sestavljali so jo najstarejši Stari trg, nekoliko mlajši Novi trg in Mestni trg, ki je kot podaljšek prvega verjetno nastal v 12. stoletju. Novi trg, sprva večidel ribiško naselje, je bil naseljen že v 12. stoletju in ni bil podrejen mestni upravi. Mesto so v 13. stoletju tvorila tri jedra in vsako od njih je bilo ograjeno z obzidjem. Le-to je nastajalo postopno, tako da je bilo v 14. stoletju domnevno obzidano že vse mesto. Vanj je vodilo pet mestnih vrat. V obzidani Novi trg sta vodili Nemška vrata pri križnikih in Vicedomska ali Fištamska vrata pri Vicedomski palači. Povezovala pa sta ga Spodnji (Špitalski) in Zgornji (Čevljarski, nekoč imenovan Mesarski) most. Meščani, predvsem obrtniki, so bili združeni v cehe. Mesto je leta 1220 pridobilo mestne pravice, na gradu pa so kovali tudi lasten denar. V listini iz 13. aprila 1243, namenjeni takratnemu mestnemu gospodu, koroškemu vojvodi Bernardu Spannheimskemu, se Ljubljana posebej jasno prvič omenja kot utrjeno mesto. Leta 1270 je mesto zavzel češki kralj Otokar Premisl, osem let pozneje pa je v okviru Kranjske prišla pod habsburško oblast. Prostor, na katerem se je razprostirala rimska Emona, so naši predniki imenovali Gradišče (Purchstal) in je bilo v virih prvič omenjeno leta 1277. Od tedaj ga v zvezi z zemljiško posestjo nemškega viteškega reda križnikov omenja več listin. Ti so v mesto prišli že leta 1263. V samostanu so poleg cerkvenega poslanstva, dobrotornosti in socialne pomoči skrbeli še za splošni in kulturni napredek mesta, pri njih je namreč delovala tudi pripravljalna šola za višje študije.³ Komenda nemškega viteškega reda križnikov je s svojo gosposčinsko posestjo dajala mestnemu predelu Novega trga poseben

¹ Peter Štih v svojem prispevku pomika najstarejšo omembo Ljubljane še nazaj. Zapis *castrum Leibach* za ljubljanski grad v listini oglejskega kapitulja Nomina defunctorum je nastal med letoma 1112 in 1125, Zgodovinski časopis 56, št. 1–2, Ljubljana 2002, str. 11, 16.

² Zgodovinarji navajajo izvor imena Ljubljana različno: po prastarem mestnem božanstvu, ki so ga stari Slovani imenovali Laburus; po imenu latinskega izvora "aluviana" za poplavljačo reko; po poimenovanju Laubach za mlačno reko, močvirje; po izvorni slovenski besedi "luba", "ljubljen", zato, ker jim je bilo mesto pri srcu.

³ Ivan Stopar, Sprehodi po Ljubljani, Kulturnozgodovinski vodnik, Ljubljana 1992, str. 6.

pomen. Nastanek nekaterih ljubljanskih, sprva vikariatnih cerkva in kapel, je mogoče postaviti v zgodnji, verjetno še predromanski čas, na kar bi sklepali po njihovih zgodnjih patrocinijih. Nastale so pod neposrednim vplivom Ogleja.⁴

Ljubljana je leta 1355 postala glavno mesto Kranjske pod oblastjo Habsburžanov. Na bregu Ljubljanice je v 14. stoletju med današnjim Šentjakobskim in Čevljarskim mostom nastalo pomembno пристanišče, poimenovano Breg (delovalo je vse do izgradnje železnice leta 1848). Ljubljana je bila tedaj že obzidana, na izpostavljenih mestih utrjena s stolpi ter povezana z grajsko utrdbo. Novi trg je oklepalo obzidje na črti sedanje Cojzove ceste, se zasukalo na vzhodni rob Vegove ulice in nato pri Univerzi, ob južnem robu parka Zvezde, znova k bregu Ljubljanice. Novo meščansko naselbino na levem bregu Ljubljanice je s starejšo naselbino pod Gradom povezoval Mesarski ali Zgornji, pozneje poimenovan Čevljarski most. Na zgornjem delu Brega je v virih omenjeno javno kopaljšče, balneum. V nekdanjem območju Novega trga se poleg okroglega obrambnega stolpa in Plečnikove predelave ostanka srednjeveškega obzidja v Vegovi ulici ter dela ohranjenega, nekaj metrov visokega obzidja v Križankah ob Cojzovi cesti ni ohranila nobena srednjeveška stavba. Mestni jarek, ki je potekal po večjem delu sedanje Vegove ulice in Cojzove ceste (še do danes je ohranila ime Na Grabnu), pa so kasneje zasuli.

Novi trg je bil poleg Mestnega trga med najbolj prometnimi deli starega mestnega jedra Ljubljane, kjer so se prepletale trgovske poti in menjava različnega blaga. Reka Ljubljanica z živahnim rečnim prometom in prostor ob njej sta služila raznim dejavnostim. Mimo je vodila trgovska povezava med Primorjem in severom. Ljubljana je bila v 15. stoletju eno najpomembnejših habsburških gospodarskih in trgovskih središč. V umetnosti sta se uveljavili slikarska delavnica Janeza Ljubljanskega in Ljubljanska kiparska delavnica. Po potresu leta 1511 so mesto obnovili v renesančnem slogu. Ugodna lega je mestu omogočila razcvet, ki so ga tedaj in v 16. stoletju začasno zavrla turški vpadi.

⁴ Ivan Stopar, op. 3, str. 6.

Mesto Ljubljana si je leta 1504 pridobilo pravico do posebnega predstojnika mestne avtonomije – župana, ni pa še imelo statuta. Poleg običajnega prava je imelo od leta 1320 naprej številne privilegije, potrjene od deželnega kneza. Z napredkom uprave in sprejemom rimskega prava je naraščal pomen mesta kot sedeža deželnoknežjih stanov in deželnih uradov.

Podoba mesta se je začela spreminjati v drugi polovici 15. stoletja. Prevladujoč gradben material sta postala kamen in opeka. Videz srednjeveškega mesta z obzidjem je bil tak, da so poleg cerkva prevladovala pretežno nizke meščanske hiše, ki so kljub poznejšim prezidavam ohranile prvotno zasnovo in izgled. Vendar iz tega obdobja ni ohranjenih srednjeveških meščanskih stavb. Zasledimo le posamezne gotske arhitekturne elemente v interierih, gotske portale in druge detajle.

Ljubljana se v 16. stoletju uveljavi v umetnosti in postane pomembno izobraževalno središče. Leta 1536 je dobila prvo latinsko šolo, ki so jo ustanovili protestanti (danes bi ustrezala gimnaziji), tiskarno in javno knjižnico.

Katastrofalnemu potresu leta 1511 je sledila nova pozidava obzidja, obnova stavb in preoblikovanje uličnih fasad v sklenjeno fasadno linijo oziroma večje palače z dvorišči. S tem so v **renesančnem obdobju** pričele dobivati mestne ulice enotnejšo podobo. Novi trg je v 16. stoletju začel dobivati čedalje bolj plemiški značaj. Meščanske hiše so postajale zidane. Pri ljubljanskih dvorcih, katerih izvor je v domači poznogotski stavbni tradiciji, zasledimo nekatere soodločujoče italijanske prvine. Modernizaciji naj bi sledile tudi mestne obrambne utrdbe. Nicolo Angiolini, Giovanni B. Pieroni in Martin Stier so ob koncu 16. in v začetku 17. stoletja naredili načrte obsežnih novih utrdb, ki pa zaradi prenehanja neposredne nevarnosti turških vpadov niso bile več potrebne.

Izgon protestantov iz Ljubljane na prelomu 16. v 17. stoletje je z odhodom stare, pretežno nemške gospode pustil vrzeli v upravnem aparatu in gospodarstvu. Nadomestili so jih italijanski, zlasti furlanski priseljenci in trgovci, ki so si kmalu pridobili plemstvo. To je bil čas odpiranja proti Benetkam, gospodarske konjunktore, razvoja in zmage protireformacije. Zgodnjebaročne vplive sta posredovala katoliška verska obnova in prihod

jezuitov v mesto leta 1597. Zanje sta bili nesprejemljivi obliki gotika kot znak luteranstva in renesančna arhitektura s človekom v svojem središču. Z ustanovitvijo gimnazije so dali pomen razvoju šolstva.

Renesančno podobo Ljubljane je prekril **barok** in ji dal svoj pečat. Poleg palač so ga zlasti bahavo razkazovale mestne cerkve, ki so lahko vernike prepričale s svojim mogočnim bliščem in obrednim prostorom. Baročna umetnost ni bila toliko stvar okusa kot simbol pripadnosti rimskokatoliški cerkvi. Mesto je dobivalo baročno podobo z združevanjem, nadzidavami in prezidavami meščanskih hiš, barokiziranjem fasad ter združevanjem tipičnih triosnic v večje stavbne enote. Naglašati se torej prične vhodna stranica kot zametek fasade, ki se okoli leta 1630 obleče v italijanske pilastre. Uveljavljati se začne tip dvorca kot stanovanjskega objekta. Notranjščine so odslej krasila razgibana arkadna dvorišča in stopnišča. Svojo veljavo pridobi štukatura kot likovna zvrst. Prebivalci mestnega predela so bili premožnejši sloji, zlasti trgovci in obrtniki, pa tudi plemiči in duhovniki.

V razmeroma ugodnem in cvetočem obdobju 17. in 18. stoletja so znotraj obzidja potekale preureditve starega mestnega dela in živahna stavbna dejavnost. Vrsta posameznikov, J. L. Schönleben, J. V. Valvasor, J. G. Dolničar, F. A. Pelzhoffer ter Academia operosorum in Academia philharmonicorum, je v Ljubljani izpričala zelo visoko raven kozmopolitske, z zahodne, mediteranske in severne smeri oplojene kulture. V mesto so povabili ugledne italijanske umetnike, ki so v precejšnji meri sooblikovali današnjo podobo Stare Ljubljane oziroma zadostili njenim reprezentativnim potrebam. Pred sredino 18. stoletja so postale plodne nove, očitnejše zunanje, zlasti avstrijske pobude. Vseskozi pa je vidna sinteza importirane arhitekture z domačo tradicijo in udomačeno arhitekturo 17. stoletja. Razcvet je doživela obravnava lupine oziroma fasade od prvotno toge do lahkotnejše sheme ter direktnih odmevov avstrijskega baroka od petdesetih let dalje. "Ljubljanska šola" je do konca šestdesetih let uresničila ideal arhitekturi podrejenega sožitja vseh likovnih panog. Prvine celostne arhitekture so se od tedaj naprej osamosvajale, poenostavljali so se scenski elementi in rahljali odnosi med zmeraj bolj togo klasicistično stensko formo in razgibanim, geometrijskim ali naturalističnim detajlom. Vsekakor velja poudariti posebnost ljubljanskega baroka, ki se pod vplivom beneškega umetniškega razvoja ni

razvil v razkošni rokoko, ampak je prešel v umirjeni klasicizem. Barok je z novopozidano križevniško cerkvijo v arhitekturi visoko razpel krila, v družbi z vrhunskimi deli tujih mojstrov pa ustvaril najbolj aristokratsko zadržano celostno umetnino v Ljubljani. V 18. stoletju so prenovili fasade nekaterim meščanskim hišam v predelu Novega trga. Tudi Kongresni trg je v osnovi nastal v času baroka.

Nabrežja Ljubljanice so bila v preteklosti neurejena. Rečno strugo so že v 16. stoletju, a verjetno tudi že prej, zamažali skušali regulirati. Mestni očetje so si zlasti v prvi polovici 18. stoletja močno prizadevali rešiti ta problem. V tridesetih letih srečamo pri urejanju rečne struge stavbnega mojstra Johanna Georga Schmidta in pomočnika Candida Zullianija, poznejšega ljubljanskega baročnega arhitekta. Šele laik, jezuit Gabrijel Gruber, je ob koncu 18. stoletja uspešneje rešil regulacijo Ljubljanice. Takrat so odstranili cerkvico sv. Klementa in Fridolina, imenovano tudi cerkev sv. Lovrenca na Bregu. Opustili so tudi kapelo Vseh svetnikov v nekdanji judovski sinagogi. Mestne oblasti so leta 1770 uvedle številčenje hiš. Leta 1797 pa je izšel prvi slovenski časopis Lublanske Novice od vsih krajev celiga sveta.

Mesto se je lahko še svobodneje razvijalo ob koncu 18. in v začetku **19. stoletja**, v času razsvetljenstva, ki je ponovno odkrivalo antiko. Ljubljano so za kratek čas zasedli Francozi (1809–1813). Odprli so prvo visoko šolo, imenovano École centrale in zasadili prvi drevored. V upravi, šolstvu in kulturnem življenju se je uveljavil slovenski jezik. Postala je glavno mesto Ilirskih provinc. Leta 1843 je pričel izhajati prvi stalni slovenski časopis Bleiweisove Novice. Z Dunaja je leta 1849 pripeljal v Ljubljano prvi vlak in nato do leta 1857 železnica poveže Ljubljano še s Trstom. Po tem je začel upadati rečni promet in končno popolnoma presahnil.

Prva polovica 19. stoletja v arhitekturi ni pustila vidnejših sledov. Podoba mesta se je vendarle nekoliko spremenila in dobila današnje poteze. V arhitekturi tedanji klasicizem ni izhajal iz renesanse kot barok, ampak se je neposredno naslonil na grško antiko. Tedaj so podrli mestno obzidje. Za kongres Svete alianse leta 1821 so kot celoto uredili Kongresni trg. Po njem je sledilo obdobje začetkov načrtnega urejanja mesta, ki so ga usmerjali številni predpisi. Uredili so nabrežja Ljubljanice ter postavili nove kamnite ali železne mostove. V umetnosti in kulturi se je uveljavil preprost in udoben slog dunajskega meščanstva – bidermajer.

V drugi polovici 19. stoletja sledimo hitri širitvi mesta iz starega srednjeveškega jedra ob glavnih prometnih žilah navzven. To je čas historicizma, ki je povzemal oblike iz bogate zakladnice preteklih arhitekturnih slogov. Ljubljana je leta 1875 dobila stavbni red za Kranjsko, ki je urejal gradbeni razvoj mesta, skrb za izvajanje njegovih določil in izdelavo regulacijskih načrtov pa je bila poverjena Mestnemu stavbnemu uradu.

Prispevek k posodobitvi predvsem mestne infrastrukture so pomenili zagon plinarne leta 1861 in elektrarne leta 1897, elektrifikacija, nov vodovod leta 1890, splošni program kanalizacije leta 1898, leta 1901 pa je stekla tudi električna cestna železnica.

Velikonočni potres leta 1895 je pomenil odločilno spremembo in prelomnico v urbanističnem načrtovanju in izgradnji mesta ter spodbudil številne zamisli o novem središču. Pobudnik in organizator obsežnega programa za pozidavo in prenovo mesta je bil ljubljanski občinski svet. Nove urbanistične zasnove in načrte so prispevali mestni arhitekt Anton Wolf in najvidnejša urbanista Camilo Sitte in Maks Fabiani. Dosledno so spoštovali vrednote starega mestnega jedra in v obravnavanem predelu mesta niso načrtovali nobenih vidnih sprememb, le Fabiani je predlagal arkade na nezazidanih bregovih Ljubljane. Mestne stavbe so obnovili ali pozidali večinoma avstrijski in češki arhitekti v historičnem in secesijskem slogu. Večjim predelavam so bili v začetku **20. stoletja** izpostavljeni predvsem pritlični deli fasad. V osrčju mesta so leta 1908 pričeli z regulacijskimi deli nabrežij Ljubljane in čez štiri leta še z poglobljanjem rečne struge. Izdelavo načrtov za ureditev bregov in obrežnih zidov so leta 1912 zaupali arhitektu Alfredu Kellerju. Vsa dela niso bila realizirana, zavrta jih je vojna.

Po razpadu avstro-ogrske monarhije je Ljubljana kot sedež Dravske banovine postala upravno, politično in kulturno središče Slovenije v okviru Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Leta 1919 je bila ustanovljena prva slovenska univerza s petimi fakultetami. Z regulacijo Ljubljane so nadaljevali leta 1930, ko je inženir Matko Prelovšek k reševanju problema pritegnil tudi arhitekta Jožeta Plečnika. Ta je v letih 1932–1941 z dopolnitvijo in delnim preoblikovanjem pred prvo svetovno vojno pričetih regulacijskih del arhitekta Alfreda Kellerja dal sedanjo podobo strugi Ljubljane. Uredil je njene bregove, oskrbel sprehajalne poti, preuredil je

nasade in drevorede. Leta 1936 je pričel z gradnjo Narodne in univerzitetne knjižnice. Dve leti pozneje je z delom začela Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Plečnikove mestne ureditve so bile sicer fragmentarne, vendar postopoma povezane v širše poteze. Urbanizem je razumel predvsem kot umetniško oblikovanje urbanega prostora in kot urejanje mreže ulic in trgov, organiziranih po nekem logičnem redu. Njegov pečat je tako močan, da se je arhitektonskega obdobja prijelo kar ime Plečnikova Ljubljana.

Po drugi svetovni vojni postane Ljubljana politično, kulturno in gospodarsko središče Slovenije. V mestu so se hitro razvijali industrija, obrt, trgovina, bančništvo, gostinstvo, turizem in druge panoge. To je bil čas skokovitega gospodarskega razvoja, ki je privabil številne nove prebivalce, in mesto se je hitro širilo. Danes je Ljubljana mesto kulture in živahnega utripa.

ARHITEKTURNI OBJEKTI

Sprehod po lokacijah

BREG

Z imenom je Breg v virih prvič omenjen leta 1318, in sicer v kopalni knjigi kartuzijanskega samostana v Bistri, ki je imel na tem kraju hišno in zemljiško posest. Tu je nastalo pristanišče za mediteransko blago, les in sol, pripeljano ali odpeljano s čolni in ladjami po Ljubljanici. Poimenovan je po naravni legi, bregu reke.

Breg 8

Med najstarejšimi javnimi stavbami v mestu je omenjena hiša na Bregu 6 (danes Breg 8), v kateri je bil od leta 1630 cesarsko-kraljevi nakladniški urad (v 18. stoletju glavni mitninski urad) za vse blago, pripeljano po vodi. V stavbi so bila stanovanja za uslužbence, k njej so pripadala skladišča za blago. Leta 1776 je Gabrijel Gruber predelal to in sosednjo stavbo (nekdanjo Drnovškovo hišo) v današnjo enotno stavbo. Pročelje stavbe je leta 1777 oblikoval njegov učenec, stavbar Leopold Hofer.

Breg 10

Od leta 1887 do smrti 1923 je v hiši živel dr. Ivan Tavčar, pisatelj in ljubljanski župan v letih 1912 do 1921. To sporoča okrogla napisna plošča z bronastim medaljonskim portretom pisatelja. Ploščo je oblikoval arhitekt Vlasto Kopač, spomenik pa so odkrili leta 1987. Tavčar je bil znan tudi po tem, da je številnim revnim dijakom omogočil izposojlo knjig iz svoje zasebne knjižnice in jim tako pomagal pri šolanju.

Breg 14

V stavbi je bila od leta 1829 dalje znamenita Blasnikova tiskarna. Med drugimi je natisnila Kranjsko čbelico, Prešernove Poezije in Krst pri Savici, vrsto drugih literarnih prvencev naših klasikov in Bleiweissove Novice.

Leta 1989 so na pročelju odkrili spominsko ploščo in doprsni kip Jožefa Blasnika (1800–1872), delo kiparja Stojana Batiča iz leta 1983.

Breg 18

CODELLIJEVA HIŠA

V letih 1688 do 1748 so bili njeni lastniki plemiči Codelliji von Fahrenfeld. Zadnjega, Avgušтина Codellija, je cesarica Marija Terezija tik pred smrtjo leta 1749 povzdignila v barona.

Breg 20

V hiši, danes Pri vitezu, je bila gostilna že leta 1574. Nekaj časa jo je posedoval tudi Prešernov prijatelj Andrej Smole. Znana je po imenitnem portalu z doprsno plastiko viteza s šlemom in perjanico v čelu. Pripisujejo jo Francescu Robbi. Original je bil že pred leti po nemarnosti razbit in ga sedaj nadomešča kopija. Triosna trinadstropna stavba ima baročno, pilastrsko členjeno fasado in balkon. V drugem nadstropju so v štukatumih medaljonih Jelovškove freske štirih elementov in štirih letnih časov. Na vogalu hiše je zelo zlizan robusten odbijač z nakazano bradato glavo, ki sodi v baročni čas.

Breg 22

ZOISOVA HIŠA/PALAČA

Zunaj njenega stavbišča sta ob Ljubljani stala mestno poslopje z gostilno Pri zlati ladji (podrto leta 1827) in hiša bistriškega opata vzdolž mestnega zidu ob Cojzovi cesti (podrta leta 1826) ter med njima cerkva sv. Lovrenca. Današnja palača je nastala na površini prvotnih osmih stavb. S kupno pogodbo za drugo hišo na vogalu Brega in Križevniške ulice, datirano 17. marca 1728, je tu postal lastnik menjalec in trgovec Michael Angelo (Michelangelo) Zois. Ta je nato leta 1760 postal lastnik tretje hiše (v Križevniški ulici), leta 1764 četrte in leta 1771 še pete hiše. Zois je med letoma 1765 in 1770 združil stavbišče štirih manjših triosnih hiš (dveh patidenčnih in dveh križevniških) in jih prezidal v enotno stavbo, ki je že pri prvem številčenju dobila enotno

hišno številko 302. Njej je bila okoli leta 1805 priključena še ena križevniška hiša. Michelangelov sin Žiga je dal zasuti nekdanji mestni jarek in v njem urediti enega prvih parkov v Ljubljani. Dvanajstosno, s prej pilastrsko členjeno fasado so leta 1798 (letnica na portalu) prezidali v današnjo obliko, ki ima klasicistično ubrano zunanjščino z empirskimi poudarki. Notranjost stavbe je ostala večidel nedotaknjena. Na notranjem, podkvastem dvorišču stoji star vodnjak. Na zidu je vzdana litoželezna nagrobna plošča barona Žiga Zoisa iz leta 1818. Na vrtu, ob južnem krilu palače, stoji klasicistični tempietto.

V palači je domoval mecen, baron Žiga Zois. Bila je zbirališče Zoisovega kroga razsvetljencev. V zadnji polovici prejšnjega stoletja je tu živel tudi mislec in dramatik Ivan Mrak. Pri njem so se zbirali učenci in prijatelji slovenske umetnosti in kulturne zgodovine.

V pritličju stavbe je Galerija 22.

Bližina Brega 22

CERVICA SV. KLEMENTA IN FRIDOLINA – SV. BRUNONA IN HUGONA – PRI SV. LOVRENCU

Stala je na Bregu, južno od bistriškega dvorca. Zgrajena naj bi bila leta 1363 (po Dolničarju) oziroma šele leta 1449 (po Kosu). Henrik Stautheimer je na dan sv. Simona in Jude leta 1449 ob njej ustanovil kaplansko službo. Kaplanu je Stautheimerjeva sestra podarila hišo, 3. septembra 1453 pa mu je cesar podelil pravico imeti lastnega ribiča na Ljubljani in Iški. Cesar Maksimilijan je 7. aprila 1504 izločil cerkvico iz oglejske škofije in od tedaj naprej je s kaplanom vred prišla pod duhovsko oblast ljubljanskega škofa. Tu je v 16. stoletju pridigal protestantski superintendent Krištof Spindler. Od leta 1520 je cerkvico branil stolp z obzidjem in jarkom na njeni zahodni strani. Leta 1540 so tu in v okolici zgradili nove utrdbe. Razpadajočo cerkvico je dal podreti bistriški prior Avguštin Brence (Brentius) in na njenih temeljih sezidal cerkvico sv. Brunona in Hugona, ki sta bila zaščitnika kartuzijanskega reda. Temeljni kamen je položil škof Hren in jo 10. septembra tudi blagoslovil. Obletnico posvečenja so praznovali vedno na dan sv. Lovrenca, zato so ljudje cerkvico imenovali "pri sv. Lovrencu".

Nekdanji bistriški dvorec s cerkvico vred je 6. junija 1793 kupil baron Žiga Zois. Dvorec je priključil svojim sosednjim hišam, cerkvico pa dal podreti.

ČEVLJARSKA ULICA

Ime ulice se prvič pojavi leta 1770 v seznamu ljubljanskih hišnih posestnikov z dvema hišama, od katerih je bila ena na Novem trgu. Iz ulice je bil dohod na Čevljarški most. Ob sejnih so čevljarji postavljali svoje stojnice, lesene kolibe na bližnjem Novem trgu in v tej povezavi je ulica dobila ime po njih. Niz treh hiš ob Ljubljani je ob potresu leta 1895 utrpel hude poškodbe in so jih morali v naslednjih letih porušiti. Na levi strani ulice je ostala samo še prva hiša z gostiščem Pri zlati ladjici.

DVORNI TRG

Pri današnjem Dvornem trgu so stala Vicedomska ali Fištamska mestna vrata. Trg je dobil ime po nekdanjem deželnem oziroma vicedomskem dvorcu, ki je stal na mestu sedanje palače univerze. Na tem prostoru je bil v srednjem veku mestni jarek in okrogel stolp na bregu Ljubljane. Sedanjo podobo je dobil v začetku 19. stoletja.

Spomenik slovenskim vojakom

Leta 1981 so v zgornjem delu trga postavili spomenik, posvečen slovenskim vojakom prostovoljcem in borcem za osvoboditev, združitev in enakopravnost jugoslovanskih narodov v letih 1912 do 1918. Kamniti podstavek arhitekta Nikolaja Bežka nosi bronast valj, ki ga je z reliefi okrasil kipar Janez Boljka.

EMONSKA CESTA

Območje Emonske ulice je nastalo v 19. stoletju, potem ko so zasuli jarek ob vzhodnem obzidju srednjeveške Ljubljane.

GOSPOSKA ULICA

Prvotno ime za ulico je bilo Fistanska gasa, nemško Herrengasse. Ime je dobila po vicedomskem dvorcu (Fištamiji), ki je stal ob začetku ulice, kjer je sedaj univerza. Vrhovnik, ki se sklicuje na Vrhovca, trdi, da je ulica vodila od vicedomskega dvorca ob notranji strani mestnega zidu proti Židovski ulici, torej po današnjem Dvornem trgu. Valenčič pa pravi, da to gotovo ne drži, saj je v slovenskem besedilu tiskanega razglasa iz leta 1787 Fistanska gasa navedena na istem mestu kot Herrengasse v nemškem.¹ Gosposko ulico omenja seznam ob štetju leta 1754 popisanege prebivalstva stolne župnije. V ulici so bile hiše najodličnejšega plemstva v deželi in so jo zato pričeli imenovati po vzoru drugih mest. V Vodnikovih Lublanskih Novicah iz leta 1797 se obenem z Gosposko ulico omenja tudi Fistomska ali Fistamska gasa.

Gosposka ulica 1

KNJIGARNA – KAVARNA – MESTNA KNJIŽNICA

V 19. stoletju je bila tu prva slovenska knjigarna. V nadstropju so leta 1898 odprli tedaj najlepšo kavarno v Ljubljani. Načrte zanjo je v secesijskem slogu izdelal arhitekt Janez Jager. Sedaj je v njej Mestna knjižnica.

Gosposka ulica 3

BARBOVA PALAČA

Barbovo palačo je za grofa Jošta Vajkarda Barbo-Waxensteina v letih 1755 do 1756 po zgledu dunajskih palač zgradil arhitekt Matija Persky. Stavba je postavljena povsem na novo, kar je bila tedaj redkost. Pravilno oblikovana fasada je poudarjena s pilastri, razkošnimi kapiteli in z okrasjem oken v treh oseh srednjega rizalita. Atika z nizkimi okni je kot poudarjen venec oblikovana po zgledu dunajskega baroka. Poleg njene zunanosti je zanimiva notranjost z razkošnim triramnim stopniščem s polkrožnima ramama. Skozi v prvo nadstropje

¹ Vlado Valenčič, *Zgodovina ljubljanskih uličnih imen*, Ljubljana 1989, str. 26.

segajoči kamniti portal so vozile kočije do stopnišča in pod njim naprej na dvorišče s hlevi. V ohranjeni niši na nasprotni strani dvorišča je nekdaj stala plastika in poudarjala glavno os.

Gosposka ulica 4

WIESENEDROVA HIŠA

Prednjo fasado iz leta 1741 poudarja borrominijevski portal z masko Molka v temenu. V njenem začetnem traktu je skrit srednjeveški obrambni stolp.

Gosposka ulica 6 in 8

Pomembni baročni hiši na mestu sedanje glasbene šole je poškodoval potres leta 1895, zato so ju porušili.

Gosposka ulica 7

V pritličju stavbe je Galerija Zala.

Gosposka ulica 15 in 17, Salendrova 2

AUERSPERGOV DVOREC/TURJAŠKA PALAČA – MESTNI MUZEJ LJUBLJANA

Auerspergi so imeli na mestu sedanjega portala Mestnega muzeja svoj dvorec že pred letom 1600. Pozidal naj bi ga kranjski deželni glavar, grof Herbard VIII. Auersperg pred letom 1575.² Hiša je bila patidenčna, lastniška oz. prostolastna in so od nje plačevali 10 gld hišnega davka. Leta 1612 je baron Herba(e)rt Auersperg od Danijela Ramschisla kupil še sosednjo Ettendorferjevo hišo v Salendrovi ulici. Grof Janez Andrej Auersperg je verjetno leta 1642, ko je bil povzdignjen v grofovski stan, obe meščanski hiši prezidal v eno. Leta 1651 je kupil oziroma dobil od v zameno križnikov tri hiše v Križevniški ulici. Eno od njih je verjetno vzdal k svoji palači, ki jo je temeljito prenovil v letih 1653 in 1659. Nekdanja renesančna palača je v glavnem taka še

² Ivan Stopar, Sprehodi po Ljubljani, Kulturnozgodovinski vodnik, Ljubljana 1992, str. 110.

danes. Njeno pročelje krasijo pilastri ter dva kamnita klasicistična portala v rusticiranem pritličju, v notranjosti pa baročno arkadno dvorišče. Današnja klasicistična zunanost je dobila šele na začetku 19. stoletja. Značilni visoki prostori z velikimi okni govorijo o plemiškem stanu lastnikov. Leta 1876 je nosila hišno številko (h. št.) 17, leta 1900 h. št. 17 in leta 1910 h. št. 15 in 17.

Mestni muzej Ljubljana je leta 1935 ustanovila Mestna občina Ljubljana. V njeno last je palača prišla dve leti pozneje in od takrat naprej je v njej tudi muzej. V Turjaški palači so odkrili sledi in načine gradnje, v kleti pa so med drugimi najdbami odkrili cesto iz 1. stoletja, po kateri so korakale že rimske legije. V Mestnem muzeju je predstavljena zgodovina Ljubljane. Hranijo najstarejše leseno kolo z osjo na svetu iz leta 3500 pr. n. š., notranjo opremo starih meščanskih hiš, slike mesta, podobe ljubljanskih meščanov in županov, skratka, nekaj sto tisoč predmetov, ki so povezani z ljudmi, dogodki in kraji iz raznih časovnih obdobj. Turjaško palačo so leta 2004 popolnoma prenovili in po načrtih arhitektov Špele Videčnik in Roka Omana preuredili v sodobno muzejsko razstavišče.

V Turjaški palači je od ustanovitve leta 1946 (do izselitve leta 2000) domovala tudi **Slovanska knjižnica** kot ljubljanska okrožna študijska knjižnica. Zbirala je slovanske jezikovne, literarne in kulturnozgodovinske knjige, revije, pokrajinske liste in časnike. Prvotno knjižnično zbirko je prevzela od nekdanje ljubljanske mestne knjižnice, ki jo je leta 1901 ustanovil takratni župan Ivan Hribar in je delovala pod okriljem mestnega arhiva. Z magistratnih prostorov se je v Turjaški dvorec izselila leta 1935 in v njej ostala do leta 2000.

Gosposka ulica 19

V znani gostilni Pod skalco so se med obema vojnama in tudi pozneje zbirali zlasti profesorji humanističnih ved ljubljanske Univerze. Z njihovimi karikaturami so okrašeni gostinski prostori. Na pročelju hiše stoji na profilirani konzoli bronast doprsni portret slovenskega Nobelovca, kemika Friderika Pregla. Izdelal ga je kipar Boštjan Putrih, odkrili pa so ga leta 1981.

JURČIČEV TRG

Trg je bil že v srednjem veku nekakšen predprostor pred lesenim Čevljarskim mostom.

Jurčičev spomenik

Na čelni stavbi Jurčičevega trga 2 stoji na volutni konzoli bronast doprski potret Josipa Jurčiča, časnikarja in pisca prvega slovenskega romana. Portret je naredil kipar Stojan Batič leta 1980, odkrili pa so ga leto kasneje ob stoletnici pisateljeve smrti.

Jurčičev trg 3

Hišo je v drugi polovici 16. stoletja sezidal Pavel de Cotaro na zemljišču, ki ga je kupil od Franca Leberwursta. V njej sta v letih od 1585–1594 bivala deželni fizik dr. Egidi Stainfelder in Pavel Lochmair.

KRIŽEVNIŠKA ULICA

Prvotno je bila Ribiška ulica (Fischergazzen). V njej so živeli podložniki nemškega viteškega reda. Med njimi je bilo več ribičev, zato so jo prebivalci imenovali po njih. Do sredine 16. stoletja je bilo ime še v rabi, v drugi polovici pa zapisniki mestnega sveta že omenjajo Nemško ulico (Teudtsche Gasse). Staro ime ulice so začeli opuščati, zato ker so se ribiči odselili drugam, pa tudi zemljiški gospod hiš je bil nemški viteški red. Zato so jo kratko malo poimenovali Nemška ulica.

KONGRESNI TRG

V prvi frančiškanski oklicni knjigi za čas med letoma 1798 do 1815 najdemo tudi ime Kopcinarski plac (za današnji Kongresni trg). Zapis Kapucinski trg se pojavi v novem seznamu hišnih posestnikov iz leta 1802. Trg

je sprva nastal že v baroku. Ime je dobil po kongresu Svete alianse leta 1821 v Ljubljani, ko so ga kot celoto temeljito preuredili.

Kongresni trg 12

FIŠTAMIJA/VICEDOMSKI DVOREC – DEŽELNI DVOREC – UNIVERZA

Na najbolj reprezentativni lokaciji južnega konca trga dominira stavba Univerze. Prej je na njenem mestu, na severozahodnem vogalu Novega trga, stala stavba Fištamije – deželno knežjega vicedomskega (tudi deželnega) dvorca, zgrajenega pred letom 1511. Avstrijska vlada je leta 1747 položaj deželnega upravitelja – vicedoma ukinila, palačo pa so uporabili za druge upravne namene. V njej so do leta 1791 uradovali in stanovali namestniki deželnega vladarja, stanoval pa je tudi vladar, ko je prišel v Ljubljano. Ob Fištamiji so stala Vicedomska ali Fištamska mestna vrata z zapori in vratarjevim stanovanjem. Leta 1529 so jih okrepili z bastijo iz rezanega kamna. Vrata so bila celo višja od dvorca in so imela na vrhu grajsko kapelo sv. Ahaca. V baroku so na fasado pridali stebrišče in poprsje Karla VI., ki ga je izdelal Francesco Robba in ga danes hrani Mestni muzej. Mestna vrata so po ukazu okrajne gosposke podrli leta 1793,³ dvorec pa je tedaj postal sedež kranjske deželne vlade in pozneje stanovski dvor. Tu je leta 1821 potekal znameniti kongres evropskih vladarjev kot politični zaključek napoleonskih vojn. Po potresu leta 1895 so poslopje podrli in naslednje leto razpisali javni natečaj, na katerem je bil izbran načrt deželnega inženirja Jana Vladimirja Hraskega. Zaradi varčevanja so dali njegove načrte predelati dunajskemu arhitektu Jozefu Hudetzu. Štiri različne fasade je oblikoval v slogu nemške neorenesanse ter jih kombiniral z gotskimi arhitekturnimi prvini. Mogočno poslopje deželnega dvorca (sedeža kranjskega deželnega zbora) z osrednjim dvoriščem so sezidali v letih 1899 do 1902. Glavni fasadi sta dve, prva s slavnostnim balkonom, kupolo in reprezentativnim dohodom z manjšim parkom proti Kongresnemu trgu in druga s stolpom z uro proti Vegovi ulici. Izrazita je rustika pritličja, fasade krasijo medaljoni z grbi štirinajstih nekdanjih kranjskih mest in trgov ter deželni grb na glavnem pročelju. Do konca prve svetovne

³ Ivan Stopar, op. 2, str. 97.

vojne je bil tu sedež kranjskega deželnega zbora, z ustanovitvijo leta 1919 pa je dobila svoje prostore slovenska Univerza.

V vhodni park so leta 1992 postavili kip Evrope, delo kiparja Franceta Kralja. Ob dohodnih poteh stoje na podstavkih doprsni portretni kipi pomembnih univerzitetnih osebnosti.

NOVI TRG

Novi trg, širše

Nekdanji Novi trg je bil kot zametek poznejšega dela srednjeveške Ljubljane znotraj obzidja prvotno ločena naselbina, samostojen del mesta. Naseljen je bil že v 12. stoletju, v 13. stoletju so ga zaščitili z obzidjem. V virih 13. in 14. stoletja je Novi trg poleg Starega trga in Mesta omenjen z latinskim in nemškim imenom. V širšem pomenu je ime omejeno na odprto površino v jedru gosposke četrti na levem bregu Ljubljanice med Križankami, Vegovo ulico in Dvornim trgom. Poleg Lontovža, palače kranjskih deželnih stanov, ki je stala na mestu današnje stavbe Slovenske akademije znanosti in umetnosti, je na Novem trgu med ostalim stal tudi Auerspergov knežji dvorec. Ena najlepših ljubljanskih baročnih posvetnih palač iz šestdesetih let 17. stoletja je bila močno poškodovana v potresu leta 1895 in so jo ob popotresni obnovi podrli. Na njenem mestu je arhitekt Jože Plečnik v letih med 1936 in 1941 zgradil Narodno in univerzitetno knjižnico.

Novi trg, ožje

Ime Novi trg se je ohranilo do današnjih dni, ko pravzaprav nima več oblike trga, saj je videti bolj kot razširjena ulica. Do potresa leta 1895 so trg na njegovi vzhodni strani zapirale na Bregu ob Čevljarski ulici stoječe hiše. Na trgu, od 14. stoletja je bil srce ljubljanske noblese, stoje baročne palače najimenitnejših plemiških družin nekdanje Kranjske. Proti vzhodu se trg izteka na nabrežje Ljubljane in proti Čevljarski ulici.

Vodnjak v vznožju Novega trga

Ob vznožju Novega trga, ki ga je do prve svetovne vojne zapirala stavba (Obrezova hiša), je arhitekt Boris Kobe leta 1959 postavil vodnjak, sestavljen iz novejše sklede in zgornjih dveh skled/školjk baročnega vodnjaka iz sredine 17. stoletja.⁴ Ta je prvotno stal v nekdanjem vrtu knezov Auerspergov, po letu 1710 pa ga je dal mecen uršulinskega samostana, trgovec Jakob pl. Schellenburg, prestaviti na njihov vrt.

Novi trg 2

BARBOVA PALAČA

Nekdanja Barbova palača je bila barokizirana okoli leta 1740. Njena fasada se odlikuje s pilastrsko členjeno fasado, sočasnim kamnitim portalom in poudarjenim, izrednim štukom v fasadni osi. V njenih prostorih je bil od leta 1920 Delavski dom, sedež levih strank in uredništev njihovih časopisov. Med drugo svetovno vojno je tu oddajala skrivna radijska postaja Osvobodilne fronte slovenskega naroda Kričač, ki je okupator ni mogel odkriti. Tu je preživel zadnja leta do svoje smrti slikar Rihard Jakopič.

Novi trg 3

LONTOVŽ, DEŽELNI DVOREC – SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI

Prvi deželni dvorec oziroma palača deželnih stanov (Landhaus, Lontovž) je bil zgrajena leta 1467 in bil že ob potresu leta 1511 močno poškodovan. Kmalu so se lotili ponovne zidave, a je leta 1524 velik požar uničil pripravljeni les⁵ in pretežni del Novega trga. Novi Lontovž je bil leta 1529 verjetno že dograjen, vendar le kot provizorična stavba. Deželni stanovi – kot lastniki so omenjeni od leta 1476 dalje – so sčasoma nakupili štiri hiše v Salendrovi ulici in verjetno še nekaj hiš v Gosposki ulici ter postavili novi Lontovž, kakršen je videti na Valvasorjevi grafiki. Prvotno je obsegal dva trakta oziroma celo fronto od Novega trga do Salendrove ulice in po njej navzdol do sedanje hišne številke 3. V 16. stoletju so deželni stanovi v poslopju skladiščili slovenske

⁴ Tretjo, največjo skledo/školjko tega vodnjaka so uporabili za vodnjak na Krekovem trgu.

⁵ Ivan Vrhovec, Hauptstadt Laibach, str. 138–139.

protestantske knjige in jih od tod razpečevali med predikante in vernike. V 17. in 18. stoletju je bila palača prizorišče bogate kulturne dejavnosti, saj so v njej deželni stanovi prirejali predstave potujočih gledaliških skupin⁶ in gojencev jezuitskega kolegija, namenjene predvsem izbranemu, vabljenemu občinstvu.

Trakt Lontovža proti Novemu trgu so leta 1774 popolnoma prenovili. V letih 1786 do 1790 so ga po načrtih ljubljanskega stavbarja, deželnega arhitekta Jožefa Schemrla, prezidali v poznobaročnem slogu. Stavba je dobila sedanjbo bogato baročno pilastrsko členjeno fasado. Poudarja jo rizalit s portalom in trikotno atiko, ki jo ob straneh opirata po dva stebra. Trakt v Gosposki ulici je ostal enak kot v Valvasorjevi dobi vse do potresa leta 1895. V stavbi je bila nastanjena večina uradov deželne vlade. Po potresu so trakt ob Gosposki in Salendrovi ulici odstranili in nekoliko prenovili samo trakt na Novem trgu. Odstranili so kitasto okrasje in povečali okna v pritličju. Stavba je s trikotnim strešnim čelom in prav takim na kamnitem portalu obdržala klasicistični izraz, ohranila pa je še elemente baročnega sloga.

V palači od leta 1938 domuje Slovenska akademija znanosti in umetnosti s petimi znanstvenimi in umetnostnimi razredi; ustanovljena je bila leto prej. Na dvorišču so arheologi odkrili najstarejšo halštatsko nekropolo v Sloveniji s 323 žarnimi grobovi iz 11. oziroma 12. stoletja pred našim štetjem.

Kapelica sv. Ahacija

Nahajala se je v deželni hiši na Novem trgu. Odstranili so jo v začetku 18. stoletja. Ponovno jo je leta 1737 dal zgraditi Franc Karol pl. Hohenwart s Kolovca, ki mu je deželno glavarstvo pod tem pogojem prepustilo v uporabo ulico med njegovo in deželno hišo.

V kapelici sv. Ahacija so bili deželni stanovi vselej pri maši, preden so začeli zborovati. Maševal je prelat iz vrst deželnih stanov, ki je imel službo in dohodke stanovskega kaplana. Pozneje se je v prostorih kapelice nahajal vložni in ekspeditni urad deželne vlade.

⁶ Posebno vlogo so imele v 1. polovici 18. stoletja operne predstave italijanskih potujočih gledališč in sredi tega stoletja v Evropi znane igralske družine.

Neptunov vodnjak

Na dvorišču nasproti Turjaške palače, na vogalu Gosposke in Salendrove ulice, stoji zgodnjebaročni Neptunov vodnjak. Dolgo časa je za avtorja lesene plastike Neptuna, narejene pred obiskom cesarja Leopolda I. leta 1660, veljal kipar Gaspar Tolmesinger. Kamnito plastiko in steber je po njegovi smrti izklesal Janez Komersteiner, vse drugo pa je poznejše, morda šele iz 19. stoletja. Do srede 18. stoletja je bilo njegovo prvotno mesto pred Magistratom. Pri njegovi novi postavitvi ob začetku 20. stoletja⁷ je kamnosek Feliks Toman uporabil spolije dveh starejših vodnjakov. Tako sestavljen vodnjak so po koncu druge svetovne vojne postavili na dvorišče SAZU. Po načrtu arhitekta Milana Miheliča je dobil sedanje mesto leta 1991.

Novi trg 4

KOBENCLJEVA PALAČA

Nekdanja Kobencljeva palača z baročnim pročeljem iz sredine 18. stoletja in sočasnim stopniščem je sedaj sedež nekaterih inštitutov Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Novi trg 5

AUERSPERGOVA/LICHTENBERGOVA PALAČA

Nekdanja Auerspergova/Lichtenbergova palača – odlikuje se s klasicistično členjeno fasado, poudarjeno rustiko v pritličju, stebriščnim portalom in pilastri v nadstropjih – je delo furlanskega mojstra Francesca Coconija. Veža, obokana s križnim svodom, se izteče v štirietažno stebno stopnišče s triramno konstrukcijo. Po Šumiju eno najlepših baročnih stopnišč v Ljubljani, je unikum tudi v slovenskem prostoru. V 19. stoletju je bila v stavbi katedralna prokuratura, kamor je kot brezplačni konceptni praktikant zahajal France Prešeren.

⁷ Do tedaj je bil na del Cottovem vrtu pri Gimnaziji Poljane.

Novi trg 6

STRASSOLDOVA HIŠA

Prva (r. 104) in tretja hiša (r.106) sta bili prezidani v eno še pod skupnim lastništvom grofa Orfeja Strassolda po letu 1731. Pri prvem številčenju hiš leta 1771 sta imeli že enotno hišno številko 343. Druga hiša (r. 105) je bila k enotni stavbi priključena pozneje in je imela pri prvem številčenju svojo hišno številko 295. Z letom 1805 pa imajo vse tri hiše kot enotna stavba eno samo hišno številko 221. Orfej Strassoldo, lastnik hiše, jo je po letu 1730 dal po načrtih ljubljanskega arhitekta Carla Martinuzzija prezidati v zrelem baročnem slogu. Imeniten portal v notranjščini s kamnito glavo moža s klobukom in baročno ovratnico sredi temena je leta 1712 izklesal kipar iz Mislejeve ljubljanske kamnoseške delavnice, Padovanec Angelo Pozzo - Putti. Značilna, s temnimi kamnitnimi prstani povezana stebrasta podboja kažeta na beneške zglede in sta kmalu našla svoj odmev ob prezidavah Magistrata.⁸ V tridesetih letih prejšnjega stoletja je bila hiša Naglasova.

V pritličnih prostorih ob Čevljaski ulici je Galerija Hest 35.

Nekdaj Novi trg 8

OBREZOVA HIŠA

Ena najlepših renesančnih stavb v Ljubljani, Obrezova hiša, je bila poškodovana ob potresu leta 1895 in pozneje zaradi del pri regulaciji Ljubljanice, zato so jo leta 1913 ali verjetneje 1914 porušili.

PETERNELOVA ULICA

Po dograditvi novega deželnega dvorca, sedanje univerze, so uredili ulico za njim. Nova ulica je povezovala Gosposko z Vegovo ulico. Profesorski zbor nasproti stoječe realke je prosil mestno občino, naj jo imenuje po Mihaelu Peternelu, prvem ravnatelju in profesorju na realki. Občinski svet je prošnji ugodil leta 1901.

⁸ Ivan Stopar, op. 2, str. 106.

SALENDROVA ULICA

O izvoru imena ulice je precej ugibanj in domnev. Po nekaterih je dobila ime po Nizozemcih iz pokrajine Zeeland (Seeländer), ki naj bi v času Marije Terezije prišli v Ljubljano zaradi osuševalnih del na Barju in so tu stanovali, ali pa naj bi bil ulični naziv popačen iz Zuländergasse. Zadnja domneva nima osnove. Izraz Zuelender in zuelenden so namreč uporabljali največkrat v zvezi z dovažanjem lesa po vodi, dovažanjem peska, popravili pri mostovih in mestnem mlinu ter prevažanjem mestnih funkcionarjev k razdeljevanju sena na travnikih ob Ljubljani. Po nasprotni trditvi se ulica imenuje po družini Salitinger, tudi Solitinger, ki je imela v zadnjih desetletjih 16. in v prvih desetletjih 17. stoletja ob njej svojo hišo. Tako je Salitingerjeva ulica omenjena leta 1575 v zapisniku mestnega sveta in v protestantski matični knjigi umrlih leta 1586. Adrian Sallitinger je bil v letih 1601 in 1602 ljubljanski župan. Ob štetju prebivalstva leta 1754 je v popisu prebivalstva navedena Salentigerjeva ulica. V tiskanem seznamu iz leta 1787 naletimo na Erlanderjevo gaso oziroma Selendergasse, to je sedanjo Salendrovo ulico.⁹

Salendrova ulica je bila nekdanj pomembna povezava med pristaniščem ob Ljubljani, Rimsko in Tržaško cesto.

Salendrova ulica 6

STEINBERGOVA HIŠA

Hiša je umeščena na ozki parceli nekdanj prometne mestne ulice. Nadzidati jo je dal Josef Lang(a)er verjetno okoli leta 1750. Ime je dobila po naslednjem lastniku, zemljemercu Franzu Antonu pl. Steinbergu, rudarskem inženirju v Idriji, slikarju in popisovalcu Cerkniškega jezera, ki je najbrž sam naredil načrt za prenovo fasade. Rustikalno pritličje starejše hiše je iz kamna, nadstropja pa imajo bogato členjeno baročno fasado s pilastri. Simetralo hiše poudarja medaljon edikula v atiki in trikotno čelo. Nad okni so upodobitve antičnih bogov (v

⁹ Vlado Valenčič, op. 1, str. 16.

zgornji vrsti Kronosa, Merkurja in Jupitra, v spodnji vrsti Marsa, Apolona in Diane). Antična glava v štuko tehniki v niši dokazuje lastnikov humanistični nazor.

TRG FRANCOSKE REVOLUCIJE

Na tem prostoru so bila glavna vzhodna mestna vrata Emone, iz katerih je peljala cesta na most čez Ljubljano. Sedanji Trg francoske revolucije je nastal iz srednjeveškega trga pred komendo nemškega viteškega reda križevnikov/križnikov in na prostoru srednjeveškega mestnega obrambnega jarka pred Nemškimi mestnimi vrati,¹⁰ ki so jih podrla leta 1793. Trga se je po letu 1600 prijelo ime Pred Nemškimi vrati (Vor dem Teutschen Thor). Leta 1750 so pri Nemških vratih zgradili glavno stražnico, ki je na tem mestu ostala približno 40 let. Tako je tudi bližnji trg, pred tem imenovan Nemški trg (Deutscher Platz), za krajši čas dobil ime Trg glavne stražnice.¹¹ Leta 1877 so ga preimenovali v Križevniški trg, nato je med letoma 1892 in 1930¹² nosil ime Valvasorjev trg ter do leta 1952 Napoleonov trg.

NAPOLEONOV STEBER/SPOMENIK ILIRIJI

Leta 1929, ob 120. obletnici Ilirskih provinc, so na Trgu francoske revolucije, na mestu, kjer naj bi ob umiku Francozov leta 1813 padel francoski vojak, postavili spominski steber Napoleonovi Iliriji. Pobudo za obeležitev je dala Glasbena matica, da bi poudarila pomen Napoleonovih reform za razcvet slovenske kulture. V spodnji tretjini 13 metrov visokega stebra oziroma obeliska sta vpeti cesarjeva reliefna glava in glava Ilirije (Slovenke) ter izpisani Vodnikovi verzi iz ode Ilirija oživljena. Vanj so vzdali prah iz groba francoskega vojaka, ki je padel v bojih z Avstrijci. Palmovo vejo, darilo francoske republike, so pritrdili na steber po otvoritvi, vrh stebra

¹⁰ Nemška, tudi Križniška vrata so stala na prostoru spomenika Napoleonu in Ilirskim provincam.

¹¹ Vlado Valenčič, op. 1, str. 25.

¹² Ob proslavi 120-letnice Ilirije oživljena je odbor za proslavo prosil, naj bi se Valvasorjev trg pred križevniško cerkvijo, kjer stoji spomenik, preimenoval v Ilirski trg, a predlog ni bil sprejet.

pa je grb Ilirije (označuje poskus novega grba Slovenije). Spomenik sta leta 1929 oblikovala arhitekt Jože Plečnik in kipar Lojze Dolinar. Kamnoseško delo je opravilo podjetje Feliksa Tomana. Postavljen je v sečišče prostorskih osi. Plečnik je ob slovesnem odkritju istega leta zasnoval tudi dekoracijo trga.

Trg francoske revolucije 1–2, Gosposka ulica 18

KRIŽANKE – KRIŽEVNIŠKI PRIORAT, KRIŽEVNIŠKA CERKEV MARIJE POMOČNICE – FESTIVAL LJUBLJANA, SREDNJA ŠOLA ZA OBLIKOVANJE IN FOTOGRAFIJO

Ves jugozahodni del nekoč obzidanega dela Ljubljane – Novega trga – je obsegala posest Nemškega viteškega reda ali križnikov. Križanke še danes imenujemo ves kompleks med Trgom francoske revolucije, Gosposko ulico, Cojzovo in Emonsko cesto.

Prvi naj bi se na tem mestu ustalili templarji, ki so leta 1167 prišli v Ljubljano in postavili cerkev v obliki križa. Za njimi so se okoli leta 1250 naselili križniki/križevniki. Postavili so redovno hišo z bolnišnico, šolo za vzgojo revnih otrok in kapelo, posvečeno Materi božji. Vsaj že leta 1282 je tu namesto kapele stala zgodnjegotska cerkev. Od nje se je ohranilo nekaj kamnoseških členov v lapidariju ob sedanji cerkvi in znameniti relief Krakovske Marije z detetom v naročju¹³ z njenega glavnega portala. Relief je bil ustvarjen med letoma 1265 in 1270 in potrjuje oziroma sovпада z datacijo nastanka prvotne križniške cerkve in redovnega špitala. Leta 1307 je dal komtur Ortelin pl. Hertemberch postaviti mestni zid "na voglu svoje hiše pri sadovnjaku", to je v jugozahodnem delu Novega trga. Potres leta 1511 je poleg mnogih hiš porušil tudi vicedomski dvorec in križevniški samostan s cerkvijo. Današnja stavbo samostana je dal leta 1579 postaviti komtur Lenart pl. Frumentin. Redovna hiša je bila povečana in prezidana v 18. stoletju in nato temeljito popravljena še leta 1906. Staro cerkev so leta 1713 podrli in v letih 1714 in 1715 sezidali sedanjo baročno. Komtur grof Guidobald Starhemberg je izdelavo načrtov zanjo zaupal enemu vodilnih beneških arhitektov tistega časa Domenicu Rossiju, kar priča, da je bila križevniška cerkev za viteški red izrednega pomena. Prvo cerkev s centralnim

¹³ Relief hrani Narodna galerija. njegova kopija pa je postavljena v kapelici na Emonski cesti.

tlorisom v obliki grškega križa na slovenskih tleh so pozidali domači stavbeniki, med katerimi slutimo tudi Gregorja Mačka. Razmeroma visoko dvorano prekriva križni listnati obok, ki nosi visoko streho valovite baročne oblike s podaljšano lanterno kot nadomestkom zvonika. Pročelje s pilastri je za baročni čas oblikovano zadržano in ustvarja klasični videz, značilno za tedanjo beneško arhitekturo. Notranjo opremo je daroval cesarski dvor. V stranskem oltarju visi podoba sv. Jurija slikarja Martina Altomonteja, podobo v oltarju sv. Elizabete pa je napravil flamski slikar Anton Schoonjans. Podobo Marije Pomočnice v glavnem oltarju je naslikal Johann Michael Rottmayr, a je v 19. stoletju zgorela. Nadomestilo jo je delo dunajskega slikarja Hansa Canona iz leta 1859.

Prezidavo in prenovo samostanskega kompleksa,¹⁴ ki je bil naslonjen na del rimskega in na vogal srednjeveškega mestnega obzidja, je v letih od 1952 do 1956 izvedel arhitekt Jože Plečnik. Zgledoval se je po načelih renesančnih arhitektov. V samostanski zid (ostanek srednjeveškega obrambnega sistema Novega trga), ki ga je interpretiral kot hišno fasado, je vgradil vrsto oken in s tem omogočil pogled v notranjost. Peklensko dvorišče za cerkvijo je predvidel za gledališče na prostem, za komorne prireditve in ga oblikoval v izrazit mediteranski prostor. Malo dvorišče ob cerkvi z bogatim renesančnim portalom nekdanje komende je uredil kot intimen arheološki vrt z arkadami. Pod arkadami s stebri iz porušenega Knežjega dvorca so shranjeni ostanki nekdanje samostanske cerkve. Preuredil je dva samostanska atrija, kjer je izvorno oblikoval tlak, stenske svetilke na fasadah ter uporabil stare kipe, portale in druge arhitekturne fragmente porušenih mestnih stavb. K stari vzhodni fasadi osrednjega dvorišča je leta 1953 dozidal arkadni hodnik v obliki gledaliških lož in stebrno lopo, južno fasado pa je oblikoval v zaprt križni hodnik in vogalni stolp; vse skupaj je opremil s sgrafitno dekoracijo in s tem obudil renesančni način krašenja fasad. V trojni stebriščni slavolok za vhodom je postavil kamniti, alegorični figuri napredka in znanosti (moški) ter učenosti in industrije (ženska) dunajskega kiparja L. Kastnerja iz leta 1886, ki sta bili prej na fasadi nekdanjega učiteljišča na Resljevi cesti. V gostinski lokal je vnesel vrsto semperjevskih elementov, kot so sgrafitne preproge na stropu in tleh ter ornamenti iz umetnega

¹⁴ Zgodovino te hiše sta opisala Peter Radics (*Alte Häuser III*, 58–93) in Ivan Vrhovec (*Hauptstadt Laibach*, 142).

kamna. Na zeleni terasi ob dvorišču je še več različnih, predvsem arhitekturnih plastik, ki so jih na njihovem prvotnem mestu zamenjale kopije. Plečnikova učenca, arhitekta Anton Bitenc in Viktor Molka, sta po mojstrovi smrti v bivšem samostanskem vrtu uredila poletno gledališče, najbolj priljubljeno ljubljansko koncertno prizorišče na prostem. Z novimi prireditvenimi prostori je bila arhitekturno in programsko sklenjena Plečnikova zamisel, da bi Vegova ulica postala kulturna magistrala. Ureditev Križank je v tedanjem času veljala za problematično, strokovna javnost pa jo je dolgo odklanjala.

V samostanu so v 19. stoletju prirejali koncerte Filharmoničnega društva, v njem je v letih 1850 do 1899 delovalo okrajno sodišče. Stavba je gostila tudi pomembne tujce in domače plemstvo. Po drugi svetovni vojni so oblasti redovnike izselile in Križanke dodelile Ljubljanskemu festivalu ter Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo.

Spodnji prirezani vogali križevniškega obzidja zapolnjuje Marijino znamenje. V prvotni obliki ga je zasnoval budimpeštanski arhitekt Julius Schmidt, izklesali pa domači mojstri in kamnosek Peter Toman mlajši. Do leta 1918 (1919) je predstavljal spomenik pesniku in izrazito nemško usmerjenemu politiku Antonu Alexandru Auerspergu - Anastasiusu Grünnu. V spomin na prvi Marijanski kongres leta 1924 so križniki izpraznjeno mesto prejšnjega spomenika nadomestili z zdajšnjim kamnitim reliefom Matere božje z detetom v naročju. Na zgornjem delu obzidja je vpeta spominska plošča, odkrita leta 1929 ob 120-letnici Ilirskih provinc. Tedaj je Plečnik ob ta del obzidja postavil tudi javno stranišče.

Trg francoske revolucije 6

SPOMENIK PESNIKU SIMONU GREGORČIČU

Na severozahodni strani trga, na čelu parka na obzidju, pred ostankom emonskega in srednjeveškega obzidja stoji ob vogalni hiši nekakšna antična odprta lopa, pergola, sodoben baldahinski oltar s hermo pesnika Simona Gregorčiča in sega iz stavbne črte v prostor trga. Spomenik so leta 1937 postavili Slovenci, ki so v času fašizma pobegnili s Slovenskega primorja (kulturno društvo Soča) in je delo arhitekta Jožeta Plečnika ter kiparja Zdenka Kalina iz let 1936 do 1937. Prvotno je imel leseno ostrešje, pergolo z obraslo trto, ki so jo v petdesetih

letih zaradi dotrajanosti zamenjali z loki iz umetnega kamna in betonsko vazo. S tem je spomeniku spremenil prvotni simbolni pomen.

Trg francoske revolucije 7

V pritličju stavbe je Kulturno-informacijski center Mestnega muzeja Ljubljana.

Trg francoske revolucije 7, Gosposka ulica 16

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO, ZEMLJEPISNI MUZEJ

Zemljepisni muzej je posebna enota Geografskega inštituta Antona Melika, ki pridobiva, hrani in ureja kartografsko, slikovno in arhivsko gradivo. Kot samostojna državna ustanova je bil ustanovljen leta 1946 in leta 1961 priključen inštitutu.

Kartografska zbirka obsega karte različnih vsebin in meril (od 16. stoletja do danes); poleg splošnih in različnih tematskih kart tudi topografske, šolske stenske karte in atlase. Večina gradiva se nanaša na slovensko ozemlje in sosednje dežele. Med ostalim so na ogled pomembni eksponati, kot so: prva izdaja Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske, Münstrova izdaja Ptolomejeve Geografije in Florijančičeva karta Kranjske iz leta 1744.

V okvir muzeja sodi dvorana v pritličju stavbe na Gosposki ulici 16, namenjena občasnim domačim in gostujočim razstavam, delu s šolskimi skupinami in izvajanju raznovrstnih dejavnosti.

TURJAŠKA ULICA

Knežjo ulico (Fürstenhofgasse), poznejšo Turjaško ulico so odprli leta 1876. Skozi Knežji dvorec je vzpostavila povezavo med Novim trgom in Gradiščem.

Turjaška ulica 1, Gosposka ulica 14, Vegova ulica

KNEŽJI DVOREC/PALAČA – FÜRSTENHOF – NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

Knežji dvorec – Fürstenhof – je na celotnem kompleksu že v poznih 30. letih 17. stoletja in verjetno skoraj do smrti¹⁵ začel zidati grof Volk (Wolf) Engelbert Auersperg (1610 –1673). Domnevno v letih 1640 do 1646 so Turjačani prezidavali tretjo in četrto hišo, katerih lastniki so bili tedaj. Volk Engelbert je leta 1660 kupil še sosednji dve hiši v Gosposki ulici; na povečanje tega krila v Gosposki ulici se nanaša najdena ploščica leta 1937¹⁶ (glej op. 20). Prezidave, nadzidave, širitve in novo zidavo je (do leta 1652) vodil arhitekt Abondio Donino ml. Po letu 1653 je gradnja postajala bolj intenzivna. Ime njegovega naslednika na tem mestu še ni bilo ugotovljeno. Leta 1642 je palača imela štiri krila in se z vzhodnim naslonila na notranji pas mestnega obzidja. Volk Engelbert je okoli leta 1656 najel enega izmed mestnih stolpov in verjetno naslednje leto še del mestnega obzidja. Dvonadstropni prizidek, naslonjen k mestnemu obrambnemu stolpu na zaključku krila ob sedanji Turjaški ulici, je nastal v osemdesetih letih 17. stoletja.

V dvorcu so knezi Turjaški bivali, imeli svojo bogato knjižnico¹⁷ in vrt. Dvonadstropna palača s stolpičasto poudarjeno osjo, razkošnim četverokotnim dvoriščem in z arkadami na elegantnih toskanskih stebričih je bila največja profana baročna arhitektura v Ljubljani. Od Novega trga je na zunaj delovala kot mogočen, dokaj nerazčlenjeni blok z minimalno členitvijo fasade, s šivanimi robovi vogalov in venčnim zidcem s konzolami. V oseh nad dvema polkrožno zaključenima portaloma glavne fasade so bile bifore, v drugem nadstropju oblikovane kot balkonska vrata. Nad preprostim zidcem je bil mezzanin z dvema slepima oknoma in osrednjim ovalnim, ki je osvetljevalo zrcalni obok dvorane. Rizalit sta zaključevala večni zidec s konzolami in streha na zatrep. Slavnostno dvorano v drugem nadstropju so nakazovala večja okna s trikotnimi razprtimi čeli, osrednje je nadomeščala serliana z balkonom. Dvorana se je ponašala z imenitno iluzionistično, arhitekturno-figuralno poslikavo,

¹⁵ Igor Weigl, Ljubljanska palača knezov Auerspergov, Kronika 54, št. 1, Ljubljana 2006, str. 29, 45.

¹⁶ Igor Weigl, op. 15, str. 39.

¹⁷ Uredil in popisal jo je leta 1655 in 1668 Janez Ludvik Schönleben, v popisu je naštetih 3257 del.

eno prvih tovrstnih na slovenskih tleh. Nastala je verjetno leta 1673, kot je bilo zapisano nad vhodnimi vrati.¹⁸ Zanj je najverjetneje poskrbel naročnikov brat in dedič knez Janez Vajkard Auersperg (1615–1677), saj je z upodobitvijo Faetonovega padca upodobil konec svoje politične kariere. Stranski krili palače sta segali do zunanjega pasu dvojnega mestnega obzidja. Obsežno notranje dvorišče so na treh straneh obdajali dvonadstropni arkadni hodniki. V pritličju so loke nosili slopi, v zgornjih nastropjih pa toskanski stebriči. Nižje krilo, naslonjeno na notranji pas mestnega obzidja, je bilo brez arkad. Zaključila ga je razgledna altana z balustradno ograjo, na njeni sredi pa je stal stebriščni paviljon z razgibano streho. Ob urejanju sedanjega Trga francoske revolucije leta 1812 so porušili del Auerspergove galerije, pritličnega arkadnega hodnika (na notranji strani zunanjega pasu obzidja), ki je segala vse do Nemških vrat. Potres leta 1895 je palačo močno poškodoval, tako da so jo morali porušiti.¹⁹

Projekt za novo palačo na mestu prejšnje turjaške je arhitekt Jože Plečnik začel pripravljati že leta 1927. Narodna in univerzitetna knjižnica (svetišče duhovnosti, kot jo je poimenoval avtor) je njegovo najpomembnejše delo v Ljubljani in Sloveniji. Po njegovih načrtih iz let 1930 do 1940²⁰ so štirinadstropno stavbo pričeli zidati leta 1936 in jo končali marca 1941. Gradnjo je izvajal stavbenik Matko Curk.

Knjižnica ima v tlorisu obliko trapeza s štirimi trakti in notranjima dvoriščema. Značilna fasada v kombinaciji opeke in različno obdelanih kamnitih klad²¹ monumentalizira kmečko gradnjo na Krasu. Zasnovana je po zgledu italijanskih palač (firenške Medici-Ricardi, zgled hiše rimskega umetnika Federica Zuccarija), kompozicijsko pa gre za reinterpetacijo zunanjščine Zacherlove hiše z domačim gradivom. Izrazito plastično rešitev poudarjajo še izstopajoča angleška okna s svojo igro svetlobe in sence. Streha "antičnega templja" je

¹⁸ Letnica bi lahko označevala začetek freskiranja. Igor Weigl, op. 18, str. 44.

¹⁹ Ivan Stopar navaja rušenje leta 1937. Takrat so ob kopanju temeljev za NUK našli pozlačeno srebrno ploščico, ki sporoča začetek gradnje dvorca 20. aprila 1660 in graditelja Volka Engelberta grofa Auersperga. Glej: Grajske stavbe v osrednji Sloveniji, I. Gorenjska, Ljubljana, grad in dvorci, str. 126.

²⁰ Projektiranje so spremljale težave s kreditom, postopki za izgradnjo, z lastniki sosednjih hiš, s konkurenčnim Vurnikovim projektom, z novimi standardi in s spremembami pristojnosti za gradnjo.

²¹ Nekateri vgrajeni kamni so arheološki ostanki emonskega zidu oziroma prejšnjih gradenj na tem mestu.

nakazana z okrasnim vencem nad gladko atiko. Veliki navpični okni na obeh straneh čitalnice z antičnima stebroma s pločevinastima volutama ustvarjata presledek v enotnem fasadnem plašču in kažeta na notranji ustroj stavbe. Glavni in stranski portal se izvijeta iz ravnine fasade in je ne prekinjata. Kljuko vhodnih vrat krasita glavi konjičkov, ki ponazarjata mitološkega krilatega konja Pegaza oziroma simboličnega vodnika obiskovalcev v svet znanja. Nad stranskim vhodom stoji bronasta ekspresionistična plastika Mojzesa, delo kiparja Lojzeta Dolinarja iz leta 1927. Stavba ima monumentalno in simbolno notranjost, kjer je prišla do izraza Plečnikova sposobnost poustvarjanja antičnega duha in prezentiranja sijajnih arhitekturnih detajlov. Vmesni stopniščni trakt iz črnega marmorja ter 32 marmornih stebrov peristila povezujejo glavni vhod z veliko čitalnico (obredna pot iz teme proti svetlobi). Ta se ponaša z lepo, obrtniško izdelano opremo, izdelano po vojni po Plečnikovi zasnovi in se naslanja na industrijsko estetiko 19. stoletja. Posebej zanimivi so lestenci. Zanimanje zaslužijo stranska stopnišča s podesti v obliki balkonov.

V svojih trezorjih hrani številne srednjeveške rokopise, inkunabule, renesančne tiske in kot posebnost tudi ilegalno literaturo, tiskano v okupirani Ljubljani v letih 1941 do 1945. Nesreča nemškega poštnega letala leta 1944, ki je poškodovalo čitalnico, je povzročila požar in uničenje 60.000 knjig. Po popravilih so knjižnico odprli leta 1947, tedaj je dobila ime Narodna in univerzitetna knjižnica. Stavbo so leta 2000 protipotresno utrdili, arhitekt Marko Mušič pa je preuredil kletne prostore.

Proti zahodu knjižnica meji na ostanke rimskega in srednjeveškega obzidja. Arhitekt Plečnik je dal nad nekdanje obzidje ob Vegovi ulici postaviti spomeniške portrete literarnemu zgodovinarju Ivanu Prijatelju (modeliral ga je France Gorše, odkrili so ga leta 1942) in utemeljiteljem slavistike na ljubljanski Univerzi Rajku Nahtigalu, Franu Ramovšu in Francetu Kidriču (modeliral jih je Boris Kalin leta 1939, 1940 in 1961). Na desni strani glavnih vrat v Narodno in univerzitetno knjižnico je pritrjen mali medaljonski relief Matije Čopa. Delo medaljerja Staneta Dremlja so odkrili leta 1974 ob dvestoletnici predhodnice Narodne in univerzitetne knjižnice.

VEGOVA ULICA

Ime Babja dolina (Weiberthalgasse) za del sedanje Vegove ulice²² se je v seznamu hišnih posestnikov pojavilo šele leta 1802. V takrat predmestni ulici so povečini stale lesene, z deskami in slamo krite revne hiše. Ime ji je gotovo dala ljudska šaljivost.

Vegova ulica je nastala v 19. stoletju po zasutju jarka ob vzhodnem obzidju srednjeveške Ljubljane. Del ohranjenega obzidja je bil obnovljen že leta 1929 ob odkritju Napoleonovega spomenika. Območje ulice je leta 1932 pričel urejati arhitekt Jože Plečnik²³ sočasno s preoblikovanjem fasade stavbe Glasbene matice. Arhitekt je ulico oblikoval postopno s povezovanjem spomeniške, arhitekturne in parkovne ureditve v kompozicijsko celoto.

Plečnik je leta 1932 pred stavbo Glasbene matice oblikoval terase in galerijo desetih glasbenikov z bronastimi portretnimi glavami – hermami na podstavkih – osmih priznanih slovenskih skladateljev in dveh jugoslovanskih.²⁴ Vsi so delo kiparja Lojzeta Dolinarja iz let 1932, 1937 in 1938. Niz herm glasbenikov nakazuje potek srednjeveškega obzidja, ki se je tu naslonilo na vzhodni obzidni krak rimske Emone. Spremljajo jo nizki vmesni konfini in drevesna kulisa. Ob gradnji Narodne in univerzitetne knjižnice je na ostankih mestnega obzidja – tega je kot relikv antike obdal s klasičnim vencem z zoborezom – v letih 1941 in 1942 uredil teraso s spomeniki – hermami – vidnih slovenskih jezikoslovcev.²⁵ Teraso je zaključil s spomenikom pesniku Simonu Gregorčiču že leta 1937. Vegova ulica se ob poslopju univerze izteče na Kongresni trg. Na robu parka Zvezda je Plečnik postavil vremensko hišico, ki zaključuje ureditev ulice in povezuje njeno os proti jugu z Ilirskim

²² Vlado Valenčič, op. 1, str. 30.

²³ Prva njegova stvaritev na tem območju je Ilirski steber iz leta 1929 na Trgu francoske revolucije.

²⁴ Frana Gerbiča, Matije Hubada, Emila Adamiča (1938), Benamina Ipavca, Jakoba Petelina Gallusa, Davorina Jenka, Hugolina Sattnerja, Antona Foersterja (1937) ter Hrvata Vatroslava Lisinskega in Srba Stevana Mokranjca. Kamnoseško delo je opravil Anton Vodnik.

²⁵ Plečnikovo zamisel so nadaljevali po njegovi smrti in leta 1961 s postavitvijo herm še trem slavistom.

stebrom. Vegova ulica je najbolj zaokrožena Plečnikova urbanistična ureditev, izhajajoča iz zamisli o monumentalni mestni magistrali, ki bi se lahko nadaljevala čez park Zvezdo do Južnega trga.

Vegova ulica 5

GLASBENA MATICA – GLASBENA ŠOLA CENTER

Fasado je leta 1932 za prvi slovenski glasbeni festival uredil arhitekt Plečnik. Dodal ji je na štirih vitkih slopih stoječ balkon v drugem nadstropju in pod njim manjšega v prvem nadstropju, spremenil okenske okvire in pred vhod postavil dve svetilki, taki kot na Tromostovju. Ker so bili temelji na nasutju nekdanjega obrambnega jarka, se je balkon začel posedati. Novo klasicistično fasado Glasbene matice s portreteti glasbenikov v medaljonih²⁶ pod okenskimi parapeti sta leta 1952 oblikovala arhitekta Janez Valentinčič in Tone Žnidaršič, njen portal pa v šestdesetih letih Plečnikov učenec Ciril Tavčar.

Vegova ulica 7

V stavbi je Srednja glasbena in baletna šola Ljubljana.

ZOISOVA CESTA

V prvi frančiškanski oklicni knjigi za čas med letoma 1798 do 1815 najdemo za pot, ki je peljala po zasutem jarku ob mestnem zidu, tudi novo ime na Grabnu Ternouske fare (sedaj Zoisova cesta). V seznamu hišnih posestnikov iz leta 1802 je navedena kot Ob grabnu (Am Graben). Za Graben, ki je potekal ob Zoisovem zemljišču, se je sčasoma uveljavilo ime Zoisov graben. Ko so leta 1825 zgradili še šentjakovski most, so po Grabnu uredili glavno pot za prevoz blaga za iztovarjanje in natovarjanje na Bregu. Novo pot so tedaj začeli imenovati Zoisova cesta.

²⁶ Jakoba P. Gallusa, Kamila Maška, Miroslava Vilharja, Hrabroslava Volariča, Antona Hajdriha in Gregorja Riharja.

Cesto je leta 1927 preoblikoval arhitekt Jože Plečnik, ko je zasadil drevje, uredil pločnike in postavil spominsko piramido. Nato je v petdesetih letih uredil še prostor za obzidjem križevniškega samostana. Blizu križišča Zoisove in Emonske ulice, nad stranskim vhodom v Križanke, je Plečnik ob urejanju le-teh leta 1956 postavil portal v obliki piramide z okrasno kovano železno mrežo in spomenik v obliki herme pesniku Antonu Aškercu ob stoletnici njegovega rojstva. Za spomenik je uporabil slop in nanj vpel pesnikov reliefni portret, ki ga je izdelal kipar Nikolaj Pirnat že leta 1932.

V izteku Križevniške soteske je v obzidje vgradil stari portal in spominsko ploščo s porušene Smoletove hiše na Ajdovščini.

ŽIDOVSKA ULICA

Ime Židovske ulice se je ohranilo kot srednjeveški spomin na bivanje Judov v Ljubljani. Prvi zanesljivi podatek o njihovi naselitvi je iz leta 1327, ko je koroški vojvoda Henrik dovolil skupini Judov iz Čedad in Gorice naselitev v mestu in prevzem banke za posojila in zastave. Po vsej verjetnosti so od tedaj stanovali v posebni četrti Novega trga, ki obsega današnjo Židovsko ulico in Židovsko stezo. Tako Židovska ulica kot prečna Židovska steza sta bili del judovskega geta srednjeveške Ljubljane, ki se je pridruževal križniškemu in plemiškemu delu mesta na levem bregu Ljubljanice. Judje so imeli tudi nalogo vzdrževati del obzidja od Vicedomske palače do rečnega brega. Leta 1515 so po odloku cesarja Maksimilijana in na prošnjo mestne občine morali zapustiti Ljubljano. Vendar šele leta 1517 v trgovski knjigi iz zapuščine Žige Mospacherja prvič naletimo na ime Židovska ulica (Judengasse).²⁷ Od prvotnega starega geta se razen imen ozkih ulic ni ohranilo ničesar. Stavbe na tem mestu so novejšega nastanka.

²⁷ Vlado Valenčič, op. 1, str. 12.

ŽIDOVSKA STEZA

Na mestu hišne številke 4 je po izročilu stala židovska sinagoga. Po izgonu Judov leta 1515 so jo spremenili v cerkev Vseh svetnikov, ki pa ni stala dolgo.

Ime Židovske steze (Judensteig) za pot, ki vodi iz Židovske v Gosposko ulico, se je v seznamu hišnih posestnikov pojavilo šele leta 1802. Edino Valvasor jo omenja kot Reverentz-Gässlein, kar bi pomenilo uličico spoštovanja. Kako so jo domačini imenovali v slovenščini, ni znano.²⁸ Pozneje je ulica slovela po številnih gostilnah.

V pritličju stavbe je Galerija Hest.

Židovska steza 4

V pritličju stavbe je arhitekturna Galerija Dessa.

²⁸ Vlado Valenčič, op. 1, str. 14.

NOVI TRG AND SURROUNDINGS – STREETS AND MOST FAMOUS ARCHITECTURAL OBJECTS

Jože Suhadolnik

BREG

Breg (Bank of the river) was first mentioned in 1318. Here a river port for Mediterranean goods was built. Wood and salt were loaded on the boats and ships voyaging on the river Ljubljanica. Breg in Slovene language means the bank of the river and is named by its natural position.

BREG 8

Breg 8 is one of the oldest secular buildings in the city. From 1630 it was empires' and kings' embarking place for all goods transported up the river. In the 18th century it was the tax head office. There were apartments for the employees and a storehouse in the building. In 1776 it was rebuilt. The design for the new façade was made by Leopold Hofer.

BREG 14

From the year 1829 on there was in the building the famous Blasnik's printing house which printed Bleiweissove novice (Bleiweiss' News) along with many new literary works of Slovene classics.

BREG 20

In the same house as there is today an inn called Pri vitezu (Knight's Inn) there was a pub even in 1574. It is famous for the burst of a knight with a helmet and a plume. The statue is attributed to Francesco Robba. This three-storied house has Baroque frontage, with pilasters and a balcony.

BREG 22

HOUSE OF ŽIGA ZOIS, ZOIS' PALACE

In 1728 the money changer and merchant Michael Angelo Zois became the owner of the house. Between 1765 and 1770 he united more buildings by rebuilding them into one house. Around 1805 another house was added. From 1798 the

house was rebuilt into today's form with Classical urban exterior and empire accents. In a garden's southern part there is a tempietto. Michelangelo's son Žiga had the city's ditch which was situated next to the building filled with earth and arranged one of the first parks in Ljubljana there.

ČEVLJARSKA ULICA

The name of the street (Cobblers street) is first mentioned in 1770. During fairs the wooden huts were posted in the street by the shoemakers, and thus the street got its name. A series of three houses by the river Ljubljana were severely demolished in the 1895's earthquake so the houses were destroyed in the following years. On the left side of the street the first house, with the restaurant Zlata ladjica (Little golden ship Inn), still exists.

DVORNI TRG

By today's Dvorni trg (County Hall Square) there were Fištamska vrata (Vidom city gates). The square was named after ex county vicedom mansion which was situated at the location of today's University building. In medieval times this was the location of the city ditch and a round tower on the bank of the river Ljubljana. The square got its present image in the 19th century.

EMONSKA CESTA

The Emonska cesta (Emona street) area was built after the ditch by the eastern city wall of Medieval Ljubljana had been filled with earth.

GOSPOSKA ULICA

Originally this street was named Fistsanska gasa (Fistsanska path) after vicedom's mansion which is situated at the beginning of the street. Its name is mentioned in 1754 register of inhabitants of the district parish. In this street there were houses of most prominent noblemen.

GOSPOSKA ULICA 1

BOOKSHOP, CAFÉ, CITY LIBRARY

In the 19th century there was the first Slovene bookshop in this building in Gosposka ulica (Noblemen street). In 1898

the most beautiful cafe was opened in the first floor. Its Fin de siècle style was planned by architect Janez Jager. Today the building is occupied by the Mestna knjižnica (Municipal Library).

GOSPOSKA ULICA 3

BARBO'S PALACE

According to plans by the architect Matija Persky Barbo's palace was built for count Jošt Vajkard Barbo-Waxenstein between 1755 and 1756 under the influence of the Viennese palaces. Its façade is accentuated with pilasters, luxurious capitals and decorative windows situated in the three axes of the central risalit. The attic with low windows resembles a stressed garland designed under Viennese Baroque' influence.

GOSPOSKA ULICA 15 and 17, SALENDROVA ULICA 2

AUERSPERG'S MANSION, TURJAK'S MANSION, MUNICIPAL MUSEUM LJUBLJANA

Auersperg's mansion was built by the governor of Kranjska provinca (The Province of Carniola), earl Herbard the VIII Auersperg before year 1575. In 1612 baron Herbert Auersperg bought neighbouring house in Salender street. Earl Janez Andrej Auersperg rebuilt both houses in one, in 1651 bought three more houses in Križevniška ulica (German knights' order street), added one of it to his palace and renovated the whole complex between 1653 and 1659. The Renaissance palace stays nearly untouched. Its façade is decorated with pilasters and with two Classicistic portals in stone, situated in a rusticated ground-floor. In the interior there is a Baroque arcaded yard. It got its today's Classicist exterior only in the 19th century.

Mestni muzej (Municipal Museum) was established by Municipality of Ljubljana and shows city history. From its establishment till 2000 the palace was domicile for Slavic Library as a State Study Library.

JURČIČEV TRG

Even in medieval times this square was a kind of fore-space to the wooden Čevljarski most.

KRIŽEVNIŠKA ULICA

Originally it was called Fishermen' street. Here the servants of German knights' order lived along with fishermen. The name was used until the middle of the 16th century, in second part of which it is already mentioned as German Street because the owner of the street was a German Knights' Order after which the street got its name later on.

KONGRESNI TRG

Between 1798 and 1815 we can find today's Kongresni trg (Congress Square) called Kopcinarski plac. The name was first written in 1802. The square was originally built in Baroque style and got its today's name after the Congress of Holy Alliance held in Ljubljana in 1821 when it was thoroughly renovated.

KONGRESNI TRG 12

FIŠTAMIJA, VICEDOM'S MANSION, UNIVERSITY

At this proper place in 1511 Fištamija was built. This building was vicedoms' county mansion. Until 1791 there were apartments and offices for county regents in it. In 1793 there was a headquarters of Kranjska provinca (Province of Carniola) and later on of class court, County mansion. Here the famous Congress of European rulers took place, denoting the political end of Napoleonian wars. After the earthquake in 1895 the decayed building was demolished and in a public competition the plan of country constructor Jan Vladimir Hrasky and his colleague from Vienna, architect Jozef Hudetz, was chosen. A county mansion, a mighty building with an inner yard, was added between 1899 to 1902. The façade is designed under influence of German Neo-Renaissance with Gothic architectural elements. The house has two façades: one with a balcony for celebrations and with a cupola representing an entrance with a small park towards Kongresni trg and the second façade with a tower and the watch on it facing Vegova ulica. The ground floor is explicitly rustic, the façades are decorated with medallions with fourteen shields of cities and markets and the courts' shield on the main facade. Until the end of the WW I. Kranjski deželni zbor (County Assembly of Carniola) was there. From the establishment in 1919 the University got its offices in it.

NOVI TRG broad

Originally Novi trg (New Square) was like a bud for later development of medieval Ljubljana, originally a separated settlement, an independent part of the town. It was inhabited already in the 12th century, in the 13th it was protected by the city wall. The name Novi trg is restricted to the area in the core of noblemen's quarter situated on the left bank of Ljubljanica between Križanke, Vegova ulica and Dvorni trg.

NOVI TRG narrow

The name of this place has been preserved till today. Until 1895 the eastern part of the square had been closed by the

houses on Breg and on Čevljarska ulica. From the 14th century on the square was the heart of the city noblesse. There were Baroque mansions of most noblemen families of former Kranjska (Carniola). The square spreads towards the bank of Ljubljanica and towards Čevljarska ulica.

NOVI TRG 2

BARBO'S PALACE

Former Barbo's Palace was rebuilt in a Baroque style around 1740. The house is distinguished by pilasters on a façade, by stone portal from the same time and an additional sculptures in façade axis. From 1920 this was the headquarters of Delavski dom, the seat of left wing parties and the their editorial offices. The painter Rihard Jakopič had lived in this house until his death.

NOVI TRG 3

LONTOVŽ, COUNTY MANSION, SLOVENIAN ACADEMY OF SCIENCE AND ART

Lontovž, the first mansion for the county class was built in 1467. In 1511's earthquake it was severely demolished, and in 1524 destroyed by fire. The new provisory Lontovž was probably completed in 1529. In the 16th century the county class used the building as a storehouse for Protestant books and the place to distribute them to the predicants - protestant preachers and believers. County classes organised performances of travelling theatre groups and of the pupils of the Jesuit college in the 17th and 18th century. In 1774 the part of Lontovž facing Novi trg was totally renewed. Between 1786 and 1790 it was rebuilt in late Baroque style according to the plans of the county architect Jožef Schemrl. The building got its contemporary rich Baroque linked façade. It is stressed by risalit with a portal and triangular atica, supported by the side pillars. The house was inhabited by the majority of county rulers. After the earthquake the wing on crossing of Gosposka and Salendrova ulica was demolished and the wing in Novi trg was slightly redesigned. The overwhelming decoration was removed and the ground floor windows were enlarged. The building with triangular roofs frontage and similar stone portal retained Classicistic image, despite its Baroque style.

From 1938 this is the domicile of Slovenian Academy of Science and Art (which was established before).

NOVI TRG 4

KOBENCL'S PALACE

From the late Kobencl's Palace a Baroque frontage and a staircase next were retained. Today it is the seat of some Slovenian Academy of Science and Art (SAZU) institutes.

NOVI TRG 5

AUERSPERG'S-LICHTENBERG'S PALACE

The former Auersperg's-Lichtenberg's Palace is the work of Furlanian master Francesco Coconia. The palace is distinguished by Classical façade, articulated rustica in the ground-floor, and by pillar portals and pilasters in the upper floors. The house has one of the most beautiful Baroque staircases in Ljubljana. In the 19th century this building was used as Cameral Procurariat. The greatest Slovene poet France Prešeren frequently visited this place as a non-paid conceptual practionar.

NOVI TRG 6

STRASSOLDO'S HOUSE

Till 1805 more houses were united into the Strassoldo's House. After 1730 the owner Orfej Strassoldo renewed it in the high Baroque style according to the plans of Ljubljana's architect Carl Martinuzzi. In 1712 a splendid inner portal with the statue of a man with a hat and a high baroque collar was sculptured by Angelo Pozzo - Putti from Padova. In the characteristic dark rings made of stone which connect pillar like door posts Venetian influence is present.

PETERNELOVA ULICA

After having finished building a new county mansion, today's University, they regulated the street behind the building. The street got its name after Mihael Peternel who was the first director of Realka.

SALENDROVA ULICA

The street was named after the Dutchmen from Zeeland (Seelander) accommodated here. They probably came to Ljubljana to drainage Barje. It is presumed that the streets name was derived from Zulandergasse. The expressions zulander and zulenden were used in wood and sand river transportation, in renovations of the bridges and the town mill,

and in transport for the city functionaries responsible for the distribution of hay at riverbank's meadows. Some claim that the street is named after the family Salitinger (also Solitinger), which was in possession of this house in this lane in the end of the 16th and in the beginning of 17th century. The name of the street was already mentioned between 1575 and 1586. From 1601 till 1602 Adrian Sallitinger was the city mayor. The Sallitinger Street was noted in the 1754 census (counting of inhabitants). Today's Salender Street is mentioned as Erlander's gasse, Selendergasse in 1787's register. At the same time the street was an important connection between the river port, Rimska cesta (Roman street) and Tržaška cesta (Tržaška road).

SALENDROVA ULICA 6

STEIBERG'S HOUSE

In 1750 the house was probably raised by Josef Lang(a)er. It got its name after its next owner, sir Franz Anton Steinberg, a mining engineer in Idrija, a painter and specialist for Cerknjiško jezero. The older house's ground floor rustica is from stone, the floors have rich Baroque facade with pilasters. The symmetry of the house is emphasised by triangular procellium with the edicola in attica. Above the windows the images of Greek gods are represented.

TRG FRANCOSKE REVOLUCIJE

In this square (The Square of French Revolution) the main eastern city gates were located. Today's Trg Francoske revolucije has developed from a medieval square situated in front of Komenda (Commendery) of German knights' order. It was established in the place of medieval city ditch. In 1600 it was named Pri nemških vratih (In front of German gates) because of its position. In 1750 they added Guardhouse headquarters and they named the nearby square Guardhouse headquarters' Square. In 1877 it was renamed to Križevniški trg (The German knights' order square), between 1892 and 1930 to Valvasor's Square and until 1952 it was named Napoleon's Square.

TRG FRANCOSKE REVOLUCIJE 1-2, GOSPOSKA ULICA 18

KRIŽANKE, GERMAN KNIGHTS' ORDERS PRIORAT, CURCH OF MARIA THE HELPER, THE FESTIVAL OF LJUBLJANA, SECONDARY SCHOOL FOR DESIGN AND PHOTOGRAPHY

All the south western area of once walled city of Ljubljana, Novi trg, belonged to German knights' order. Nowadays Križanke is still the name for an area between Trg francoske revolucije, Gosposka, Zoisova and Emonska street.

In 1167 first templars settled here. Later on in 1250 the German knights' order came. They built a monastery with a hospital, a school for educating poor children, and a chapel. At least in 1282 the chapel was rebuilt into early Gothic church. There are some stone-cut parts preserved in lapidarium on the site of today's church. The famous relief of Mary from Krakovo with the child in her arms situated in the main portal from 1265 to 1270. This period coincided with rising of original German knights' order church and hospital. In 1307 sir Ortelin Hertenberch built a city wall in Novi trg south western part. German knights' order monastery and the church were both demolished in 1511's earthquake. Today's monastery was erected by sir Lenart Frumentin. The monastery was rebuilt and enlarged in the 18th century and thoroughly renewed in 1906. The old church was destroyed in 1713 and replaced by today's Baroque church between 1714 and 1715 according to the plan of Venetian architect Domenico Rossi. It represented the first church with Greek cross as the central ground-plan in Slovenia. Comparatively high hall is covered by leaf-like arch, carrying the high wavy Baroque shape roof with extended lantern. The frontage with pilasters is for Baroque somehow restraining and creates Classicistic image, typical for contemporary Venetian architecture.

In the 19th century in the monastery concerts of Glasbena matica (Philharmonic Society) were organised. From 1850 until 1899 it was functioning as a district court. After the WW II the German knights' order was deported from the building to be assigned to both Festival of Ljubljana and to Secondary school for design and photography.

Rebuilding and renovating of the monastery took place between 1952 do 1956 when the rebuilding was accomplished by architect Jože Plečnik.

TURJAŠKA ULICA

Knežja ulica, later Turjaška ulica (Turjaška street) was opened in 1876. Through counts' mansion the street connected Novi trg to Gradišče.

TURJAŠKA ULICA 1, GOSPOSKA ULICA 14, VEGOVA ULICA

COUNTS MANSION, FÜRSTENHOF, NATIONAL UNIVERSITY LIBRARY

Count's mansion was built by the count Volk (Wolf) Engelbert Auersperg between 1640 and 1646. Rebuilding, raising, spreading and redesigning was headed by architect Abondio Donino jr. until 1652. In 1642 the palace contained four wings one of them lingering towards the inner zone of the city wall. Around 1656 Volk Engelbert rented the nearby city tower and the following year he rented a part of city wall as well. Two-storied additional building lingering on the

city defence tower by its closing wing towards latter Turjaška ulica, was built in eighties of the 17th century. This two-storied palace with tower like articulated axis, with rich square yard and with arcades on elegant Tuscon pillars was the biggest secular Baroque architecture in Ljubljana. It acts as magnificent, rather an unarticulated block with minimal articulation on façade, with stressed corners and a garland wall with consoles. In the axis above two half circled portals of main façade there were bifores designed like a balcony door on the second floor. The festive hall on the second floor was significant for its two bigger windows with triangular frontage and the balcony in middle. The side wings were spread out to the exterior zone of the double city wall. Extensive inner yard was on three sides surrounded by two-storied arcade passages. The ground-floor arcs were supported by columns, and in the upper floors stories by Tuscon pillars. In 1812 arranging The Square of French Revolution they demolished a part of Auersperg's gallery, a ground-floor arcaded hall which was spread up to German gates. In the earthquake in 1895 the palace was severely ruined and had to be demolished.

In 1927 the project for new palace in place of the old one was prepared by architect Jože Plečnik. Narodna in univerzitetna knjižnica (National and University Library) is his most important work in Ljubljana and Slovenia. According to his planes from 1930 to march 1940 the four-storied building was built in years 1936 to 1941, when the works were completed. Library's ground-plan is trapezoid with four wings and an inner yard. The characteristic façade in bricks and differently treated surfaces of stony blocks monumentalises the rustical style from Karst. The explicit plastic solution is stressed by English windows. The roof is pointed out by decorative garland above the polished attic. On both side of library the big vertical windows with antique columns are decorated with two volutes made of tin which create intervals on the unitary façade coat. Through them the inner structure of building is visible. The building has a monumental and symbolic interior. It stresses Plečnik's ability of re-creating the antique spirit and his excellent presentation of architectural details. The staircase in the middle of the building is made of black marble. The staircase has a marble peristyle and it connects central entrance with the Great Library rich in beautifully made industrial equipment. It was completed after WW II according to Plečnik's plan. The style belongs to the industrial aesthetics of the 19th century. Towards the west the library borders the remains of roman and medieval city wall in Vegova ulica with the monumental portraits of literal historian and Slovene philologists at University of Ljubljana. It was designed by Plečnik as well.

VEGOVA ULICA

Vegova ulica (Vegova Street) was constructed after the filling of the ditch in the 19th century on the eastern side of medieval Ljubljana. In 1929 a part of the city wall was renewed when the Napoleon memorial was open to public. In 1932, at the same time as the reshaping of the façade of Philharmonic Society Building took place, this area was arranged. Both buildings were the work of architect Jože Plečnik. He planned gradually and combined memorial, architectural and park arrangements into the compositional unity. In 1932 in front of the building of Philharmonic Society he designed the terraces and an open gallery of burst statues with ten Slovenian and two Yugoslav composers (work of art by sculptor Lojze Dolinar in 1932, 1937 and 1938). The series of sculptured portraits of musicians indicate the course of late medieval wall which was at this point connected to the eastern wall of Roman Emona. In 1941 and 1942 when building National University Library Plečnik used this side of city wall as the place on which Slovene famous philologists' portrait statues are standing. The terrace itself is concluded with the memorial of Simon Gregorčič.

VEGOVA ULICA 5

PHILHARMONIC SOCIETY, SCHOOL FOR MUSIC

At the occasion of the first philharmonic festival in 1932 architect Plečnik renewed the façade. He added a balcony standing on four slender pillars on the second floor a small balcony on the first floor. The window frames were redesigned and there were two lanterns at the entrance. The new Classicistic façade of Philharmonic Society with the portraits of musicians in medallions beneath window parapets was redesigned in 1952 by architects Janez Valentinčič and Tone Žnidaršič. In sixties the portal was added by Ciril Tavčar.

ZOISOVA CESTA

According to the old registers from 1798 to 1815 the path which was leading after the drained city ditch was called Na grabnu Ternouske fare. In the list of owners from 1802 it is registered as Ob Grabnu. For a ditch situated along Zois' real estate the name Zoisov graben came in use. After the construction of St. Jacob's bridge in 1825 Graben was the main way for transportation, loading and unloading goods at Breg. This new street was named Zoisova cesta (Zoisova road). In 1927 the street was renovated by architect Jože Plečnik. According to his plans the trees were planted, sidewalks were arranged and a memorial pyramid was built.

ŽIDOVSKA ULICA

The name of Židovska ulica (Jewish street) remained as a medieval memory of Jewish settlement in Ljubljana. In 1327 it was mentioned when the Carinthian duke Henrik permitted Jews coming from Čedad and Gorica to settle there as bank and banner loaners. From then on they most probably inhabited the specific quarters of Novi trg, including today's Židovska ulica and Židovska steza both of which were the part of medieval Jewish ghetto in Ljubljana. It was connected with German knights' order and noblemen's part of the city wall on the left bank of Ljubljanica. The Jews had to maintain part of the walls from Vicedom's mansion until the river bank. After the order of emperor Maximilian and on the petition of municipality Jews had to leave Ljubljana. The name Židovska street could be found in merchants' book from 1517. From the original old ghetto there were only narrows streets left. The buildings in the street are from later time.

ŽIDOVSKA STEZA

The name Židovska steza (Jewish path), which leads from Židovska to Gosposka ulica was mentioned only in 1802. Later on it was famous for its many inns. It is claimed that there was Jewish synagogue at the today's number 4. After 1515 it was changed to the Church of All Saints, which hadn't stood for long.

STAREJŠE VEDUTE OBRAVNAVANEGA PREDELA LJUBLJANE

Johannes Clobucciarich (Janez Klobučarič), detajl kartografske skice z miniaturnim krokijem Ljubljane, okoli 1605 (Staiermärkisches Landesarchiv, Graz)

Giovanni Pieroni, Skica Ljubljane, 1639, lavirana perorisba z rjavim tušem (Grafični kabinet Narodnega muzeja Slovenije, Ljubljana; kopija v zbirki Fototeka, ZAL, Ljubljana)

Folpert van Ouden Allen, Velika veduta Ljubljane iz ptičje perspektive, okoli 1660, lavirana risba (Grafični kabinet HAZU, VZ, Zagreb; kopija v zbirki Fototeka, ZAL, Ljubljana)

Almanach, Ljubljana iz Karlovskega predmestja, okoli 1665, lavirana risba (Grafični kabinet HAZU, Zagreb)

Janez V. Valvasor, Ljubljana od severozahoda, v skicni knjigi Topographia Ducatus Carnioliae modernae, okoli 1675, perorisba in tuš (Grafični kabinet HAZU, VZ, Zagreb)

Andreas Trost, Mala veduta Ljubljane, v knjigi Topographia Ducatus Carnioliae modernae, 1679, bakrorez (kopija v zbirki Fototeka, ZAL, Ljubljana)

Ljubljana na uri v muzeju v češkem Libercu, okoli 1680

Andreas Trost, Velika veduta Ljubljane (na njej Mala veduta Ljubljane), v Valvasorjevi knjigi Slava vojvodine Kranjske, 1681 (1689), bakrorez (kopija v zbirki Fototeka, ZAL, Ljubljana)

Friederich Bernhard Werner, Skica Ljubljane v popotni skicirki, 1713 (Oberösterreichisches Landesarchiv, Linz)

Friederich Bernhard Werner, Ljubljana, prestolnica Vojvodine Kranjske, 1732, lavirana risba (Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana; kopija v zbirki Risbe, slike in grafike, ZAL, Ljubljana)

A. Sommer-Joseph Eder, Prospekt stolnega mesta Ljubljana v Vojvodini Kranjski, konec 17. stoletja, bakrorez (Grafični kabinet Narodnega muzeja Slovenije, Ljubljana)

Janez Dizma Florijančič, Prospekt/veduta na karti glavnega mesta Ljubljane, 1744, bakrorez (kopija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL, Ljubljana)

Leopold Wisner, Prospekt Brega pri Ljubljani, med 1760 in 1765, lavirana risba s tušem (Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana; kopija v zbirki Fototeka, ZAL, Ljubljana)

Leopold Wisner, *Krznarski potni list s podobo Ljubljane, 1762, bakrorez (Grafični kabinet Narodnega muzeja Slovenije, Ljubljana)*

Prospekt glavnega mesta Ljubljane na **pomočniškem priporočilnem pismu**, konec 18. stoletja, grafika (original v fondu Mesto Ljubljana, razno magistratno gradivo, ZAL, Ljubljana)

Ferdinand Runk, *Pristanišče na Bregu in Gallusovo nabrežje, konec 18. stoletja, lavirana risba (Akademie der bildenden Künste, Kupferstichkabinett, Dunaj)*

Alois Schaffenrath, *Pogled na Ljubljano izpod Rožnika, okoli 1820, kolorirana litografija (Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana)*

Alois Schaffenrath, *Stolno mesto Ljubljana, 1821, kolorirana risba (Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana)*

Maurer-Wolf, *Pristanišče na Bregu in Gallusovo nabrežje, okoli 1826, barvna litografija (Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana, kopija v zbirki Fototeka, ZAL, Ljubljana)*

Neznani avtor, *Breg s Šentjakobskim mostom in delom Gallusovega nabrežja, okoli 1830, akvarel in tempera (Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana)*

Jakob Hyrtl, *Pogled na Ljubljano, 1836, koloriran bakrorez (Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana)*

Henrik Ferstler, *Šentjakovski most z Grudnovim, Gallusovim nabrežjem in delom Brega, 1838, litografija (Grafični kabinet Narodnega muzeja Slovenije, Ljubljana)*

Franz Kurz pl. Goldenstein, *Ljubljana od jugozahoda, okoli 1860, akvarel in tempera (Grafični kabinet Narodnega muzeja Slovenije, Ljubljana)*

Neznani avtor, *Križanke, konec 19. stoletja, jeklorez*

Opomba: V pokončnem zapisu so navedene vedute Ljubljane oziroma kopije, ki jih hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana.

STAREJŠE KARTE IN NAČRTI OBRAVNAVANEGA PREDELA LJUBLJANE

Nicolo Angielini, Fortifikacijski načrt Ljubljane, 1586 (v arhivih v Karlsruheju in Dresdnu)

Giovanni Pieroni, Pianta di Lubiana, 1639 (originala v arhivih na Dunaju, v Gradcu in Karlsruheju, reprodukcija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL, Ljubljana)

Martin Stier, Fortifikacijski načrt Ljubljane, 1654 (originali v arhivih na Dunaju, v Gradcu in Karlsruheju, reprodukcija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL, Ljubljana)

Janez Dizma Florijančič, Karta (topografska) in prospekt glavnega mesta Ljubljane, 1744, bakrorez v Tabula chronographica Ducatus Carnioliae, 1744, ponatis 1745 (kopija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL, Ljubljana)

Gabriel Gruber, Ljubljana na zemljevidu Ljubljanskega barja, 1771 in 1785 (reprodukcija v zbirki Fototeka, ZAL, Ljubljana)

Ivan-Jean Scherrer, Načrt mesta Ljubljane, 1808 in 1811 (Zbirka načrtov, ARS, Ljubljana)

L. Scheibendorf, Načrt mesta Ljubljane, 1808

Ferdinand Reiss, Ljubljana v letu 1809

H. A. Seykotta, Načrt glavnega mesta Ilirskega kraljestva Ljubljane, 1820

Jožef Schrey, Ureditev Zoisovega grabna, 1821 (original v zbirki Načrti, ZAL, Ljubljana)

Katastrska mapa mesta Ljubljane, 1826

Franc Dežman, Tloris Ljubljane, glavnega mesta kraljestva Ilirije, 1827 (reprodukcija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL, Ljubljana)

Deželno gradbeno ravnateljstvo, Načrt mesta Ljubljane, 1827

Reiche, Načrt pokrajinskega glavnega mesta Ljubljane z najbližjo okolico, 1829 (Zbirka načrtov, ARS, Ljubljana)

Alois Schaffenrath, Ljubljana na načrtu trase posodobitve komercialne ceste Dunaj–Ljubljana–Trst, 1830

Joseph Franz Kaiser, Načrt glavnega mesta Ljubljane v kraljestvu Iliriji, 1830 (v arhivu v Gradcu; Zbirka načrtov, ARS, Ljubljana)

Karta Ljubljane, glavnega mesta kraljestva Ilirije, priloga Sartorijevega hišnemu koledarju za leto 1830 (Zbirka načrtov, ARS, Ljubljana)

Simon Foyker, Situacijski načrt pokrajinskega glavnega mesta Ljubljana, 1834

Deželno gradbeno ravnateljstvo, Načrt za preureditev Šentjakoba, Gradišča in Križank, 1834

Franc Pollak, Okolica Mestnega trga, 1837 (original v zbirki Načrti, ZAL, Ljubljana)

Katastrska mapa mesta Ljubljane, 1840 in poznejša reambulirana (original in kopija v zbirki Načrti, ZAL, Ljubljana)

A. Eisele, Napeljava vodovoda do Robbovega vodnjaka, 1844 (original v zbirki Načrti, ZAL, Ljubljana)

E. Luterotti, Načrt pokrajinskega glavnega mesta Ljubljane, 1860 (kopija v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL, Ljubljana, Zbirka načrtov, ARS, Ljubljana)

Neuhofer, Načrt mesta Ljubljane, 1883

A. Zho(u)ber von Okrog, Načrt mesta Ljubljane po reambulirani katastrski mapi, 1883 in 1891 (Zbirka načrtov, ARS, Ljubljana)

Mestni stavbni urad, Razporeditev plinske razsvetljave v Ljubljani, 1885 (original v zbirki Načrti, ZAL, Ljubljana)

Ciril Metod Koch, Načrt mesta Ljubljana, 1902, ponatis 1905 (kopija litografije v zbirki Zemljevidi in karte, ZAL, Ljubljana)

Ciril Metod Koch, Načrt mesta Ljubljane, po 1919 (Zbirka načrtov, ARS, Ljubljana)

Opomba: V pokončnem zapisu so navedene karte z načrti Ljubljane oziroma kopije, ki jih hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana.

LITERATURA IN VIRI

- Emilijan Cevc*, Vedute slovenskih krajev iz začetka 18. stoletja, Kronika VII, št. 2, Ljubljana 1959, str. 80–82.
- Špelca Čopič, Damjan Prelovšek, Sonja Žitko*, Ljubljansko kiparstvo na prostem, Ljubljana 1991.
- Marjan Drnovšek*, Ljubljana v arhivskem gradivu od začetka 14. stoletja do danes, Ljubljana 1982, razstavni katalog.
- Vladimir Fabjančič*, Knjiga ljubljanskih hiš in njihovih stanovalcev II, Novi trg, tipkopis v Zgodovinskem arhivu Ljubljana, Ljubljana 1940–1943.
- Ferdo Gestrin*, Oris zgodovine Ljubljane od 16.–18. stoletja, Kronika XI, št. 3, Ljubljana 1963, str. 139–148.
- Bogo Grafenauer*, Ljubljana v srednjem veku, Kronika XI, št. 3, Ljubljana 1963, str. 129–139.
- Andrej Hrausky, Janez Koželj, Damjan Prelovšek*, Plečnikova Ljubljana, Vodnik po arhitekturi, Ljubljana 1996.
- Andrej Hrausky, Janez Koželj*, Arhitekturni vodnik po Ljubljani, 100 izbranih zgradb, Ljubljana 2002.
- Darinka Kladnik*, Ljubljanske metamorfoze, Ljubljana 1991.
- Ivan Komelj*, Slovenski kraji in naselja v preteklosti, Ljubljana 1978, katalog Narodne galerije v Ljubljani.
- Silvester Kopriva*, Ljubljana skozi čas, Ljubljana 1989.
- Branko Korošec*, Ljubljana skozi stoletja, Mesto na načrtih, projektih in v stvarnosti, Ljubljana 1991.
- Milko Kos*, Srednjeveška Ljubljana, Topografski opis mesta in okolice, Ljubljana 1955.
- Ljubljana – podobe iz njene zgodovine (več avtorjev), Ljubljana 1962, 1965.
- Ljubljanski trgi, TIC Ljubljana, Ljubljana 2005.
- Josip Mal*, Stara Ljubljana in njeni ljudje, Ljubljana 1957.
- Breda Mihelič*, Vodnik po Ljubljani, Ljubljana 1989.
- G. Ogrin*, Ljubljana pred in po potresu, Kronika II, št. 1, Ljubljana 1935.
- Damjan Prelovšek*, Ljubljanska arhitektura v prvi polovici 19. stoletja, Sinteza, št. 36/37, Ljubljana 1976.
- Damjan Prelovšek*, Ljubljanska arhitektura 18. stoletja, Zgodovina Ljubljane, Prispevki za monografijo, Ljubljana 1984.
- Peter Radics*, Alte Häuser in Laibach, 3 zv., Laibach 1908–1911.
- Ksenija Rozman*, Runkove vedute slovenskih krajev, ZUZ, Nova vrsta XIV–XV, Ljubljana 1979.
- France Stele*, Valvasorjeva Ljubljana, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, IX, Ljubljana 1928.
- Ivan Stopar*, Vojak, potepuh in vedutist Friedrich Bernhard Werner Silesius, Ljubljana 1990.

- Ivan Stopar*, Joseph Leopold Wiser pl. Berg, Ljubljanski vedutist, kaligraf in miniaturist, Ljubljana 1991.
- Ivan Stopar*, Sprehodi po stari Ljubljani, kulturnozgodovinski vodnik, Ljubljana 1992.
- Ivan Stopar*, Ljubljanske vedute, Ljubljana 1996.
- Ivan Stopar*, Grajske stavbe v osrednji Sloveniji, I. Gorenjska, Ljubljana, grad in dvorci, Ljubljana 1999.
- Peter Štih*, Dve novi notici za starejšo zgodovino Ljubljane, Zgodovinski časopis 56, št. 1–2, Ljubljana 2002, str. 7–42.
- 60 let Mestnega arhiva ljubljanskega, Ljubljana 1959.
- Nace Šumi*, Arhitektura secesijske dobe v Ljubljani, Ljubljana 1954.
- Nace Šumi*, Ljubljanska baročna arhitektura, Ljubljana 1961.
- Nace Šumi*, Arhitektura 16. stoletja na Slovenskem, Ljubljana 1966.
- Nace Šumi*, Arhitektura 17. stoletja na Slovenskem, Ljubljana 1969.
- Nace Šumi*, Ljubljana, Zasnova mesta skozi zgodovino, Vodnik, Ljubljana 1977.
- Nace Šumi*, Naselbinska kultura na Slovenskem, Urbana naselja, Ljubljana 1994.
- Nace Šumi*, Arhitektura 17. stoletja na Slovenskem, Obdobje med pozno renesanso in zrelim barokom, Ljubljana 2000.
- Vlado Valenčič*, Prebivalstvo in hiše stare Ljubljane, Kronika V, št. 3, Ljubljana 1957, str. 111–122.
- Vlado Valenčič*, Oblikovanje Ljubljane v prvi polovici XIX. stoletja, Kronika XIV, št. 3, Ljubljana 1966, str. 141–152.
- Vlado Valenčič*, Ljubljansko stavbeništvo v prvi polovici 19. stoletja, Kronika XVII, št. 2, Ljubljana 1969, str. 72–84.
- Vlado Valenčič*, Ljubljansko stavbeništvo od srede 19. stoletja do začetka 20. stoletja, Kronika XVIII, Ljubljana 1970, str. 135–146.
- Vlado Valenčič*, Zgodovina ljubljanskih uličnih imen, Ljubljana 1989.
- Aleš Vodopivec*, Arhitektura Ljubljane, Arhitektov bilten, št. 21, Ljubljana 1974.
- Aleš Vodopivec*, Arhitektura Ljubljane, Ljubljana 1978.
- Ivan Vrhovec*, Die Wohlöbliche landesfürstl. Hauptstadt Laibach, Laibach 1886.
- Igor Weigl*, Ljubljanska palača knezov Auerspergov, Kronika 54, št. 1, Ljubljana 2006, str. 29–48.

IMENA ULIC, TRGOV IN NABREŽJA

Imena ulic so včasih omenjena v računskih knjigah, knjigah dohodkov in izdatkov. Od 17. stoletja naprej lahko zasledujemo razvoj krajevnih imen v Ljubljani tudi po davčnih knjigah in mestnih urbarjih, ki vsebujejo davčne zavezance po mestnih delih, trgih in ulicah. V zapisnikih mestnega sveta je več označb, ki ulice bolj opisujejo kot navajajo poimensko. Tako je nekatere ulice mogoče lokalizirati hitro, pri nekaterih pa je potrebna pomoč še drugih podatkov, na primer imen hišnih posestnikov. Davčne knjige v razdobju od 1600 do 1621 imajo označbe po mestnih vratih: Pred Nemškimi vrati (Vor dem Teutschen Thor) je pomenilo na sedanjem Trgu francoske revolucije, Pred Vicedomskimi vrati (Vor dem Vitzdombthor) je pomenilo na današnjem Kongresnem trgu. V mestnih urbarjih je navedena tudi ta krajevna označba: Pri Vicedomskih vratih proti vodi (Bey dem Vitzdomb Thor gegen dem Wasser) je pomenilo na današnjem Dvornem trgu.¹

Leta 1770 je bila izvedena hišna numeracija, ko je vsaka hiša dobila svojo številko. V ta namen so bile določene krajevne enote, imenovane števeni oddelki (tudi katastrska občina), po katerih so številčili hiše. Najstarejši med njimi je Ljubljana-mesto, ki je hkrati pomenil obzidani del mesta. Del obzidanega mesta na levi strani Ljubljanice pa je bil Novi trg v širšem smislu, obsegu, ki je predmet pričujoče obravnave.

Primerjava med slovenskimi in nemškimi imeni kaže, da je bilo imenovanje v nekaterih primerih popolnoma samostojno in neodvisno od drugojezičnega imena. Erlanderjeva gasa je bila Selendergasse, Križanska gasa se je imenovala Deutschegasse, Fistanska gasa pa Herrengasse (sedaj Gosposka ulica). Več slovenskih imen ljubljanskih ulic in trgov iz druge polovice 18. stoletja je zbral Ivan Vrhovnik iz Vodnikovih Lublanskih Novic in iz oklicnih knjig nekaterih ljubljanskih župnij. V Lublanskih novicah iz leta 1797 najdemo slovenska imena skoraj vseh ulic in trgov. Med njimi so taka, ki jih poznamo iz razglasa o razdelitvi župnij, in tudi nova.² Sodeč po seznamu iz leta 1802, je bila večina uličnih imen že ustaljena, pri nekaterih ulicah pa so se imena še spreminjala ali pa so uporabljali zanje več imen hkrati.

¹ Vlado Valenčič, Zgodovina ljubljanskih uličnih imen, Ljubljana 1989, str. 11, 12, 14, 15.

² Vlado Valenčič, op. 1, str. 26, 28.

Ni ugotovljeno, kdaj je izšel avstrijski predpis – o označbi kraja in vsake ulice na zidovih hiš s črno barvo v večjih in manjših mestih – za našo deželo in kdaj so v Ljubljani prvič označili ulice z napisi. Vemo pa, da je bila leta 1819 numeracija na hišah pomanjkljiva, nekateri napisi nečitljivi ali jih na vogalih nekaterih ulic sploh ni bilo. Iz magistratnih spisov tega leta je mogoče ugotoviti, da so bile po odločitvi županstva z napisi opremljene vse ulice v starem mestu. Ulične napise so ponovno obnavljali šele leta 1848 na podlagi seznama z nemškimi in slovenskimi uličnimi imeni. Slovenske napise so tam, kjer je bilo primerno, namestili nad nemške in so bili izdelani s črnimi latinskimi črkami.³ Numeracija stanovanjskih hiš je bila urejena z državnim zakonom (št. 67) leta 1869.

Poimenovanje cest, ulic in trgov ter hišna numeracija imata svojo osnovo v sklepu občinskega sveta leta 1876, ki ga je odobrila deželna vlada. Razglašen in objavljen je bil tudi uradni seznam hiš. Za vsako spremembo uličnih imen je bila po tem zakonu potrebna odobritev deželne vlade. Le-ta pa ni mogla, kot se je kasneje pokazalo v praksi, mesta prisiliti v soglasje s svojo razlago.⁴

O samo slovenskih uličnih napisih so mestni svetniki razmišljali in se sporekali že leta 1892. Kljubovali so jim ogorčeni zagovorniki dvojezičnih napisov. Na predlog svetnika Ivana Hribarja je mestni svet naročil ulične in hišne table (črni napisi na beli podlagi z zelenimi robovi) za vse tedaj preimenovane ulice in trge. Leta 1908 je mesto končno uveljavilo le slovenske napise na tablah (beli napisi na zeleni podlagi z belo črto na robovih). Zapis imena ulice v ednini sta Hribarju svetovala mestni arhivar Anton Aškerc in že prej dr. Fran Ilešič. Tako se je v Hribarjevem obdobju spremenila zunanja oblika uličnih in hišnih tabel, s tem pa je mesto pridobilo bolj slovenski značaj.

V času pred prvo svetovno vojno ter do nastanka kraljevine SHS se je občinski svet le poredko ukvarjal z imenovanjem ali preimenovanjem ulic, pa tudi sprejeti predlogi so običajno ostali neizvedeni. Mestni občinski svetniki so se leta 1923 odzvali širitvi mesta, novim razmeram v novi državi in sprejeli predlog o preimeno-

³ Vlado Valenčič, op. 1, str. 33, 42, 43.

⁴ Vlado Valenčič, op. 1, str. 120.

vanju številnih ulic in trgov sledeč konkretnim načelom za imenovanje ulic. Naslednje večje preimenovanje, ki je zadevalo tudi trga in ulico v naši obravnavi, je bilo leta 1928 oziroma 1930.

Po drugi svetovni vojni je leta 1946 Mestni ljudski odbor predložil ministrstvu za notranje zadeve obširen seznam uličnih imen (pripravila ga je komisija za preimenovanje ljubljanskih ulic), ki naj bi se spremenila. Komisija sprva ni hotela upoštevati načela ohranitve zgodovinske tradicije in za preimenovanje med drugimi predlagala tudi imena v starem delu mesta za Novi trg, Gosposko ulico, Dvorni trg, Napoleonov trg in Kongresni trg, a je pozneje od tega deloma odstopila. Njeno delo je potekalo postopoma, počasi, v pretres je bilo potrebno vzeti tudi imena iz predvojnega in okupacijskega obdobja.

ulice, trgi, nabrežja	omemba ulice v seznamu ljubljanskih hišnih posestnikov, drugih seznamih, spisih, knjigah, davčnih knjigah, označbe, leto poimenovanja	prejšnji naziv ulice, trga, nabrežja
Breg	1318 1848	Breg, Rain Breg, Na Bregu, Raan, Am Raan
Čevljarska ulica	1770 1798 in naprej 1819, 1840 1848	Čevljarska ulica, Schustergasse Šušarska gasa Čevljarska ulica Čevljarske ulice
Dvorni trg	1848	Pri Vicedomskih vratih proti vodi, Bey dem Vitzdomb Thor gegen dem Wasser Dvorni trg, Burgplatz

ulice, trgi, nabrežja	omemba ulice v seznamu ljubljanskih hišnih posestnikov, drugih seznamih, spisih, knjigah, davčnih knjigah, označbe, leto poimenovanja	prejšnji naziv ulice, trga, nabrežja
Emonska cesta	1833 1848 1877	Križanska ulica, Deutschen Grundgasse Križanska cesta, Deutschen Grundstrasse Emonska cesta, Aemonastrasse
Gosposka ulica	1754 1787 1797 1848	Gosposka ulica, Herengasse Fistanska gasa, Herengasse* Fistamska oz. Fistomska gasa* Gosposke ulice, Herren-Gasse
Jurčičev trg	1819 1848 1877 1892	Kundschaftsplatz Obrtnijski trg, Kundschafts-Platz Prešernov trg, Prescherenplatz Jurčičev trg
Kongresni trg	po 1798 1802 1821 1952 1974 po 1991	Kopcinarski plac Kapucinski trg Kongresni trg Trg revolucije Trg osvoboditve Kongresni trg

ulice, trgi, nabrežja	omemba ulice v seznamu ljubljanskih hišnih posestnikov, drugih seznamih, spisih, knjigah, davčnih knjigah, označbe, leto poimenovanja	prejšnji naziv ulice, trga, nabrežja
Križevniška (ali Ribja) ulica	okoli 1350 2. polovica 16. stol. 1787 1848 1877	Ribiška ulica, Fischergazzen Nemška ulica, Teudtsche Gasse Križanska gasa, Deutschegasse Križanske ulice, Nemške ulice, Deutsche-Gasse Križevniška ulica
Križevniška soteska	1966	Križevniška soteska
Novi trg	13. in 14. stol. 1848 1876 1923 1928	Neuer Markt, Novi trg/terg Novi terg, Neuer Markt Turjaški trg, Auerspergplatz Marxov trg Novi trg
Peternelova ulica	1901	Peternelova ulica

ulice, trgi, nabrežja	omemba ulice v seznamu ljubljanskih hišnih posestnikov, drugih seznamih, spisih, knjigah, davčnih knjigah, označbe, leto poimenovanja	prejšnji naziv ulice, trga, nabrežja
Salendrova ulica	1575 1586 1754 1787 1797 1848	Gasse beim Salitinger, tudi Salitinger-gasse (Selentiger, Sallentiger, Sellinteger, Sallinter) Salitengariji gass Salentigerjeva ulica Erlanderjeva gasa oz. Selendergasse Salenderjeva gasa, Salendrova ulica Salendrove ulice
Trg francoske revolucije	po 1600 po 1750 1798 1848 1877 1892 1930 1952	Pred Nemškimi vrati, Vor dem Teutschen Thor Trg glavne stražnice Nemški trg, Deutscher Platz Nemški terg, Deutscher-Platz, Križanski terg Križevniški trg Valvasorjev trg Napoleonov trg Trg francoske revolucije
Turjaška ulica	1877 1928	Knežje ulice, Fürsterhofgasse Turjaška ulica

ulice, trgi, nabrežja	omemba ulice v seznamu ljubljanskih hišnih posestnikov, drugih seznamih, spisih, knjigah, davčnih knjigah, označbe, leto poimenovanja	prejšnji naziv ulice, trga, nabrežja
Vegova ulica	1802 1840 1877	Babja dolina, Weiberthalgasse (za del ulice) Dolnje Gradišče, Untere Gradischa Vegove ulice, Vegagasse
Zoisova cesta	1798 in naprej 1802 (1825) 1877	Na Grabnu Ternouske fare Ob grabnu, Am Graben Cojzov graben so začeli imenovati tudi Cojzova cesta Cojzova cesta
Židovska ulica	1517 2. polovica 18. stol. 1848 1877	Židovska ulica, Judengasse Judova ulica Judovske ulice, Juden-Gasse Židovska ulica
Židovska steza	1802 1848 1877	Židovska steza, Judensteig Judovski hod, Judensteig, Judovska steza Židovska steza

VLADISLAV FABJANČIČ, HIŠE IN NJIHOVI LASTNIKI

Vladislavu Fabjančiču so za Knjigo ljubljanskih hiš in njih stanovalcev služili naslednji viri: mestne davčne knjige, najeminski urbarji, urbarji raznih imenj v mestnem arhivu, muzejskem gradivu, škofijskem in stolnokapiteljskem arhivu ter šentpeterskem župnijskem arhivu, inventarji plemičev v Narodnem muzeju, deželna deska, ponekod tudi zemljiška knjiga, ljubljanski mestni, sejni in sodni zapisniki ter izvirne in tiskane listine.

Navedbo hišnih lastnikov večinoma pričinja z letom 1600, od tedaj so ohranjene mestne davčne knjige, in konča z letom 1876. Poznejše lastnike je potrebno iskati v zemljiških knjigah, če niso navedeni tukaj. Imena lastnikov so zapisana v pokončnem izpisu, v poševnem izpisu pod njimi pa imena obrtnikov ali trgovcev, ki so v hiši imeli svoje obrate in tamkaj plačevali obrtni davek. V seznamu hišnih posestnikov je poleg njih navadno navedena zemljiška gospoda. Če so krstna imena in priimki slovenski, so pisani slovensko. Vsi priimki, ki imajo kakršnokoli posebnost, so izpisani v oklepaju tako, kot so pisani v izvorniku. Fabjančič je pri večini hiš posebej navedel tudi imena lastnikov, kakor so podana v tiskanih seznamih hišnih posestnikov med letoma 1782 in 1903, ponekod je navedel tudi poznejše lastnike po tiskanih seznamih hišnih posestnikov v adresarjih. Kompletno zbirko teh podatkov hrani Narodni muzej Slovenije.

Zapis hiš in njihovih lastnikov sledi tekočim hišnim številkam po abecednem redu trgov, ulic in nabrežja. Sistem tekočih hišnih številke je bil v veljavi med letoma 1805 in 1876. Objekti, ki v tem razdobju niso več stali, so lokalizirani med obema najbližjima številka. Od leta 1876 se je uveljavil sedanji Winklerjev sistem sod-ega in lihega številčenja glede na stran ulice, ki velja še danes. Pod sedanjo hišno številko je najprej navedena *rektifikacijska številka*, pod katero je bil objekt vpisan v urbarjih, potem pod oznako *h.* prvotna hišna številka do leta 1805 in nato hišna številka med letoma 1805 in 1876 ter nazadnje pod *sed. st. št.* sedanja stavbna številka. Imena ulic so v glavnem taka kot leta 1938.

Podatke za hiše in njihove lastnike v pričujočem razstavnem katalogu sem priredil po Fabjančičevi Knjigi ljubljanskih hiš in njihovih stanovalcev II, Novi trg, tipkopis v Zgodovinskem arhivu Ljubljana, Ljubljana 1940–1943. V nekaterih njegovih dodatkih in opombah je mestoma opaziti določeno časovno neskladnost s

prvotno zapisanimi lastniki hiš. Predvsem tam, kjer je za prvotno časovno obdobje naknadno odkril novega lastnika ali več lastnikov (v tabelah sem to nakazal s poševno pisavo letnic in lastnikov). Posamične časovne neskladnosti z njegovimi zapisi lastnikov hiš so tudi izpisani, dokumentirani investitorji, lastniki hiš v gradbeni dokumentaciji in načrtih.

Prvi seznam ljubljanskih hišnih posestnikov je bil izdelan leta 1770 in ga ne poznamo v izvorni obliki, temveč le po poznejši (ne povsem točni) priredbi Ivana Vrhovca. Hiše so v seznamu navedene po tekočih hišnih številkah. Pri vsaki sta navedena ime ulice ali trga in priimek lastnika.

Na naslednjem seznamu hišnih posestnikov iz leta 1782 so nekatere označbe ulic nekoliko drugačne kot pri prvem, dodana so nova ulična imena. Seznama iz let 1798 in 1800 imata v glavnem enake ulične in krajevne označbe. V seznamu hišnih posestnikov iz leta 1802 je spet nekaj novih uličnih označb. Prav tako v seznamih iz leta 1848, seznam hišnih posestnikov iz leta 1877 pa vsebuje tudi stara slovenska ulična imena pred preimeno- vanjem.

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
Breg 2 Novi trg 1 (sed. st. št. 216) glej Novi trg 1		
Breg 4 (r. 114, h. 338, 198, sed. st. št. 215)		<i>Prejšnja h. št. Breg 2. Patidenčna hiša. Tu je bila nekaj časa gostilna "Pri zlati ladji", ki se je preselila sem z gornjega Brega, do nedavna pa manjša krčma (Vrhovnik, Gostilne v stari Ljubljani, 20).</i>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	?-o. 1597	Lenart Job (Joob), mestni sodnik
	o. 1598–1616	Jobovi in Rosenauerjevi dediči
	1616–1633	Jurij Vidič
	1634–1635	Vidičevi dediči, vdova Eva Vidič
	1635–1668	Adam Knifec (Khniffez)
	1669–1723	dediči Adama Kniffica (Knifiz, Knüffez, Knüffitz)
	?–1710	<i>Franc Viljem pl. Zergollern</i>
	?–1719	<i>Mar. Eliz. pl. Zergollern</i>
	1723–1781	Seyfridt baron pl. Apfaltrer; do 1767 je lastnik grof Franc Karel Lichtenber, od tedaj naprej pa Urban Leopold Jugovič, dr. med.
	1782–o. 1785	Primož Jugovič (Jugouiz)
	o. 1785–1793	Janez Grbec (Gerbetz), mestni sedlar
	1793	Jožef Stepan (Steppan), krčmar
	?	Jurij Stepan
	1808	Štefan Šebek (Schebeck), krčmar
	1845	Elizabeta Obreza (Obresa)
	1850	Ferdinand in Jožefa Bilina
	1853	Ferdinand Bellina
	1876	Ferdinand Bilina
	1901	Karel Kavšek (Kauschegg) in Antonija Kaš (Kasch)
	1936	Josipina Sterle

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
Breg 6 (r. 115, h. 337, 197, sed. st. št. 214)	1548 1570 1600–o. 1612 1613–1637 1638–1664 ?–1760 1665–1784 1784–1799 1799 1821 1833 1842 1840 1853 1876 1901 1938	<i>Prejšnja h. št. Breg 4. Patidenčna hiša.</i> Nikolaj Traunikar (Traunekher) Matija Lovšeta (Mathes Lausche) dediči Luka Lovše (Lauscha) Janez Lovše (Lausche), kuhar, "toči terana" Janez Krstnik Nauman <i>Marija Konstancija Wollwiz, bivša Kunst, pl. Ebensfeld, roj. Fabijanič</i> Naumanovi dediči Jožef Gregorc (Gregorz), pek, in žena Helena Jožef Gregorc Jožefa Juvan Ana Sporn. iz Radovljice Marija Sever Ana Sporn Marija Matevže (Mattheusche) Jakob Matjan Jernej Janša Jakob Trček
Breg 8 Salendrova ulica 5 1. hiša, severno		<i>Prejšnja h. št. Breg 6. Dve patidenčni hiši. Leta 1776 ju je jezuit Gruber prezidal v enotno stavbo. Prve prezidave že 1628.</i>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
(r. 116, 336, 196, sed. st. št. 213)	1529 1537, 1548 ?-1570 1570-? ?-o. 1594 o. 1594-1609 1609-1613 1614-1628 1628-1942	Tyboltovka Jeronim Hoffman Hofmanovi dediči, Janez in Baltazar Hofman, Sibila Hueber in Katarina Gruden Jurij Stružnik Seyfridt Srnec (Serenitz, Sernitz) dediči Seyfridta Smeca Janez Hofman dediči Janeza Hofmana Državna finančna uprava; od 1630 cesarski nakladniški urad, v 18. stoletju imenovan c.-kr. mitniški urad, od 1876 c.-kr. glavna davkarija, od 1901 c.kr. finančni erar
2. hiša (r. 117, h. 335, 196, sed. st. št. 213)	?-1537 1537 ?-1548 1548 ?-1588 1588-1600 1601-1623 1624-1628 1630 1631-1643	Štefan Felser Marko Stettner Lovrenc Piegl. jermenar Jeronim Hoffman Nikolaj Traunikar (Traunicher), žena Maruša, nato dediči, med njimi hči Zofija Luka Drnovšek (Dernouschikh), mesar Drnovškovi (Dernouschekh) dediči Miha Wolfarth Wolfarthovi dediči vdova Uršula Wolfarth

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1647–1656 1657–1671 1672–1696 1700–1705 1705–o. 1776	Janez Dienstmann, dr. iur. utr. dediči Janeza Dienstmanna Simon Kimovec (Khimouitz, Khimouitsch), dr. iur. utr. dediči Matije Kimovca Janez Pavel pl. Qualiza, dr. med., deželni stanovski protomedicus <i>Dalje kot pri 1. hiši.</i>
Breg 10 Salendrova ulica (r. 123, h. 325, 192, sed. st. št. 209)	?–1599 1599 1600–1603 1604–1606 1607–1618 1619–1625 1626–1751 1752–1799 1799 1803 1803 1825 1840, 1853 1876	<i>Prejšnja h. št. Breg 8. Patidenčna hiša.</i> Gregor Metz (Mötz) deželni stanovi Janez Mikšič (Migschitz) dediči Janeza Mikšiča Janez Lenart Fridl (Frydl), 1615 prodana Ani Spelini, 1617 Barbara Strel (Strölin) Friderik Zwingman Zwingmanovi dediči Jožef Anton Codelli baron pl. Fahnenfeldt Franc Karel Weslan Jožef Dežman (Deschman) Janez Rehar (Recher) Marija Šešek (Schescheg) Marija Šešek (Schescheg) Društvo Slovenska matica

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1887, 1923 1924, 1938	Ivan Tavčar, dr. Franja Tavčar
Breg 12 (r. 124, h. 323, 191, sed. st. št. 208)	?–o. 1573 o. 1573–1608 1608–1615 1616–1621 1622–1625 1626–1676 1630–1639 1672–1683 1683–1706 1707–1709 1705–1768 1768–1789 1789 1793 1808 1828 1830, 1840, 1853 1876	<i>Prejšnja h. št. Breg 10. Patidenčna hiša. Morda v 16. stoletju nastala iz dveh hiš.</i> Mihael Vodopivec, trgovec in mestni sodnik sin Janez Vodopivec, trgovec in župan Vodopivčevi dediči Gregor de Lucca (Delukha), Vodopivčev zet Gregor Piškon (Pischkhon) Piškonovi dediči Janez Kunstelj (Khunstl) dediči Bernarda Stokherja (Stukher) Bartolotti (Bertollati) z Dunaja Janez Pavel Bartolatti Franc pl. Schmiedthoffen (Kovačič) Aleksander pl. Andrioli Jožef pl. Andrioli Franc Serafin pl. Andrioli Ksaverija pl. Andrioli Franc, Edmund, Viljemina, Karel, Avgust, Marija, Klementina in Jožef pl. Andrioli Edmund pl. Andrioli Terezija pl. Andrioli

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1901 1938	Av gust Wurzbach pl. Tannenberg Blasnika nasl. d. d.
Breg 14 (r. 125, h. 322, 190, sed. st. št. 207)	?-o. 1520 o. 1520-1526 1526 1571 1589 1589-1606 1607-1609 1609, 1613-1617 1617-1687 ?-1688 1688-1698 1711-1739 1739-1789 1789 1831 1844 1845 1876, 1901 1938	<i>Prejšnja h. št. Breg 12. Patidenčna hiša.</i> Jurij Sertter Aluis Casan Volbenk Polž (Posch); op.: verjetno gre za to hišo Forest Jernej Foresto dediči Jerneja Farresta (Forest) ? Peter Gaionzetzl (Gaiantzell) dediči Petra Gaiantzella Janez Baltazar Rasp Krištof Forstlehner, stanovski računski uradnik Janez Krst. Iseph Jurij Keber, krčmar, in žena Urša Jakob in Andrej Keber Marija Frančiška in Venčeslav Keber (Andrejevo polovico) Venčeslav Keber (Jakobovo polovico) Jožef Blasnig dediči Jožefa Blaznika I. Blasnika nasl. d. d.

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
Breg 16 (r. 126, h. 321, 189, sed. st. št. 206)	?–1522	<i>Prejšnja h. št. Breg 14. Patidenčna hiša.</i> Gašper Schneider
	1522–1529	Mathes (Matevž) Slegl (Schlegl)
	1537	Andrej Riemer
	?	Anton Scheitt, oče Mihaela Šajta
	?–1571	Šajtovi dediči
	1571	Scheit
	?–1615	dediči M. Scheita
	1616–1637	dediči Leopolda Khundtnerja
	1638–1643	Baltazar Novak, op.: 1643–1656 najemnik kipar Tallmessenger
	1647–1656	Nikolaj Khünzelman, dr. iur. utr.
	1657–1673	Janez Marija Piškon (Pischkhon), sodnik in župan
	1674–1715	dediči Janeza Marije Piškona
	1715–1740	Janez Martin Borat (Warath, Borath)
	1740–1782	Anton Schemerle
	1782–1802	Andrej Schemerl
	1802	Jožef Herberich
	1827	Marija Vencajz (Wenzais)
1836	Konrad Vencajz (Wenzeis)	
1844	Ludovika Vencajz (Wenzaiss)	
1847	Mihael Jalen (Jallen)	
1848, 1853	Franc Jalen (Jallen)	

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1876	Jožefa, Elizabeta, Adalbert, Jožefa ml. in Avguštin Jalen (Jallen)
	?	Jernej Žitnik
	1938	dediči Ivana Štruklja
Breg 18 (r. 127, h. 320, 188, sed. st. št. 205)	?–1529	<i>Prejšnja h. št. Breg 16. Patidenčna hiša.</i> Močnik (Motschnikh) iz Radovljice
	1529–?	Matevž Lagaja (Lagaya)
	?	Primož Ebebeck
	1537	Tomaž Sterlekar (Sterleckar)
	1600	Jurij Spadon, trgovec
	1601–1603	vdova Cecilija Spadon
	1604–1612	Konrad Rus (Ruess, verjetno poznejši baron Ruessenstein)
	?–1609	<i>Ahac Amšel (Ambschl), mestni sodnik</i>
	1609–1612?	<i>Just Moreli, trgovec iz Trsta (hiše ni plačal)</i>
	1612–1615	Jožef Mohorčič (Machartschitsch, Machortschitsch), mestni sodnik
	1616–1623	dediči Jožefa Mohorčiča
	1624–1664	Gregor Rotar ali Retar (Rotter, Rettar), vicedom, tajnik in knjigovodja
	1665–1672	dediči Gregorja Retarja (sinova Franc in Pavel)
	1672–1678	Gregor Rostinger, dr. iur. utr., tajnik deželnega glavarstva
	1679–1688	dediči Gregorja Rostingerja
	1688–1727	Pietro Antonio Codelli pl. Fahnenfeld

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1727–1748 1748–o. 1763 o. 1763–1784 1784–1803 1803 1810 1817 1819, 1822 1831 1834 1839, 1840, 1853 1876 1901 1938	Avguštin Codelli, njegov nečak, od leta 1749 baron Fahnenfeld Janez Štefan Gasperini, trgovec in menjalec Friderik pl. Gasperini Franc Grilec (Griliz, Grillitz, Grilz), pek Jožef in Regina Šantelj (Schantel) Franc Pleškovič (Pleschkovitz) Gregor Matija Drenik (Drenig) Jožef in Regina Šantelj (Schantel) Franc, Jožef, Venčeslav in Edvard Šantelj (Schantel), $\frac{1}{2}$ Večeslav in Edvard Šantelj (Schantel), $\frac{3}{4}$ Venčeslav Šantelj (Schantel), sam Henrika Šantel Ana Maier dediči Feliksa Urbanca
Breg 20 Križevniška ulica (r. 127, h. 319, 187, sed. st. št. 204)	o. 1500–? ? ?–1551 1551 o. 1552–1594 1594–1608	<i>Prejšnja h. št. Breg 18. Patidenčna hiša.</i> Colman Jedenfrid Konrad Ehinger in žena Špela Ehingerjevi dediči, hčeri Suzana in Elizabeta ter Franc Ehinger Franc Ehinger Zuan Giacomo Picardo, trgovec in mestni sodnik, Tržačan Janez Picardo, njegov sin

lokacija s hišno številko	čas lastništva
	1608–1612
	1613–1623
	1624–1634
	1635–1643
	1647–1651
	1652–1657
	1658–1661
	1662–1671
	1672
	1673–1689
	1689–1728
	?–1728
	1728
	1728–o. 1762
	o. 1763–1816
	1816
	1816
	1833
	1836
	1848
	1864
	1872
	1883
	1938

nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika

vdova in otroci Janeza Picarda

Picardova hiša

Matija Kos (Khoss)

dediči Matije Kosa

Matija Kos

dediči Matije Kosa

Krištof Tropp pl. Trappenu

Tropovi dediči

dediči Janeza Jurija Seznagla

Janez Volk Andrej pl. Fürenpfeil

Jakob Schell, od 1696 Schellenburg

Marija Viktorija Errih, roj. pl. Lichtenhaim

Anton pl. Janežič, trgovec in župan

Janez Štefan Gasparini, trgovec in menjalec

Friderik pl. Gasperini

Bernard Gasperini

Janez Franc Klem

Andrej Smole, Prešernov prijatelj

Mihael Smole

Ludovik in Šarlota pl. Azula

Avgusta Schöbel in Jožefina Heissel

Michelangelo Zois pl. Edelstein, baron

Evgenija Aichelburg, grofica, in Hermina Baillou, baronica

Ivan Keber, dr.

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
<p>Breg 22 Križevniška ulica, Cojzova cesta</p> <p>A (r. 14, h. 300)</p>	<p>?–1537 1537</p> <p>?–1770 1770 ?</p> <p>1819–1827 1827</p>	<p><i>Prejšnja h. št. Breg 20.</i> <i>Današnja palača je nastala na površini prvotnih osmih stavb.</i> <i>Zunaj njenega stavbišča je ob Ljubljani stalo mestno</i> <i>poslopje z gostilno Pri zlati ladji – Šifbirt (podrta 1827), hiša</i> <i>bistriškega opata vzdolž mestnega zidu ob Cojzovi cesti</i> <i>(podrta 1826) in med njima cerkvica sv. Lovrenca. Sedanja</i> <i>stavba, sezidana med 1765 in 1770, zavzema prostor štirih hiš</i> <i>(dveh patidenčnih in dveh križevniških), ki jim je bila okoli</i> <i>1805 priključena še ena križevniška hiša.</i> <i>Mestna dominikalna realiteta, enonadstropna hiša z vrtom,</i> <i>zaslanjajoča Krakovcem dostop v mesto. Stala je na mestu</i> <i>brežnih tal šentjakobskega mostu.</i></p> <p>Janez Zamessar, nato dediči Jernej Koncilja (Concili) in žena Sofija, nato Andrej Eyttellpess gostilna Pri zlati ladji (Zum goldenen Schiff), Šifbirt Michel Angelo Zois Žiga Cojz (Zois), baron Karel Zois, baron podrta, ko so odprli šentjakobski most</p>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovanca, lastnika
cerkvena sv. Klementa in Fridolina, nato sv. Brunona in Hugona, ljudsko sv. Lovrenca B (r. 130, h. 301, 173)		<i>Stala je na Bregu, južno od bistriškega dvorca. Zgrajena je bila 1363 (po Dolničarju) oziroma šele 1449 (po Kosu). V 16. stoletju so jo podrli in sezidali novo, ki jo je posvetil škof Hren. Podreti jo je dal baron Žiga Zois 1793.</i>
1. domec	1262–1793 ?–1317	<i>Patidenčna hiša. Stala je severno od cerkvice sv. Klementa in Fridolina. Prvotno so bile tu vsaj tri hiše, domci. Vojvoda Urh Koroški, gospod Kranjske, podari 23. februarja 1262 samostanu v Bistri domec v Ljubljani in mu zagotovi davčno prostost in svobodno sodstvo.</i>
	1793	hiša opatov iz Bistre
	1819	Jera, vdova ljubljanskega meščana in zidarja Bertholda,
	1826	proda svoj domec in vrt zraven hiše bistriškega samostana letemu
1. hiša (na Bregu) (r. 129, h. 302, 174, sed. st. št. 189, 196)	1525 ?–1537 1537 1588 (prej in pozneje)	Žiga Cojz (Zois), baron Karel Cojz (Zois), baron podrta
		<i>Patidenčna hiša. Med hišama Jeronima Schwarza in bistriškega priorja. Na eni strani je stala ob mestnem obzidju.</i>
		Jernej Koncilja (Canzili)
		Andrej Eyttelpese, žena Barba in sin Peter
		Jernej Koncilja (Concili) in žena Zofija
		Janez Koncilja (Cancilli)

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika	
	1600 (in prej)	dediči Janeza Koncilje	
	1601–1618	Matija Raisinger, slikar in gostilničar	
	1619–1621	vdova Matije Raisingerja	
	1622	dediči Matije Raisingerja	
	1623–1660	Gašper Maganja, gostilničar	
	1661–1669	Maganjevi dediči	
	1669–1687	Janez Andrej pl. Flachenfeld	
	1688–1732	dediči pl. Flachenfelda	
	1731–1765	Jožefina Leopoldina pl. Erberg, roj. pl. Apfaltrer, baronica	
	1765	Michel Angelo Zois	
	1777	Žiga Cojz (Zois), baron	
	1819	Karel Cojz (Zois), baron	
	1839, 1840, 1853	Serafina Zois pl. Edelstein, baronica	
	1876	Katarina Zois Edelstein, baronica	
	1901	Konstancija De Traux, Peter Kozina, Rihard Skubec	
	2. hiša (na vogalu Brega in Križevniške ulice) (r. 128, h. 302, 174, sed. st. št. 189)	?–1525	<i>Patidenčna hiša.</i>
		1525	Prospero Todeskhin iz Trsta
1537		Peter Panigen (?)	
od srede 16. st.		Jeronim Schwarz	
do konca 16. st.		najbrž Janez Tulščak (Tulschakh), predikant	
1600?–1615		Tulščakovi dediči	
1616–1630		Jožef Mohorčič ali Mohorič, trgovec in mestni sodnik	
1631–1633	dediči Jožefa Mohorčiča (Mohortschitsch)		

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
<p>3. hiša (prva v Križevniški ulici) (k. u. 4, h. 302, 174, sed. st. št. 189)</p>	1634–1639	Angelo della Porta (dalla Porta)
	1640–1662	Baltazar Pregelj (Pregl)
	1663–1674	dediči Baltazarja Preglja
	1675–1728	Tomaž Kunst (Khunst)
	1728–1777	dediči Tomaža Kunsta (Warnuss, njegova hči, klarisa samostana sv. Klare v Ljubljani in Škofji Loki)
	1777	Michel in Angelo Zois, menjalec in trgovec (plemič od 1739) njegov sin Žiga Cojz (Zois) pl. Edelstein, baron
		<i>Dalje kot pri 1. hiši.</i>
		<i>Križevniška hiša. Od 1641 križevniške hiše niso več navedene v d. k. križevniškega urbarja. Od 1738 mestno imenje.</i>
	1537	Jurij Župič (Juri Suppitsch)
	pred 1600	Gregor Marinec (Marinetz)
1600–1631	Jurij Refinger (Röffinger)	
1632–1637	vdova Zofija Refinger in drugi dediči	
1638–1640	Zofija Khunzlman	
?–1643	Janez Henrik Ledrer	
1644–1748	dediči Janeza Henrika Ledrerja	
?–1710	<i>Marjeta Sager, roj. Ledrer</i>	
1748–o. 1750	Tomaž Anton Homan	
o. 1750–1760	Jožefa Leopoldina Erberg, baronica	
1760–1777	Michel Angelo Zois pl. Edelstein, baron	
	<i>Dalje kot pri 1. in 2. hiši.</i>	

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
4. hiša (k. u. 5, h. 302, 174, sed. st. št. 189)	o. 16. st.–1600 1601–1603 1604–o. 1613 o. 1614–1615 1616–1618 1619–1624 1625–1633 o. 1700 ?–o. 1758 o. 1758–1764 1764	<i>Križevniška hiša. Od 1738 mestno imenje.</i> Marko Grošelj (Marz Groschl) vdova Marka Grošlja vdova Marka Grošlja, poročena z Gregorjem Juričem, krojačem vdova Marka Grošlja in Gregorja Juriča Jurij Levec (Jury Leuetz), pek dediči Jurija Levca Andrej Goste (Gaste, Geschte), pek Krištof Mužak (Muschakh) Matija Ulčar (Vltscher) vdova Marija Ana Ulčar kot skrbnica svojih otrok Jere in Cecilije Michael Angelo Zois <i>Dalje kot pri 1., 2. in 3. hiši.</i>
5. hiša (k. u. 6, h. 303, 174, sed. st. št. 189)	1570–o. 1596 o. 1596–1654 1654–1658	<i>Križevniška hiša. Od 1738 mestno imenje. Hiša je bila priključena celoti šele po 1805, je nižja od ostale palače in ima poseben vhod iz Križevniške ulice.</i> Jurij Wiz, krojač njegov sin Marko Wiz, mestni sodnik in župan (od 1640 Glinški, zu Gleiniz) Viceva vdova Neža, roj. Perko z Vrhnike

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1658–1694 1694–zač. 18. st. zač. 18. st.–1771 1771–1777	dediči Marka Vica, verjetno sin Janez Andrej pl. Wizenstein dediči Janeza Andreja pl. Wizensteina Franz Ksaver Lenzenberg Michael Angelo Zois
Čevljarska ulica 1 Jurčičev trg I (r. 109, h. 296, 169, sed. st. št. 184)	16. stol. 1600–1603 1604–1615 1616–1628 1630–1664 1665–1771 ?–1699 1771–1789 1789 1795 1810 1833 1833 1835 ?, 1840 1841, 1853 1876	<i>Patidenčna hiša.</i> Matija Klombner (Khlobner), vicedomski protipisar Klombnerjevi dediči Jurij Lukman (Luckhmann, Lughman), trgovec Lukmanovi dediči Krištof Ottho (poplemeniteni pl. Otto 1664), mestni sodnik in župan dediči Krištofa Ota (baroni pl. Ottheimb) <i>Janez Krištof Ottheimb, baron, županov vnuk</i> Jožef Anton pl. Schluderbach Ludovik pl. Schluderbach Bernard Kogl (Kogel), dr. Mihael Anton Črnot (Tschernott) Karel Črnot (Tschernott), ½ Jožef Črnot (Tschernott), ½ Janez Mühleisen Janez Možic (Moschitz) Viktorija Možic (Moschitz) Henrik Maurer

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1901 1938	Alojzij Lilleg Ivana Leskovic
Čevljarska ulica 2 (r. 103, h. 294, 222, sed. st. št. 242)	1600–1616 1616–1653 1654–1678 1679–o. 1752 o. 1753–o. 1765 o. 1765–1787 1787 o. 1799 1808 ? ? 1831 1832, 1840, 1853 1876 ? 1901 1933	<i>Patidenčna hiša.</i> Fabijan Khierchberger dediči Fabijana Khierchbergerja Mihael Kršinar (Kherschinner) Kršinarjevi dediči Franc Karel Weykhard, lekarnar Karol Avguštin Weykhard, dr. med Janez Mihael Seger Anton in Katarina Rabič (Rabitsch) Alojzija Rossetti, baronica, roj. grofica Lemberg Bernard Rossetti, baron Aleksander pl. Auersperg, grof Anton Auersperg, grof Jožef Kattauer Ana Fischer Hugo Fischer Jakob Kapsch Josipina Pretnar

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
<p>Čevljarska ulica 3 (r. 110, h. 297, 170, sed. st. št. 185)</p>	<p>?-o. 1544 o. 1544-1599 1599-1618 1619-1642 1643-1651 1652-1664 1665 1665-1707 1708-o. 1765 <i>od 1735</i> o. 1765-? ?-1778 1778-o. 1785 o. 1785-1808 1808 1818 1820 nato 1834 nato 1868</p>	<p><i>Patidenčna hiša, nastala iz dveh hiš že v 16. stoletju. Podrta pred 1914.</i> Marko Stettner, trgovec in sodnik Marko Stettner ml., mestni sodnik in župan dediči Marka Stettnerja ml. Janez Corniani (Cornian), trgovec in mestni sodnik dediči Janeza Cornianija dediči Gregorja Kunstlja Ferdinand pl. Messing dediči Janeza (Fredinanda) Össinga (Essing) Ferdinand Frey pl. Freidenfeld <i>Jožef Alojzij Frey pl. Freidenfeld, lekarnar</i> Žiga Pettermann, dr. med. Jožef Novak (Nouak) vdova Katarina Petterman Martin Augustin in žena Elizabeta Elizabeta Srnec (Sernitz) in njen mož Ignacij Ignacij Srnec (Sernitz) Elizabeta Srnec (Sernitz) Mihael Kuder Leopold, Mihael, Antonija, Marija Jožefa, Frančiška Kuder Anton in Katarina Czerni Anton Czerny</p>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1881 1891 1899 1902 1937	Karel Czerny Marija Czerny, roj. Lenassi Kranjska hranilnica Alojzij Lilleg Marija Hacin, dr., roj. Lilleg. ½; Katarina in Vera Lilleg, vsaka ¼
Čevljarska ulica 4 glej Novi trg 6		
Dvorni trg 2 glej Gosposka ulica 1		
Gosposka ulica 1 Dvorni trg 2, Židovska ulica 2 (r. 15, h. 351, 213, sed. st. št. 231) 1. hiša (v Židovski ulici 2)	16. stol. 1600–1604 1604–? 1613–1621 1622–1631 1632–1649	<i>Dve patidenčni hiši, prezidani v eno okoli 1756.</i> Kheberl, meščan deželni stanovi Andrej Henig, ostrogar Ana Spellini (Spelini) Baltazar Schwager, vrvar vdova Marija Schwager in sodediči

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
2. hiša (hiša pred Vicedomskimi vrati)	1650–1752	dediči Marije Schwager
	1752–o. 1760	dediči Marije Schwager in Jožef Planer, ranocelnik
	o. 1760–1811	Marija Ana Posavec (Possovitz)
	1811	Lovrenc Anton Rudolph
	1811	Ana Marija Rudolph
	1833	Marija Lepušič (Lepuschitz)
	1849	Marija pl. Kreizberg, Josipina Pietsch in Ivana Lepušič
	1537	Jurij Istepikleb, od 1551 Stratichleb
	1600–1618	dediči in vdova Bernarda Kukurina (Khukhurin), od 1614 plačuje hišni davek Marija Zumella (Zumellin), 1617 pa Marija Kukurin
	1618–1643	Quitillio Romano, lekarnar
	1647–1662	vdova Uršula Kordič (Khorditsch)
	1663–1675	dediči Uršule Kordič
	?–1707	<i>Ivana Kamila Bosio, roj. pl. Grundlern</i>
	1676–1721	vdova Uršula Kamila pl. Grundler
	1721–1731	Matija Kristijan (Christian), trgovec in župan
1731–1752	Janez Jožef Planer, ranocelnik, in žena Marija Eleonora <i>Dalje kot pri 1. hiši.</i>	
1822	Ana Rudolph	
1840	Marija Lepušič (Lepuschitsch)	
1853	dediči Marije Lepušič	

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1876 1901 1938	Marija Pongratz Marija pl. Pongratz Karel Prelog
Gosposka ulica 2 Kongresni trg 12, Vegova ulica 1, Peternelova ulica 2 (h. 353, 212, sed. st. št. 230)	o. 1500–1747 1747–1783 1783–1791 1793 1822 1840, 1853 1876 1901 1938	vicedomski urad bančna uprava bančni inšpektorat (z najvišjo naredbo 1791 je bil dvor določen za stanovanje vsakokratnega vladarja) kranjski deželni stanovi c.-kr. dvor stanovski dvor deželno poslopje Dežela Kranjska (dvorec) Banska uprava (univerza)
Gosposka ulica 3 (r. 150, h. 350, 214, sed. st. št. 232) 1. hiša (v Gosposki ulici, nasproti vicedomski hiši)	?–1537 1537–1551 1551–? konec 16. st.	<i>Tri oziroma štiri patidenčne hiše, prezidane v eno.</i> <i>Nastala verjetno iz prvotnih dveh hiš, ki ju je okoli 1756 dal prezidati v eno grof Andrej Danijel Barbo.</i> dediči Jakoba Patipaula (Paticipaul, Patitzepaul) Jurij Tifferer (Tyfarer), poznejši župan, in žena Suzana Sebastijan in Tomaž Roringler Sindringer (Snidrnig), dr.

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1600–1615	deželni stanovi
	1616–1618	Danijel Gall
	1618–1628	Gallovi dediči
	1630–1635	Tomaž Bezjak (Wesiakh), krojač in gostilničar
	1636–1643	vdova Lucija Bezjak
	1647–1656	dediči Tomaža Bezjaka
	1657–1669	Jurij Bezjak (Wesiakh), od 1659 pl. Wesekh (Bežek)
	1670–1730	dediči Jurija pl. Bežka (Wiessekh, Wesekh)
	1730–o. 1760	Andrej Danijel Barbo pl. Waxenstein, grof
	o. 1760–1776	Michelangelo Zois pl. Edelstein
	1776–o. 1800	Jožef Zois pl. Edelstein, baron
	1800–1810	Karel Zois pl. Edelstein, baron
	1810	Ivan Nep. Bonazza, nato Anton pl. Bonazza
	1815	Simon Lepušič (Lepuschitz), trgovec
	1817	Franc Galle, trgovec
	1822	Marija Lepušič (Lepuschitsch), roj. Rudolph, vdova Simona Lepušiča
	1849	Henrik pl. Gerliczy in žena Pavlina, roj. Auersperg, grofica
	1870	Jožef pl. Gerliczy
	1892	Sidonija Gerliczy de Gerlicze in mladoletna Emil in Jožef Gerliczy de Gerlicze
	1893	Emil in Jožef Gerliczy
	1899	Emil Gerliczy de Gerlicze
	1938	Karel Prelog

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
2. hiša (severni del v Židovski ulici)	1551 1600–1623 1624–1635 1636–1637 1638–1673 1674–1680 1681–1690 1691–1694 1694–1737 1737–1752 1752–?	Ulrik Šenk Primož Legat (Primos Legath), čevljar Matija Kunstelj (Mathes Khunstl), čevljar Kunstljeva vdova Kunstljevi dediči Janez Fröllich, sedlar Fröllichovi dediči Krištof Zajec (Seitz), krojač Miha Zalokar (Sallacher), upravitelj Križank Jožef Brus (Bruss, Wruss), mizar, in žena Apolonija Andrej Danijel Barbo, grof <i>Dalje kot pri 1. hiši.</i>
3. hiša (južni del v Židovski ulici)	1610–1641 1642–1680 1681–1752 1752–?	Konrad Peer, sedlar Janez Fröllich, sedlar Fröllichovi dediči Andrej Danijel Barbo, grof <i>Dalje kot pri 1. hiši.</i>
Gosposka ulica 4 Peternelova ulica, Vegova ulica 3 (r. 141, h. 354, 211, sed. st. št. 229)		<i>Dve patidenčni hiši je 1741–1742 spojil (s prizidkom k mestnem zidu in stolpom) v eno palačo Franc Julij Wiseneder pl. Wisenfeldt.</i>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
I. hiša (večja)	?–1537	Matija Hrvat (Krabat), krznar
	1537–?	Matija Sehenreych, čevljar
	?–o. 1550	Jurij Sunce/Sunec (Suntze, Sunetz)
	o. 1550–1613	Janez Sonce, krčmar, sodnik in župan, njegov sin
	1613–1618	vdova Suzana Sonce in sodediči
	1619–1623	Adam Sonce, Janezov sin
	1624–1643	dediči Adama Sonca
	1647–1662	Karel Schwürz, pl. Schwizen, pozneje trgovec, župan in plemič
	1663–1682	Gabrijel Lukančič, dr., tajnik deželnih stanov
	1683–1725	Lukančičevi dediči
	1725–1739	Katarina Langmayr, za njo Baltazar Walter, meščanski kirurg, in žena Katarina
	1739–o. 1761	Franc Julij Wiseneder pl. Wisenfeldt, vojni tajnik
	o. 1761–o. 1805	Jožef Ferdinand pl. Wolf, dr.
	o. 1805–1826	Jožef Thurn, grof, in žena Marijana, roj. baronica Gall
	1826	Jožef Thurn, grof, njun sin, materina polovica
	1830	Jožef Thurn, grof, njun sin, očetova polovica
	1836	Barbara Rechbach, roj. grofica Thurn-Valsassina, baronica
1853	Matevž Seemann	
1865	Marija Seemann	
1880	Barbara Rechbach, baronica	
1886	Rudolf Rechbach, baron in Karolina Rechbach, baronica	
1895, 1901	Filip Rechbach, baron	

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
2. hiša (manjša)	1938	Jelisava Marcatti
	1. pol. 16. stol.–?	Jurij Lenkovič, dežel. glavar
	1537	Krištof (Cristoff), trobentač
	?–o. 1547	Stangl, oče
	?–1548	Anton Stangl (Staingl), meščan, Jurij Stenngl, jermenar in žena Neža
	1548	Nikolaj Sicherlle, imenovan tudi Stangl, jermenar
	?–1568	Gregor, Jurij in Mihael Krakovič (Khragkhouitsch)
	1568	Franc Leberwurst
	?	Janez Sonce
	1594	Janez Strel (Strelius), ograjni odvetnik
	1600	vdova Janeza Strela (Ströllin)
	1601–1603	Karel pl. Jurič
	1604–1649	dediči Karla Juriča
	1650	Karel Schwüz, krojač, pozneje trgovec, župan, plemič
1651–1666	Marko Žerovnik (Scherounigh, Scherouniekh)	
1667–1733	dediči Marka Žerovnika	
1734	Julij Franc Wiseneder pl. Wisenfeldt (kupi hišo od dedičev Marije Magdalene pl. Perizhofen)	
		<i>Dalje kot pri 1. hiši.</i>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
Gosposka ulica 5 Židovska steza 1 (r. 149 ½, h. 349, 215, sed. st. št. 233)		<i>Patidenčna hiša.</i>
	1537	Lenart Riemar
	1551	Lenart Wolsinger
	konec 16. st.	Wolsingerjeva hiša
	1600–1618	deželni stanovi
	1618–1646	Jurij Syber, sollicitator
	1647–1740	dediči Jurija Sibra (Sybar, Süber), od leta 1708 Siberau
	?–1650	vdova Urša Syber, roj. Vrbec
	1741–1799	Janez Jožef Zanetti, dr. med. (ima tudi sosednjo hišo v Židovski stezi 3)
	1799	Jožefa Fremouth
	1816	Janez Teissen
	1827	otroci Jožef, Ivana, Rozalija, Katarina, Karolina in Apolonija Tyssen, vulgo Theissen
1834, 1853	Karel Pachner	
1876	dediči barona Alojzija Gušiča (Gussitsch)	
1901	Žiga Gusič (Gussich), baron	
1938	Robert Stenovič	
Gosposka ulica 6 Vegova ulica 3 (r. 140, h. 355, 210, sed. st. št. 227)	?–1568	<i>Patidenčna hiša z vrtom, nastala iz prvotnih dveh hiš, ki sta bili spojeni okoli 1650.</i>
	1600–1617	dediči Kristofa Koširja Rogerius Lotrecht

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1617–1639 1640–1659 1660–1662 1663–1682 1683–1734 1734–1771 1771–1806 1806 1815, 1822 1838, 1840 1846, 1853 1876 1901 1938	dediči Rogerija Lottrechta (1617–1622 Barbara Stainhauser) Janez Grundler/Grundlern, dr. obojega prava, deželni pisar dediči pl. Grundlerna Gabrijel Lukančič, dr. Lukančičevi dediči Marija Terezija pl. Wiederkhern Marija Jožefa pl. Marotti J. Mrvec (Mervitz) Mihael Rainisch Ana Rainisch Cecilija Rutar (Rutter) Elizabeta pl. Polz Gizela pl. Polz Franja Janežič
Gosposka ulica 7 Židovska steza 2 1. hiša (zraven št. 4 v Židovski stezi) (r. 144, h. 348, 216, sed. st. št. 236)	1600–1606 1607–1616 1616–1623 1624–1638	<i>Stoji na stavbiščih prvotnih treh patidenčnih hiš. Dve hiši z vhodom iz Židovske steze sta bili prezidani v eno okoli 1755. Hiša z vhodom v Gosposki ulici je bila priključena enotni stavbi po potresu 1895.</i> Janez Nürnberger, nožar Traunsteinerjevi dediči (Lenart in Karel Traunsteiner) Matija Maurus, nožar Baltazar Wallsch (Walach, Lah?), od 1631 tudi Wallacher, čevljar in kopitar

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1639–1643	Wallacherjeva vdova
	1647–1675	Peter Fröllich, sedlar
	1676–1677	Mihael Entriss
	1678–1684	Entrissovi dediči
	1685	Štefan Cronlehner
	od 1686	<i>Dalje kot pri 2. hiši. Obe hiši imata skupnega lastnika od 1678 dalje.</i>
2. hiša (zahodno od prve hiše)	?–1588	Andrej Kristič (Cristitz)
(r. in h. isto kot pri prvi hiši)	kon. 16. st.–1603	Matija Zupančič (Mathes Suppantschitsch)
	1604–1616	dediči Matije Zupančiča (Supanitsch), Gregor Zupančič
	1616–1619	Jurij Pršin (Perschin), krojač
	1619–1633	Jurij Tomažin (Tomasin, Tomaschin), krojač
	1634–1637	vdova Jurija Tomažina
	1638–1639	dediči Jurija Tomažina
	1640–1643	Janez Liseč, krojač
	1647–1661	Janez Metzkher (Mezger), sedlar
	1662–1677	vdova Janeza Metzkherja
	1678–1684	dediči Mihaela Enterissa
	1685	Štefan Khronlehner
	1686–1693	dediči Mihaela Enterissa
	1694–1706	vdova in dediči Mihaela Enterisa
	1707–1721	dediči Mihaela Enterisa
	1721–1722	Franc Leopold pl. de Marinelli auf und zu Meerhoffen

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
3. hiša (v Gosposki ulici) (r. 143, h. 347, 217, sed. st. št. 237)	1722–1749 o. 1752	Ignac Leopold pl. Zorn zum Mildenheim, dr. iur. Marija Katarina pl. Neuhaus, baronica; nato Jožefa, Šarlota in Marija Lichtenberg, grofice; nato Ignacij Ksaver Lichtenberg, grof
	1806	Alojzij Lichtenberg, grof
	1806	Fr. Perti
	1808	Kajetan Perti
	1817	Franc Perti
	1831	Alojzij Hoffmann
	1846, 1853	Lovrenc Gothsmuth (Gotsmuth)
	1876	Franc Fux, dr.
	1901	Matija Kunc
	1938	Alojzij Kunc
	1594	<i>Patidenčna hiša.</i> Peter Gaigerl
	1600–1603	Peter Geigerle (Gägerli)
	1604–o. 1612	Kocijan Tomadec
	o. 1612–1618	Uršula, žena Andreja Jeriča
	1619–1623	dediči Uršule Jerič
1624–1628	Adam Tomadec (Tomaditz)	
1630–1638	Baltazar Novak (Nouagkh, Nouakh)	
1639–1643	Janez Khern	
1647–1649	Kernovi dediči	

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1650–1660 1661–1715 1715–1789 1789 1816 1819, 1840 1853 nato 1877 1901 1938	Janez Labaser (Labasar, Laybasser, Lawassar) Labaserjevi dediči Jošt Jožef pl. Pettenekh (in dediči) Jožefa Sadar, Ignac Rieger in žena Katra Tomaž Aver Marija Köchel Janez Köchel Marija Kolešnik (Kolleschnig) Alojzij Župevc (Schuppeutz) Matija Kunc Alojzij Kunc
Gosposka ulica 8 (r. 139, h. 356, 209, sed. st. št. 226/2) Vegova ulica 5 (sed. st. št. 226/1)	1568 ?–1599 1599–1621 1622–1630 1631–1650 1651–1662 1663–1682 1683–1685 1686–o. 1752 o. 1752–1773	<i>Patidenčna hiša.</i> dediči Martina Tirška (Tierschigkh) Franc Leberwurst, mesar, trgovec in mestni sodnik dediči Franca Leberwursta, 1604 Janez Leberwurst Horatio Carminelli (Corminelli, Kherminelli), trgovec, župan Luka Merjasec (Meriassez) dediči Luke Merjasca Gabrijel Lukančič, dr. dediči Gabrijela Lukančiča Janez Gregor Ganser, dr. obojega prava in dediči, do 1754 Ana Felicita pl. Bogataj (von Bagathey), roj. Ganser Michelangelo Zois pl. Edlstein

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1773–o. 1776 o. 1776–o. 1800 o. 1800–1801 1801 1810 1840, 1853 1876 1901, 1938	Jožef Zois pl. Edlstein, baron Franc Adam Lamberg, grof Janez Nep. Lamberg, grof Bernard pl. Gasperini Luka Rus (Russ), dr. Franc Rus (Russ), dr. dediči Marije Rehar (Recher) Društvo Glasbena Matica
Gosposka ulica 9 (r. 142, h. 346, 218, sed. st. št. 238)	1601–1613 1613–1618 1619–1623 1624–1643 1647–1648 1649–1658 1659–1672 1673–1674 1675–1685 1686–1720 1721–o. 1765 o. 1786 o. 1787	<i>Patidenčna hiša.</i> Janez Sonce, mestni sodnik in župan vdova Suzana Sonce in sodediči Adam Sonce, Janezov sin dediči Adama Sonca Janez Stranzer Luka Hrovat (Crabath), trgovec, od 1656 ima tudi Eggenbergovo hišo dediči Luke Hrovata Janez Avguštin Kocijančič, ima tudi Eggenbergovo hišo Francesco De Franceschi De Franceschijevi dediči Janez Krst. Weinizer, dr. iur., odvetnik Krištof Peer, notranji svetnik vdova Suzana Sonce in njen sin Krištof Peer

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	o. 1765–1802 1802 1811 1834, 1840 1843 1846, 1853, 1876 in 1901 1938	<i>Matija Pogačnik, čevljar</i> Janez, Mihael in Antonija Snoj (Snoi) Antonija Snoj (Snoi, Snoy) Anton Snoj (Snoi) Tomaž Čemažar (Tschemascher) Marija Čemažar (Tschemascher), leta 1846 polovico hiše Dragotin Čok
k Gosposki ulici 5, 7 in 9	1594 1600–1606	Pavel in Katarina Zandt (s. z.), prostolastna hiša med hišama dedičev Ahacija Frarmacherja in podkovača g. Krištofa Wrttuen? Petra Gaigerla dediči Pavla Zandta (d. k.)
Gosposka ulica 10 Vegova ulica 5a (r. 138, h. 357, 208, sed. st. št. 225) 1. hiša (južno)	1600–1611 1612–1628 1629–1664 1665–1666 1667–1739 ?–1727	<i>Dve patidenčni hiši, združeni v eno okoli leta 1756.</i> dediči Krištofa Peera Krištof Peer (Pehr) Krištoff Otto, mestni sodnik in župan dediči Krištofa Otta Adam Dinzl (Dinzl, Dinzell), deželni knjigovodja, in dediči <i>Anton Krištof Dinzl, višji stanovski davkar</i>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
2. hiša (severno)	1739-?	Franc Bernard pl. Lamberg, grof <i>Dalje kot pri 2. hiši.</i>
	?-1585	Matija Schlegel, župnik v Črnomlju
	1585	Barbara Bratec (Bratetz, Wratetz), roj. Grim (Glimb)
	?-1608	dediči Baltazarja Bratca
	1608-1621	Adam Eppich, trgovec, mestni sodnik in župan
	1621-1681	Eppichova vdova in dediči (od 1666 vdova Wobesch)
	1681-1683	Janez Gašper pl. Liechtenhaimb, idrijski upravnik
	1684-1723	Liechtenhaimbovi dediči
	?-1717	<i>Franc Adam Lichtenthurn, baron</i>
	1717-1719	<i>Vajkard Leopold Ursini Blagaj, grof</i>
	1723-1771	Franc Bernard pl. Lamberg, grof
	1771-1803	Franc Adam Lamberg, grof
	1803-1806	njegov sin Janez Nepomuk Lamberg, grof
	1806	Franc Ksaver Lazarini, baron
1834, 1840, 1853	njegov sin Franc Feliks Lazarini, baron	
1876, 1901	Henrik Lazarini, baron	
1938	Leopoldina Lazarini	
Gosposka ulica 11 glej Novi trg 4		

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
<p>Gosposka ulica 12 Turjaška ulica 2. Vegova ulica 7 (r. 136, h. 358, 207, sed. st. št. 224) I. hiša (ob mestnem zidu)</p>	<p>?–1552 1552–? ?–1599 1600–1603 1605–1621 1622–1673 1674–1684 1684–1771 1771–1773 1773–? nato–1817 1817 1817 1817</p>	<p><i>Dve patidenčni hiši združeni v eno okoli 1756. Hišo so 1891 prezidali.</i></p> <p>Osvald (Oswalt), knez, sel Jurij Warl (Warll), deželni stanovski knjigovodja Janez Bonomo (Bonhomb), vojni plačilni mojster Janez Jakob pl. Lamberg Herbart pl. Lamberg Boštanjski (Zu Sauenstein) dediči Herbarta pl. Lamberga Janez Karel pl. Thurn in Valsasina Janez Karel Valvasor, baron, in dediči, od 1553 Karel Jožef Valvasor, baron Franc Jožef Smedniški (von Flödnig) Lovrenc pl. Rasp, baron Seyfridt pl. Lichtenberg, grof Ernestina Lichtenberg, grofica, in njeni otroci Ernestina, Edvard in Klementina Jožef Laurin c.-kr. erar</p>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
2. hiša	1552 1600–1631 1632–1633 1634–1635 1636–1653 1654–1656 1657–? 1822, 1840, 1853 1876 1901, 1938 1940	Jakob Mušič (Muschitz) vdova in dediči Petra Sekhla Luka Brenčun, pek Brenčunova vdova Brenčunovi dediči Dionizij Neuriser dediči Herbarta pl. Lamberga <i>Dalje kot pri 1. hiši.</i> c.-kr. policijsko ravnateljstvo državno poslopje banka Slavija Novinarski dom
Gosposka ulica 13 glej Novi trg 3		
Gosposka ulica 14 Turjaška ulica 1 (r. 137, h. 342, 206, 223, sed. st. št. 164/2) 1. hiša A (južno)	?–1544 1544–1562	<i>Nastala 1660 iz štirih patidenčnih hiš, mestnega zidu in stolpa. Palača je bila delno služna magistratu.</i> <i>Nastala je okoli 1555 iz prvotnih dveh domceev (A in B), podvrženih križevnikom. Leta 1660 hiša ni več vpisana v d. k. Matija Stiški (von Sittich), vikar v Mengšu Jakob Wesenpach, cesarski plačilni mojster hrvaških krajev</i>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
1. hiša B	1562–o. 1612	Janez Jožef zu Egkh (z Brda), baron
	o. 1613–1634	Nikolaj pl. Egkh (Egg), baron
	1635–1659	dediči Nikolaja pl. Egga (zu Egg)
	1660	Janez Gothard pl. Egkh in Hungerspach
	?–1553	vdova Marija Zakotnik (Sakonickh)
2. hiša	1553–1562	Jakob Wesenbach, prezidal v eno, umrl 1559
	1562–?	Janez Jožef Egkh, baron
	?–1580	Jernej zu Egkh und Hungerspach, baron
	1594	Adam z Brda (zu Ekh), baron
		<i>Dalje kot pri A.</i>
3. hiša	1558, 1594	Janez Holzer
	1600–1615	dediči Janeza Holzerja (Halzer)
	1616	Andrej Tavčar (Thautscher)
	1616–1630	Jurij Myller (Müller, Müllner, Miller)
	1631–1659	dediči Jurija Müllerja, Adam Žagar <i>Leta 1660 hiša ni več vpisana v d. k.</i>
3. hiša	1558	Baltazar Burger, dr. med.
	1600–1609	dediči Baltazarja Burgerja
	1610–1615	Baltazar Maurer (Maurherr)
	1616–1630	Maurerjevi dediči
	1631–1632	Dietrich pl. Auersperg, baron

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
4. hiša	1558 1600–1622 1623–1632 1822 1824 1840 1841, 1853, 1876	<i>Leta 1633 3. in 4. hiša nista več vpisani v d. k. Domnevno so Turjačani že v letih 1640–1646 prezidavali 3. in 4. hišo, katerih lastniki so bili že tedaj.</i> Maruša Stratichele Höfferjevi dediči Dietrich pl. Auersperg, baron dvorec vojvode Auersperga Viljem Auersperg, knez, vojvoda kočevski Viljem Auersperg, knez Karel Viljem Auersperg, knez <i>Po potresu 1895 so palačo podrli. Leta 1901 ni več zabeležena.</i>
mestni zid (desno od nemških vrat), t. i. Auerspergova galerija in mestni stolp za knežjim dvorcem		mesto Ljubljana
Gosposka ulica 16 glej Trg francoske revolucije 7		

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
<p>Gosposka ulica 15 in 17 Salendrova ulica 2 (r. 119, h. 328, 202, sed. st. št. 219) 1. hiša (vogal Gosposke in Salendrove ulice)</p>	<p>?–1547 1574–1575 1575 1600–1618 1619–? 1619–o. 1629 o. 1629–1665 1665–1673 1673–1713 1713–1739 1739–1806 1806–1810 1810–1833 1833–1883 1883–1915 1915–1925 1925–1927 1927 1934</p>	<p><i>Nastala iz prvotnih dveh patidenčnih hiš in verjetno še ene, pred letom 1651 križevniške hiše.</i></p> <p>Gašper Mavrič (Mauritsch) Jurij Seyrl/Seyerl, vicedomski protipisar, in žena Katarina Herbart Turjaški, deželni glavar, baron Herbart Auersperg, baron njegovi dediči Dietrich pl. Auersperg Janez Andrej Erazem Auersperg, grof njegov sin Volk Engelbert Auersperg, deželni maršal njegova vdova Elizabeta, roj. Trillegk, baronica njun sin Adam Seyfried Auersperg, grof sin Marija Jožef Ignac Auersperg, deželni glavar Ivan Pavel Alojzij Auersperg, grof sin Vajkard Auersperg, grof, deželni maršal sin Jožef Marija Auersperg, grof sin (Jožef Marija Gustav) Leon Auersperg sin Herbart Auersperg Herbart Auersperg ml. Ljubljanska oblast Dravska banovina</p>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
2. hiša (v Salendrovi ulici)	1935	Mestna občina ljubljanska, Mestni muzej
	1547 1575 1600–1606 o. 1607–1611 1611–1612 1612–1618 1619–? od 1630	dediči Baltazarja Burgerja (ali Jurij Štrekelj) protipisarjeva vdova (ali Urban Waidinger) Melhior Ettendorfer vdova Nachnomb Danijel Rambschissl pl. Wildeneckh Herbart Auersperg, baron, kranjski deželni maršal njegovi dediči, Dietrich pl. Auersperg (plačeval davek) Janez Andrej Auersperg, baron <i>Dalje kot pri 1. hiši.</i>
3. hiša (v Gosposki ulici, proti h. št. 19)	1547	<i>Hiša je do 1651 spadala pod križevniško zemljiško gospostvo</i> Jurij Štrekelj (ali dediči Baltazarja Burgerja)
	1631	Jurij Bertač (Wertasch) in žena Apolonija
	1651	Janez Andrej Erazem pl. Auersperg
Gosposka ulica 18 Trg francoske revolucije 1 (h. 310, 180, sed. st. št. 195)		<i>Križevniški priorat nemškega viteškega reda.</i>
Gosposka ulica 19 Križevniška ulica 1 (turjaški urbar št. 559, h. 311, 181, sed. st. št. 198)	?–1833 1833 ?–1894	<i>Turjaško imenje, rustikalna hiša.</i> Matija Somrak (Sumrack) Vajkard Auersperg, grof, in dediči Leon Auersperg, grof

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1894 1905 1924	Karel Pavlin, upokojeni ravnatelj deželnega plačilnega urada Antonija Kovač, gostilničarka (semkaj z Mestnega trga 11 preselila svojo gostilno "Pod skalco") njena hči, por. Petelinc
Jurčičev trg 1 glej Čevljarska ulica 1		
Jurčičev trg 2 (r. 102, h. 293, 223, sed. st. št. 243) 1. hiša (severni del)	?-1588 1588-? nato-1618 1619-1621 1622-1643 1647-1651 1651-1653 1654-1670 1671-1718 ?-1695 1718-1740	<i>Dve patidenčni hiši, okoli 1752 prezidani v eno.</i> Andrej Frankovič Vincencij De Agnelati (Agnelatti), lekarnar Janez Krst. Agnelati Jeronim in Vincencij Agnelati dediči Jeronima Agnelatija Baltazar Schmeidl, brivec; 1637-1649 ima tudi sosednjo (južno) hišo Ludovik Hauenstain, lekarnar Janez Karel Samtpaur, od 1655 pl. Sameburg dediči Janeza Karla pl. Samburga (Sameburg) <i>Janez Jurij Tosch, lekarnar</i> Janez Peter Sartori, lekarnar, in žena Ana Eleonora, ta ima od 1706 tudi sosednjo (južno) hišo

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
2. hiša (južni del)	1740–o. 1765	Franc Karel Weikhardt, lekarnar, okoli 1752 obe hiši prezidal v eno
	o. 1765–1785	Karel Avguštin Weykard, dr. med.
	1785	Jožef Filip (Phillipp), lekarnar
	1822, 1840	dediči Jožefa Filipa
	1844	Frančiška Filip (Phillipp)
	1849, 1853	Leopold Filip (Philipp, Phillipp), Felicijana Mazovec (Masovitz) in Karolina Bosizio
	1876	Alojzija, Vincencij in Rudolf Eggenberger
	1901	Vincenc in Rudolf Eggenberger
	1933, 1938	Antonija Doljan
	konec. 16. st.	Mihael Frankovič ali Marko Vidalbo
	nato	Pavel Craingerger
	1600	Craingergerjeva vdova
	1601–1620	Baltazar Stare/Alt, čevljar
	1620–1623	dediči Baltazarja Alta/Stareta
	1624–1636	Martin Burjak (Wuriakh), mestni sodnik
	1637–1649	Baltazar Schmeidl, padar in brivec
	1650–1653	Janez Karel Samtpaur
	1654–1661	Ludovik Hauenstain, lekarnar
	1662–1672	Hauenstainovi dediči
	1673–1693	Janez Jurij Tosch, lekarnar
1694–1706	Toschevi dediči	

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1706-?	Janez Peter Sartori, lekarnar <i>Dalje kot pri 1. hiši.</i>
Jurčičev trg 3 Židovska ulica 7 (r. 101, h. 283, 233, sed. st. št. 250)	2. pol. 16. st. okoli 1590 1594-1612 1612-1618 1619-1628 1630-1656 1657-1661 1662-1696 <i>1687-1690</i> 1696-o. 1765 o. 1765-o. 1772 o. 1773-1825 1825, 1840 1846, 1853 1877 nato 1901 1933 1938	<i>Patidenčna hiša. Zemljišče je od Franca Leberwursta odkupil Pavel de Cotaro in tu sezidal hišo.</i> Pavel de Catharro (Cataro, Cotaro), trgovec Cesaro de Monte dediči Pavla de Catharra, Sebastijan Friederich Matija Kunstelj (Mathes Khunstl), vrvar Kunstljevi dediči Janez Mazol (Mazoll), trgovec Franc Mazol dediči Franca Mazola, Luka Strener, mestni sodnik <i>Franc Jakob pl. Erberg, iur. utr.</i> Lovrenc pl. Wollwiz Anton Možic (Moschiz), trgovec Marija Terezija Steinwender Marija Schrey, roj. Steinwender Friderik in Emilija Schrey Ana Karl Jernej Žitnik, Natalija Ronner, Otilija in Dominika Bischof Uršula Žitnik Marija Stupan Marija Stojan

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	konec 16. st. 1600–o. 1615 1616-?	Uršula Dörfler dediči Uršule Dörfler Mihael Römer, urar <i>Poslej hiša v d. k. ni več navedena. Morda so jo prizidali k današnji hiši na Jurčičevem trgu 3. Najbrž je stala zahodno tik ob njej.</i>
Križevniška ulica 1 glej Gosposka ulica 19		
Križevniška ulica 2 (k. u. 10, h. 308, 179, sed. st. št. 195/1) 1. hiša	1600 1601–1615 1622–1640 1706–1712 1712 o. 1755–1778 1778–1796 in dalje 19. st.–1831 1831	<i>Dve patidenčni hiši, pred 1736 prezidani v eno. Prvotno križevniško, pozneje mestno imenje.</i> Janez Faber (Fabery) Janez Zdražnik (Sdraschnig, Draschnikh), čolnar, trgovec in krčmar Gregor Hauman Pavel Ignacij Režen (Reschen), stanovski ograjni odvetnik Jožef Ferdinand pl. Egkh, baron vdova Marija Šarlota pl. Egg, baronica Mihael Evstah pl. Rastern/Počivavnik, kot skrbnik otrok Ignacija pl. Rasterna Leopold Rastern, baron Nikomedes Rastern, baron

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
2. hiša (podrta)	<p>1594–1599 1600–1603 1604–1616 1616–1618 1631–1635 1636–1640 okoli 1700</p>	<p><i>Hišica je stala med hišama barona Egkha in Pavla Kalčiča. Leta 1737 jo je dal križevniški red podreti in s tem pridobil udobnejši vhod in izhod izpred glavnih vrat križevniške komende proti Križevniški ulici.</i></p> <p>Luka Kropar (Khroper) vdova Jurija Rajca (Raitz) Martin Khliger, imenovan Fikerle (Fiekherle), goslar Fikerletova vdova Fikerletovi dediči Janez Rumelsperger Tomc</p>
3. hiša (k. u. 11, h. 309, 179)	<p>1600 1623–1636 1637–1643 okoli 1700 nato ?–1747 ?–o. 1752 o. 1752–o. 1755 o. 1754 o. 1755</p>	<p><i>Prvotno križevniško, pozneje mestno imenje. Od 1805 nosi št. 179, enako kot prva Rasternova.</i></p> <p>vdova Urha Kramarja (Khramer) Miha Birtaš (Michel Wertosch), kuhar dediči Mihe Birtaša Banko (Banco) Pavel Kalčič vdova Marija Magdalena Kalčič Jožef Kalčič oče prior in samostan sv. Avgušтина pred Špitalskimi vrati vdova Marija Barbara Čermelj (Tschemelin) Avguštin Bezljaj (Wessley) in žena Jera</p>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	o. 1757 ?-1769 o. 1775 o. 1779 1784 1822 1840, 1853 1876 1901 1933, 1938	Avguštin Bezlaj (Wessley) Terezija Barle (Werlle), roj Buset (Wussetin) Matevž Barle (Warle) vdova Marjeta Barle (Margaret Warlin) dediči Marije Ingacija pl. Rasterma Leopold Rastern, baron Nikomedes Rastern, baron Ivana Rastern, baronica Lill Hilda pl. Lilienbach Služkinjski dom (op.: dom za služkinje)
Križevniška ulica 3 (turjaški urbar št. 560, h. 312, 182, sed. st. št. 199)	? ? 1763 1805–1854 1854 1913	<i>Turjaško imenje.</i> Jan. Merjasec (Meriasetz), kupno pismo brez datuma v inventarju grofa Janeza Andreja Erazma Auersperga iz leta 1665; velja za Križevniško ul. 1 in 3 med Janezom Andrejem Auerspergom in komendo, pogodba brez datuma v inventarju (glej zgoraj); velja za Križevniško ul. 1 in 3 Franc Ksav. Knieperger, ekspeditor v deželni pisarni, kupno pismo Martin Jamšek, sejmar Ivan Jamšek, trgovec, in dediči Ana Lavrič, roj. Gerstenmayer

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
<p>Križevniška ulica 4 (k. u. 9, h. 307, 178, sed. st. št. 194/2; za njo sed. st. št. 194/1 ima h. št. 6)</p>	<p>pred 1600–1640 1713–1743 1743–1756 1756 1756–1810 1810 1839</p>	<p><i>Prvotno križevniško, od 1738 mestno imenje.</i> Gregor Grabner, krznar Janez Franc Papler, dr. iur. utr., iz Stare Loke Marija Šarlota, vdova barona Jožefa Ferdinanda pl. Egkha Gabrijel Abraham pl. Werth Werthovi dediči Janez Lušin (Luschin) Katarina Lušin (Luschin) polovico, Janez in Franc Lušin ter Marija Födransberg, roj. Lušin, drugo polovico</p>
<p>Križevniška ulica 5 (r. 135, h. 313, 183, sed. st. št. 200)</p>	<p>1551 kon. 16. st.–o. 1615 o. 1616–1628 1630–1651 1652–1666 1666–1678 1679–o. 1767 o. 1767–1791 1791 1817 1824 1828</p>	<p><i>Patidenčna hiša.</i> Janez Hrovat (ali neka Wassiza/Basinševka?) Abondio De Donino, zidar Janez Reisinger Abondio Donino (De Donin, di Donin), zidar dediči Abondia Donina Luka Strenner, mestni sodnik ljubljski mestni špital Mihael Rafael Destoni Ana Gollmayer Terezija Rehar (Recher) Ignacij Škarja (Skaria) Antonija Webers, roj. Hallerstein, baronica</p>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1840	Florijan Webers
	1840	Andrej Herzum
	1844	Ana Ahčin (Achtschin)
	1845. 1853	Katarina Čebulj (Zhebul, Zhebull)
	1876	Jovana Leskovic
	1901	Ana Staudacher
	1938	Ferdo Staudacher
Križevniška ulica 7 1. hiša (ob št. 5) (r. 134, h. 314, 184, sed. st. št. 201)	?–1551	<i>Dve patidenčni hiši, 1870 združeni v eno.</i> Janez Remše in žena Urša
	1551	Jurij Krivec (Khriutz), krojač
	1568	Jurij Grivec (Jury Griuez)
	2. pol. 16. st.	Jurij Larnsakh, krčmar
	1582–1614	Larnsakhova vdova in dediči, potem sin Janez Larensakh
	1614–1620	Jurij Merjasec (Meryasetz, Meriassetz)
	1621–1628	dediči Jurija Merjasca
	1630–1631	Luka Merjasec
	1632–1651	dediči Jurija Merjasca (1636–1640 najemnik kipar Gašper Tolmessinger)
	1652–1656	Jurij Merjasec st.
	1666–1671	dediči Jurija Merjasca
	1671–1681	Gregor Burger
	1681	Blaž Šnedic
	1682–1715	Andrej Danijel Mordax, baron

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika	
	?–1701	<i>Franc Albreht pl. Seethal</i>	
	?	<i>vdova Rozina Thurn in njeni otroci s Francem Albrehtom pl. Seethalom</i>	
	1701 (1711)–1712	<i>Ferdinand Albrecht Lichtenberg, grof</i>	
	?–1739	<i>Janez Andrej Mordax zu Porttendorff, baron</i>	
	1716–1771	Janez Andrej Mordax, baron	
	1771–o. 1778	Franc Anton Mordax, baron	
	o. 1778–1799	vdova Ana Marija Terezija Petermann	
	1799	Sebastijan in Marija Rogelj (Rogel)	
	1822	Marija Kralj (Krall)	
	1836, 1840	Anton Smrekar	
	1853	Gašper in Barbara Ahčin (Achtschin)	
	1876	<i>Dalje kot pri 2. hiši.</i>	
	2. hiša (ob št. 9) (r. 132, 315, 185, sed. st. št. 202)	16. stoletje	Schratlova hiša
		1551	Vasica (Wassitzin) (ali Janez Hrovat)
		?–1568	Urša, roj. Božič (Bositzin), vdova Tomaža Kragulja (Khragul)
1568		Avguštin Pintar (Pintter)	
1600–1603		Jurij Reutrer (Georg Reutrer)	
1604		Gregor Hočevan (Chatscheuar), pek	
1605–1623		Gregor Goste (Goschte, Gaste), pek	
1624–1639		dediči Gregorja Gosteta	
1640–1676	Andrej Komatar, pek		
1677–1712	Jurij Imbuech (Imbuch, Impuch), krojač		

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1712–1735 1735–o. 1765 o. 1765–1791 1791 1799 1801 1803 1822 1823 1825 1832 1836 1847, 1853, 1876 1901 1938	Luka Skotin (Skhottin, Schottin), pek Matija Kampan, pek in krčmar Janez Goste (Gaste), krčmar Sebastijan Rogelj (Rogel, Raggel) in žena Mica (Miza) Jožef Andrej Schildenfeld, dr. Matija Komar Matija Majdič (Maiditsch) Janez in Elizabeta Cerar (Zörrer) Janez Cerar (Zörrer) Terezija Lerch Lovrenc Čot (Zhott) Agata Čot (Zhott) Gašper in Barbara Ahčin (Achtschin) Anton in Ivana Rebek Ivana Černe
Križevniška ulica 8 (r. 13, h. 306, 177, sed. st. št. 193/1; za njo sed. st. št. 193/2 ima h. št. 10) 1. hiša	1609–1629 1630–1640 1713–?	<i>Prejšnja h. št. 6. Prvotno križevniško imenje, s pogodbo 1737 postane svobodna last in se v urbarjih imenuje patidenčna hiša. Verjetno je nastala iz prvotnih dveh hiš, vsekakor pred 1737.</i> Mihael Preiss, krčmar in župan dediči Mihaela Preissa <i>Z letom 1641 se križevniške hiše v d. k. ne štejejo več.</i> Höfferjeva hiša

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
2. hiša	1720–1756	Gabrijel Abraham pl. Werth, nadzornik kneza Tujaškega na Kranjskem
	1756	Werthovi dediči
	1808	Marija Gabrijela Schuller, roj. Werth
	1810	Simon Pesjak (Pessiak)
	1616–1628	vdova krčmarja Janeza Zdražnika (Sdraschnikh) in njen zet
	1626–1628	<i>verjetno Francesco de Donin, zidar</i>
	1630–1631	Jakob Skuban (Skhuban), goslar
	1630–1631	<i>verjetno Janez Raisinger</i>
	1632–1640	dediči zidarja Janeza Donina
	1820, 1840, 1852	Simon Pesjak (Pessiak)
	1876	Simon Pesjak, nato Lujiza Pesjak (Pessiak)
1901	Pesjakovi (Pessiak) dediči	
1938	Anton Orlič, dr.	
Križevniška ulica 9 (r. 131, h. 316, 186, sed. st. št. 203)	1551	<i>Patidenčna hiša.</i> Furesto in dediči Adama Suharja (Sucher)
	1568	Andrej Foresto
	?–1588	Jernej Forest/Foresto
	1588–o. 1612	dediči Jerneja Foresta
	o. 1613–1616	Peter Gaionzell
	1617–1628	dediči Petra Gaionzella
	1630–1654	Marko Vic Glinški (Wutz, Wiz zu Gleiniz), župan in trgovec

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1654–o. 1763 ?–1672 1672–1689 1689–1719 o. 1763–1784 1784–1795 1795–1806 1806 1816 1855 1891 1891 1901 1933, 1938	dediči Marka Vica Glinškega Karel pl. Wizenstain, baron Janez Krstnik Witzenstein, baron, Karlov sin Ana Poliksena, Janezova hči, poročena z grofom Vajkardom Leopoldom Ursinijem Blagajem Janez Krstnik Machtig vdova Marija Ana Machtig Ignacija Radoni nečakinja Nepomucena Radoni Anton Schreitter Janez Schreitter (Schreiter) Henrik Vrtovec in Šarlota Vrtovec (Vertouz) Šarlota pl. Gerhauser, roj. Vrtovec Karolina pl. Gerhauser, roj. Vertouz Ivo Svilar
Križevniška ulica 12 (k. u. 8, h. 305, 176, sed. st. št. 192)	1600–1621 1622–? 1623–1628 o. 1660–o. 1765	<i>Prejšnja h. št. 8. Prvotno križevniško, od 1738 mestno imenje. Okoli 1759 je bila hiša oproščena primščine.</i> Marko Zdražnik/Dražnik (Marx Sdraschnikh, Drasnichh, Mesgitz) Janez Reisinger Andrej Reisinger (Reisingar) Caharija Waldreich in žena Ana Katarina, roj. Pipan (Pippan)

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	o. 1765–o. 1782 o. 1782–? 1822, ?–1831 1831 1835 1836, 1840 1849, 1853 1876 1901 1938	Vitale De Giuliani, Theodoro in Casparo Di Buono, Jožef Poljak (Pollak) Jurij Hiti (Hitty) Ignacij Ungelehrt Antonija Ungelehrt Janez Nep. Kühnel Franc Spigler/Spingler Ignacij Lokar c.-kr. finančni erar Urban Zupanc dediči Urbana Zupanca
Križevniška ulica 14 (k. u. 7, h. 304, 175, sed. st. št. 191)	konec 16. st. pred 1591–1612 1613–1621 1622–1640 o. 1700 nato–o. 1750 o. 1750–1787 1787 1835	<i>Prejšnja h. št. 10. Prvotno križevniško, od 1738 mestno imenje.</i> Knitlovi dediči (Khnittl) Andrej Tacelj (Tazl, Tützl) vdova Andreja Taclja Jakob Prinzer <i>V davčni knjigi križevniške hiše od 1641 niso več zabeležene.</i> Marija Franciška Müllbacher Ignacij Serin Marko Anton Serini Janez in Magdalena Marinčič Janez Marinčič

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1837, 1840, 1853 in 1876 1901 1933, 1938	Karolina Schonta Karol Schonta pl. Sedank in Antonija Kosler Josip Ogrinc in Ana Strus
zid (zadaj) za Križevniško ulico	?-o. 1735	<i>Tamkajšnje vrtove je užival vsakokratni mestni blagajnik.</i>
Novi trg 1 (r. 113, h. 339, 199, sed. st. št. 216) 1. hiša	pred 1525 1525 ?-1571 ?-1607 1607-1615 1615-1683 1684-? ?-1838 1838	<i>Dve patidenčni hiši, prezidani v eno. Na Valvasorjevi grafiki ima že dve nadstropji in en sam vhod z Novega trga.</i> Krištof in Matija Senus Moscon Dauendt de Leidi (Leudi) Jurij Rupert Herberstain Oton Henrik pl. Wernekh (Wernegkh, Bernik) dediči Otona Henrika pl. Wernekha (do 1621 plačuje davek skrbnik Baltazar Ramschüssl, 1622 pa Karel pl. Egkh) Žiga Gallenberg, grof Gallenbergovi dediči Hugo Gallenberg, grof
2. hiša	1600-1630 1631-1643	Urh Khoberger Khobergerjevi dediči

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1647–1656 1657–1683 1822 1840, 1853 1876 1901 1938	Sebastijan Walther dediči Sebastijana Walterja dediči grofa Gallenberga Hugo Gallenberg, grof Aleksander Gallenberg, grof Katoliško društvo Mira Kunstelj
Novi trg 2 (h. 340, 200, sed. st. št. 217)	morda do 1464 1464 ? ?–1529 1529 1615 1628 1628 16..? ?–1641 1645 1645 ? 1793	<i>V 17. stoletju dvonadstropna hiša s po tremi okni. Verjetno ji je bil v 18. stoletju prizidan del lontovža.</i> Jurij Črnomaljski (hiša in dva domca) Jurij Rayner, vicedom Janez Schmidt (dve poslopji) Matija Senus državno poslopje Bernardin Barbo Franc Knesig Janez Anton Rossetti Vid Moscon (Moschkan), baron Franc Moscon in žena Marija Salome, roj. Gall odbor deželnih stanov Janez Herbart Kacijanar (Kazianer, von Kazenstain), grof Franc Lichtenberg, grof Marija Žiga Lichtenberg, grof

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1797, 1800 1806 1856 1866 1875 1876 1901 1938	Erazem Lichtenberg, grof Nikolaj Recher, trgovec Nikolaj Recher, dr., in Janez Recher Nikolaj Recher, dr. Viktor, Ivana in Friderik Recher Ivana Recher Viktor Recher Železničarski združni dom
Novi trg 3 (r. 122, h. 341, 201, sed. st. št. 218/1)	do 1464 1464 do 1476 1476 ?–1537 1537	Jurij Črmomaljski Jurij Rayner, vicedom Avguštin Smojekh (ali Smoikh), morda tudi Primož Khoch deželni stanovi Zofija Dolenikh Jurij Zweyler
hiše v Salendrovi ulici (sed. st. št. 218/2), (od vogala Gosposke ulice do Ljubljance)		<i>Prve štiri ali pet hiš je bilo vključenih v novi lontovž kmalu po 1587, zadnja pa po 1620. Prejšnja h. št. Salendrova 1. Pozneje podrte.</i>
1. hiša (verjetno vogalna ali še v Gosposki ulici)	?–1587	Avguštin Smoilekh, nato deželni stanovi

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
2. hiša	?–1587	(Luka Demuschickh?) Luka Khurstner, nato deželni stanovi
3. hiša	1570 1587	Peter Khache (Korče?) deželni stanovi
4. hiša	?–1570 1570–1586 1586 1587	Rupert (Ruep) Scheberle Mihael Ostanek (Ostenickh), čevljar mesto Ljubljana deželni stanovi
5. hiša	1521–1549, 1570 ?–1588 1588	Jesih(ovka) Jurij Reutrer deželni stanovi
6. hiša	?–1549 1549 1549 ? 1600–1603 1604–1619 1620–1649 in dalje	Gregor Schogkh in žena Urša Lenart Kopišar (Khopischar) in žena Andrej Salitinger Andrian Salitinger dediči Janeza Mumba Gregor Taufrer deželni stanovi

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
hiše v Gosposki ulici (sed. st. št. 218/2) (od vogala Lontovža proti Salendrovi ulici)		<i>Hiši v Gosposki ulici sta bili vključeni v novi Lontovž prej kot hiše v Salendrovi ulici. Pozneje podrti.</i>
1. hiša	1467 ?–1523 1523–1529 1529–?	Martin Pregl (ena od hiš?) Ursana, vdova Martina Schmida Nikolaj (Nickhl) Fleischakher Volbenk Žvan (Swann, Swarn?), deželni pisar
2. hiša	?–1527 1527–1571	Marin Kherner Viljem Praunsperger
Novi trg 4 (r. 108, h. 345, 219, sed. st. št. 239) 1. hiša (večja na Novem trgu)	?–1486 1486–1512 1512–o. 1520 o. 1520–1589 1589–? 1600–1612	<i>Dve patidenčni hiši, združeni v eno v 17. stoletju.</i> Viljem Turjaški, deželni glavar Lenart Praunsperger, mestni sodnik, veletrgovec, ljubljanski župan vdova Lenarta Praunspergerja Viljem Praunsperger, ljubljanski župan, veletrgovec, vicedom Jošt Jakob Gall pl. Gallenberg, mož njegove hčere ali vnukinje Franc Krištof Gall

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika	
2. hiša (manjša v Gosposki ulici)	1613–1674	dediči Franca Krištofa Galla	
	1674–1716	Janez Seyfridt Eggenberg, knez, deželni glavar	
	1716–1773	Janez Gašper Kobencelj (Cobenzl), grof	
	1773–o. 1777	Marija Rozalija Polhograjska (Pillichgraz), baronica	
	o. 1778–1823	Vincencij pl. Thurn, grof	
	1823	Vincencij pl. Thurn, grof, sin?	
	?	1486	Viljem pl. Auersperg, kranjski deželni glavar
	1486	Lenart Praunsperger (in žena Ana)	
	?	1578	Viljem Praunsperger (von Weychslpach zum Pannobitsch)
	1578	Marko Stettner, trgovec, mestni sodnik in župan	
	1640–1655	vojvoda Kromavski, knez Eggenberg	
	1656–1658	Luka Hrovat (Crobath), trgovec	
	1659–1672	dediči Luke Hrovata	
	1673–1674	Janez Avguštin Kocijančič	
	1675–1716	Janez Seyfridt Eggenberg, knez, deželni glavar	
	1716–1773	Janez Gašper Kobencelj (Cobenzl), grof	
	1840, 1853	Vincencij Thurn, grof	
	1876	Oskar Pongratz, dr., nato Marija Pongratz	
1901	Marija pl. Pongratz		
1933, 1938	dediči Marije pl. Pongratz		

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
Novi trg 5 (r. 107, h. 344, 220, sed. st. št. 240)		<i>Patidenčna hiša. Še pred 1600 jo je dal baron Janez Jakob pl. Lamberg prezidati v eno iz prvotnih dveh hiš (in verjetno še iz tretje, manjše hiše).</i>
	1. hiša	16. stol. ?–1580 1580–1612
2. hiša	?–1486 1486 ?–1578 1578–1580 1580–1612 1613–1618 1618–1636 1637–1652 1653–1674 1675–1716 1716–1724 1725–1765 o. 1765–1781	Viljem pl. Auersperg, kranjski deželni glavar Lenart Praunsperger (in žena Ana) Viljem Praunsperger (von Weychslpach zum Pannobitsch) Marko Stettner, trgovec, mestni sodnik in župan Janez Jakob pl. Lamberg dediči Janeza Jakoba pl. Lamberga, Volk Dietrich pl. Lamberg Boštanjski (Weissenstein) dediči Volka Dietricha pl. Lamberga vojvoda Kromavski – knez Eggenberg Eggenbergovi dediči Janez Seyfridt – knez Eggenberg in deželni glavar Janez Gašper Kobencelj (Cobenzl), grof Anton Jožef Auersperg, grof Jožef pl. Janežič (Janeschitsch), baron

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1781–1817 1817, 1822, 1840, 1853, 1876 in 1901 1938	Lichtenberg, grof, Franc Ksaver Janežič Leopold Lichtenberg, baron Emil Auersperg
Novi trg 6 Čevljarska ulica 4		<i>Nastala je iz treh (ali štirih) prvotnih hiš. Na grafiki v Valvasorjevi izdaji sta vidni dve hiši na Novem trgu v približno današnji visokosti. Tista ob št. 5 ima tri vrata, vogalna pa z Novega trga ena sama.</i> <i>Patidenčna hiša.</i>
1. hiša (ob Čevljarski ulici 2) (r. 104, h. 343, 221, sed. st. št. 241)	?–1590 1590–1595 1595–1599 1599–1605 1605–1615 1616–1621 1622–1639 1640–1669 1670–1687 1688–1701 1701–1722 1722–1730 (1772) 1731 (1772)–1782	Mihael(?) Frankovič Frankovičevi dediči Jurij Kiesel s Fužin, baron, deželni upravitelj Jernej Freithofnikh Freithofnikhovi dediči, vdova Marjeta, od 1606 por. z Janezom Cornianom Janez Corniani (Cornian) dediči Jerneja Freithofnikha Dionizij Neüriser Mihael Krnec (Khrinitz, Khernetz, Khernitz) dediči Mihe Krnca (Khernetz, Khernitz) Maria Bosio (Bossin, Wossin) Marko Ansellich, sedlar Orpheo pl. Strassoldo, grof, od 1733 njegovi dediči

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika	
2. hiša (vogalna) (r. 105, h. 295, 221)	1782	Anton Rajmund pl. Strassoldo, grof	
	1786	Emanuel pl. Strassoldo, grof	
	1795	Alojzija pl. Strassoldo, grofica	
	?–1808	Bernard pl. Rossetti, dr.	
	1808, 1822	Aleksander Auersperg, grof	
	1831, 1840	Anton Auersperg, grof	
	1853	Rihard Auersperg, grof	
	1876, 1901	Leopold Lichtenberg, baron	
	1933, 1938	Helena Bretl, vdova Naglas	
			<i>Patidenčna hiša.</i>
		1600–1618	Jakob Spadon (Jacomo Spadan)
		1619–1622	dediči Jakoba Spadona
		1623	Peter Jacob Spadon
		1624–1625	Gregor Piskhon
		1626–1657	dediči Gregorja Piskhona
		1658–1673	Matija Vrbin
		1674–1687	Mihael Krnec (Khriniz, Khernez)
		1688–1700	Krnčevi dediči
		1700–1730 (o. 1770)	Marko Ansellich, sedlar
		o. 1770–1782	Anton Steiber in žena Katarina
	1782–1786	Anton Rajmund Strassoldo, grof	
		<i>Dalje kot pri 1. hiši.</i>	

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
3. hiša (na Novem trgu) (r. 106, h. 343, 221)	1600–1604 ?–1612 1612–1617 1617–1623 1624–1651 1651–1687 1688–1712 1712–o. 1785 o. 1785/86–1795 1795 ?–1808	Adrian Mavrič (Mauritsch) Jožef Mavrič Ecehiejel Peuerel (Peuerl), dr. Abraham Drljač (Derlatsch), pisar in mestni sodnik Drljačevi dediči Judita Brence (Wrenzin), roj. Drljač dediči Judite Brence (Wrenzin, Brenzin) Orpheo Strassoldo, grof, in dediči Žiga Strassoldo, grof Alojzija Strassoldo, grofica Bernard Rosseti, baron
Novi trg 7 (r. 111, h. 298, 171, fr. k. 186)	po 1561 1600–1612? 1613–1618 1619–1621 1622–1643 1647–1676 1677–1786 1786	<i>Patidenčna hiša. Poškodovana zaradi del pri regulaciji Ljubljani, zato 1913 porušena.</i> Jošt Jožef Thurn Volk Thurn, grof (imel je dve hiši, tudi sosednjo št. 8) grofica Thurn (imela je dve hiši, tudi sosednjo št. 8) dediči Volka Thurna (imeli so dve hiši, to ima od 1619 Ehrenreich Lamberg, baron, sosednjo pa Janez Jurij Lamberg, baron) dediči Ehrenreicha pl. Lamberga (ena hiša) Janez Ferdinand Portia, grof dediči Janeza Ferdinanda Portie Ivana pl. Szogyeny (Zikini, Szögony)

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1793 1824 1824 1824, 1840, 1853 1876, 1901	Lovrenc pl. Szögyeny (Szögeny) Ana Marija pl. Szögyeny (Szögyeni), pozneje grofica Lichtenberg Franc Karel pl. Hallerstein, baron Maksimilijan Wurzbach, dr. Jakob Naglas
Novi trg 8 (r. 112, h. 299, 172, fr. k. 187)	1525 ?–1570 1570 1571–1612? 1613–1618 1619–1629 1630–1643 1647–1666 1666–1670 1671–1685 1686–1696 1690–1693 1693–1788 1788 1793	<i>Patidenčna hiša. Poškodovana zaradi del pri regulaciji Ljubljane, zato 1913, verjetneje pa 1914 porušena.</i> Anton Kuhelj (Kuechl) Kuhljevi dediči žena Gašperja pl. Mavriča, Kuhljeva hči Volk Thurn, grof grofica Thurn Janez Jurij Lamberg Janez Raisinger Konrad Rus, baron Marija Sidonija Jankovič, roj. pl. Ruessenstain dediči Marije Sidonije Jankovič Volk Konrad Jankovič (Jankhouitsch), baron <i>dediči Marije Sidonije Jankovič</i> <i>Janez Erazem Engelshausel, baron in dediči</i> Ivana pl. Szöggeny, roj. Lamberg, grofica Lovrenc pl. Szögeny

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1808 1817 1822, 1840, 1853 1876 1901	Marija Ana pl. Szögyeny (Zekini), grofica Lichtenberg, vdova Franc de Paula pl. Widerker zu Widerspach Janez Oblak, dr. Marija Obreza Zofija Šerko, Marija Lavrenčič, Matilda Mulley in Karolina Truner
Salandrova ulica 1 glej Novi trg 3		
Salandrova ulica 2 glej Gosposka ulica 15 in 17		
Salandrova ulica 3 (r. 118, h. 334, 195, sed. st. št. 212)	?–1529 1529 1537 o. 1565 o. 1565 1616–1621 1622–1643 1647–1670 1671–1674	<i>Patidenčna hiša.</i> Jeronim Schwarz Magdalena, žena Janeza Kernerja Marinca Janez Marinec Andrej Salitinger (Solitinger, Sollitinger) njegov sin Adrijan Salitinger, župan dediči Adrijana Solitingerja Janez Henrik Ledrer, krojač Danijel Reffinger dediči Danijela Reffingerja

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1675–1683 (1688)	Lovrenc pl. Rebek (Rebekh, Röpeckh, Repeckh, Rechbekh), dr. med.
	1683–1714	dediči Lovrenca Rebka ali Repka (Repekh, Rechbekh), vdova Marija Ana Rebek
	?–1697	<i>Marija Leopoldina Frikh, Rebkova hči</i>
	1697–1703 po 1703	<i>Franc Engelbreht Čečkar (Zezkher, Tschetschhar), baron žena Marija Barbara</i>
	1715–1771	Vincencij de Bartolis (Bartollis)
	1771	Jernej in Julijana Pogačnik
	1782	Jernej Pogačnik
	1787	vdova Jerneja Pogačnika
	1798	Pogačnikovi dediči
	1800	Julijana Pogačnik
	1802	Julija Pogačnik
	1805, 1807	dediči Jerneja Pogačnika
	1815, 1822, 1828, 1840, 1853 in 1876	stanovska hiša/poslopje
	1901	Dežela Kranjska
	1938	Banska uprava
Salendrova ulica 4 (r. 121, h. 327, 194, sed. st. št. 211)	1529 1600–1603 1604–1615	<i>Patidenčna hiša.</i> Andrej Vakarij (Vacary)? Lenart Strnad Pavle Khogler, krojač

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1616–1640	dediči Pavleta Khoglerja
	1641–1647	Janez Uršič, slikar
	1648–1653	vdova Janeza Uršiča
	1654–1675	dediči Janeza Uršiča
	?–1665	<i>Jakob Seitter</i>
	1673–1674	<i>vdova in dediči Balt. Wübnerja</i>
	1675/76–1683 (1685)	Danijel Fischer, trobentač
	1684/85–1771	dediči Danijela Fischerja
	1771–1782	Leopold pl. Stemberg
	1782–?	Wolfgang Zollmann
	?–1792	Ahacij pl. Peteneck
	1792	Anton Gollmayer, dr.
	1837, 1840	Antonija pl. Scheuchenstuel in Ana Gollmayer
	1850, 1853	Anton in Jožef pl. Scheuchenstuel, Julija pl. Scheuchenstuel in Marija Pajk (Paik), roj. Scheuchenstuel
	1876	Marija Pajk
	1901	Josip Pajk
	1938	Pavel Pajk
Salendrova ulica 5 glej Breg 8		

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
Salendrova ulica 6 (r. 120, h. 326, 193, sed. st. št. 210)	?–1570 1570 1600–1613? 1613–1631 1632–1643 1647–1771 ?–1733 <i>pred 1764</i> 1764 1771–o. 1798 o. 1798–1821 1821 1836, 1840 1853 1876 1901 1938	<i>Patidenčna hiša.</i> Pavel Lukič in žena Marta Nikolao Mario Melhior Pantaleon (Panthaleon) iz Kaisersperga pri Ptuj dediči Melhiorja Pantaleona Karel Portner dediči Karla Portnerja, 1685 Höfferjeva hiša <i>Janez Seyfridt pl. Höffer</i> <i>Joseph Langar, nato vdova Rosina</i> <i>Franz Anton pl. Steinberg</i> Leopold pl. Stemberg Jožef Smole (Smolle) Ivana Soller Franc Šerko/Šarko (Scherko, Scharko) Anton Hajdrih (Heidrich) Terezija Hajdrih (Heidrich) Josipina Žakelj Ivan Frelj
Trg francoske revolucije	1534	<i>Pri križevniški šoli, ki je stala menda že zunaj mestnega obzidja, je v pogodbi križarjev z mestom 1534 na tem trgu naštetih 5 lastnikov hiš, služnih križarski komendi:</i> Jurij (Juri) Mawerer, Jurij (Jorg) Scherer, Cimermanka (Zimmermennin), Ahacij Pečar (Perschacher) in Schneider

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
lesene kolibe proti Križankam 1. hiša (tik ob Smrekarjevi hiši)	1600–1603 1604 1604–1622 1639–1654 1655–1668 1669–1678 1678–1751 1752	<i>Ob Smrekarjevi hiši na Trgu francoske revolucije 6.</i> Jurij Khrautfeindt, padar? Sebastijan Frumel Primož Harumbaša Janez Jelenčič, vojni trobentač vdova Janeza Jelenčiča dediči Janeza Jelenčiča dediči Tobije Smrekarja stražnica
2. hiša (nedoločno kje)	1604–1606 1607–1615	Majerična hiša Jurij Petrič
3. hiša (nedoločno kje)	1616–1618	Obričanova hiša
stožp pri Nemških vratih	?–o. 1637 o. 1638–o. 1660 o. 1660–1674 1675–o. 1677 o. 1677–1684 1684–o. 1698 1709–1721	<i>Plačujejo najemnino.</i> Jakob Primic (Primiz), zidar Jakob Kocijan (Kozian), zidar vdova Jakoba Kocijana Anton Pauscher vdova Agata Pauscher Carlo Gentili Janez Pichler, stražnik

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1722–o. 1745 o. 1745–?	Jurij Somrak (Samrokh), mizar Simon Graff, ostrogar, vratar
zid levo od Nemških vrat	1622–1623 1637–o. 1694 o. 1695–o. 1726 1727–1738 1738–?	<i>Od 1643 dalje se imenujejo tudi "stara mestna vrata". Najemniki vrtov v zidu levo od orodjarne.</i> Jurij Vidič vsakokratni mestni višji blagajnik Janez Karel Molle (Mally), knjigovez in mestni sodnik vdova Marija Urša Mally križevniška komenda
Trg francoske revolucije (r. 409, h. 1, 1, d. 47, fr. k. 21) hiša blizu Nemških vrat, v križišču trga, Vegove ulice in Emonske ceste	1746–o. 1770 o. 1770–1880 1780, 1782–1787 1788, 1798–1815 1819 1820, 1822–1860	<i>Enemu desetemu vinarju podvržena hiša in tri prostolastne mesnice. Magistratno imenje. Gostilna se je po različnih virih imenovala Gasthaus zur Stadt Laibach, Gasthaus zur Stadt Triest oziroma Gasthaus zur Stadt Agram. V času od 1772–1783 so ob tej hiši zabeležene tri Gorjupove, nato pa Učakove mesnice, ki so se pozneje preoblikovale v kovačnice.</i> Janez Medler (Mödlar), tovarnar (Majolquen Fabrikant), in žena Marija Ana Gašper Gorjup (Gariupp) Janez Učak (Utschak), čolnar Jurij Sever (Seuer), krčmar (hiša in nova zgradba) Marija Sever Andrej Židan (Schidan)

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1862 1864 1869 1874 1876 1878	Andrej Židan (Schidan), Marija Horak, Ana pl. Schrey, Viktorija pl. Knalič (Knallitsch) Marija Horak, Ana pl. Schrey, Viktorija pl. Knalič (Knallitsch) Franc Gačnik (Gatschnik) prodano na dražbi mestna občina izbris vložka
Trg francoske revolucije 1 (h. 310, 180, sed. st. št. 195 in 197)		<i>Križevniški priorat in cerkev.</i> Cerkev v obliki križa so zgradili templarji 1167. Okoli 1250 so križniki na tem mestu postavili hišo in kapelo. Vsaj že 1282 je tu namesto kapele stala cerkev. Potres je 1511 poleg mnogih hiš porušil tudi vicedomski dvorec in križevniški samostan s cerkvijo. Staro cerkev so podrli 1713 in sezidali sedanjo. Današnjo stavbo samostana so postavili 1579. Temeljito je bila popravljena 1906.
Trg francoske revolucije 6 (k. u. 1, h. 331, 203, sed. st. št. 220)		<i>Prvotno križevniško, potem mestno imenje. Hiša pri Nemških vratih, nasproti Križankam, je nastala iz prvotnih dveh hiš leta 1641.</i>
1. hiša (proti Gradišču)	?–1597	Andrej Kranjec (Crainer) in dediči

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovanca, lastnika
2. hiša (ob št. 7)	1597–o. 1608	Jakob Vidič (Widitsch), oskrbnik v Križankah, in žena Elizabeta
	1608–1623	vdova Elizabeta Vidič
	1624–1640	Jakob Vidič ml., gostilničar in trgovec
	1640–1672	Tobija Smrekar (Somerekher, Sumerecker), sodni sel, in žena Katarina (Vodopivec), od 1652 žena Sidonija, roj. pl. Scheyer/Seyer
	najkasneje 1594	Martin Smrekar
	zač. 17. st.–1673	Tobija Smrekar (najbrž Martinov sin, zgradil novo stavbo)
	1673–1805	dediči Tobije Smrekarja
	?–1699	<i>Janez Anton Smrekar (Sumregkher) pl. Liechtenthall</i>
	?–1701	<i>Janez Krst. Smrekar (Sumrekher) pl. Liechtenthall</i>
	1746	<i>Jožef Ksaver Sumerecker pl. Liechtenthall, deželni svetnik</i>
	nato	<i>Janez Nepomuk Grimšič (Grimschitz), baron</i>
	1805	Jakob Plandl
	1836	Franc Pfandl
	1837	Franc Prešeren
1848, 1853	Jožef Kotnik (Kottnig)	
1876	dediči Jožefa Kotnika	
1901, 1938	Ignacij Kotnik, dr.	

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
Trg francoske revolucije 7 Gosposka ulica 16 (sed. st. št. 222) 1. hiša (ob št. 6) (k. u. 2, h. 332, 204)	1613–1632	<i>Prvotno križevniško, potem mestno imenje. Današnja stavba stoji na prostoru prvotnih treh hiš. Druga in tretja hiša sta bili prezidani v eno že pred 1736/37, prva pa se je pridružila enotni stavbi okoli 1870.</i> Gregor Vidmar (Widmair, Wydmar, Vidmair) Vidmarjevi dediči
	1633–1652 (in dalje) o. 1700 ?–o. 1756 1756–1763 1763 1794 1795 1797 1829 1835, 1840 1853 1877 1901 1933, 1938	
2. hiša (poleg prve) (k. u. 3, h. 333, 205)	1635–1640 o. 1700	Jurij Kosumernik (Khosumernikh), pek Mihael Thonich

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
3. hiša (vogalna)	1717–1730	Marija (Ana) Eva De Urbani, roj. Hingerle
	1616–?	Gregor Tauffrer
	?–1658	Marija Amberger, roj. Tauffrer, in Urša Tauffrer
	?–1661	Jožef Teneffle pl. Tenau
	1661	Thönöflovi dediči
	1717–1730	Marija Eva pl. Urbani (de Vrbanin) <i>Slede skupni lastniki 2. in 3. hiše.</i>
	?–1787	Marija Ana Čebulj (Zhebullin, Zhewullin), roj. De Urbani
	1787–1835	Janez Krstnik pl. Rosenfeld in dediči
	1822	<i>Dražbena masa pl. Rosenfeldovih upnikov</i>
	1835	Janez Julij Kanc (Kantz)
1839, 1840	Janez Nepomuk Mühleisen	
1847	Janez Jurij Winkler in Janez Vitzinger	
1850, 1853	Janez Jurij Winkler <i>Dalje kot pri 1. hiši.</i>	
Vegova ulica (r. 408, h. 37, 2, fr. k. 22), podrta	1675	<i>Desetemu vinarju podvržena hiša. Magistratno imenje. Sprva lastniki dveh vrtov od 1620 dalje. Prvo hišico je tu 1675 postavil mesar Andrej Drnovšek. Gostilna "Pri Šikcu" je bila sosedu 1874 porušene krčme "Zur Stadt Laibach". Hišo ob starem mestnem obzidju je 1903 kupila mestna občina in jo zaradi razširitve Vegove ulice dala porušiti. Andrej Drnovšek (Dernouschekh), mesar</i>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1676	vdova Marka Drnovška, mesarja
	1677–1688	dediči Marka Drnovška
	1689–1696	Marko Drnovšek (Dernouschekh), mesar
	1700–o. 1754	Štefan Drnovšek, mesar in dediči
	o. 1754–o. 1761	Andrej Bučar (Wutschar), mesar
	1782	vdova Eva Bučar (Wutscher)
	o. 1761/1787–o. 1788	Blaž Pimat/Pimath (Pürmath) in žena Neža (Nescha)
	o. 1788–1793	Jožef Archer
	1793, 1798–1800	Gregor Lešnjak (Leschnack), krčmar
	1802	Jurij Ležak (Leschak)
	1805–1822, 1828–1833	Gregor Lešnjak (Leschnak)
	1840	dediči Gregorja Lešnjaka
	1843	Ana Lešnjak (Leschnak)
	1850, 1853–1869	Frančiška Matevže (Matheusche), roj. Lešnjak
	1876	Franja Matheusche
	1901	Ivan Grajžar
	1903	podrta
Židovska steza 2 glej Gosposka ulica 7		

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
<p>Židovska steza 3 (r. 149, h. 289, 227, sed. st. št. 234)</p>	<p>kon. 16. st.–1615</p> <p>1616–1628</p> <p>1630–1658</p> <p>1659–1669</p> <p>1669–1686</p> <p>1686–1742</p> <p>1742–1763</p> <p>1763–1789</p> <p>1789</p> <p>1802</p> <p>1816</p> <p>1846</p> <p>1850, 1853</p> <p>1876</p> <p>1901</p> <p>1938</p>	<p><i>Do 1763 sta bili tu dve hiši, potem prezidani v eno, ki sta se nato razdelili v št. 289 in 349.</i></p> <p>Peter Poglodal (Poglodau, Pogladau, Pagledau, Pogladel), čevljar</p> <p>Poglodalovi dediči</p> <p>Gregor Homan, čevljar</p> <p>Homanovi dediči</p> <p>Andrej Žibret, čevljar</p> <p>vdova in dediči Andreja Žibreta</p> <p>Janez Jožef pl. Zanetti, dr. med.</p> <p>Janez Sauer (Saver), krojač, in žena Marija</p> <p>Marija Sauer in njen sin Valentin</p> <p>Ivana Nep. pl. Bonaza, Anton Bonazza, nato Simon Lepušič</p> <p>Martin Urbančič (Urbanschitz)</p> <p>Alojzij Urbančič (Urbantschitsch)</p> <p>Anton Urbančič (Urbantschitsch)</p> <p>Marija Geba</p> <p>Anton Geba</p> <p>Amalija Schmidt</p>
<p>Židovska steza 4 (r. 145, h. 290, 226, sed. st. št. 246)</p>	<p>sredi 16. stol.</p> <p>1600–1606</p>	<p><i>Patidenčna hiša.</i></p> <p>Jakob Wassertrinker</p> <p>Sebastijan Wassertrinker</p>

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1607–1615	Jurij Šelebir (Schilliwier) oz. od 1613 Nikolaj Robina (Rubin, Robena)
	1616–1628	Nikolaj Robina
	1630–1639	Robinovi dediči
	1640–1661	Primož Janec (Janitz), čevljar
	1662–1702	dediči Primoža Janca
	1703–o. 1775	Martin Zupan (Suppan), čevljar, in dediči
	?–1759	<i>Jožef Zupan, dr. med.</i>
	o. 1775–1792	Marija Ana Zupan (Suppan)
	1792	Frančiška Salezija Domian
	1792	Jožef Pavšek (Pauscheg)
	1820	Bernard Wolf
	1829, 1840, 1853	Regina Wolf
	1876	Miklavž Spinder
	1901	c.kr. finančni erar
	1938	Luka Benčina
Židovska steza 6 (r. 146, h. 291, 225, sed. st. št. 245)	1616–1655	<i>Patidenčna hiša.</i> Ludovik Agnellati (Angelate, Angelaty), mestni pisar
	1656	dediči Ludovika Agnellatija
	1657–1686	Danijel Schilling (Schülling), krojač
	1687–1692	dediči Danijela Schillinga
	1692–1726	Boštjan Plešič (Pleschitsch)
	1726–1728	Elizabeta Walterstain, roj. Plešič

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1728–1744 1744–o. 1773 1781–1799 1799 1836 1837 1840 1847, 1853 1876, 1901 1938	vdova Marija Widman vdova Marija Terezija Žvanut (Suanutin) Neža Petersen Jakob Marinka Martin Marinka Andrej Brinz Andrej Brenz Žiga Schubert Anton in Helena Kremžar Ferdinand Sartory
Židovska ulica 1 (r. 152, h. 286, 230, sed. st. št. 247)	konec 16. stol. 1600–1603 1604–1640 1641–1649 1650–1657 1658–1740 1740–o. 1762 o. 1762–1789 1789 1792 1801 1810	<i>Patidenčna hiša.</i> Martin Cirman (Zierman) Cirmanovi dediči Mihael Taller, mestni sodnik in poštar Janez Rumelsperger vdova Katarina Rumelsperger dediči Janeza Rumelspergerja Janez Jernej pl. Naglheimb, deželni stanovski sollicitator Andrej Jožef Radoni Jožef Savinšek Martin Kneidl Jožefa Pogačnik Jožef Vincenc Pogačnik

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1819 1824 1836 1837 1838 1840, 1853 1876 1901 1938	Jožef Valentinčič (Valentintschnig) Franc Sark Frančiška Sark Franc Sark, polovico Franc Sark, drugo polovico Franc Sark Ferdo Bilina Franja Bilina Anton in Ivan Kanc
Židovska ulica 2 glej Gosposka ulica 1 oz. Dvorni trg 2		
Židovska ulica 3 (r. 153, h. 285, 231, sed. st. št. 248)	sredi 16. stol. nato–1588 1588–1606 1606–1621 1622–1639 1640–1649 1650–1666 1667–1671 1671–1690	<i>Patidenčna hiša.</i> Janez Frey Freyevi otroci Jurij Reitterer (Reutrer, Reitter) dediči Jurija Reitrerja Jurij Benčič (Wentschitsch), vrvar dediči Jurija Benčiča Pavel Steffan (Stephan), jermenar Steffanova vdova in dediči Henrik Lengenikh (Lengenegkh, Langenekh), jermenar

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1691–1696 1700–1738 1738–o. 1760 o. 1760–o. 1776 o. 1776–1792 1815 1815 1830, 1840 1853 1876 1901 1938	dediči Henrika Lengenikha Danijel Hankhe, zlatar Franc Unger (Vnger), pasar, in žena Marija Ana Nikolaj Savinšek (Sauinschekh), krčmar, in žena Lucija Jožef Savinšek Marija Boštjančič (Bostiantschitsch) Jakob in Terezija Prše (Persche) Jožef Jurman (Jurmann) Jožef Jurman, dediči Franjo Goltsch Matija Perne Karel Bastinič in Franja Ovsenik
Židovska ulica 4 glej Gosposka ulica 3		
Židovska ulica 5 (r. 154, h. 284, 232, sed. st. št. 249)	pred 1588–1628 1630–1651 1652–1665 1665–1693 1694–1706 1706–1716 1716–1770	<i>Patidenčna hiša.</i> Jurij Unger (Vnger), trgovec, gostilničar in mestni sodnik dediči Jurija Ungerja Luka Štrenar (Strenner), mestni sodnik Franc Lau, vrvar dediči Franca Laua Lovrenc pl. Wolvitz Jožef Tranger, sedlar

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
	1771–o. 1785 o. 1785–1807 1807 1810 1838 1843, 1853 1876, 1901 1938	Marija Katarina Markovič Janez Adam Hartl, krčmar, in žena Elizabeta, nato Elizabeta Hartl, nato Janez Adam Hartl, nato Kristijan Hartl Martin Kneidel Anton Božič (Boschitz), krčmar Jožef Božič Matija in Andrej Semann (Seemann) Marija Pollak Milan Guzelj
Židovska ulica 6 (r. 148, h. 288, 228, sed. st. št. 235)	o. 1591–1606 1606–o. 1612 o. 1613–1637 1638–1676 1677–1719 1719–1742 1742–1789 1789 o. 1800–o. 1854 1876 1901 1938	<i>Patidenčna hiša.</i> Janez Krst. Ghidinelli, trgovec in župan Jakob Guralt Guraltovi dediči vdova Urša Legat (Legath) dediči Urše Legat Janez Valentin Paukenheiter (Paukenheider), brivec Janez Sauer, krojač, in žena Marija Marija Sauer in sin Valentin Valentin Sauer (Saver), še 1853 Ferdo Bilina Viktor Rohrmann Amalija Schmidt

lokacija s hišno številko	čas lastništva	nekateri osnovni podatki o stavbi, ime in priimek stanovalca, lastnika
Židovska ulica 7 glej Jurčičev trg 3		
Židovska ulica 8 (r. 147, h. 292, 224, sed. st. št. 244)	1610–1618 1619–1622 1623–1628 1630–1654 1655–1657 1658–1682 1683–1734 1734–o. 1755 o. 1755–1773 1773–1781 1781–1800 1800 nato 1807 1811 1842 1844, 1853 1876 1901 1938	<i>Patidenčna hiša.</i> Janez Jekuč (Jekhusch, Jakhusch), čevljar Jekučevi dediči Tomaž Bezjak (Wesiakh), krojač Janez Job Weber, knjigovez vdova in dediči Janeza Joba Webra Jurij Sikst Schaffer, knjigovez Schafferjevi dediči Anton Steffl, pek in pivovar Mihael Piller, pek, in žena Marija Luka Zajec (Seitz) Jožef Jamnik (Jamnig), pek, in žena Marija Štefan in Elizabeta Herold Štefan Herold Jožef in Jožefa Gregorc (Gregorz) Franc in Katarina Gregorc (Gregorz) Franc Gregorc (Gregorz) Neža Gregorc (Gregorz) dediči Antonije Maršalkove (Marscgaleg) Obrtno pomožno društvo Franc Ševčik

LEGENDA

<i>d. k.</i>	davčna knjiga
<i>fr. k.</i>	franciscejski kataster
<i>h.</i>	prvotna hišna številka
<i>h. št.</i>	hišna številka
<i>k. u.</i>	križevniški urbar
<i>m. s. z.</i>	mestni sodni zapisnik
<i>naj.</i>	najemnina
<i>n. u., K. Z. U.</i>	najemninski urbar, Kammer Zins Urbar
<i>o.</i>	okoli
<i>patidenčna hiša</i>	lastniška, prostolastna hiša
<i>r.</i>	rektifikacijska številka
<i>r.</i>	rektifikacijska številka vpisa v urbar
<i>R. i. k.</i>	rektifikacijska imenjska knjiga, v Narodnem muzeju Slovenije
<i>s. h. p.</i>	seznam hišnih posestnikov
<i>sed. st. št.</i>	sedanja stavbna številka
<i>s. z.</i>	sejni zapisnik
<i>ust. p. dat.</i>	ustanovno pismo; datirano

HIŠE NA NOVEM TRGU IN OKOLICI TER NJIHOVI LASTNIKI IN PREBIVALCI V 19. STOLETJU

Sonja Anžič

Legla nekega mestnega predela, prebivalci, ki so tam živeli in se ukvarjali z različnimi dejavnostmi ali opravljali funkcije, so oblikovali in prispevali k razvoju, pomembnosti in videzu tega predela. Zato je prispevek namenjen predstavitvi lastnikov in prebivalcev v posameznih izbranih hišah na Novem trgu in ožji okolici. Viri, iz katerih lahko črpamo podatke o hišah, njihovih lastnikih ter prebivalcih, ne samo v tem, ampak tudi v drugih mestnih predelih ožjega mesta Ljubljana in jih hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, so dokaj številni in bogati z informacijami. Najzgodnejši viri so listine, izstavljene zaradi poslov z nepremičninami. Od leta 1600 dalje so ohranjene mestne davčne knjige in mestni urbarji z navedbami davčnih zavezancev in zavezancev urbarskih dajatev. Tudi v zapisnikih sej ljubljanskega občinskega sveta, ki so z nekaterimi prekinitvami ohranjeni vse od leta 1521 dalje, lahko sledimo zapisom o poslih z nepremičninami. Podatke o lastnikih ali prebivalcih hiš najdemo tudi v računskih knjigah mesta Ljubljana in prilogah h knjigam prihodkov in izdatkov. Najizčrpnjše informacije o stanovalcih neke hiše pa vsebujejo popisne pole popisov prebivalstva mesta Ljubljana. Popise prebivalstva, ki so jih v preteklosti imenovali ljudsko štetje, so – tako kakor tudi še danes – opravljali zaradi praktičnih potreb državne uprave, ki zahteva razne podatke o svojih državljanih.¹ Zgodovinski arhiv Ljubljana hrani originalne popisne pole popisov prebivalstva od 19. stoletja do tridesetih let 20. stoletja. Prve popisne pole so nastale ob popisu leta 1830, ki so ga izvedli bolj zaradi vojaških potreb. Sledili so popisi, ki so bili tako kot danes izdelani zaradi statistike. Popis leta 1857 je bil opravljen na podlagi cesarjevega ukaza. Leta 1869 je

¹ O zgodovini popisov različnih oblik in namenov je pisal Lojze Pipp: O zgodovini statistike, ljudskih štetij in popisov prebivalstva, Kronika slovenskih mest, letnik I, leto 1934, str. 195–201 in 306–310.

bilo na podlagi Zakona o ljudskem štetju opravljeno ljudsko štetje in popis živine. Zakon je tudi določal, da bo naslednje štetje na dan 31. decembra 1880 in tako naprej vsakih deset let.²

Kljub bogatim virom pa so raziskave o lastnikih in prebivalcih hiš mogoče le, če poznamo tudi lokacije in numeracije določenih hiš oziroma s tem povezano zgodovino krajevnih in uličnih imen.³ Ker je bilo o lokacijskih oznakah, razvoju uličnih imen in numeracijah hiš v Ljubljani na splošno kar nekaj zapisanega že pred šestimi leti, v razstavnem katalogu Mestni trg z okolico in Ciril-Metodov trg,⁴ bo v tokratnem prispevku pou-darek le na predelu Ljubljane, predstavljenem na letošnji razstavi.

Najprej pogledjmo, kakšna so bila najstarejša krajevna imena tega predela. Nasploh so se krajevne oznake oziroma ulična imena oblikovala in se sčasoma spreminjala zaradi lažje in nazornejše lokacije. Ti procesi so se sprva sicer odvijali neodvisno od mestne in državne uprave, toda mestne in državne oblasti so imena, razširjena med prebivalstvom, uporabljala. Imena nekaterih ulic so se spremenila, večina pa se je kar obdržala. Spremenila so se le imena, ki so zaradi spremenjenih razmer izgubila svoj nekdanji pomen.

Kot najstarejša oznaka tokrat obravnavanega mestnega predela je uporabljeno ime Novi trg, ki je poleg Starega trga in t. i. Mesta predstavljal enega od zametkov poznejših delov srednjeveške Ljubljane znotraj obzidja. Ime Novi trg so sprva uporabljali za označevanje nove meščanske naselbine na levem bregu Ljubljance, ki je kot mlajša nastala kasneje kot Stari trg. Prvotno se je Stari trg imenoval samo Trg, kasneje so mu

² Več o popisnih polah popisov prebivalstva mesta Ljubljana glej: Sonja Anžič, Številčenje hiš, lokacijske oznake in stanovalci izbranih hiš na Mestnem in Ciril-Metodovem trgu v 19. stoletju, Katalog k razstavi Zgodovinskega arhiva Ljubljana: Mestni trg z okolico in Ciril-Metodov trg. Ljubljana 2000, str. 130–131; Andrej Studen, Popis prebivalstva – neizmerno velik zaklad Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Arhivi, Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije, leto 1999, letnik XXII, št. 1–2, str. 187–192; Andrej Studen, Pedenarca, ksel, kelnarca, žnidar, Gradivo in razprave 13, Ljubljana 1993.

³ Zgodovino krajevnih oznak in uličnih imen je raziskal dr. Vlado Valenčič in objavil v knjigi: Zgodovina ljubljanskih uličnih imen, Ljubljana 1989.

⁴ Sonja Anžič, Številčenje hiš, lokacijske oznake in stanovalci izbranih hiš na Mestnem trgu in Ciril-Metodovem trgu v 19. stoletju, str. 131–135.

dodali pridevek stari, da se je ločil od Novega trga.⁵ Med uličnimi oznakami na Novem trgu kot naselbini se naprej omenja Breg (Rain), in sicer že leta 1318. Tu je bilo pristanišče za blago, ki so ga prevažali po Ljubljani, ime pa je dobilo po naravni legi, saj je bilo na bregu reke. Nekoliko kasneje se omenjajo tudi Ribiške ulice (Fischergazzen), ki so dobile ime po tam živečih ribičih (na območju današnje Križevniške ulice). V 16. stoletju so ime pričeli opuščati, saj so se ribiči sčasoma odselili drugam in od druge polovice 16. stoletja so jo pričeli označevati kot Nemška ulica (Teudtsche Gasse), ker so tu živeli podložniki nemškega viteškega reda in je bil zemljiški gospod hiš v tej ulici nemški viteški red.⁶ Že od začetka 16. stoletja se omenja tudi Židovska ulica (Judengasse), ki so jo poimenovali tako zaradi tam stanujočih Židov. Ime Židovska steza (Judensteig), ki povezuje Židovsko in Gosposko ulico, pa so pričeli uporabljati šele v začetku 19. stoletja.⁷ Sredi 18. stoletja se pojavi tudi Salentigerjeva ulica oziroma Salitingerasse (kasneje Salendrova), poimenovana po družini Salitinger, ki je v zadnjih dveh desetletjih 16. in prvih desetletjih 17. stoletja imela ob njej hišo.⁸ V istem času (sredi 18. stoletja) se omenja tudi Gosposka ulica (Herrengasse). V njej so bile hiše najodličnejšega plemstva v deželi, pa tudi vicedomski in deželni dvorec, tako da ji je bilo po vzoru drugih mest dodeljeno to ime.⁹

Leta 1770 so v Ljubljani opravili hišno numeracijo, kar je bil nov korak k točni lokalizaciji določene hiše. Hišna numeracija pomeni namreč to, da vsaka hiša dobi svojo številko. Mesto so razdelili na tako imenovane šteвне oddelke in v njihovem okviru oštevilčili hiše.¹⁰ Razdelitev takratnega območja mesta s predmestji je bila naslednja: Mesto (obsegalo je obzidani del), Karlovško predmestje, Trnovo, Krakovo, Gradišče, Kapucinsko predmestje, Šentpetersko predmestje, Poljane in Kurja vas. Vsak števeni oddelek je imel svojo numeracijo,

⁵ Vlado Valenčič, *Zgodovina ljubljanskih uličnih imen*, Ljubljana 1989, str. 8.

⁶ Vlado Valenčič, op. 5, str. 9, 14.

⁷ Vlado Valenčič, op. 5, str. 11–13.

⁸ Vlado Valenčič, op. 5, str. 16.

⁹ Vlado Valenčič, op. 5, str. 18.

¹⁰ Vlado Valenčič, op. 5, str. 22.

znotraj števnih oddelkov pa so ne glede na numeracijo navajali tudi razne krajevne oznake. Z numeracijo so pričeli pri Starotrških oziroma Karlovških vratih.

Toda numeracija ni veljala dolgo. V seznamu hišnih posestnikov iz leta 1805 namreč že zasledimo preglednico novih in starih hišnih števil. ¹¹ Števni oddelki so sicer ostali enaki kot leta 1770 (Mesto in predmestja), spremenili pa so numeracijo, saj so tokrat pričeli številčiti pri Mestni hiši (prej pri Karlovških vratih), ki je dobila hišno številko 1 (prej 191). Numeracija hiš je potekala od Mestne hiše po levi strani proti sv. Jakobu do Karlovških vrat, naprej do Žabjaka, nazaj proti Čevljarskemu mostu, čez most na drugo stran Ljubljance na Breg, Novi trg, Gosposko in Židovsko ulico, spet nazaj čez Čevljarski most in po Cankarjevem nabrežju čez Stritarjevo ulico dosegla Poljansko predmestje, se v Študenški ulici obrnila nazaj proti Mestni hiši in se končala s hišno številko 314. Novi trg z okolico je sodil v števeni oddelek Mesto, znotraj katerega so razlikovali naslednje krajevne oznake: čez Čevljarski most proti Bregu, Nemška (danes Križevniška) ulica, na Bregu, na Novem trgu, Gosposka ulica, čez Novi trg po levi strani v Židovsko ulico.

Iz leta 1815 je ohranjen seznam hišnih posestnikov, ¹² ki pa glede razdelitve mesta, hišnih števil in krajevnih oznak ne prinaša nič novega. Več sprememb prinaša seznam hišnih posestnikov iz leta 1828. ¹³ Podrobnejša sta razdelitev in krajevno poimenovanje, oštevilčenje pa je ostalo enako. Prejšnji števeni oddelek Mesto so preimenovali v Notranje mesto. Razdeljen je bil na štiri mestne četrti. Prva se je pričela pri Mestni hiši in je potekala po levi strani proti sv. Jakobu do sv. Florijana ulice (Gornjega trga), druga od tam do Žabjaka in nazaj na Stari trg do Čevljarskega mostu. Tretja – obsegala je obravnavani mestni predel – je bila razdeljena na naslednje krajevne enote: Čevljarska ulica (h. št. 169–170), Novi trg (h. št. 171–172), Breg (h. št. 173–174), Nemška ulica (h. št. 175–186), Breg (h. št. 187–192), Salendrova ulica (h. št. 193–195), Breg (h. št. 196–198), Novi trg (h. št. 199–201), Nemški trg (h. št. 202–205), Gosposka ulica (h. št. 206–218), Novi trg (h. št. 219–221), Čevljarska ulica (h. št.

¹¹ Verzeichniss der Hausinhaber in der Hauptstadt Laibach und den Vorstädten nach dem alten und neuen Conscriptions-Numerus, 1805.

¹² Verzeichniss der Hausinhaber in der Hauptstadt Laibach und den Vorstädten nach dem neuen Conscriptions-Numerus, 1815.

¹³ Verzeichniss der Hausinhaber in der Provinzial Hauptstadt Laibach und den Vorstädten sammt ihrer Pfaff=Eintheilung, 1828.

222), Kundschaftsplatz (Znanivni, Obrtnijski trg) (h. št. 223), Židovska ulica (h. št. 224), Židovska steza (h. št. 225–228), Dvorni trg (h. št. 229), Židovska ulica (h. št. 230–232), Kundschaftsplatz (Znanivni, Obrtnijski trg) (h. št. 233). Četrta mestna četrt je potekala od Podtranče proti Mestnemu trgu. Taka razdelitev, oštevilčenje hiš in krajevne oznake v Notranjem mestu (krajša oznaka je bilo Mesto) so obveljale do sredine sedemdesetih let 19. stoletja, kar izpričujejo sezname hišnih posestnikov iz let 1840,¹⁴ 1853,¹⁵ 1860¹⁶ in 1869.¹⁷ Aritmetična hišna numeracija, pri kateri so hišne številke potekale po prvotnem vrstnem redu, je ustrezala za naseljene predele, kjer niso gradili novih hiš. Pri taki numeraciji je namreč vsaka nova hiša v določenem števnem oddelku dobila številko, ki je bila na vrsti, ne glede na to, kje je stala. Posledica je bila precejšnja pomešanost hišnih števil, v mestnem jedru sicer ne, temveč predvsem v predmestjih Ljubljane, kjer je bilo več novih hiš. Mestni magistrat je zato, pa tudi po zgledu drugih mest, v sedemdesetih letih 19. stoletja v Ljubljani pričel pripravljati preureditev hišnega oštevilčenja in splošnega poimenovanja ulic.¹⁸ Leta 1874 je Michael Winkler, tovarnar na Dunaju, ljubljanskemu magistratu predlagal svojo numeracijo hiš in svetoval oštevilčenje hiš po ulicah. Številčenje naj bi se pričelo na Mestnem trgu in se nadaljevalo po ulicah v obliki žarkov.¹⁹ Tak sistem številčenja, za katerega si je Mihael Winkler pridobil patent, so pred tem uvedli že na Dunaju, v Gradcu, Linzu in Brnu. Njegov predlog so sprejeli čez dve leti in začeli načrtovati konkretna dela v zvezi z novo numeracijo. Leta 1876 sta gradbena in policijska sekcija ljubljanskega magistrata pregledali elaborat gradbenega odbora in občinskemu svetu posredovali poročilo o izvedbi hišne numeracije po Winklerjevem sistemu ter istočasni izvedbi preimenovanja oziroma

¹⁴ Verzeichniss der Hausinhaber in der Provinzial=Hauptstadt Laibach und den Vorstädten sammt ihrer Pfarr=Eintheilung, 1840.

¹⁵ Verzeichniss der Haus-Inhaber in der Provinzial-Hauptstadt Laibach und den Vorstädten sammt ihrer Praff=Eintheilung, 1853.

¹⁶ Verzeichniss der Haus-Inhaber und der Besitzer der Kramläden in der Elefantengasse zu Laibach, sammt der Pfaff=Eintheilung und dem alphabetischen Namens=Verzeichnisse, 1860.

¹⁷ Verzeichniss der Hausinhaber und der Besitzer der Kramländern in der Elefantengasse zu Laibach, sammt der Pfarr-Eintheilung und dem alphabetischen Namens=Verzeichnisse, 1869.

¹⁸ Vlado Valenčič, op. 5, str. 51.

¹⁹ Vlado Valenčič, op. 5, str. 53.

imenovanja ulic v Ljubljani.²⁰ Načela za poimenovanje ulic so bila naslednja: 1. vsaka ulica, tudi če ima le eno hišo, vsak trg, vsaka cesta mora imeti svoje ime; 2. imena se ne smejo ponavljati; 3. predvsem je potrebno ohraniti že razširjena in uporabljena imena; 4. nova imena so dopustna za ulice in trge brez imena ali če uporabljena imena niso lepa, npr. Blatna vas, Pasja ulica ... Oktobra 1876 je bila nova hišna numeracija v Ljubljani izpeljana, vzporedno s tem pa dokončano novo in staro poimenovanje ulic. Leta 1877 izdani seznam hiš in hišnih posestnikov v Ljubljani nazorno prikazuje novo razdelitev Ljubljane. Primerjalno so navedene nove in stare hišne številke ter nove in stare krajevne oznake oziroma ulice.²¹ Mesto s predmestji je bilo razdeljeno na pet oddelkov: I. oddelek (šolski), II. oddelek (šentjakobski), III. oddelek (dvorni), IV. oddelek (kolodvorski) in V. oddelek (predkraji oziroma predmestja). V oddelkih so po abecedi navedene ulice določenega oddelka. Za predel Ljubljane, prikazan na razstavi, je zanimiv III. oddelek, poimenovan dvorni del. Obsegal je naslednje ulice (po abecednem redu so navedene vse, v okrepjenem tisku pa so ulice obravnavanega predela): Beethovenove ulice, **Breg**, Brv – Pri brvi, Cerkevne ulice, Cojzova cesta, **Črevljarske ulice**, **Dvorni nasip**, **Dvorni trg**, Emonska cesta, Franca Jožefa cesta, Gledališka stolba,²² Gledališke ulice, **Gospodske ulice**, Gradaške ulice, Gradišče, Hilšerjeve ulice, Igrišče – Pred igriščem, Igriške ulice, Kladezne ulice, Knaflove ulice, Knežje ulice, Kolezijske ulice, **Kongresni trg**, Konjušnica – Konjušne ulice, Konjušnica – Pred konjušnico, Krakovske ulice, Krakovski nasip, **Križevniške ulice**, **Križevniški trg**, Loka – Cesta na Loko, Marijin trg, Mestni log – Cesta v Mestni log, Mirje – Na Mirji, Nunske ulice, Opekarska cesta, **Preširnov trg**, Razpotne ulice, Rečne ulice, Rimska cesta, Rožnik – Cesta na Rožnik, **Salendrove ulice**, Slonove ulice, Soteska, Šelenburgove ulice, Trnovske ulice, Trnovski pristan, Tržaška cesta, **Turjaški trg**, **Vegove ulice**, Vogelne ulice, Zagata, Zeleniške ulice, **Židovska steza**, **Židovske ulice**. Iz navedenega vidimo, da je oddelek obsegal precejšnje območje, naša pozornost pa bo usmerjena na Novi trg z okolico, ki je glede na prejšnjo razdelitev obsegal hiše s hišnimi številkami od 169 do 233 oziroma krajevne oznake v okrepjenem tisku. Primerjalna tabela z novimi krajevnimi oznakami in numeracijo je naslednja:

²⁰ Vlado Valenčič, op. 5, str. 56.

²¹ Zapisnik hiš deželnega glavnega mesta ljubljanskega, Ljubljana 1877.

²² Stolba je stopnišče.

Stara h. št.	Stara krajevna oznaka do uvedbe ulic	Nova krajevna oznaka in h. št. po uvedbi ulic, 1877	Današnja krajevna oznaka in h. št.
169	Čevljarske ulice	Čevljarske ulice 1 Prešernov trg 1	Čevljarska ulica 1
170	Čevljarske ulice	Čevljarske ulice 3	Čevljarska ulica 3
171	Novi trg	Turjaški trg	
172	Novi trg	Breg 1 Turjaški trg 8	
173	Na Bregu		
174	Na Bregu Križevniške ulice	Breg 20 Križevniške ulice 12	
175	Križevniške ulice	Križevniške ulice 10	Križevniška ulica 14
176	Križevniške ulice	Križevniške ulice 8	Križevniška ulica 12
177	Križevniške ulice	Križevniške ulice 6	Križevniška ulica 8
178	Križevniške ulice	Križevniške ulice 4	Križevniška ulica 4
179	Križevniške ulice	Križevniške ulice 2	Križevniška ulica 2
180	Križevniške ulice Križevniški trg	Gosposke ulice 18 Križevniški trg 1	Gosposka ulica 18 Trg francoske revolucije 1
181	Križevniške ulice	Gosposke ulice 19 Križevniške ulice 1	Gosposka ulica 19 Križevniška ulica 1
182	Križevniške ulice	Križevniške ulice 3	Križevniška ulica 3
183	Križevniške ulice	Križevniške ulice 5	Križevniška ulica 5
184	Križevniške ulice	Križevniške ulice 7	Križevniška ulica 7
185	Križevniške ulice	Križevniške ulice 7	
186	Križevniške ulice	Križevniške ulice 9	Križevniška ulica 9

Stara h. št.	Stara krajevna oznaka do uvedbe ulic	Nova krajevna oznaka in h. št. po uvedbi ulic, 1877	Današnja krajevna oznaka in h. št.
187	Na Bregu Križevniške ulice	Breg 18 Križevniške ulice 11	Breg 20
188	Na Bregu	Breg 16	Breg 18
189	Na Bregu	Breg 14	Breg 16
190	Na Bregu	Breg 12	Breg 14
191	Na Bregu	Breg 10	Breg 12
192	Na Bregu Breg	Breg 8 Salendrove ulice 8	Breg 10
193	Salendrove ulice	Salendrove ulice 6	Salandrova ulica 6
194	Salendrove ulice	Salendrove ulice 4	Salandrova ulica 4
195	Salendrove ulice	Salendrove ulice 3	Salandrova ulica 3
196	Na Bregu Breg	Breg 6 Salendrove ulice 5	Breg 8
197	Na Bregu	Breg 4	Breg 6
198	Na Bregu	Breg 2	Breg 4
199	Novi trg	Turjaški trg 1	Novi trg 1
200	Novi trg	Turjaški trg 2	Novi trg 2
201	Novi trg	Gosposke ulice 15 Salendrove ulice 1 Turjaški trg 3	Novi trg 3 (prvotno pomaknjena v notranjost)
202	Gosposke ulice Križevniški trg	Gosposke ulice 17 Salendrove ulice 2	Gosposka ulica 15 in 17 (Salandrova ulica 2)
203	Križevniški trg	Križevniški trg 7	Trg francoske revolucije 6

Stara h. št.	Stara krajevna oznaka do uvedbe ulic	Nova krajevna oznaka in h. št. po uvedbi ulic, 1877	Današnja krajevna oznaka in h. št.
204	Križevniški trg	Križevniški trg 8	Trg francoske revolucije 7
205	Gosposke ulice Križevniški trg	Gosposke ulice 16 Križevniški trg 8	Trg francoske revolucije 7
206	Gosposke ulice	Gosposke ulice 14	Gosposka ulica 14 (Turjaška ulica 1)
207	Gosposke ulice	Gosposke ulice 12	Gosposka ulica 12 (Turjaška ulica 3, Vegova ulica 7)
208	Gosposke ulice	Gosposke ulice 10	Gosposka ulica 10 (Vegova ulica 5 a)
209	Gosposke ulice	Gosposke ulice 8	Gosposka ulica 8
210	Gosposke ulice	Gosposke ulice 6 Vegove ulice 1	Gosposka ulica 6 (Vegova ulica 3)
211	Gosposke ulice	Gosposke ulice 4	Gosposka ulica 4 (Petermelova ulica, Vegova ulica 3)
212	Gosposke ulice	Gosposke ulice 2	Gosposka ulica 2 (Kongresni trg 12, Vegova ulica 1)
213	Gosposke ulice (vrt deželne dvorane)	Gosposke ulice 1 Kongresni trg 11 Židovske ulice 2	Gosposka ulica 1 (Dvorni trg 2, Židovska ulica 2)
214	Gosposke ulice	Gosposke ulice 3 Židovske ulice 4	Gosposka ulica 3
215	Gosposke ulice	Gosposke ulice 5 Židovska steza 1	Gosposka ulica 5 (Židovska steza 1)

Stara h. št.	Stara krajevna oznaka do uvedbe ulic	Nova krajevna oznaka in h. št. po uvedbi ulic, 1877	Današnja krajevna oznaka in h. št.
216	Gosposke ulice	Gosposke ulice 7 Židovska steza 2	Gosposka ulica 7 (Židovska steza 2)
217	Gosposke ulice	Gosposke ulice 9	
218	Gosposke ulice	Gosposke ulice 11	Gosposka ulica 9
219	Novi trg	Gosposke ulice 13 Turjaški trg 4	Novi trg 4
220	Novi trg	Turjaški trg 5	Novi trg 5
221	Čevljarske ulice Novi trg	Čevljarske ulice 4 Turjaški trg 6	Novi trg 6 (Čevljarska ulica 4)
222	Čevljarske ulice	Čevljarske ulice 2	Čevljarska ulica 2
223	Obrtnijski trg	Prešernov trg 2	Jurčičev trg 2
224	Židovske ulice Obrtnijski trg	Židovska steza 8 Židovske ulice 8	Židovska ulica 8
225	Židovska steza	Židovska steza 6	Židovska steza 6
226	Židovska steza	Židovska steza 4	Židovska steza 4
227	Židovska steza	Židovska steza 3	Židovska steza 3
228	Židovska steza Židovske ulice	Židovska steza 5 Židovske ulice 6	Židovska ulica 6
229	Dvorni trg		
230	Židovske ulice	Dvorni nasip 7 Dvorni trg 2 Židovske ulice 1	Židovska ulica 1

Stara h. št.	Stara krajevna oznaka do uvedbe ulic	Nova krajevna oznaka in h. št. po uvedbi ulic, 1877	Današnja krajevna oznaka in h. št.
231	Židovske ulice	Dvorni nasip 5 Židovske ulice 3	Židovska ulica 3
232	Židovske ulice	Dvorni nasip 3 Židovska steza 7 Židovske ulice 5	Židovska ulica 5
233	Obrtnijski trg	Dvorni nasip 1 Prešernov trg 3 Židovska steza 10 Židovske ulice 7	Jurčičev trg 3 (Židovska ulica 7)

Čevljarske ulice so se tedaj imenovalе Črevljarske ulice, Gosposka ulica pa Gospodske ulice. Dvorni nasip (nemško: Burgdamm) je bilo novo ime, ki je označevalo breg Ljubljanice od Dvornega trga do Čevljarskega mostu.²³

V kasnejšem obdobju je sicer še prihajalo do manjših preimenovanj in dodajanj novih ulic ali preštevilčenj v nekaterih ulicah, toda bistvene začrtane osnove so ostale. Leta 1892 so Prešernov trg preimenovali v Jurčičev trg,²⁴ Križevniški trg pa v Valvasorjev trg.²⁵ V zapisniku hiš iz leta 1901²⁶ so navedena posamezna preštevilčenja v Gosposki ulici in omenjena preimenovanja.

²³ Vlado Valenčič, op. 5, str. 63.

²⁴ Vlado Valenčič, op. 5, str. 109.

²⁵ Vlado Valenčič, op. 5, str. 110.

²⁶ Zapisnik hiš deželnega stolnega mesta ljubljanskega, Ljubljana 1901.

Leta 1923 se je Turjaški trg preimenoval v Marxov trg, od 1928 pa se imenuje Novi trg.²⁷ Valvasorjev trg so 1930. leta preimenovali v Napoleonov trg, od 1952 pa se imenuje Trg francoske revolucije.²⁸

Preden si pobliže ogledamo prebivalce izbranih hiš v obravnavanem predelu Ljubljane, naj bo zabeleženih še nekaj splošnih ugotovitev, do katerih pridemo, če pregledujemo Knjigo ljubljanskih hiš in njihovih lastnikov Vladislava Fabjančiča.²⁹ Tu so krajši ali daljši čas živele prenekater družine oziroma člani plemiškega rodu, kot na primer: Aichelburg, Andrioli, Apfaltrer, Auersperg, Azula, Bogataj, Bonazza, Ebensfeld, Edelstein, Egg, Erberg, Essing, Fahnenfeld, Flachenfeld, Freidenfeld, Fuerenpfeil, Gallenberg, Gasperini, Gerliczy, Grundler, Hallerstein, Hoegger, Janežič, Lamberg, Lemberg, Lichtenberg, Lichtenhaim, Liechtenthall, Lilienbach, Marotti, Marinelli, Mordax, Nagelheimb, Ottheimb, Pettenekh, Polz, Pongratz, Rastern, Rebek, Rosenfeld, Ruessentain, Scheuchenstuel, Schluderbach, Schmiedthoffen, Schrey, Schwizen, Seethal, Stemberg, Strassoldo, Szoegveny, Tannenberg, Tenau, Thurn, Trappenau, Waxenstein, Werth, Wernegkh, Wesekh (Bežek), Wiederkern, Wisenfeld, Wizenstein, Wolf, Wollwiz, Zergollern in Zorn.

Skoraj petina vseh ljubljanskih županov so tu omenjeni kot hišni lastniki, predvsem iz zgodnejšega časa (16. do 18. stoletje). Bilo je tudi nekaj izjem (npr. dr. Ivan Tavčar). V 16. stoletju je na županskem stolu sedelo šest tukajšnjih hišnih lastnikov, v 17. stoletju trinajst in dva v 18. stoletju.³⁰ Navajam jih po abecednem redu ulic. Na Bregu 10 (prej Breg 8) je bil lastnik hiše v letih 1887–1923 dr. Ivan Tavčar, župan 1912–1921. Lastnika hiše Breg 12 (prej Breg 10) sta bila v letih 1573–1608 najprej Mihael Vodopivec, župan 1567–1569, in zatem njegov sin Janez Vodopivec, župan 1607/08. Lastnik sosednje hiše Breg 14 (prej Breg 12) je bil 1526 Volbenk

²⁷ Vlado Valenčič, op. 5, str. 158.

²⁸ Vlado Valenčič, op. 5, str. 173.

²⁹ Rokopis knjige se nahaja v Zgodovinskem arhivu Ljubljana v arhivskem fondu SI ZAL LJU 346, Rokopisni elaborati, Vladislav Fabjančič, Knjiga hiš II, Novi trg. Del rokopisa, ki se nanaša na obravnavano območje, pa je objavljen tudi v tem razstavnem katalogu.

³⁰ Podatke o letih županovanja v Ljubljani posameznih navedenih lastnikov sem črpala iz: Sonja Anžič, Damjan Hančič, Tatjana Šenk, Ljubljanski župani skozi čas, Ljubljana 2004.

Posch, župan 1520/21. Janez Marija Piškon/Piscon, župan 1663–1665 in 1670–1672 je bil 1657–1673 lastnik hiše Breg 16 (prej Breg 14). Janez Anton Janežič je bil župan 1712–1716, leta 1728 pa je naveden kot lastnik hiše Breg 20 (prej Breg 18). Marko Wiz/Wuetz, župan 1640/41 in 1644–1647 je bil v letih 1570–1654 lastnik hiše Breg 22, v letih 1630–1654 je omenjen tudi kot lastnik hiše na Križevniški ulici 9. Krištof Ottho, župan 1634–1638 in 1641–1644, je bil v letih 1630–1664 lastnik hiše na Jurčičevem trgu 1. Marko Stettner, župan 1582–1584 in 1591/92 je bil ok. 1544–1599 lastnik hiše Čevljarska ulica 3, leta 1578 je omenjen tudi kot lastnik druge hiše na Novem trgu 4. Matija Kristijan/Christian, župan 1726–1729 in 1732–1738, je bil 1721–1731 lastnik hiše na Gosposki ulici 1. V Gosposki ulici 3 je bil 1537–1551 lastnik hiše Jurij Tiffrer. To je bilo sicer še preden je sedel na županski stol (1552–1555 in 1556–1559). Lastnik sosednje hiše Gosposka ulica 4 je bil ok. 1550–1613 Janez Sonce, župan 1608–1610 in 1612–1613. Naveden je tudi kot lastnik hiše v Gosposki ulici 9 v letih 1601–1613. V Gosposki ulici 8 je bil lastnik hiše 1622–1630 Horacij Carminelli, župan 1629/30. V Gosposki ulici 10, ki je bila prvotno sestavljena iz dveh hiš, je bil lastnik prve (južne) hiše v letih 1629–1664 že omemjeni Krištof Ottho, župan 1634–1638 in 1641–1644, lastnik druge (severne) pa v letih 1608–1621 Adam Eppich, župan 1616–1618 in 1620/21. Hiša v Gosposki ulici 15 in 17 je bila tudi prvotno sestavljena iz več hiš in lastnik ene izmed njih je bil leta 1631 Jurij Bertaš/Wertasch, župan 1650–1652 in 1655–1657. V Križevniški ulici 8 (prej 6) je bil 1609–1629 lastnik hiše Mihael Preiss, župan 1605–1607 in 1621–1622. Hiša na Novem trgu 4 je prvotno obsegala dve hiši. V letih 1486–1512 je kot lastnik prve hiše naveden Lenart Praunsperger, župan 1506/07, lastnik iste hiše je bil kasneje od ok. 1520–1589 njegov sin Viljem Praunsperger, župan 1528/29, 1531–1533, 1535/36 in 1538/39. V Salendrovi ulici 3 je ok. 1565 omenjen kot lastnik hiše Adrijan Salitinger, župan 1601/02. V Židovski ulici 6 je bil ok. 1591–1606 lastnik hiše Janez Krstnik Bernardini (Ghidinelli), župan 1610–1612, 1614–1616, 1622/23 in 1625.

Tu je bilo kar nekaj poslopij, namenjenih državni upravi: Na Bregu 8 od 1630 nakladniški urad, v 18. stoletju imenovan c.-kr. mitniški urad, od 1876 c.-kr. glavna davkarija, od 1901 c.-kr. finančni erar; na Gosposki ulici 2 od okoli 1500 do 1747 vicedomski urad, potem bankalna uprava in bankalni inšpektorat, 1791 jo je dvor določil za stanovanja vsakokratnega vladarja, 1793 deželni stanovi, 1822 c.-kr. dvor, zatem stanovski

dvor, 1876 deželno poslopje, 1901 dvorec dežele Kranjske, potem univerza; na Gosposki ulici 12 od 1822 c.-kr. policijsko ravnateljstvo, 1876 državno poslopje, 1901 banka Slavija; na Salendrovi ulici 3 od 1815 stanovsko poslopje, 1901 dežela Kranjska, 1938 banska uprava; na Židovski stezi 4 1901 c.-kr. finančni erar.

Poblize si oglejmo lastnike in stanovalce izbranih hiš Na Bregu, v Salendrovi in Gosposki ulici ter Židovski stezi, kot nam jih navajajo ohranjeni, že v uvodnem delu navedeni sezname hišnih posestnikov v Ljubljani in jih prikazujejo popisne pole prebivalstva iz 19. stoletja.³¹ Popisne pole nas seznanjajo z raznovrstnimi podatki tako o stanovalcih kot stanovanjih. Vseh podatkov ni mogoče navesti, zato naj prikazi služijo kot okvir, v katerem je mogoče o stanovalcih katerekoli hiše, ne samo izbranih, še bolj izostriti sliko in jo obogatiti s podrobnostmi.

Breg 10

Vogalna stavba s Salendrovo ulico na Bregu ima hišno številko 10 in na pročelju napisno tablo, da je v njej od 1887 do 1923 živel in delal slovenski pisatelj dr. Ivan Tavčar, v letih 1912–1921 ljubljanski župan. S prvo numeracijo leta 1770 je dobila oznako Mesto 325, od začetka 19. stoletja do uvedbe ulic pa Mesto 192. V seznamu hišnih posestnikov iz leta 1805 je kot lastnik hiše naveden Joh. (Johann ali Janez) Recher, trgovec, ravno tako leta 1815. V seznamu iz leta 1828 je kot lastnica že vpisana Maria Schescheg (Šešek), ki naj bi po podatkih v Fabjančičevi knjigi hiš postala lastnica tri leta prej (1825) in ostala vse do šestdesetih let 19. stoletja. Navedena je tudi na popisnicah popisa v tridesetih letih 19. stoletja, vendar samo z imenom in priimkom. V tem času so v njeni hiši živeli tudi Anton Mahortschitsch (roj. 1813), Anna (roj. 1823), verjetno njegova žena, ter Albert (roj. 1846), Johann (roj. 1851), Karolina (roj. 1842), Anna (roj. 1845) in Leopoldina (roj. 1848), verjetno njuni otroci, razen njih tudi gubernialni direktor Hermann Schanda (roj. 1780) in njegova žena Marija (roj. 1786) ter družina Urbas: oče Josef, prvi magistratni svetnik, žena Franziska (roj. 1784), sinovi Eduard, Adalbert in Wilhelm ter hčere Franziska, Ernestine, Amalia in Karolina.

³¹ Hranj jih Zgodovinski arhiv Ljubljana v fondu: Mesto Ljubljana, statistični popisi, SI ZAL LJU 504. Ohranjene so iz let 1857, 1869, 1880, 1890, 1900, 1910, 1921, 1931. Tudi leta 1830 so izvedli popis bolj za vojaške in ne statistične namene, vendar nam te popisne pole ravno tako podajajo sliko stanovalcev v posameznih hišah.

Sredi 19. stoletja je bila lastnica hiše še vedno že omenjena Maria Schescheg (na popisno polo se je podpisala kot Scheschigg). V hiši je živel vinski trgovec Josef Pousche (roj. 1825) z ženo Mariano (roj. 1829), sinom Francetom (roj. 1848) in bratom Francetom (roj. 1845); v Ljubljano so prišli iz Kresnic pri Litiji. Razen njih sta v drugem stanovanju živela prodajalka izdelkov sladkorne tovarne Marija Schepin (roj. 1787) in ovdoveli krojaški pomočnik Vincenc Roth (roj. 1808), v tretjem stanovanju pa družina Gazarolli, oče Johann Gazarolli pl. Thurnlak (roj. 1786), gubernijski uradnik, njegova žena Laureta, roj. Clarici (roj. 1802), sin August (roj. 1838), hčerka Elisabetha (roj. 1825) ter drugi sin Raimund Gazarolli pl. Thurnlak (roj. 1822) s svojo družino: ženo Frančiško (roj. 1833), sinovoma Karlom (roj. 1854) in Rihardom (roj. 1857) ter hčerko Laureto (roj. 1855). Njihova služkinja Lucija Zelarizh (roj. 1824) je prišla k njim z Vrhnike. V četrtem stanovanju so živeli ovdoveli c. kr. deželni sodni svetnik Anton Edvard von Strahl (roj. 1817), njegov sin Karl Friedrik (roj. 1850)³² s kuharico Marijo Struppi (roj. 1800) in njenima hčerama Johanno (roj. 1829), ki je bila sobarica in Karolino (roj. 1839), ki je bila varuška.

Čez dobrih deset let (1869) so v seznamu hišnih lastnikov kot lastniki navedeni Johann Schescheg, Maria Seemann in Theresia Wolf, v popisnih polah pa je kot lastnica na dan 31. decembra 1869 navedena Matica slovenska. Popisana so tri stanovanja. V prvem je živela natararica Ursula Miklaužič (roj. 1830). V času popisa jo je obiskala ovdovela Margareth Miklaužič (roj. 1798). Obe sta prihajali iz Drage na Kočevskem. V drugem stanovanju je živela številna družina Schollmayr: oče Franz (roj. 1827 v Pragi na Češkem),³³ žena Cornelia (roj. 1834 v Gorici), otroci Heinrich (roj. 1860 v Althofnu na Koroškem), Ethbin (roj. 1862 v Althofnu), Margareth (roj. 1864 v Althofnu), Cornelius Oktavian (roj. 1866 v Ljubljani), Marie (roj. 1867 v Ljubljani) in Johann (roj. 1869 v Ljubljani). Kuhala jim je kuharica Katarina Humar (roj. 1841), imeli so tudi sobarico Luzio Hanžič (roj. 1850). V tretjem stanovanju sta živela odvetnik, v letih 1864–1868 tudi ljubljanski župan, Etbin Henrik Costa (roj. 1832), ki je kot predsednik matice s svojim podpisom potrdil točnost navedb na popisnih polah, in služabnik Johann Robida (roj. 1845).

³² Oba, oče in sin, sta bila znana strološka gospoda, med drugim tudi zbiralca starin in umetnin.

³³ Pravilna letnica rojstva je 1826. Žena Cornelia je bila sestra Etbina Coste.

Po uvedbi uličnega sistema je hiša dobila oznako Breg (Rain) 8 in v seznamu hišnih posestnikov iz leta 1877 je kot lastnik navedeno društvo "Slovenska matica", prav tako v popisnih polah. V prvem stanovanju je živela že znana Ursula Miklavčič (roj. 1830) s hčerko Agnes (roj. 1860) in ovdovelo materjo Margareth (roj. 1793). Drugo stanovanje je moralo biti kar precej veliko. Že ob popisu 1869 je tu živela osemčlanska družina Schollmayr z dvema pomočnicama; 1880 stanuje tu deset ljudi: profesorjeva vdova Amalija Tušek (roj. 1840) s sinom Miškom (roj. 1869) ter hčera Ljubico (roj. 1864) in Ivanko (roj. 1866); razen njih še Marija Perko (roj. 1840 v Poljanah), France Kos (roj. 1853 v Selcih),³⁴ Ivan Neckermann (roj. 1826 v Ljubljani), Ferdinand Neckermann (roj. 1866 v Novem mestu), Ivan Neckermann (v času popisa v kadetni šoli v Trstu) in Marija Neckermann (roj. 1856). Pri vseh je kot občevalni jezik naveden slovenski. Tudi v tretjem stanovanju je bilo veliko stanovalcev; Moosovi: ovdovela učiteljica Julie (roj. 1838),³⁵ gospodinja Henriette (roj. 1822) s hčerko Luise (roj. 1868), Anna (roj. 1869), Marie (roj. 1870) in Karl (roj. 1873); razen njih še učenci: Amalie Donati (roj. 1861 v Ljubljani), Josefina Schalk (roj. 1864 v Lichtenwaldu na Štajerskem), Gabriele Meditz (roj. 1865 prav tako v Lichtenwaldu), Marie Gross (roj. 1863 na Štajerskem), služkinja Agnes Dimnik (roj. 1845 v Kamniku), igralka Ernestine Batzal (roj. 1854 na Dunaju) in vdova Helena Parapat (roj. 1817). Da nobeno stanovanje pri popisu ni bilo izpuščeno, je s podpisom potrdil tajnik Slovenske matice Andr. Praprotnik.

Popisne pole konec leta 1890 že navajajo kot lastnika hiše dr. Ivana Tavčarja (po Fabjančičevi knjigi hiš naj bi postal lastnik 1887). V hiši so bila kot dotlej popisana tri stanovanja. Prvo v pritličju je bilo sestavljeno iz dveh sob in kuhinje. Ena od sob je služila za stanovanje, druga za krčmo. V stanovanju so živeli Ivan Slobodnik (roj. 1837), njegova žena Marija (roj. 1827) in dekla Marija Rebol (roj. 1866). Drugo stanovanje v prvem nadstropju je bilo sestavljeno iz dveh sob, kabineta in kuhinje. Tu so še vedno živeli Amalia Tušek (roj. 1840), njen sin Miško (roj. 1868), tri najemnice, vse prodajalke v trgovini, Rosa Suha (roj. 1863), Judith Suha (roj.

³⁴ Zgodovinar, ki se je v letih 1870–74 šolal v Ljubljani.

³⁵ Pravilna letnica rojstva je 1836. Na Mestnem trgu 24 je do leta 1871 vodila zasebni dekliški zavod, potem pa je učila na prvi mestni dekliški ljudski šoli v Ljubljani.

1868), Hermina Suha (roj. 1871), ter služkinja Marija Mihevc (roj. 1871). Tretje in četrto stanovanje v prvem in drugem nadstropju sta bili sestavljeni iz enajstih sob, kabineta in kuhinje. Tu so stanovali odvetnik in kasnejši ljubljanski župan dr. Ivan Tavčar (roj. 1851) z ženo Franjo (roj. 1868), sinovoma Ivanom (roj. 1888) in Franjem (roj. 1890) ter tri služkinje, Lenka Tišler (roj. 1855 na Sv. Katarini), Franca Cerar (roj. 1865 v Moravčah) in Mana Kozjek (roj. 1873 v Smledniku).

V seznamu hišnih gospodarjev iz leta 1901 je kot hišni lastnik še vedno naveden dr. Ivan Tavčar, enako tudi v popisnih polah prebivalstva s preloma stoletja. Popisana so tri stanovanja. V prvem v pritličju je razen dveh sob in kuhinje omenjena tudi klet. Ena od sob je še vedno služila za gostilno. Tu je stanoval že omenjeni gostilničar Ivan Slobodnik (roj. 1837), ki mu je v času med obema popisoma že umrla žena, saj je naveden kot vdovec. Pomagali sta mu kuharica Ana Juglič (roj. 1878) in dekla Julijana Rupret (roj. 1884). Za drugo stanovanje v prvem nadstropju so zapisali, da je sestavljeno iz treh sob, sobice in kuhinje. Tu je stanovala samo zasebnica Josipina Arce (roj. 1843 v Ljubljani).³⁶ Tretje stanovanje v drugem nadstropju je bilo takrat sestavljeno iz šestih sob, kabineta oziroma sobice, kuhinje in predsobe oziroma vrtnega salona. Tu je stanovala družina dr. Ivana Tavčarja, že poznana iz prejšnjega popisa, oče Ivan, žena Franja, otroci Ivan in Fran, ki so se jim pridružili še hči Josa (roj. 1891) ter sinova Ante (roj. 1896) in Igor (roj. 1899). Zanje so skrbele kuharica Ana Zurla (roj. 1850), hišnica Rezika Bizovičar (roj. 1883), služkinja Marija Jeraša (roj. 1879) in pestunja Marijana Rebil (roj. 1867). Tu je stanoval tudi pisar v Tavčarjevi odvetniški pisarni Mihael Šifrer (roj. 1883 v Poljanah).

Breg 20

Ko usmerimo pogled naprej proti Cojzovi cesti, na drugem vogalu, na križišču s Križevniško ulico opazimo stavbo, kjer je danes gostilna Pri vitezu. Kot je bilo opisano že v prejšnjih prispevkih, jo krasi portal z doprsno plastiko viteza s šlemom in perjanico v čelu.

³⁶ Bila je teta Franje Tavčar.

Že Peter von Radics v svojem opisu starejših hiš v Ljubljani³⁷ uvršča hišo med starejše, pomembne z lokalnozgodovinskega vidika. Imenuje jo Aichelburg=Bailloujeva hiša na Bregu (po lastnikih v drugi polovici 19. in prvi polovici 20. stoletja). Navaja, da je zanimiva tudi za nemško-avstrijsko literarno zgodovino, ker je tu, sicer "vse prezgodaj", umrl pesnik Eugy grof Aichelburg. Na kratko pogledimo, kaj je o hiši na začetku 20. stoletja napisal Radics. Stavba je nastala iz prvotnih dveh hiš. Dokaz za to je dvojno stopnišče, z Brega in iz Križevniške ulice. Radics se najprej posveti umetnostnozgodovinskemu orisu hiše. Del stavbe, ki je obrnjen proti Križevniški ulici, kaže z odprtimi stebriščnimi hodniki v notranjosti italijansko renesanso, medtem ko sprednje pročelje proti Bregu na zunaj kaže na predelavo iz sredine 18. stoletja.³⁸ Na pročelju omenja kamnit portal, za katerega domneva, da je delo Francesca Robbe. Opisuje tudi notranjost hiše z balkonsko dvorano in mojstrskimi poslikavami. Z zgodovino hiše na podlagi ohranjenih zgodovinskih virov pričinja leta 1600. V zgodnjem času pa vse do srede 18. stoletja je potekal promet blaga od Vrhniko proti mestu po Ljubljani. Po njej so prevažali tudi blago z juga in prav na Bregu so blago pretovarjali ali spravljali v mesto. Hiše, ki so zrasle na tem trgovskem prostoru, so bile povečini v lasti marljivih trgovcev in denarnikov. Pritlične prostore so uporabljali za gostinsko, pekovsko in druge dejavnosti, ki so jih pri pretovarjenju blaga potrebovali delavci. Kot je bilo že omenjeno, je bila hiša prvotno sestavljena iz dveh. Radics kot prvo označuje sprednjo hišo na Bregu, drugo pa tisto s Križevniške ulice. Že v Fabjančičevi knjigi hiš so v hiši Breg 20 navedeni samo lastniki, ki jih Radics navaja kot lastnike druge hiše. Podatki za prvo hišo so zato v nadaljevanju navedeni po Radicsu: posestnik prve hiše je bil od 1600 do 1603 italijanski trgovec Georg Spadon, druge pa prav tako italijanski trgovec Hans Jakob Piccardo. Zadnji je bil 1573 in 1574 tudi mestni sodnik, sicer luteranske veroizpovedi. Od 1604 do 1615 je bila hiša last trgovca z lesom Josefa Machortschitscha, druga pa je pripadala Piccardovim dedičem. Lastnika sta omenjena vse do leta 1623. Z letom 1624 se pojavijo novi lastniki: Gregor Rattor (ali Rotter) za prvo hišo ter Matthias Khoss za drugo in tako stanje je ostalo do 1652, ko so namesto zadnjega

³⁷ Peter von Radics, *Alte Hauser in Laibach*, Serie I, Laibach 1908, str. 35.

³⁸ Tu citira: F. b. Kanzleidirektor Viktor Steska in dem Artikel: "Nekaj kamnitenih spomenikov v Ljubljani" *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko*, 1903, p. 136.

postali lastniki hiše njegovi dediči. Medtem ko je Gregor Ratter še do 1664 omenjen kot lastnik prve hiše, pa je bila od 1657 do 1661 druga hiša v lasti Christoph a pl. Trappenaua. Od 1665 do 1671 sta obe pripadali Ratterjevim oziroma Trappenauovim dedičem. Leta 1672 se pojavita novi imeni lastnikov, prve hiše Gregor Rastinger in druge dediči gospoda Setznagla. Medtem ko je med 1673 in 1687 Rastinger ostal naveden kot davkoplachevalec, pa je za drugo hišo naveden Wolf Andre pl. Fuernpfeil. Kot lastnik prve hiše se 1688 pojavi trgovec Pietro Antonio Codelli, ki je bil istega leta povzdignjen v plemiški stan in je ostal lastnik do smrti 1727. Za njim so bili do 1747 lastniki njegovi dediči in nečak Augustin pl. Codelli, ki je poskrbel za predelavo prve hiše. Kot lastnik druge hiše je 1688 omenjen Wolf Andre pl. Fuernpfeil, naslednje leto pa že Jakob Schell, ki je prišel v Ljubljano 1684. leta in se je ukvarjal s trgovino z deželnimi pridelki. Leta 1696 mu je bila podeljena plemiška diploma in naziv pl. Schellenburg. Skupaj z ženo je bil znan po dobrodelnosti in je ostal lastnik hiše do smrti 1715. Za njim Radics za leto 1728 omenja lastnika Johanna Stephana Gasparinija, ki je 1745 postal plemeniti in je 1749 omenjen kot lastnik obeh hiš. Od 1763 pa vse do začetka 19. stoletja mu je sledil Friedrich pl. Gasparini. Leta 1778 so obe hiši združili v eno. V 19. stoletju so se lastniki pogosto menjavali, vse do 1883, ko sta lastnici postali grofica Jenny Aichelburg in Hermina Baillou. Toliko Radics, poglejmo še, kaj o stanovalcih hiše v 19. stoletju povedo drugi viri in popisne pole.

V seznamu hišnih posestnikov iz leta 1805 je hiša označena kot Mesto 187 (ob prvi numeraciji 1770 je imela številki 318 in 319). Lastniki so bili dediči Friedricha pl. Gasparinija. Leta 1815 je kot lastnik naveden Johann Klem, leta 1828 Johann Franz Klem, popisna pola iz leta 1834 pa kot lastnika navaja Michaela Smoleta (prav tako tudi seznam posestnikov iz leta 1840). Z njim je živel Andrej Smolle (roj. 1800).³⁹ V isti hiši je leta 1846 omenjen tudi krojač Franz Kette (roj. 1799) z ženo Marijo (roj. 1802), sinom Johannom (roj. 1826), hčerko Marijo (roj. 1828), ki je imela sina Augusta (roj. 1845). Kmalu zatem (1848) sta postala lastnika Ludwig in Charlotte pl. Azula. Ista dva navajata seznama hišnih posestnikov iz leta 1853 in 1860, na popisni poli iz leta 1857 pa je naveden samo Ludwig vitez pl. Azula. Tedaj je bilo v hiši osem stanovanj. V prvem je stanovala

³⁹ Zapisovalec ljudskih pesmi, založnik in prijatelj Franceta Prešerna.

družina Sirmig (Sirmik): ovdovela prodajalka Marija Sirmig (roj. 1807) s sinovoma Karlom (roj. 1840) in Vinzenzem (roj. 1843), hčerko Johanno Nep. (roj. 1833) in dvema služkinjama Elizabetho Maier (roj. 1839) in Heleno Koschier (roj. 1833). V drugem stanovanju je bivala privatnica Magdalena Klinger (roj. 1817) s sinom Konradom (roj. 1851), hčerko Jochanno (roj. 1853), sobarico Ursulo Wachtlechner (roj. 1838) in služkinjo Marijo Stirn (roj. 1835). V tretjem stanovanju je bilo družina Hribar, oče Jochann (roj. 1822), ki je služil pri baronu Zoisu, žena Anna (roj. 1826), sinova Emil (roj. 1851) in Ludwig (roj. 1854) ter študenti Raimund Kleirmaier (roj. 1842), Ignatz Kleirmaier (roj. 1843) in And. Vouk (roj. 1848). Četrto stanovanje je pripadalo zakoncema Strigl, možu Wenzlu (roj. 1803) in ženi Amaliji (roj. 1827) ter služkinji Theresiji Starin (roj. 1832), peto pa družini Schanda, ki so jo sestavljali oče Franz (roj. 1810), deželnosodni oficial, mati Amalie (roj. 1820), sinova Mihael (roj. 1846) in Viktor (roj. 1852) ter hčeri Gabrielle (roj. 1848) in Pauline (roj. 1850). Z njimi sta stanovali tudi nečakinja Sidonia Koohs (roj. 1839) in služkinja Hellena Strauss (roj. 1814). Šesto stanovanje je bilo prazno, v sedmem pa je živela družina barona Paumgartna, oče Max (roj. 1786), žena Josefa (roj. 1805), sin Max (roj. 1825) in hči Franziska (roj. 1837). V zadnjem, osmem stanovanju je stanovala družina Dobrin, oče Ignaz (roj. 1830), žena Mathilde (roj. 1837), sin Rudolf (roj. 1856), hči Karolina (roj. 1857) in služkinja Maria Zorer (roj. 1835).

Čez deset let je imela hiša drugega lastnika, pa tudi stanovalci so se zamenjali. Seznam hišnih posestnikov iz leta 1869 navaja lastnici Auguste Schoebel in Josefina Heitzel, prav tako popisna pola iz istega leta. Tokrat je bilo v hiši popisanih devet stanovanj. V prvem je stanoval gospodar Franz Oman (roj. 1819) z ženo Marijo (roj. 1830) in služkinjo Franzisko (roj. 1850), v drugem c.-kr. notar dr. Julius Rebitsch (roj. 1820) s svojo družino, ki so jo sestavljali žena Emilia (roj. 1826), sin Julius (roj. 1851), hči Philippine (roj. 1852), hči Eugenie (roj. 1856), sin Paul (roj. 1858), hči Anna (roj. 1859), sin Emil (roj. 1865), hči Marie (roj. 1866) in advokatski kandidat Franc Papež (roj. 1838). V drugem delu stanovanja sta stanovali kuharica pri dr. Rebitschu Maria Jakopič (roj. 1831) in sobarica Franziska Johan (roj. 1844). V tretjem stanovanju je živel ovdoveli čevljar Franz Burger (roj. 1824) s hčerama Karoline (roj. 1854) in Thresio (roj. 1856) ter služkinjo Theresijo Darovitz (roj. 1835) in čevljarским vajencem Johannom Breskvarjem (roj. 1854). V četrtem stanovanju bi srečali družino

upokojenega c.-kr. inženirja Nicolausa Schemerla (roj. 1805). Z njim so živeli žena Amalia (roj. 1809), hčere Gabriele (roj. 1838), Amalie (roj. 1839) in Emilie (roj. 1844) ter upokojeni računski svetnik Carl Schlechter (roj. 1810), njegova sestra Therese (roj. 1808), šolarica Marie Tabornig pl. Attenfeld (roj. 1855) in služkinja Maria Geršina (roj. 1837). V petem stanovanju, kjer so bile ženske v veliki večini, najdemo ovdovelo posestnico Frauette Cuntara, roj. pl. Bubna (roj. 1829), učiteljico Marie Cuntara (roj. 1846), hčer Hermine Cuntara (roj. 1848), šiviljo Hedwigo Cuntara (roj. 1852), šolarico Albine Cuntara (roj. 1859), služkinjo Marie Jamnik (roj. 1838) pa tudi Eduarda Blasitscha (roj. 1838), sekača Andreasa Remsa (roj. 1800) in delavko Kath. Rems (roj. 1814). Šesto stanovanje je zasedala družina Alvian, ovdovela mati Rosa (roj. 1832), hči Maria (roj. 1852), Josef (roj. 1853), Karl (roj. 1854), Johann (roj. 1855), Theresia (roj. 1856), Franz (roj. 1857), Anton (roj. 1859) in služkinja Aloisia Jerak (roj. 1845), sedmo stanovanje zakonca Marchetti: mož Claudius, oficijal c.-kr. davčnega urada (roj. 1831), žena Josefina (roj. 1834), vdova Theresia Rajakovitsch (roj. 1806), hranilniški pisarniški delavec Franz Rajakovitsch (roj. 1843), služkinja Maria Kamniker (roj. 1823) in šolar Johann Laurenčič (roj. 1857). V osmem je stanovala družina Grimm, oče Joh. Konrad, c.-kr. gradbeni praktikant (roj. 1828 na Češkem), žena Augusta (roj. 1841 v Kočevju), sin Gustav Konrad (roj. 1864), hči Aumelia (roj. 1865), sin Konrad (roj. 1867) in služkinja Anna Bizjak (roj. 1845). V devetem pa je živela družina Hudetschek, oče Johann, krojač (roj. 1821), žena Auguste (roj. 1824), otroci: frizer August (roj. 1848), urar Theodor (roj. 1852), rokavičar Ludwig (roj. 1856); ostali so še obiskovali šolo: Emilia (roj. 1857), Alois (1858), Leopoldine (roj. 1860), Josef (roj. 1865). Pri njih sta živeli tudi šivilji Maria Petianie (roj. 1835) in Ursula Jenko (roj. 1842).

V seznamu lastnikov hiš iz leta 1877 je v tej hiši, ki je ob uvedbi ulic dobila oznako Breg 18, že omenjen Miha baron Coiz, prav tako v popisnih polah iz leta 1880. Stanovalci, tudi tokrat razporejeni v devetih stanovanjih, so razen družine Cuntara drugi kot pred desetimi leti. V prvem stanovanju je stanoval gostilničar Franz Sessek (roj. 1828), pri delu so mu pomagali Ferdinand Praunseis (roj. 1834), Gertrud Praunseis, roj. Sessek (roj. 1843), in Maria Goltes (roj. 1835). V drugem stanovanju so stanovale že poznane gospe Cuntara: Hermina, Hedwig (tokrat vpisana kot roj. 1851), Marie (tokrat vpisana kot roj. 1843), Albine, poleg njih pa še služkinja Marija Gerzina (roj. 1836) in igralka Maria Radula (roj. 1862 na Dunaju). Tretje stanovanje je služilo

za pisarno 26. polka, v četrtem pa so stanovali Josef Slawik pl. Nordenbusch (roj. 1855 v Čedadu), Agnes Križman, roj. Slawik (roj. 1855), Gustav Križman (roj. 1863) in August Spoljarič (roj. 1856). V petem stanovanju so živeli ovdoveli c.-kr. deželnosodni svetnik Ludwig Ravnihar (roj. 1827), Alexander Ravnihar (roj. 1857), Karl Ravnihar (roj. 1830), Anna Lah (roj. 1835), dr. Richard Lah (roj. 1856), Eugen Lah (roj. 1858), Cyrill Pirc (roj. 1865) in služkinja Maria Furlan (roj. 1822). V šestem stanovanju sta bila privatni uradnik Eduard Terpin (roj. 1820) in gospodinja Helene Terpin (roj. 1822). V sedmem stanovanju je bila družina Ostermann, oče Josef, računski kalkulant (roj. 1809), kar nekaj let mlajša žena oziroma mati Maria (roj. 1824), ki je vodila gospodinjstvo, sin Viktor Hugo (roj. 1861), ki je že od 1878 služil pri c. kr. 17. pehotnem polku, hči Hermine (roj. 1853) in svakinja Klementine Jeras (roj. 1827). V osmem stanovanju je stanovala družina Poljanšek, oče Franc (roj. 1824), mati Maria (roj. 1817), sin Franc (roj. 1859) in hči Maria (roj. 1857). Deveto stanovanje je imel baron Michael Ang. Zois zase, uporabljal ga je le občasno.

V popisu iz leta 1880 so kot hišni lastniki vpisani dediči barona Zoisa. Lokal v pritličju so uporabljali za gostilno. Tu je bila ena od sob namenjena tudi družini Križnar, ki so jo sestavljali oče Franz, kramar (roj. 1854), mati Marija (roj. 1852) ter hčerki Maria (roj. 1884) in Franciska (roj. 1890). V prvem nadstropju sta bili sobi označeni kot stanovanje IX. Tu so stanovali nam že poznani Ferdinand in Gertrude Praunseis, ki jima je tokrat pomagala služkinja Ursula Blenkuš (roj. 1858). V istem nadstropju so bile še štiri sobe, kuhinja in sobica poleg kuhinje. Josef Anton Boehm, pisarniški delavec (roj. 1860), je vpisan kot imetnik stanovanja. Tu so stanovali še njegova žena Hedwig Antonia (roj. 1850), svakinji, nam že poznani Hermina (tokrat z rojstno letnico 1850) in Maria (roj. 1843), ter kuharica Theresia Koprivc (roj. 1853). V drugem nadstropju je bilo stanovanje s štirimi sobami, kuhinjama in tremi sobicami. Tu so stanovali Egon Zois pl. Edelstein (roj. 1847), njegova žena Eugenia Zois, roj. baronica Simbschen (roj. 1850), sinova Michellangelo (roj. 1874) in Egon (roj. 1886) ter hči Gabrielle (roj. 1877). Z njimi so živeli tašča Gisella baronica Simbschen, roj. pl. Semsej (roj. 1825), nečak Leo pl. Baillou (roj. 1876), otroška varuška Maria Kepič (roj. 1837), kuharica Johanna Piber (roj. 1855), sobarica Theresia Smolej (roj. 1861) in Josef Jakobič (roj. 1870). V tretjem nadstropju je prvo stanovanje obsegalo štiri sobe in kuhinjo s predsobo. Tu je stanovala številna družina Rotter, oče Josef, upokojenec (roj. 1835), mati

Josefine (roj. 1841), otroci: Adalbert (roj. 1869), ki je bil sicer na Dunaju, Eugenie (roj. 1871), Emma (roj. 1872), Elvira (roj. 1874), Cornелиe (roj. 1875) in Bruno (roj. 1881) ter Johann Kresse (roj. 1865) in Anna Janžar (roj. 1866). V tem nadstropju je imel svojo sobico tudi od prej znani gostilničar Franz Sessek. Imetnica drugega stanovanja, ki je obsegalo sobi in kuhinjo, je bila Gertrud Schetina (roj. 1842). Pri njej so stanovali študenti: Alois Gorjup (roj. 1873), August Lebar (roj. 1871), Anton Černe (roj. 1876), Franz Ambrožič (roj. 1875), Josef Margne (roj. 1875), August Šabec (roj. 1874), Anton Breclj (roj. 1875) in služkinja Agnes Mohar (roj. 1868). Tretje stanovanje je obsegalo sobi in kuhinjo. Tu je stanovala družina Rekar, oče Thomas (roj. 1846), mati Maria (roj. 1854), otroci Paula (roj. 1880), Josef (roj. 1881), Ernest (roj. 1884) in Angela (roj. 1889). Z njimi so živeli še prodajalka zelenjave Franciska Krašna (roj. 1841), njena sestra Mariana Krašna (roj. 1852) in nečakinja Franciska Žen (roj. 1884).

Leta 1900 je na popisnih polah kot lastnica vpisana grofica Evgenija Aichelburg (po Fabjančičevih navedbah naj bi postala lastnica že 1883, toda popisne pole iz 1890 navajajo Zoisove dediče). Tudi seznam hišnih gospodarjev iz leta 1901 navaja, da sta bila lastnika grofica Evgenija Aichelburg ter Hugon in Leon, barona Baillou. V pritličju sta bila še vedno gostilna in stanovanje. Tokrat je gostilno vodil gostilničar Anton Krek (roj. 1846). Pomagli sta mu žena Jera (roj. 1844) in natarica Zofija Resnik (roj. 1853). V eni od sob v pritličju in v dveh sobah v prvem nadstropju so poleg njih stanovali še magistratni praktikant Janko Ressler (roj. 1874) in dijaki Mavricij Slatnar (roj. 1881), Janko Čepon (roj. 1882), Anton Zavodnik (roj. 1879), Jožef Primožič (roj. 1880), Alojzij Voglar (roj. 1884) in Anton Lavrič (roj. 1880). V pritličju sta imela sobico tudi Gregor Jesenko (roj. 1840) in Maria Jesenko (roj. 1847). V prvem nadstropju je bilo še eno stanovanje, sestavljeno iz štirih sob, shrambe in kuhinje. Tu so tako kot pred desetimi leti stanovali Joseph Boehm z ženo Hedwigo (roj. 1858), Hermine Cuntara in kuharica Therese Koprivec (roj. 1853). Naslednje stanovanje s tremi sobami, sobico in shrambo v drugem nadstropju je pripadalo Henriette Oswald (roj. 1840), pri njej pa so stanovali še hčerka Antoniette (roj. 1871), sestra Bland pl. Garibaldi (roj. 1838) in vnukinja Hertha Draschler (roj. 1887). V tem nadstropju je imela stanovanje, ki je obsegalo tri sobe in kuhinjo, tudi grofica Jenny Aichelburg, ki pa je samo včasih prihajala v Ljubljano, sicer pa je živela na Bledu. V tretjem nadstropju je bilo stanovanje sestavljeno iz

štirih sob. Tu je stanovala družina Schildenfeld, oče Friederich vitez pl. Schildenfeld (roj. 1843), žena Amalia (roj. 1852) in sin Rudolf. Kuhala jim je Franziska Valentinčič (roj. 1871). V eni od sob je stanoval Franc Šešek, drugi dve s kuhinjo pa je imel Franc Stare. Sobi in kuhinjo je obsegalo stanovanje šivilje Paule Markl. Pri njej so stanovali še: delavka v tobačni tovarni Ana Zaletel (roj. 1849), slikar Carlo Spech (roj. 1870 na Reki) in vajenec Rudolf Markel (roj. 1886).

Salendrova ulica 6

Ko z Brega pogledamo po ozki Salendrovi ulici, opazimo na levi strani obnovljeno, sicer ozko, a visoko hišo s hišno številko 6, ki že s svojo fasado opozarja nase. Hiša je pritegnila tudi pozornost Peter pl. Radicsa, ki ji je v svojem opisu starih hiš v Ljubljani⁴⁰ na začetku 20. stoletja namenil kar nekaj prostora. Imenuje jo po lastnikih: hiša Petrič, poprej Heidrich. Ne samo po svoji zunanji podobi, temveč tudi zaradi zanimivih lastnikov, ki so jo imeli v posesti, sodi med lokalnozgodovinsko pomembne hiše. Že v svoji prvotni obliki v 16. stoletju je pripadala deželnemu uradniku magistru Melchiorju Pantaleonu, ki je bil zaradi svojega protestantskega verskega prepričanja na začetku 17. stoletja izgnan iz Kranjske. Hiša je prišla v posest gospodov pl. Portner in tudi kasneje povečini ostala v lasti plemiških družin. Radics jo najprej opiše z umetnostnozgodovinskega vidika, tako zunanost kot notranost. Prvotno naj bi bila dvonadstropna, potem štirinadstropna. Posebej izpostavi tretje nadstropje z veliko dvorano, okrašeno s slikarijami v imitaciji marmorja in bogato stropno štukaturo. Fasada kaže mogočen ostanek renesančnega okrasja, lepo stilizirane stebrne kapitele, nad nekaterimi okni alegorično upodobitev glave na sredi emblemov vojne in miru, v niši vrhnjega nadstropja pa dobro oblikovano glavo moškega, ki je verjetno portret gospoda von Portnerja, mogoče graditelja hiše v zdajšnji obliki. Med drugim in tretjim nadstropjem je zanimiva, tudi danes vidna zvezda.

Prvi listinsko izpričani posestnik (lastnik) je bil markantna osebnost iztekajočega se 16. in začetega 17. stoletja, kranjski deželni pisar Melchior Pantaleon, ki je bil, kot že omenjeno, zaradi protestantske vere v času

⁴⁰ Peter von Radics, *Alte Hauser in Laibach, Zweite Serie mit einer Illustration*, Laibach 1909, str. 58–66.

protireformacije izgnan iz dežele, toda tu je bil še 1610 in tu naj bi tudi umrl. Kot lastnik je najprej omenjen v Valvasorju, in sicer leta 1583, v zapisu o požaru v Ljubljani. Goreti je začelo 14. marca 1583 pri M. Pantaleonu in je Nemško ulico, nemško cerkev, hiši v Sollingiterjevi (Salitingerjevi) ulici in nemško hišo Mayerhofer v Krakovem pustil v pepelu. Melchior Pantaleon je prihajal iz kraja Kaisersperg na Spodnjem Štajerskem, bil je nečak kranjskega deželnega pisarja Melchiorja Stoffla in je študiral v Tuebingenu, kjer si je 1567 pridobil naziv magistra, potem v Strassburgu, od koder ga je kranjsko deželno plemstvo 1572 poklicalo v Ljubljano. Leta 1579 je začel službo na ljubljanskem magistratu kot mestni pisar, tisti čas edini mestni koncipist, ki je pisal zapisnike sej mestnega sveta in izstavljal pomembna pisanja (listine) magistrata. S tega mesta ga je deželno plemstvo po dveh letih poklicalo zopet k njim. Leta 1581 je postal deželni pisar. Vodil je zapisnike in skrbel za podpisovanje listin, sodnih pisem itd. Nadvojvoda Ferdinand mu je podelil plemstvo in 12. januarja 1601 ga je kranjsko deželno plemstvo sprejelo kot člana deželnega plemstva. Zaradi protestantskega verskega prepričanja so ga 1604 izgnali iz dežele, vendar je ostal še nekaj časa. Hiša je do 1632 prešla v last njegovih dedičev, ko jo je prevzel Karel Portner. V lasti družine Portner, ki ji je bilo že 1570 podeljeno plemstvo, je ostala vse do 1771. Tega leta je postal lastnik Leopold pl. Steinber, ki je bil tedaj tudi lastnik sosednje hiše (danes št. 4). Naslednje leto se je poročil z Johanno Wagner in obdržal samo hišo št. 6. Lastnik je bil do leta 1788, ko je prešla v last Josefa Smolleta, in sicer do leta 1821. Navaja ga tudi seznam hišnih lastnikov iz leta 1805, iz katerega izvemo tudi, da je hiša najprej nosila oznako Mesto 326, po leta 1770 uvedeni novi numeraciji pa Mesto 193, ter seznam iz leta 1815. Seznam iz leta 1828 prinaša novo ime: Johanna Soller (Radics dodaja roj. Smolle), ki je bila lastnica od 1821 do 1836, ko je hiša prešla v last Franza Scherka, od katerega jo je 1851 kupil Anton Heidrich. Na popisnih polah prebivalstva, ki so jih izpolnjevali od tridesetih do petdesetih let 19. stoletja (letnica izpolnjevanja ni povsod navedena), je kot lastnik že naveden Anton Heidrich, vendar brez kakršnih koli drugih podatkov. Leta 1830 sta bili izpolnjeni dve popisni poli, 1843 ena, pri treh pa letnica izpolnitve ni napisana. Tako so v hiši tedaj stanovali: Josef Zorrer (roj. 1789), žena Marie (roj. 1790), sinova Franz (roj. 1828) in Johann (roj. 1832) ter Josef Roschanz (roj. 1818). Tu so stanovali tudi člani številne plemiške družine Baumgartner: oče Maximilian (roj. 1783), precej mlajša žena oziroma mati Josefa (roj. 1810), sinovi

Maximilian (roj. 1825), Karl (roj. 1828), Wilhelm (roj. 1834), hčere Josefa (roj. 1827), Karolina (roj. 1829), Florentine (roj. 1832), Mathilde (roj. 1840) in Maria (roj. 1844). Tudi knjigovodski uradnik Franz Zurhaleg (roj. 1814), žena Theresia (roj. 1818), sinova Franz (roj. 1840) in Rudolf (roj. 1848) ter hči Victoria (roj. 1844) so stanovali tu. Razen njih pa tudi vdova Fanette Nekermann (roj. 1797) in njene hčere Fanette (roj. 1822), Adalberte (roj. 1815) in Hermine (roj. 1829); Paul Michelli, žena Anna (roj. 1813), otroci Aloys (roj. 1837), Wilhelm (roj. 1840) in uradnik Ferdinand Dreschar.

Leta 1857 je v seznamu hišnih posestnikov kot lastnik naveden Anton Heidrich, prav tako na popisni poli. Iz nje je razvidno, da je bilo v hiši pet stanovanj. V prvem je živel lastnik Anton Heidrich (roj. 1796) s svojo družino. Po poklicu je bil krojač in trgovec. Družino so sestavljali: žena Teresia (roj. 1800), sinova Carl (roj. 1830), Anton (roj. 1842), hčere Theresia (roj. 1825), Josepha (roj. 1835), Aloisia (roj. 1840), šivilji Antonia Supanschitz (roj. 1839) in Josefa Supanschitz (roj. 1835) ter služkinja Katharina Supantz (roj. 1833). V drugem stanovanju je stanovala vdova krojača Lucia Stesska (roj. 1793), v tretjem krojaški mojster August Marschaleg (roj. 1821), žena Antonia (roj. 1827),⁴¹ sin August (roj. 1857) in tudi kuharica Johanna Heidrich (roj. 1809), njen nezakonski sin Chrisostimus (roj. 1852) ter otroška služkinja Anna Blaznik (roj. 1827), pomočnika mojstra Valentin Urančič (roj. 1844) in Vinzenz Hirschel (roj. 1843) pa tudi otroška učiteljica Anna Sparowitz (roj. 1815). V četrtem stanovanju so stanovali upokojeni c.-kr. gubernijski ekspedit, direktor Franz Vallenta (roj. 1789), njegova žena Mathilde, roj. pl. Pilbach (roj. 1809), sinova Albert (roj. 1842) in Ludwig (roj. 1847) ter služkinja Maria Recher (roj. 1840). V petem pa so stanovali upokojeni protokolist Johann Pichler (roj. 1795), žena Elisabetha (roj. 1815), sinova August (roj. 1845) in Felix (roj. 1852), služkinja Maria Trattmig (roj. 1837) in študent Michael Kaučič (roj. 1844).

Anton Heidrich ostaja lastnik hiše tudi po seznamih iz leta 1860 in 1869 ter popisnih polah iz leta 1869. Tudi tokrat je v hiši popisanih pet stanovanj. Stanovalci pa so se nekoliko zamenjali. V prvem stanovanju je stanovala Christine Goetz (roj. 1830), v drugem lastnik Anton Heidrich, ki je v času od prejšnjega popisa ovdovel

⁴¹ Iz kasnejših popisih pol se lahko razbere, da je bila to hčerka lastnika hiše Antona Heidricha.

in se pričel ukvarjati s trgovino s pozamenterijo. Z njim so živeli že poznani hčeri Theresia in Josefa ter sin Anton. Ostali člani gospodinjstva so se zamenjali. K njim je prišla stanovat tudi lastnikova sestra Johanna Heidrich (roj. 1808), kuhala jim je Apollonia Schmid (roj. 1814), služila pa Agnes Nevček (roj. 1847). V tretjem stanovanju sta stanovali privatnica Ludowika pl. Pilpach (roj. 1814) in kuharica Maria Belčič (roj. 1825). Imetnik četrtega stanovanja je bil kot pred desetimi leti Franz Vallenta. Tu je stanoval s svojo družino. Namesto služkinje jim je stregla kuharica Helena Prentov (roj. 1841). Eno od stanovanj je obdržal tudi krojaški mojster August Maršalek. Družina se je nekoliko povečala. Razen že poznane žene Antonie (tokrat je zapisano roj. Heidrich) in sina Augusta sta se jim pridružila še hči Maria (roj. 1859) in sin Carl (roj. 1861). Kuhala jim je kuharica Josefa Lipoviz (roj. 1841), pri njih pa je živel tudi učenec Josef Priplata (roj. 1855).

Čez deset let se kot lastnica hiše, ki nosi tedaj oznako Salendrove ulice 6, tako v seznamu hišnih lastnikov kot na popisni poli že omenja hči Antona Heidricha Theresia. Stanovalci pa so se poponoma zamenjali. Še vedno so popisani v petih stanovanjih. Tokrat je v prvem stanovala vdova Maria Malinowsky (roj. 1815) s sinom Karlom (roj. 1843), ki je bil krojač, sinom Franzem (roj. 1847), hčerko Mario (roj. 1853) in vnukom Josefom Filippom Saxerjem (roj. 1873). V drugem je stanovala Therese Heidrich s teto Johanno, trgovko Agnes Neutschek in kuharico Anno Podpetschan (roj. 1841). V tretjem je stanovala družina Millavz, oče Franz (roj. 1815), žena Magdalena (roj. 1822), sinova Franz (roj. 1849) in Adolf (roj. 1858) ter hči Antonia (roj. 1851), v četrtem gimnazijski profesor Friedrich Žakelj (roj. 1835) z ženo Josefine (roj. 1835), nečakinjo Mario Heier (roj. 1862) in kuharico Mario Pirz (roj. 1858). Imetnica petega stanovanja je bila Apollonia Brek (roj. 1840), pri kateri so stanovali skoraj sami učenci. Pri njej so stanovali Johann Rus (roj. 1866), Franz Rus (roj. 1867), Stefan Mihelič (roj. 1867), Alois Vodnik (roj. 1868), Albert Vodnik (roj. 1870), Leopold Vodnik (roj. 1872), dvojčka Josef in Franz Ahlin (roj. 1869) in postrežnica Anna Tolečnik (roj. 1824).

Popisne pole iz leta 1890 poleg navedb stanovalcev prikazujejo tudi razporeditev stanovanj. Oglejmo si, kakšno je bilo stanje. V pritličju je bilo stanovanje, sestavljeno iz sobe in kuhinje. Imetnica je bila Ana Lovšin (roj. 1842), pri njej pa so stanovali in se hranili dijaki: Ivan Hrebs (roj. 1875), Simon Vole (roj. 1876), Ivan Bajželj (roj. 1877), Ivan Volc (roj. 1877) in Alojzij Volc (roj. 1878). V prvem nadstropju je stanovanje obse-

galo tri sobe, kabinet, alkovo⁴² in kuhinjo. Imetnica je bila Theresia Heidrich, pri njej pa so živele tako kot pred desetimi leti tudi teta Johanna, trgovka Agnes in kuharica Anna. V drugem nadstropju je bila poleg stanovanja, ki je obsegalo sobi, kabinet, alkovo in kuhinjo, ena od sob namenjena za opravljanje obrti. Tu je opravljala svojo obrt imetnica stanovanja Leopoldine Stoitz (roj. 1855). Pri njej so stanovali sin Raimund (roj. 1887), nečakinja Aloisia Stoitz (roj. 1872), nečak Josef Stoitz (roj. 1877), učenec Anton Knechtel (roj. 1882) in Wilhelm Friedrich (roj. 1861). V tretjem nadstropju je bil imetnik stanovanja, ki je obsegalo štiri sobe, alkovo in kuhinjo, že poznani gimnazijski profesor Friedrich Žakelj. Živel je skupaj z ženo in nečakinjo, zamenjala se je samo kuharica; tokrat jim je kuhala Maria Požar (roj. 1847). V četrtem nadstropju, v stanovanju s tremi sobami in kuhinjo, katerega imetnica je bila tudi že poznana gospodinja Apolonia Brenk, so stanovali: Jožef Brajec (roj. 1874), Ivan Kunšič (roj. 1874), Anton Slivnik (roj. 1874), Ciril Siegerschmied (roj. 1877), Fran Pečar (roj. 1874), Jožef Svete (roj. 1878) in kuharica Amalija Prezelj (roj. 1854).

Po podatkih Petra Radicsa je lastnica hiše leta 1891 postala Josefina Žakelj, rojena Heidrich, ki smo jo že nekaj let sledili kot stanovalko in ženo profesorja Friedricha Žaklja. Kot hišna lastnica je navedena tudi na popisnih polah iz leta 1900 in v seznamu hišnih lastnikov 1901. Na vprašanje, kateri pa so bili ostali stanovalci ob koncu stoletja, nam odgovorijo popisne pole. Prvo stanovanje v pritličju (soba in kuhinja) je zamenjalo imetnika. Tokrat je tu stanoval Anton Perko (roj. 1859), ki je delal v odvetniški pisarni dr. Ivana Tavčarja na Bregu 8, njegova žena Roza (roj. 1868), hčere Julijana (roj. 1895), Marija (1897) in Pavlina (roj. 1899) ter učenec Frančišek Lukač (roj. 1888). Imetnik stanovanja v prvem nadstropju, ki je obsegalo tri sobe, kabineta in kuhinjo, je bil frizer Franc Zupan (roj. 1867). Z njim so stanovali žena Terezija (roj. 1871), pomočnik Milan Biro (roj. 1881), uradnik Blaže Zalošnik (roj. 1860), gledališki igravec Rudolf Deyl (roj. 1876) in tovarniški delavec Martin Trotowšek (roj. 1849). Kot pred desetimi leti je bila imetnica stanovanja v drugem nadstropju Leopoldine Stoitz, ki je tu imela tudi sobo, kjer je opravljala krojaško obrt. Poleg nje so v stanovanju živeli še nečakinja Aloisia in sin Raimund ter učitelj dr. Josef Komljanec (roj. 1873). V tretjem nadstropju so v

⁴² Alkova – večja odprtina v steni sobe, navadno z ležiščem.

stanovanju s štirimi sobami, kabinetom in kuhinjo še vedno stanovali Friedrich Žakelj z ženo Josefine, kuharica Katharina Bombač (roj. 1876) in Lojza Bombač (roj. 1888). V četrtem nadstropju, v stanovanju s tremi sobami in kuhinjo, pa tokrat srečamo družino Petrič. Oče Rudolf (roj. 1873), trgovec, je bil imetnik stanovanja. Pri njem so živeli žena Marija (roj. 1864), sin Albin (roj. 1896), hči Minka (roj. 1898), sin Rudolf (roj. 1900), trgovska učenca Josip Leben (1886) in Viktor Skerl (roj. 1887) ter dekla Ivana Turk (roj. 1879) in pestunja Angela Koblar (roj. 1886).

Gosposka ulica 4

Peter pl. Radics je v opisu starih hiš v Ljubljani izpostavil tudi hišo v Gosposki ulici 4, za katero je zapisal, da ima izreden pomen z lokalnega topografskega vidika, saj je v njej na zadnji strani nasproti realke zadnji, še ohranjeni okrogli stolp nekdanje srednjeveške utrdbe.⁴³ Imenuje jo hiša barona Rechbacha, generalmajorja, brigadnega generala in c.-kr. komornika. Kot prvega listinsko izpričanega lastnika te hiše, ki je bila prvotno sestavljena iz dveh (večje v Gosposki ulici in manjše proti mestnemu obzidju), navaja v začetku 17. stoletja magistra Rogeriusa Lottrechta. Njegove navedbe lastnikov se do druge polovice 17. stoletja ne ujemajo z lastniki, ki jih navaja V. Fabjančič in so objavljeni v prejšnjem prispevku. Gospod Lottrecht naj bi imel hišo v posesti do 1622, 1640 pa je prešla v last njegovih dedičev. V manjši, zadaj ležeči hiši, pa so bili krojač Marx Schuschnik (1627), padar (brivec) Christoph Pogner (1634) in mizar Tobias Muellner (1639). Od leta 1640 do 1663 je bil lastnik Johann Grundler, ki je bil 1650 povzdignjen v plemiški stan, in sicer kot deželni pisar. Za leto 1663 pa tako Radics kot Fabjančič navajata, da je kot lastnik omenjen dr. Gabriel Lukantschitsch, tajnik deželnih stanov. Lastnik je ostal do smrti 1683, potem je hiša do 1707 prešla v last njegovih dedičev. Tega leta je omenjen kot Gabriel Ferdinand pl. Lukantschitsch von Hertenfels, cesarski svetnik, ki se je 1678 poročil z Regino Cordulo pl. Gall in je ostal lastnik do 1734. Zadnjo, manjšo hišo, je 1688 imel v najemu pekovski mojster zemelj Michel Teitsch. Po Gabrielu Lukantschitschu je hišo podedovala Maria Theresia pl. Wi-

⁴³ Peter von Radics, op. 34, str. 3–8.

derkhern, rojena Lukantschitsch. V njenem času sta bili večja in manjša hiša prezidani v eno. V urbarju 1763–1771 je kot uporabnik te hiše omenjen dr. Josef Ferdinand pl. Wolf. Od njega jo je kupil major Josef grof Thurn-Valsassina in skupaj z ženo Mario Anno, rojeno Gall, ostal lastnik do 1805. Njun sin Josef grof Thurn mlajši je po letu 1826, po smrti svoje matere, postal lastnik polovice hiše, po smrti očeta 1830 pa še druge polovice, se pravi cele. Čez dve leti (1832) je omenjen kot gubernijski tajnik. Tudi seznam hišnih lastnikov iz leta 1805 kot lastnika hiše navaja Josefa v. Thurna, prav tako seznama iz leta 1815 in 1828, ko je razen njega vpisan tudi sin Joseph. Hiša je imela številko Mesto 211 (leta 1770: Mesto 354). Kot naslednja lastnica je navedena sestra 1836. leta umrlega gubernijskega tajnika Josefa grofa Thurna Barbara pl. Rechbach, rojena Thurn-Valsassina. Navedena je tudi na popisni poli iz leta 1840 z rojstno letnico 1799, živel pa je skupaj z baronom Philippom Rechbachom (roj. 1793). V hiši so tedaj stanovali tudi: družina Lunder, oče Martin (roj. 1790) z ženo Ursulo (roj. 1795), sinom Antonom (roj. 1831) in hčerama Marijo (roj. 1825) in Anno (roj. 1828); družina Schrey: Franc (roj. 1805),⁴⁴ Johanna (roj. 1804), Eduard (roj. 1836) in Robert (roj. 1838); družina Pototschnig: oče Ignatz, poštni uradnik (roj. 1808), mati Zezilia in otroci Theodor (roj. 1841), Konrad (roj. 1842), Ludmila (roj. 1838), Friderika (roj. 1846), Gabriele (roj. 1847) in sestra Josefa (roj. 1824). Poleg njih pa tudi Guido (roj. 1822) in Johanna Pongratz (roj. 1833), Anton Codelli (roj. 1801) ter Antonia (roj. 1810), Martin (roj. 1800) in Maria Hermann (roj. 1812).

Seznam hišnih posestnikov iz leta 1840 kot lastnike še vedno navaja dediče Josepha Thurna, seznam iz leta 1853 pa že Matthäusa Seemanna. Tudi Radics piše, da je Barbara Rechbach 2. julija 1853 hišo prodala Matthäusu Seemannu, od katerega je leta 1865 prešla na Mario Semann. Popisne pole iz leta 1857 kot lastnika prav tako navajajo Matheusa Seemanna. Hiša je imela sedem stanovanj. V prvem sta živeli Anna Engler, vdova trgovca (roj. 1811), in služkinja Franziska Schumy (roj. 1817), v drugem Martin Funda, privatni uradnik pri baronu Codelliju (roj. 1799) z ženo Anno (roj. 1812), v tretjem že poznana družina Lunder: oče Martin (tokrat vpisan z letnico rojstva 1786), žena Ursula (tokrat vpisana z letnico rojstva 1792), sin Anton ter Leopold Armizh, študent (roj.

⁴⁴ Bil je sodnik in oče politika Roberta Schrey-Reslwertha.

1842). V četrtem stanovanju so živeli Anton Codelli pl. Fahnenfeld (roj. 1801), Antonia Codelli, roj. Schmiedburg (roj. 1809), sobarica Johanna Goetz (roj. 1830), kuharica Anna Horitutz (roj. 1823), kuhinjska služkinja Anna Schinkouz (roj. 1830), strežnik Mattheus Knauss (roj. 1811) ter kočijaža Jos. Jentschitsch (roj. 1813) in Jochann Vaupetitsch (roj. 1830). V petem stanovanju so živeli vdova Josefa pl. Emperger (roj. 1797), Johanna Empenger (roj. 1824), Natalie Emperger (roj. 1832), služkinja Mariane Gerbenz (roj. 1832) ter Friedrich Segerkaner (roj. 1835). Šesto stanovanje so zasedali inšpektor Johan Rautner (roj. 1791), njegova žena Serafine (roj. 1804), hčeri Pauline (roj. 1836) in Luise (roj. 1839). Hišna opravila so opravljale Cornelia Suppantschitsch (roj. 1841), Katherina Samez (roj. 1832) in Marie Zhamernik (roj. 1839). V sedmem stanovanju so bivali Leopold vitez Saalfeld (roj. 1824), njegova žena Angelika, sin Ernest (roj. 1857), hčerki Hermine (roj. 1854) in Marie (roj. 1855) ter služkinji Maria Laich (roj. 1833) in Teresie Troveli (roj. 1830).

Kot je bilo že omenjeno, je leta 1865 lastništvo hiše prešlo na Marijo Seemann. To potrjujejo tudi seznam hišnih lastnikov iz leta 1869 in popisne pole iz istega leta. Tudi tokrat je bilo v hiši popisano sedem stanovanj. V prvem je živel upokojeni državni knjigovodja Stefan Bregar (roj. 1806) z ženo Elisabeth (roj. 1809) in hčerko Emilio (roj. 1854). V drugem še vedno družina Lunder: oče je sicer medtem že umrl, tako da je kot imetnik stanovanja naveden sin Anton, pridružili so se mu še žena Josepha (roj. 1844) in sinova Paul (roj. 1868) in Anton (roj. 1869). Z njimi je živela tudi mati Ursula (roj. 1792). Tretje stanovanje je pripadalo Riharjevim. Tu so stanovali: gospodinja samskega stanu Jera (roj. 1814 v Polhovem Gradcu), njena nečakinja Ana Rihar (roj. 1836 v Ljubljani), dijak Tone Rihar (roj. 1850 v Polhovem Gradcu) in učenec France Rihar (roj. 1859 v Polhovem Gradcu). V četrtem stanovanju so živele hišna lastnica vdova Maria Seemann (roj. 1809 v Gradcu), njene nečakinje Johanna Scheschigg (roj. 1849), Kanstanzia Scheschigg (roj. 1851), Marie Scheschigg (roj. 1854) in uradnikova vdova Therese Wolf (roj. 1811 v Gradcu), njena hči Emilie Wolf (roj. 1842 v Trstu), sobarica Maria Simovitz (roj. 1842) in kuharica Anna Saitz (roj. 1839). Pri njih je stanoval tudi kočijaž baronice Barbare Rechbach Andreas Gričer (roj. 1829). V petem stanovanju so našli svoj dom sirote Emilie Pfeifer (roj. 1841), Julie Pfeifer (roj. 1850) in Josef Pfeifer (roj. 1862) ter kuharica Johanna Pfeifer (roj. 1851). V šestem stanovanju so živeli doktor Franz Fux (roj. 1822), žena Antonia (roj. 1839), hčeri Anna (roj. 1861) in

Friedericke (roj. 1864) ter služkinja Ursula Sever (roj. 1819), vdova Anna Mueller (roj. 1803) s hčerko (roj. 1848). V zadnjem, sedmem stanovanju, je živela družina Tribuzzi: oče Martin (roj. 1821), žena Franciska (roj. 1832), njunih pet otrok: Rosa (roj. 1852), Karl (roj. 1854), Julie (roj. 1856), Rudolf (roj. 1858) in Anna (roj. 1861), sobarica Maria Pesdič (roj. 1849) in kuharica Maria Gril (roj. 1829).

Po uvedbi uličnega sistema je hiša dobila oznako Gosposke ulice 4. Lastnica je 2. oktobra 1880 ponovno postala Barbara Rechbach, rojena Thurn (hišo je kupila nazaj). Popisne pole s konca leta 1880 nam razkrijejo, kdo vse je stanoval tej v hiši. V prvih dveh stanovanjih srečamo nam povečini že poznane ljudi iz prejšnjih let, zasebnico Jero Rihar, Anno Rihar, na novo sta tu dijak Josef Kuralt (roj. 1859) in učenec Johann Mikuš (roj. 1872). V drugem stanovanju je bila družina Lunder, oče Anton z ženo Josefo, sinom Paulom in Heinrichom (roj. 1875). Sin Anton ni več omenjen. Pri njih je tokrat stanoval tudi kočijaž Gustav Baschel (roj. 1849). Na novo se je v tretje stanovanje priselila družina Schusterschitz, oče Julius (roj. 1843) z ženo Johanno (roj. 1845), sinom Juliusom (roj. 1880) in služkinjo Anno Bergant (1862). Imetnik naslednjega stanovanja je bil tudi že predstavljeni doktor Franz Fux. Z njim so živele hčere Anna, Friederike, na novo spoznamo tudi hčer Emilie (roj. 1873), sobarico Franzisko Brodnik (roj. 1857) in služkinjo Antonio Kallan (roj. 1851). V petem stanovanju sta živela zakonca Blumlasher, mož Josef (roj. 1827) z ženo Anno (roj. 1836), v šestem družina Zhuber, oče Raimund (roj. 1820), žena Albertine (roj. 1822), sin Anton (roj. 1861), hči Klementine (roj. 1859) in kuharica Maria Roic (roj. 1842), v sedmem pa August Dimitz (roj. 1827)⁴⁵ s sestro Mario (roj. 1824) in kuharico Mario Jamnik (roj. 1840).

Leta 1886 je lastništvo hiše prešlo na Rudolfa in Karoline Rechbach. Vsi stanovalci, se razen družine Lunder, so se zamenjali. Popisne pole iz leta 1890 nas seznanijo tudi z velikostjo stanovanj. Imetnica prvega stanovanja v pritličju, ki je obsegalo dve sobi in kuhinjo, je bila Viktorija Hartmann (roj. 1842). Z njo sta živeli Maria Koseg (roj. 1845) in Maria Jerai (roj. 1857). Stanovanje družine Lunder je bilo tudi v pritličju, obsegalo pa je sobo in kuhinjo. Tokrat srečamo tu ovdovelo mater Josefine (v prejšnjih popisih Josefa) s sinovoma

⁴⁵ Znan zgodovinar, tajnik Historičnega društva za Kranjsko.

Paulom in Heinrichom. V tretjem stanovanju, še vedno v pritličju, ki je bilo sestavljeno iz sobe, kabineta, predsobe in kuhinje, je stanovala družina Malinovsky. Oče Josef (roj. 1845) je bil imetnik stanovanja, z njim so stanovali žena Caecilie (roj. 1852), sin Josef (roj. 1875) in kuharica Theresia Lavrin (roj. 1864). V prvem nadstropju je v velikem stanovanju s štirimi sobami, kabinetom, predsobo in kuhinjo stanoval vladni svetnik Josef Dralka (roj. 1831 v Kamniku) s svojo družino, ženo Marie (roj. 1831), hčerama Marie (roj. 1865) in Anno (roj. 1866) ter kuharico Ursulo Čengle (roj. 1847). V prvem nadstropju je bilo še eno veliko stanovanje s štirimi sobami in kuhinjo, katerega lastnik je bil tedaj vladni komisar, vdovec Albert Jabornegg pl. Allenfels (roj. 1821 v Novem mestu), z njim so živeli hčerka Anna (roj. 1859), kuharica Gertrud Pečnik (roj. 1838) in Theodor Elzy (roj. 1830). V drugem nadstropju hiše je v stanovanju, ki je obsegalo pet sob, tri kabinete in kuhinjo, stanovala številna družina c.-kr. majorja Benna Puteanija (Puteany), žena Bertha (roj. 1851), otroci Anna (roj. 1876), Benno (roj. 1877), Melitta (roj. 1879), Romeo (roj. 1880), Egon (roj. 1881), Erich (roj. 1884) in Karl (roj. 1889). Kuhala jim je kuharica Maria Wilher (roj. 1858). V istem nadstropju je bilo še eno veliko stanovanje s štirimi sobami, kabinetom, predsobo in kuhinjo. Tu je živela vdova železniškega uradnika Therese Rupprecht (roj. 1831) s hčerama Emilio (roj. 1853) in Dorotheo (roj. 1862), služkinjo Mario Robaus (roj. 1872) ter učencema Karlom Šavnikom (roj. 1874) in Francem Šavnikom (roj. 1877).

Oktobra 1895 je s kupno pogodbo postal lastnik hiše c.-kr. komornik in major Philipp (Filip) Rechbach. Istega navajajo tudi seznam hišnih posestnikov iz leta 1901 ter popisne pole iz leta 1900. Tokrat so v pritličnem stanovanju s tremi sobami in kuhinjo stanovali postrežček Ignac Novak (roj. 1850) z ženo Antonio (roj. 1850), podnajemnik Vinko Jurca (roj. 1871), izvošček Franc Kušar (roj. 1870) ter hlapci Lovrenc Pogačar (roj. 1850), Janes Kocmur (roj. 1849), Jože Škufca (roj. 1845) in Mihael Petroc (roj. 1859). V drugem malem stanovanju v pritličju, ki je obsegalo sobo, kabinet in kuhinjo, je še vedno stanoval Josef Malinofsky (pisano tudi Malinowsky), v tretjem, večjem s tremi sobami, kabinetom, predsobo in kuhinjo pa c. kr. uradnik Josef Perhauz (roj. 1856) z ženo Mario (roj. 1859), devetimi otroci, Floro (roj. 1880), Anno (roj. 1883), Martho (roj. 1885), Edith (roj. 1887), Antonom (roj. 1889), Mario (roj. 1891), Erno (roj. 1893), Frido (roj. 1896) in Josefom (roj. 1900) ter služkinjo Katarino Repanšek (roj. 1880) in Dragotino Petrič (roj. 1885). Dve sobi v tem nadstropju je imel advokat dr. Pirz,

prvo za stanovanje, drugo za pisarno. V prvem nadstropju je bila imetnica stanovanja s štirimi sobami, kabinetom, predsobo in kuhinjo uradno ločena šivilja Antonija Singer (roj. 1865). Z njo so živele hčere Minka (roj. 1887), Hedvika (roj. 1889) in Antonija (roj. 1894) ter fotografa Franc Grabietz (roj. 1881) in Ernst Brimsig (roj. 1880), zavarovalni uradnik Jakob Gorjanc (roj. 1875), zasebnica Katarina Kantz (roj. 1832) in služkinja Ana Dolinšek (roj. 1876). V drugem nadstropju je bila imetnica velikega stanovanja s šestimi sobami, dvema kabinetoma in kuhinjo Marie Hlavka (roj. 1857). Pri njej so stanovale sestra Fanny Suhadolec (roj. 1862), osem učenk in kuharica Josefa Trampuš. Drugo stanovanje v istem nadstropju s štirimi sobami, kabinetom in kuhinjo je zasedal Franz Kasch (roj. 1838) z ženo Antonio (roj. 1853), hčerama Valerio (roj. 1885) in Stefanie (roj. 1887) ter Josef Mubej (roj. 1850), kuharica Anna Ivanušič (roj. 1854) in Johann Košak (roj. 1865).

Židovska steza 3

Do sedaj so bile v opisih hiš, stanovanj, lastnikov in stanovalcev predstavljene večje, pomembnejše hiše, tokratna pozornost pa bo namenjena hiši v stranski ulici, na Židovski stezi 3. Tudi ta hiša je danes nekaj posebnega. Zanimiv je vhod, kjer je poleg hišne tablice ohranjen tudi zapis starega oštevilčenja. Danes je naseljeno samo pritličje, druga nadstropja pa so po videzu sodeč opuščena in nezasedena. Zgodovinski viri nam o hiši, njenih lastnikih in stanovalcih ponujajo veliko podatkov, med drugim tudi, da so bili njeni najprej znani lastniki čevljarji. Tako je bil konec 16. stoletja do leta 1615 hišni lastnik čevljar Peter Poglodal, za njim njegovi dediči, v letih 1630 do 1658 Gregor Homan, tudi čevljar, potem njegovi dediči in v letih 1669 do 1686 Andrej Žibert, prav tako čevljar. Do leta 1742 je bila hiša v lasti Žibertove vdove in njenih dedičev, potem pa do leta 1763 preide v last doktorja medicine Janeza Jožefa pl. Zanettija. Od takrat dalje do 1789 sta lastnika krojač Janez Sauer in njegova žena Marija oziroma sin Valentin, leta 1802 pa že Ivana Nep. Pl. Bonaza in po letu 1816 Martin Urbančič.⁴⁶

V seznamu hišnih posestnikov je 1805 kot lastnica hiše, ki je sprva nosila oznako Mesto 289, po numeraciji

⁴⁶ Ti podatki so povzeti po Fabjančičevi knjigi hiš, objavljeni v prejšnjem prispevku.

leta 1770 pa Mesto 227, vpisana Johanna pl. Bonaza, v seznamu iz leta 1815 Simon Lepuschitz, v seznamu iz leta 1828 pa Martin Urbantschitsch. Na popisni poli prebivalstva iz leta 1834 je kot lastnik sprva vpisan Martin Urbantschitz, potem prečrtan s pripisom, da je v Sv. Petra predmestju 61, kot lastnika hiše pa so vpisali Franza Jellaschitscha (roj. 1822), ki je bil čevljar (nadaljeval je tradicijo) in je tudi stanoval v njej z Zezilio (roj. 1819), verjetno ženo, ter Antonom (roj. 1840), verjetno sinom in Franzisko (roj. 1830) ter materjo Josefo (roj. 1728; letnica je najbrž napačna, verjetno je pravilno 1782). Drugi stanovalci so bili Franz Rudesch (roj. 1802), precej mlajša žena Katharina (roj. 1824), sin Franz (roj. 1843), Antonia (roj. 1847), Katahrine (roj. 1849) in Maria (roj. 1850).

Seznam hišnih posestnikov iz leta 1840 kot lastnika hiše še vedno navaja Martina Urbantschitscha, seznam iz leta 1853 pa Antona Urbantschitscha. Popisne pole prebivalstva iz leta 1857 pa kot lastnika hiše še vedno navajajo Franza Jellazhizha in v popisu ostalih prebivalcev razkrivajo še nekatere povezave med stanovalci. Že iz podatkov prejšnjega popisa izhaja, da je bi čevljar Franz Jellazhich poročen s Cecilio (tokrat z rojstno letnico 1820). Imela sta sina Antona, ki je bil pastorek Franza Jellaschitzha in pravi sin Cecilie (tapetniški pomočnik umrlega Urbantschitscha). Pri njih (pri zetu) je živela tudi vdova Josefa Urbantschitsch (roj. 1798). Iz podatkov je mogoče sklepati, da je bila Cecilia rojena Urbantschitsch, verjetno hči Martina. Poleg njih so v stanovanju živeli še sobarica Jakobin Salasnig (roj. 1839), služkinja Josefa Poje (roj. 1825), čevljarski pomočniki Peter Smadel (roj. 1795), Johann Wolauf (roj. 1827), Josef Walenta (roj. 1830), Anton Prelessnik (roj. 1835), Anton Rabitsch (roj. 1839), Karl Hrowat (roj. 1839) ter učenca Joch Saiz (roj. 1844) in Filip Bitenz (roj. 1841). Popisne pole navajajo, da je v hiši stanoval tudi Peter Fradennek. Seznam hišnih posestnikov za leto 1860 pa kot hišnega lastnika navaja Josefa Petra.

Čez približno deset let je bila glede na seznam hišnih posestnikov iz leta 1869 hišna lastnica Maria Geba, po popisnih polah iz istega leta pa Franz Geba. Tega leta so v hiši popisali štiri stanovanja. V prvem so stanovali vdova, samostojna šivilja Tereza Paier (roj. 1816), pomočnika Viktor Bayer (roj. 1842) in Lukas Bayer ter najemnica Helena Bayer (roj. 1840). V drugem stanovanju je bivala družina Prevc, oče Josef (roj. 1844), mati Maria (roj. 1850) in sin Josef (roj. 1869), v tretjem družina Geba, oče Franz (roj. 1823), mati Mari (roj. 1818),

sinova Josef (roj. 1854), urarski vajenec, in Anton (roj. 1860), v četrtem pa Karl Tritsch (roj. 1817), njegova precej mlajša žena Caroline (roj. 1839), njena mati Anna Wolf (roj. 1806) in njen sin Julius Wolf (roj. 1843).

Seznam hišnih posestnikov iz leta 1877, ki označuje hišo kot Židovska steza 3, navaja za lastnico Marijo Geba, prav tako popisne pole iz leta 1880. Tokrat so popisana štiri stanovanja z vsega štirinajstimi stanovalci. V prvem stanovanju sta tokrat stanovala čevljar Johan Dostal (roj. 1813) in njegov nečak Franc Dostal (roj. 1870), v drugem vdova, šivilja Marie Wohlauf (roj. 1840) in Ursula Brandner (roj. 1807). Lastnica tretjega stanovanja je bila tudi vdova Anna Hirt, roj. Standeisky (roj. 1841). Pri njej so živeli Clementina Hirt (roj. 1863), Wilhelm Hirt (roj. 1865), Eduard Hirt (roj. 1867), Vallerie Hirt (roj. 1876), Caroline Standeisky, roj. Bishocchi (roj. 1812), in igralka Ernestine Križec z umetniškim imenom Ernestine Kuhnan (roj. 1862). Četrto stanovanje je zasedala že poznana družina Geba, oče Franz, privatnik, žena Marie, sinova Josef (tokrat že urarski mojster) in Anton (urarski pomočnik). Pri njih je stanoval tudi študent Adalbert Potuček (roj. 1863).

Popisne pole iz leta 1890 navajajo tako kot prej štiri stanovanja, povedo pa, kako velika so bila. V pritličju sta bili dve stanovanji, vsako je obsegalo po eno sobo. V prvem so stanovale: postrežnica Maria Košak (roj. 1824), njena hči Tona (roj. 1848), šivilja, in Marija Košak, nezakonska hči Terezije Košak (roj. 1886), v drugem pa vdova Jera Kanduč (roj. 1852), njene hčere Katarina (roj. 1873), Rozalija (roj. 1878) in Marija (roj. 1872) ter Neža Zakrajšek (roj. 1874). V prvem nadstropju je bilo stanovanje, ki je obsegalo sobi, predsobo in kuhinjo. Tu sta stanovala vdova Fanni Tognio (roj. 1824) in Richard Mally (roj. 1861). V drugem nadstropju je bilo stanovanje, katerega imetnik je bil Fran Geba, obsegalo pa je sobi in kuhinjo. Razen lastnika sta tu stanovala že poznana žena Marija in sin Anton.

Na prelomu stoletja je v popisnih polah kot lastnik hiše naveden Anton Geba in isti tudi v seznamu hišnih posestnikov iz leta 1901. V pritličju je bilo tedaj zasedeno eno od stanovanj, imetnik Karol Topolovec (roj. 1853) je tu živel z ženo Marijo (roj. 1851). V prvem nadstropju je bilo enako veliko stanovanje kot pred desetimi leti, tu so stanovali imetnica Marie Hlebaine (roj. 1853), M. Zhuber (roj. 1840), Friedrich Pistol (roj. 1871) in Franz X. Jordan (roj. 1881). V drugem nadstropju je imel svoje stanovanje Antona Geba, kuhala pa mu je Maria Testin (roj. 1842).

S temi primeri sem želela pokazati, da ima vsaka hiša v Ljubljani svojo zgodovino in to zaradi ohranjenih virov. Skoraj vse hiše so imele več stanovanj, fluktuacija stanovalcev pa je bila zelo velika. Družine in posamezniki so se pogosto selili iz hiše v hišo, le lastniki oziroma posestniki so se menjavali manj pogosto. Stanovalci različnih poklicev, nekateri Ljubljčanji, drugi prišleki, vsak s svojimi navadami in zgodbami, nam ponujajo pestro sliko tedanjega življenja. V prispevku omenjeni in uporabljeni viri so ključ in pot do posameznih raziskav z različnih področij človekovega vsakdanjika, tako glede stanovalcev kot tudi stanovanj, v katerih so živeli.

THE HOUSES ON NOVI TRG WITH SURROUNDINGS THEIR OWNERS AND INHABITANTS IN THE 19TH CENTURY

Sonja Anžič

Zgodovinski arhiv Ljubljana organises a series of triennial exhibitions on the theme of architectural and historical descriptions of different parts of Ljubljana, its buildings and their owners. This year, with the help of the archive material it presents Novi trg with the surroundings.

The history archive of Zgodovinski arhiv Ljubljana keeps a lot of specific information about the houses and their owners in tax books and in city town records of Novi trg and its surroundings.

The earliest sources we have got can be found in documents, then in tax books, town records, records of meetings of town council, account books and their appendixes.

Most abundant resources about the inhabitants of particular house are found in popular census sheets of Municipality of Ljubljana. In spite of abundant information, research about the owners and the tenants is possible only if the location and house numeration is known along with the district and street names respectively. About location marks, the development of street names, numeration of houses in Ljubljana and about the sources of ownership and city inhabitants we can read in a six years old catalogue about our exhibition on Mestni trg with surroundings and on exhibition of Ciril-Metodov trg. That's why this year's contribution is focused only on Novi trg and its surroundings.

The oldest mentioned name for the discussed part is Novi trg. It, along with Star trg and with so called Mesto (Town), presents the source for later medieval Ljubljana situated inside the city wall.

The name Novi trg was originally used to denote new town settlements situated on the left bank of the river Ljubljanica, and was built after Stari trg. The first written street name in Novi trg is Breg (Rain) where the port for transporting the goods up and down the river was. Later on also other streets were noted; for instance: Ribiška ulica (Fischergasen), today's Križevniška street, and also Židovska street.

In 1770 Ljubljana got house numeration, so each house got its number. Numeration began at Stari trg vrata (Old Market Gates) – Karlovska vrata. Ljubljana was divided in so called numeric divisions and within its frames the houses

were numbered. The town area with the town and its surroundings were: Mesto surrounded with walls, Karlovško predmestje (Karlovško suburb), Trnovo, Krakovo, Gradišče, Kapucinsko predmestje (Kapucinar suburb), Šentpetersko predmestje (suburb), Poljane and Kurja vas (Hens village).

Each numeric division had its own numeration. Inside the numeric divisions the district signs were quoted, regardless of the numeration itself. This method of numeration didn't last long since in the register of landlords from 1805 new numbers were added. Numeric divisions remain the same as in 1770's Mesto in okolica (The town and the suburb), but in the numbering houses in town itself big changes were made. This time they numbered the houses from Rotovž, before from Karlovška vrata. The third city quarter, being the town's part of our interest, includes numbers from 169 to 233. After more than seventy years new numeration was added and parallel with it old and new streets were named. Under the influence of other cities Ljubljana was divided into streets and squares.

From the preview of the Book of the houses and their owners by Vladislav Fabjančič it is obvious that in this part some of the noblemens family members lived, and nearly 1/5 of city mayors are mentioned as house owners in the district.

In this contribution there are details of owners and the tenants of chosen houses on Breg, Salendrova, Gosposka ulica and Židovska steza as found in the owners' and tenants' register in Ljubljana and in documents of census from the 19th century with detailed data about the inhabitants and the apartments.

Because of abundance of information the contribution represents the frame into which the knowledge about any inhabitant of any house (not only the ones represented) could be sharpened and enriched with details.

At the end of the 19th and at the beginning of the 20th century the house on Breg 10 was owned by a Slovene literate, lawyer and town mayor between 1912–1921 dr. Ivan Tavčar. There is a memorial plaque on the facade of the building.

The house at Berg 12 is famous for today's inn called "At knight's". It is ornamented with the burst of a knight with a helmet and a plume. Until the middle of the 19th century when the vivid traffic of goods on Ljubljanica was still alive in the ground floors of this and of other houses on Breg there were inns, bakeries, and other shops concerning the port workers. Originally Breg 20 was composed from two houses united in one in 1778. In the 19th century the owners often changed – till 1883 when the owners became countesses Jenny Aichelburg and Hermina Baillou.

Looking from Breg towards Salendrova ulica there is renewed narrow but high house number 6 with a very articulated façade. Not only by its exterior alone but because of its interesting owners the house is historically important.

The first documented owner of the house was a provincial clerk Melchior Pantaleon (end of the 16th and beginning of the 17th century). After him his heirs family Portner owned the house from 1623 to 1771. Quick changes in ownership followed until 1851 when the new owner was Anton Heidrich and after him his daughter Teresa.

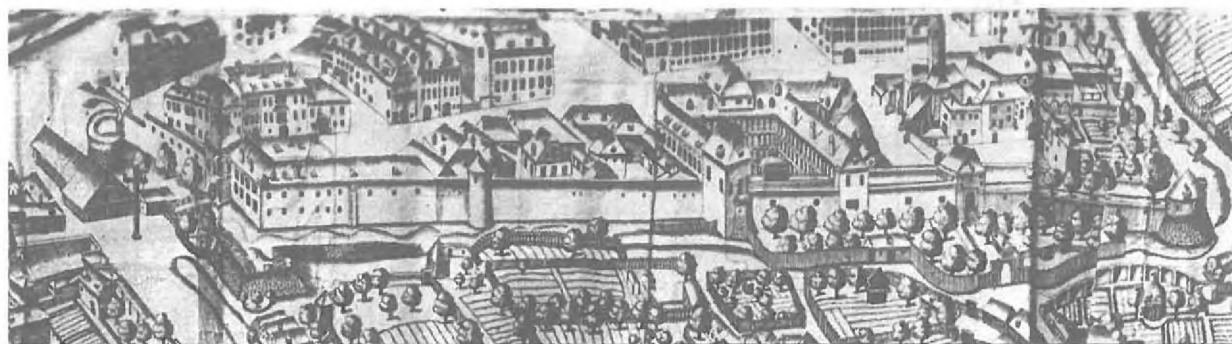
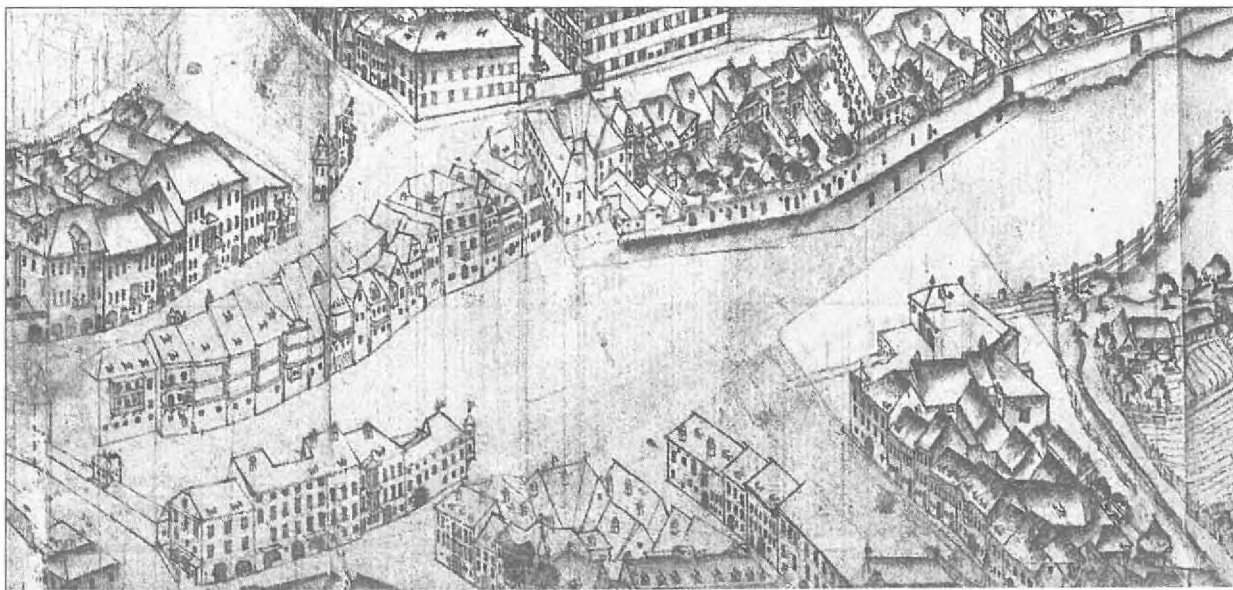
From the local topographic view the house on Gosposka ulica is very interesting. Originally it was composed of two houses: a bigger house leading towards Gosposka ulica and small one facing Vegova ulica. In the beginning of the 17th century the house was the property of Rogerius Lottrech and after him of his heirs. In the midst of the 17th century its owners were Gabriel Lukančič and his heirs. In the 19th century count Thurn, then Matevž Seeman and towards the end of the 19th century family Rechbach owned the house.

The owners and inhabitants of the side street house on Židovska steza were presented. What's interesting is the entrance with old and new house number tablets. The owners of that house were mostly shoemakers and sometimes tailors.

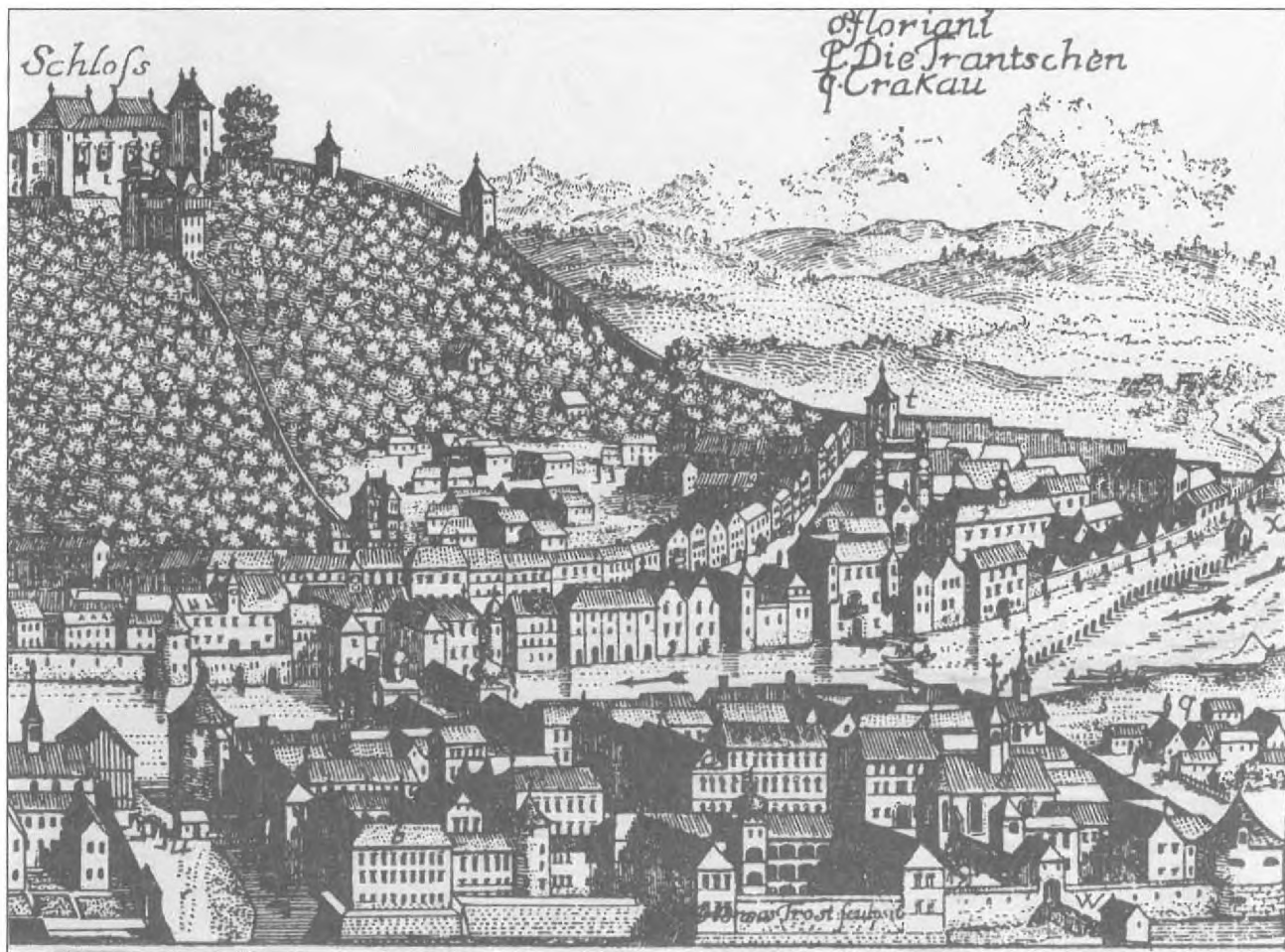
The above examples are, because of preserved documents, a proof that each house in Ljubljana, has its own history. The houses were divided into apartments and fluctuation of the inhabitants were high.

Families and singles often moved from house to house only the owners and landlords were more stable. The population of different professions, each with their own habits, some from Ljubljana, others new-comers, offer us many-coloured image of their lives. This contribution is the key towards individual researches from diverse aspects of everyday life concerning residents as well as their accommodations.

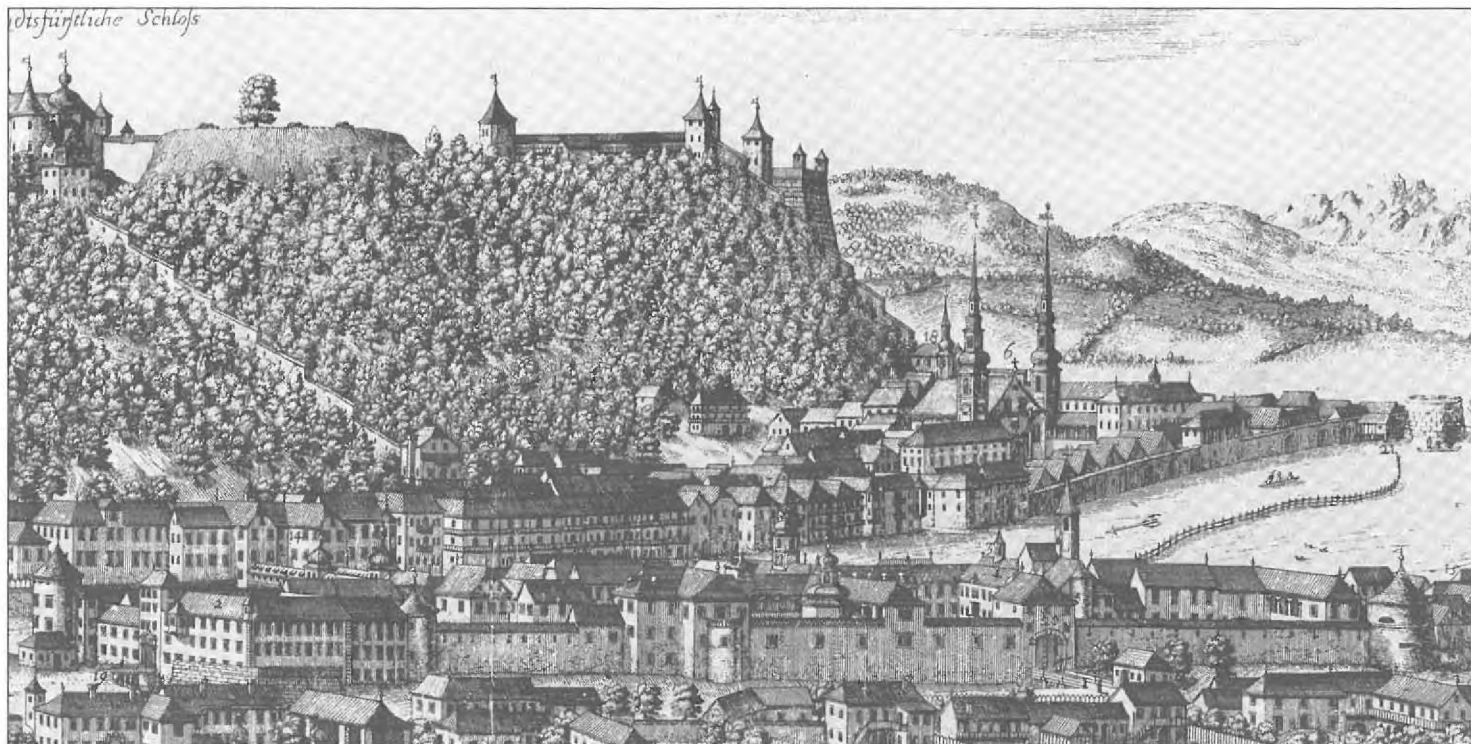
SLIKOVNO GRADIVO

- 1 Folpert van Ouden Allen, Stari trg, Gornji trg in Levstikov trg na Perspektivni upodobitvi Ljubljane, o. 1660 (lavirana risba), detajl, reprodukcija o. 1930 / 13 x 7,9 in 12,7 x 8,4; ZAL, Fototeka (LJU 342). POZ II/AI-001 in AI-002

2 **Andreas Trost, Veduta Ljubljane, 1679** (bakrorez iz Valvasorjeve *Topographie Ducatus Carnioliae modernae*), detajl, reprodukcija / 15 x 10; ZAL, Fototeka (LJU 342), Neg 1

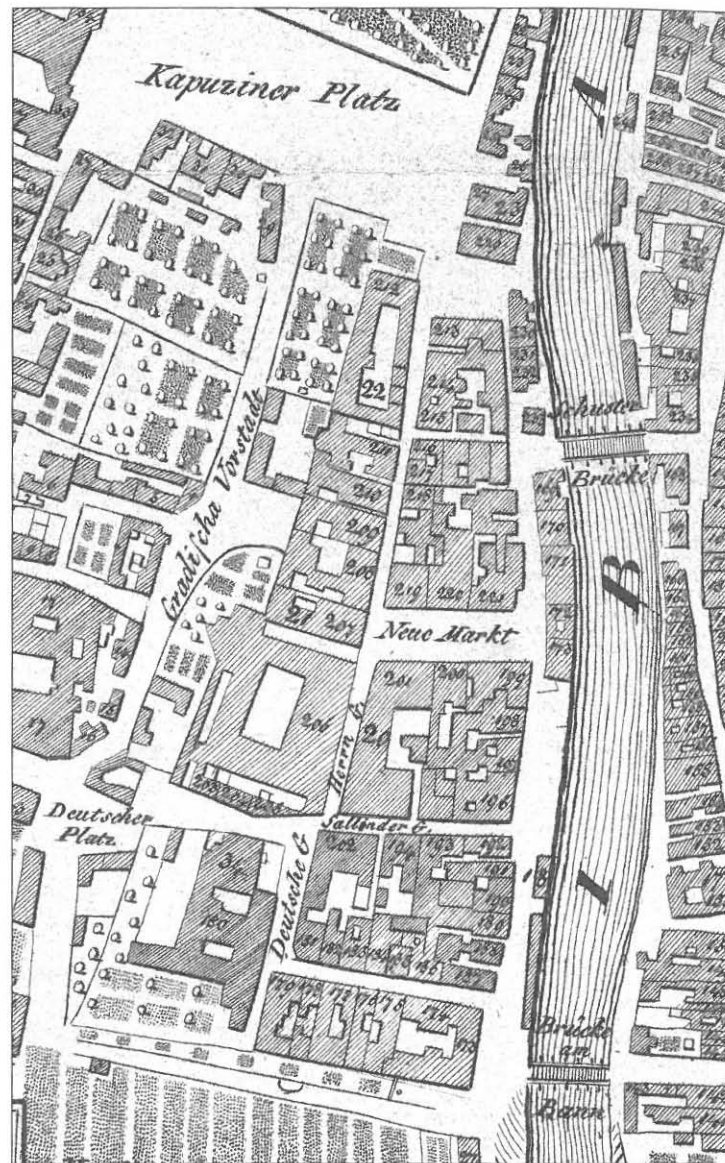

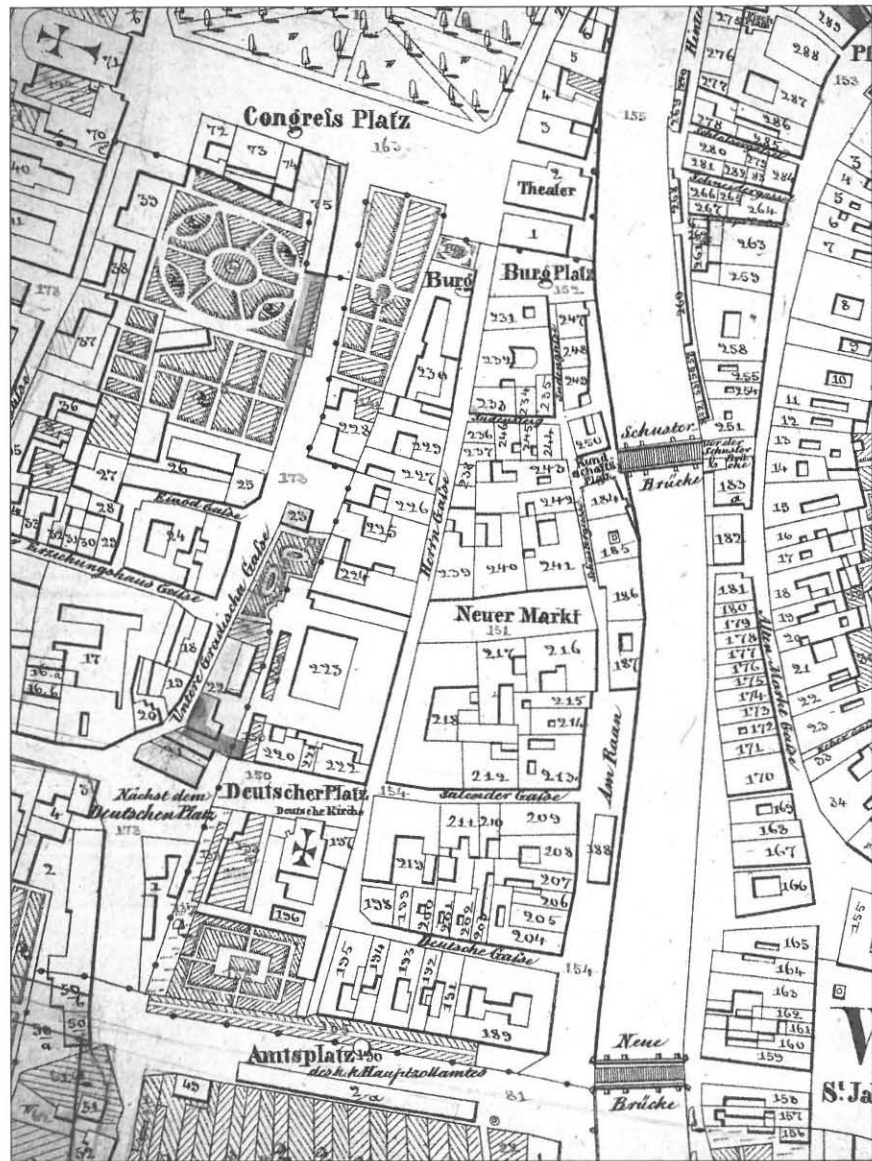
3 **Andreas Trost, Velika veduta Ljubljane, 1681–1689** (bakrorez iz Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske), detajl, kopija o. 1955 / 47,2 x 25,5; ZAL, *Risbe, slike in grafike* (LJU 347)

4 **Martin Stier, Fortifikacijski načrt Ljubljane iz Karlsruheja, 1654, detajl, kopija na kartonu /**
56,8 x 41,8; ZAL, *Zemljevidi in karte (LJU 337)*, 624

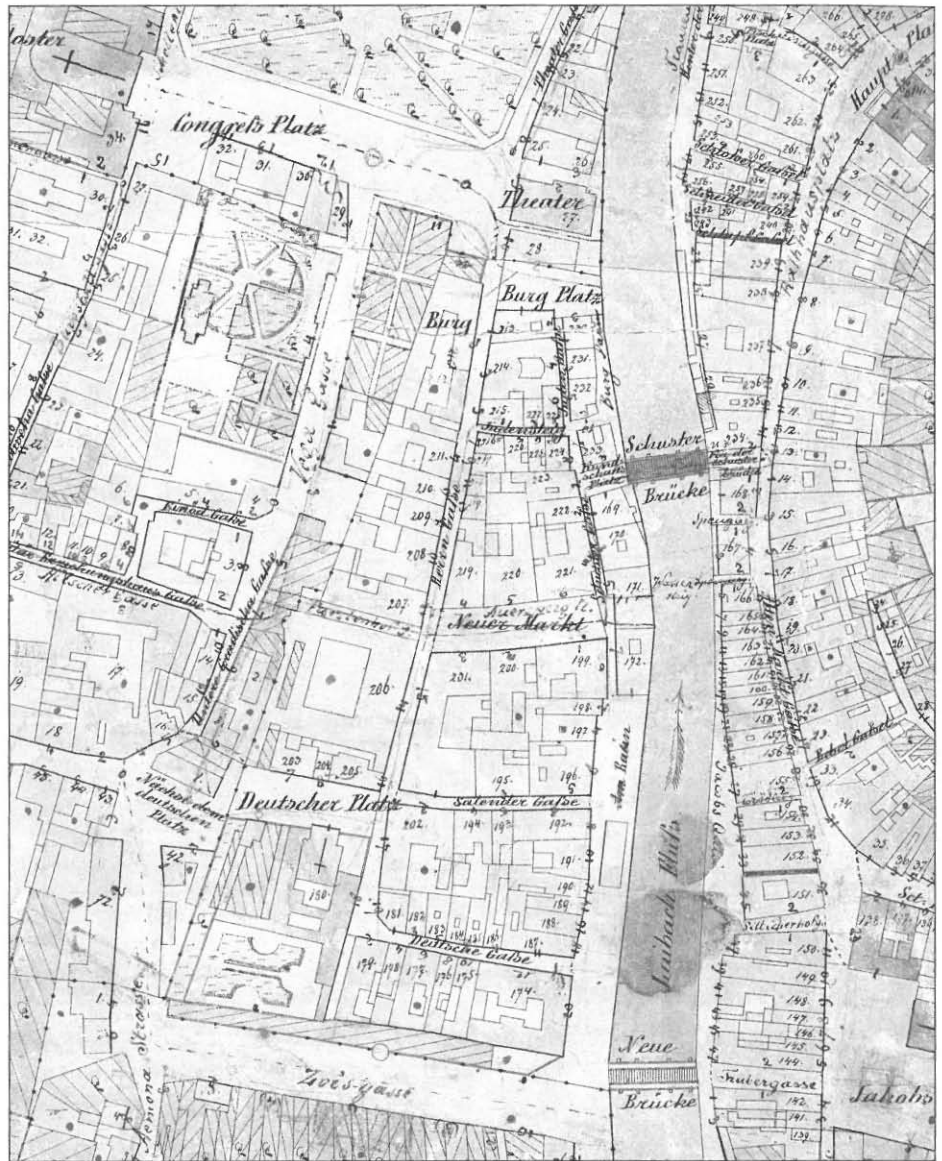
- 5 Franz Deschmann, *Planis glavnega mesta Ljubljane v Ilirskem kraljestvu, 1827*, detajl, dopolnjena matrica / 78,5 x 76,4; ZAL, *Načrti (LJU 334), mapa 00/3, 1*

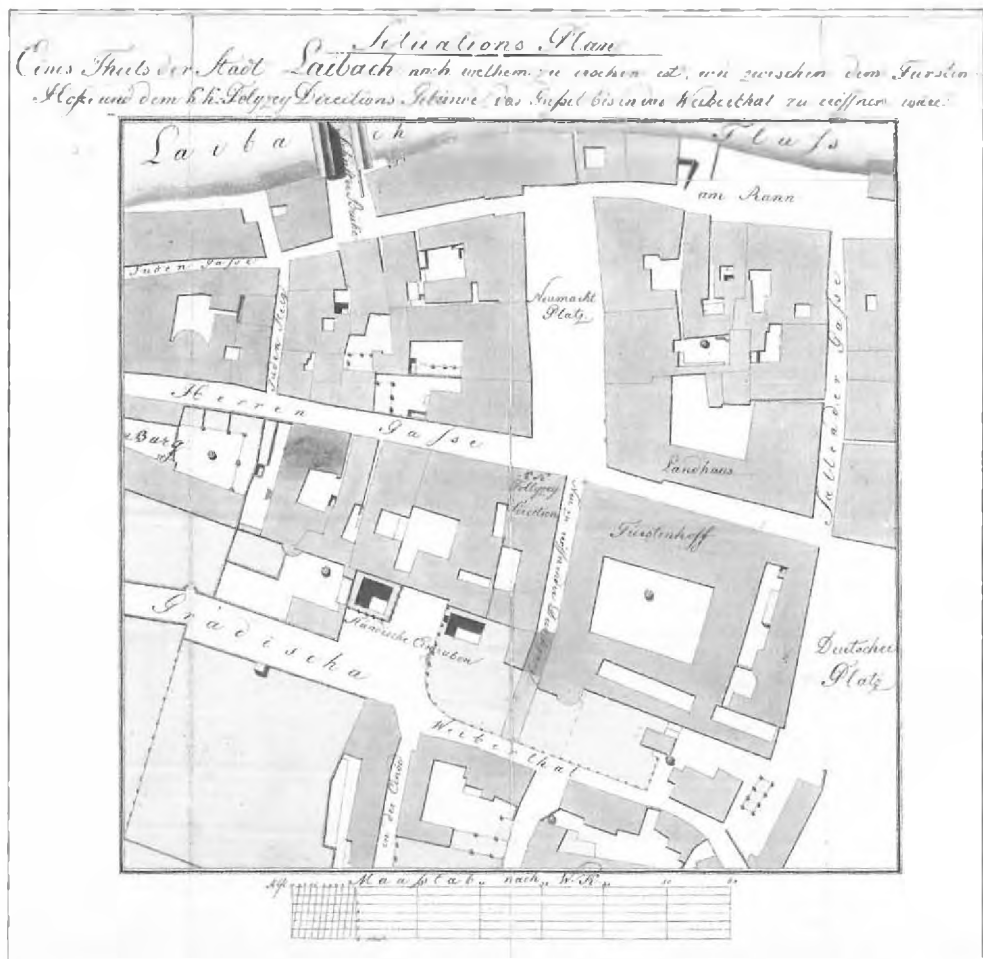

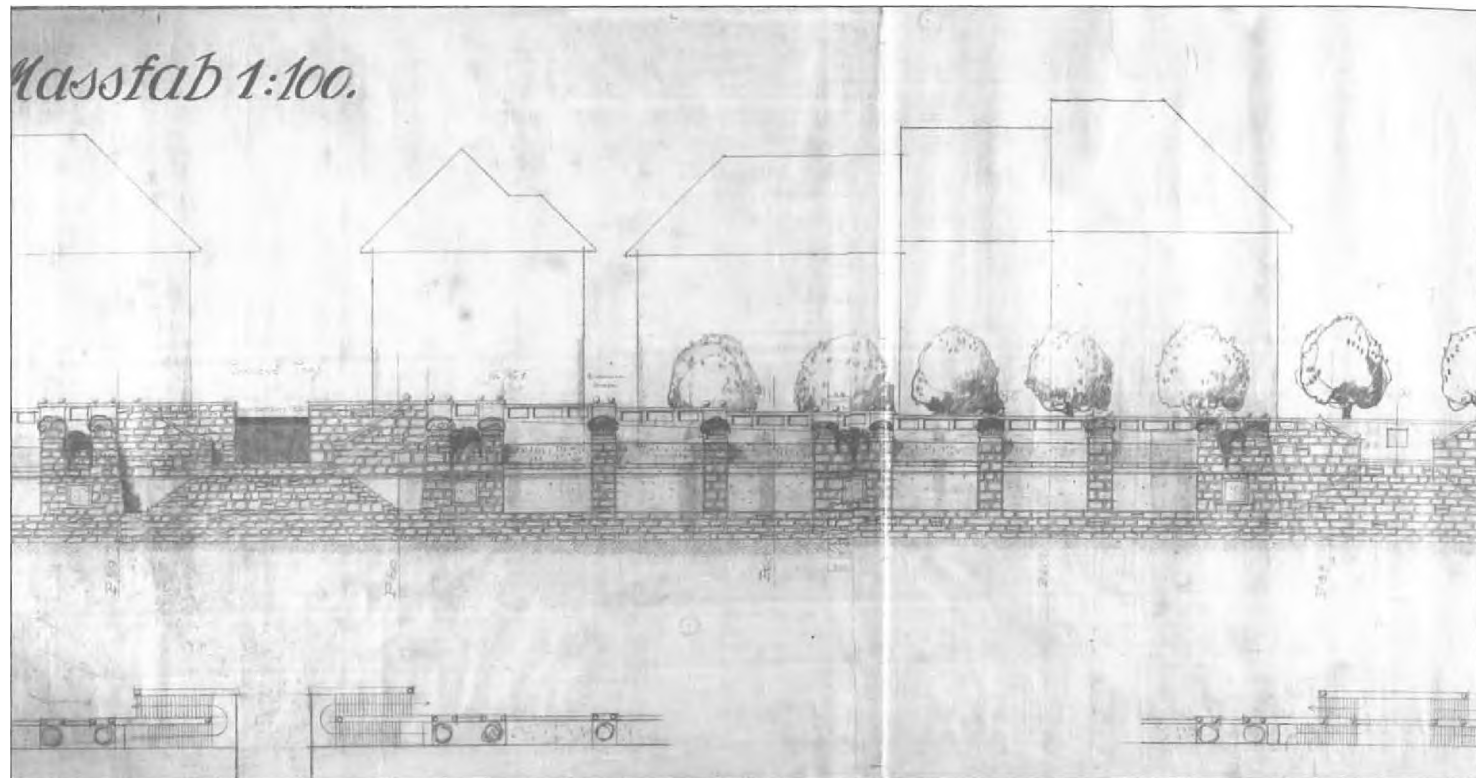
6 Katastrski in regulacijski načrt Ljubljane s predmestji, 1841, regulacija ulic, stavb in napeljava plinske razsvetljave, detajl, kolorirana matrica / 78,7 x 63,6; ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/2, 8

- 7 **Katastrski in regulacijski načrt Ljubljane s predmestji, reambuliran o. 1876, oštevilčene stavbe, vrisane regulacije nekaterih ulic, napeljava plinske razsvetljave, detajl, kolorirana matrica / 67,3 x 105,6; ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/3, 2**

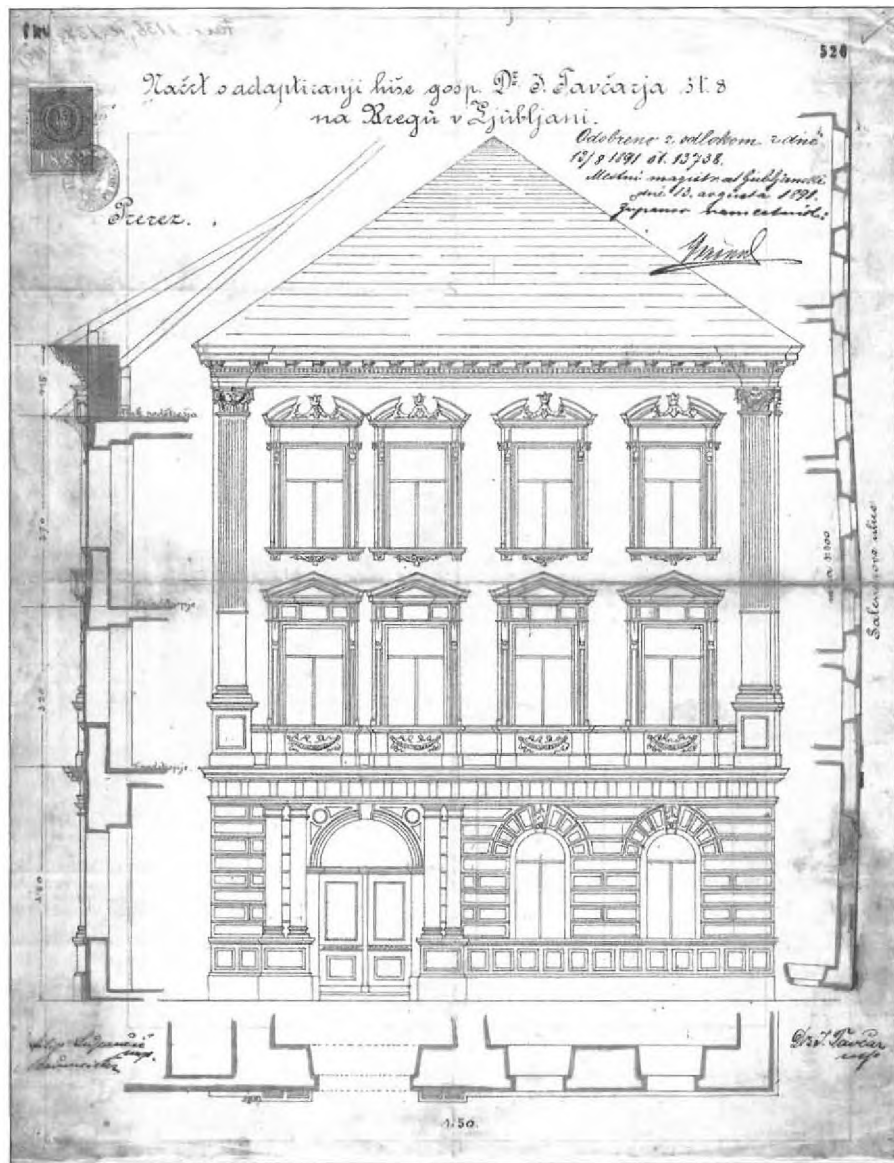

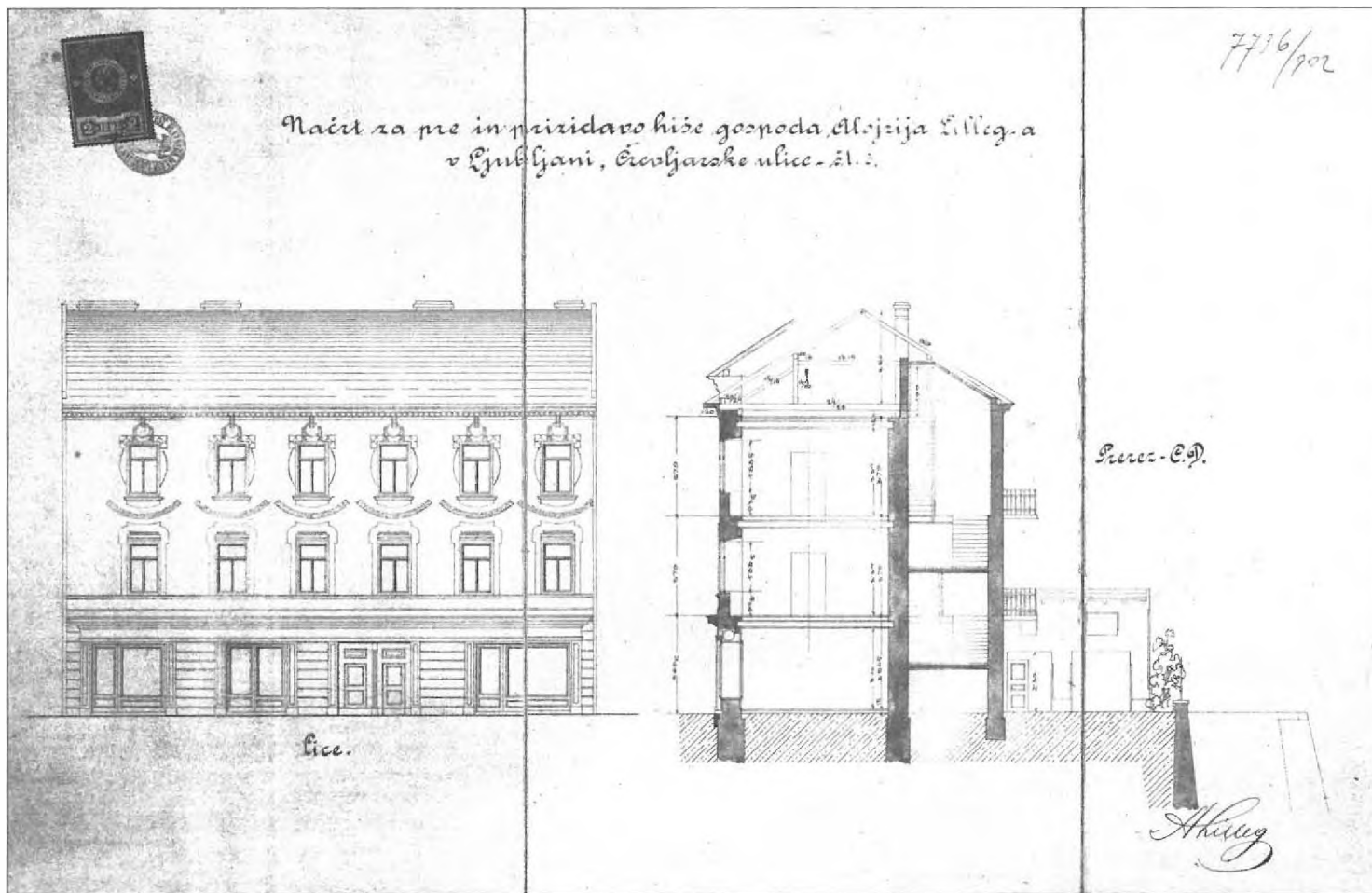
- 8 **Schuh, Situacijski načrt dela mesta Ljubljane, 1838**, izvedba prehoda med Knežjim dvorcem in Direkcijo policije oz. odprtje Turjaške ulice med Gosposko in Vegovo ulico, kolorirana matrica / 40,2 x 32,3; ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 00/2, 7

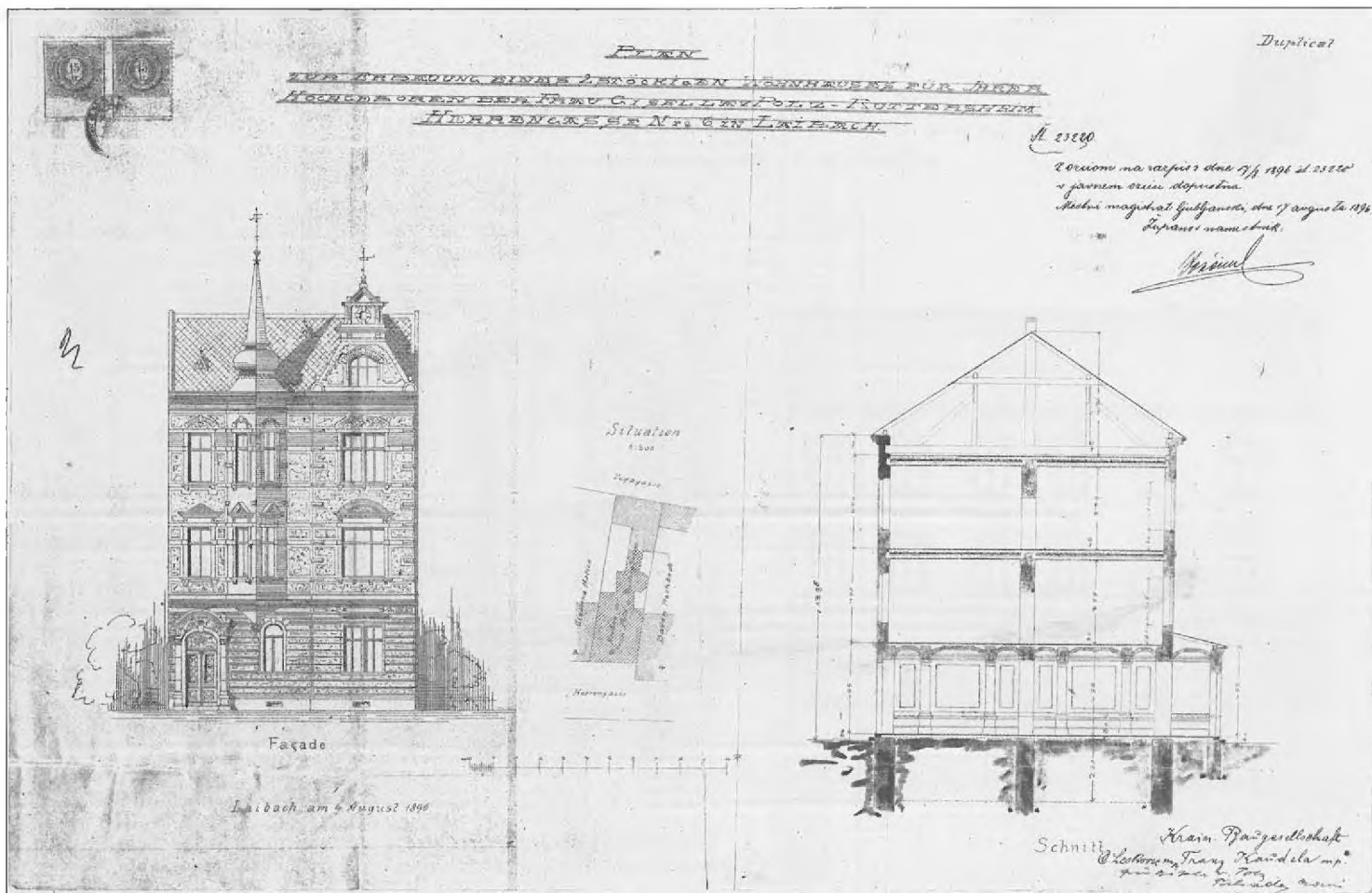
9 Alfred Keller, Regulacijski načrt obrežnega zidovja Ljubljane med Jučičevim trgom in filharmonijo, 1913, pogled in delni tloris, detajl, kolorirana matrica / 525 x 57,1; ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 01/4, 5

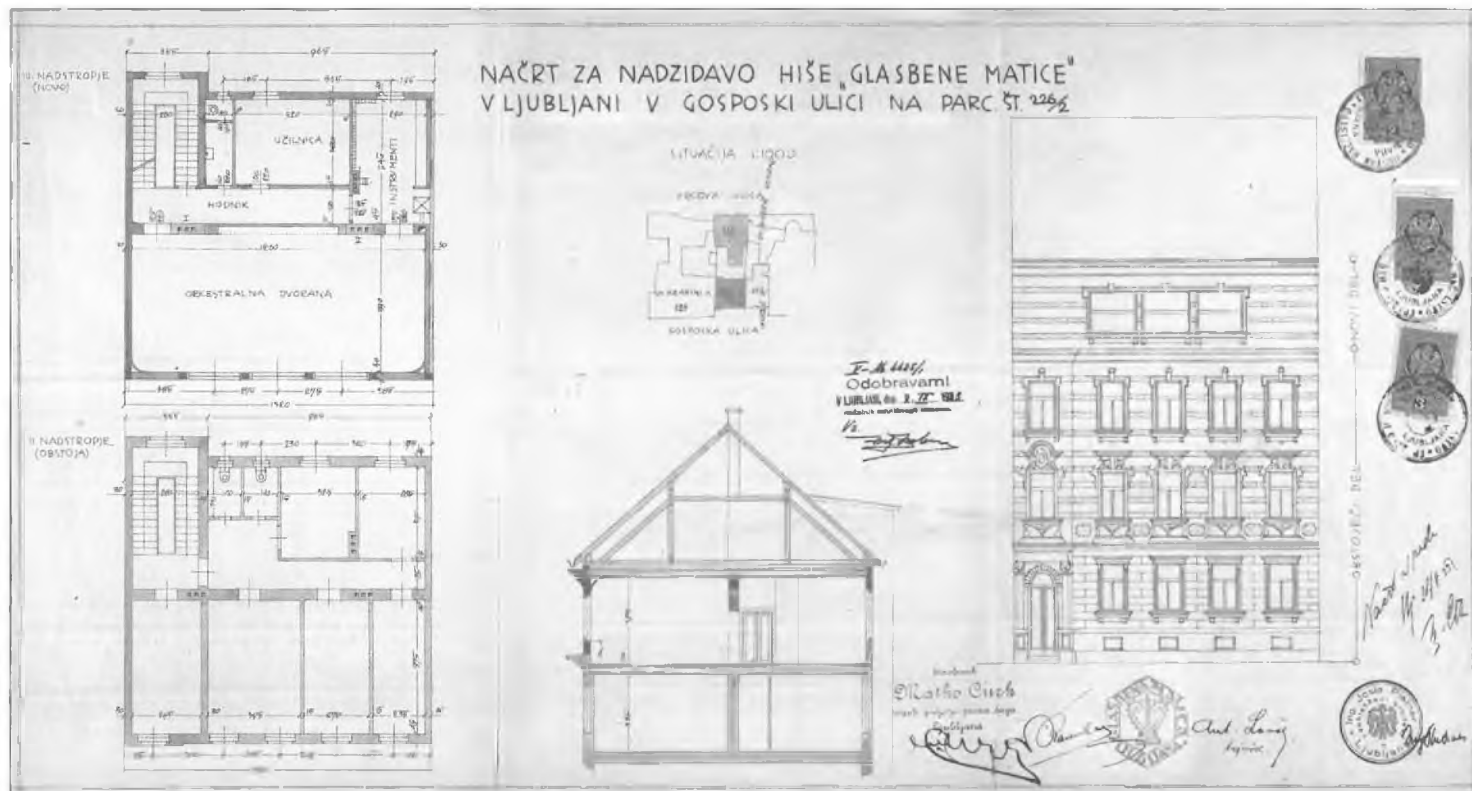
- 10 Stanovanjska hiša na Bregu 10
 (prej 8), 1891, glavna fasada, delni
 prerez fasade in delna tlorisa,
 adaptacija, kolorirana matrica /
 34,8 x 45; ZAL, Mesto Ljubljana,
 splošna mestna registratura
 (LJU 489), Reg I, f. 1136, fol. 526

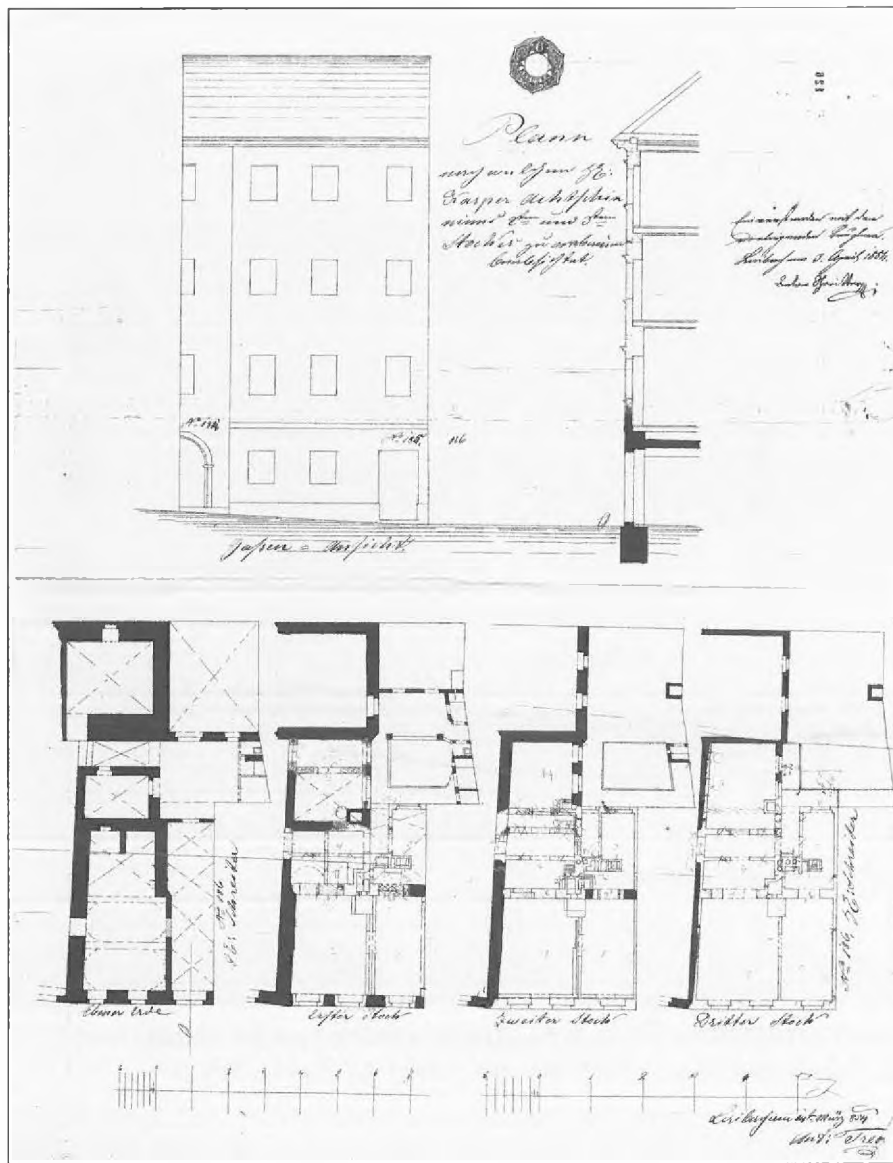
11 Stanovanjska hiša v Čevljarški ulici 3, 1902, glavna fasada, prerez, adaptacija (podrta 1914–1918), kolorirana kopija / 53,6 x 33,7; ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1511, fol. 183

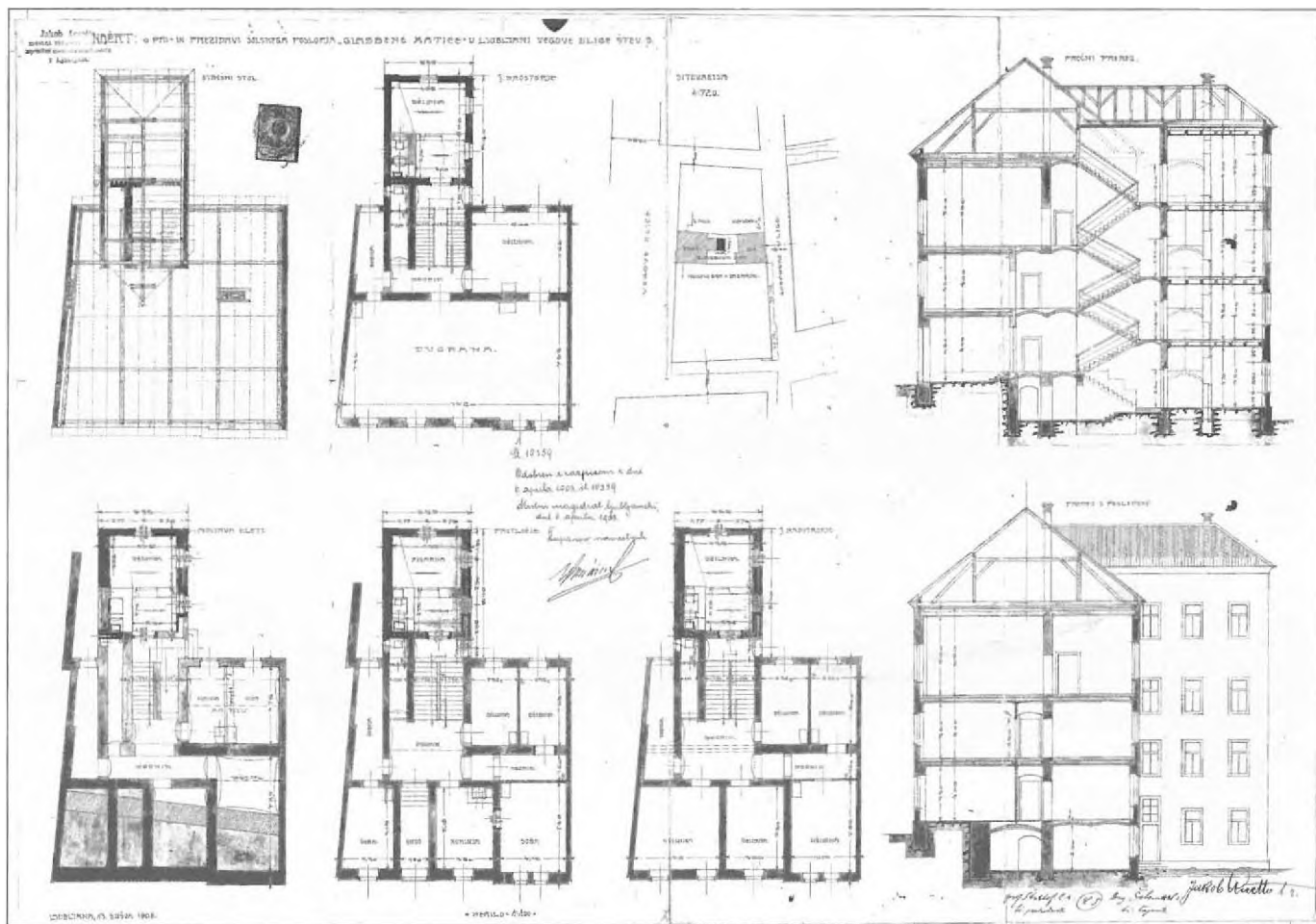
12 Stanovanjska hiša v Gosposki ulici 6, 1896, fasada, situacija, prerez, gradnja 2. nadstropja, kolorirana kopija / 57,6 x 37,1; ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1144, fol. 577

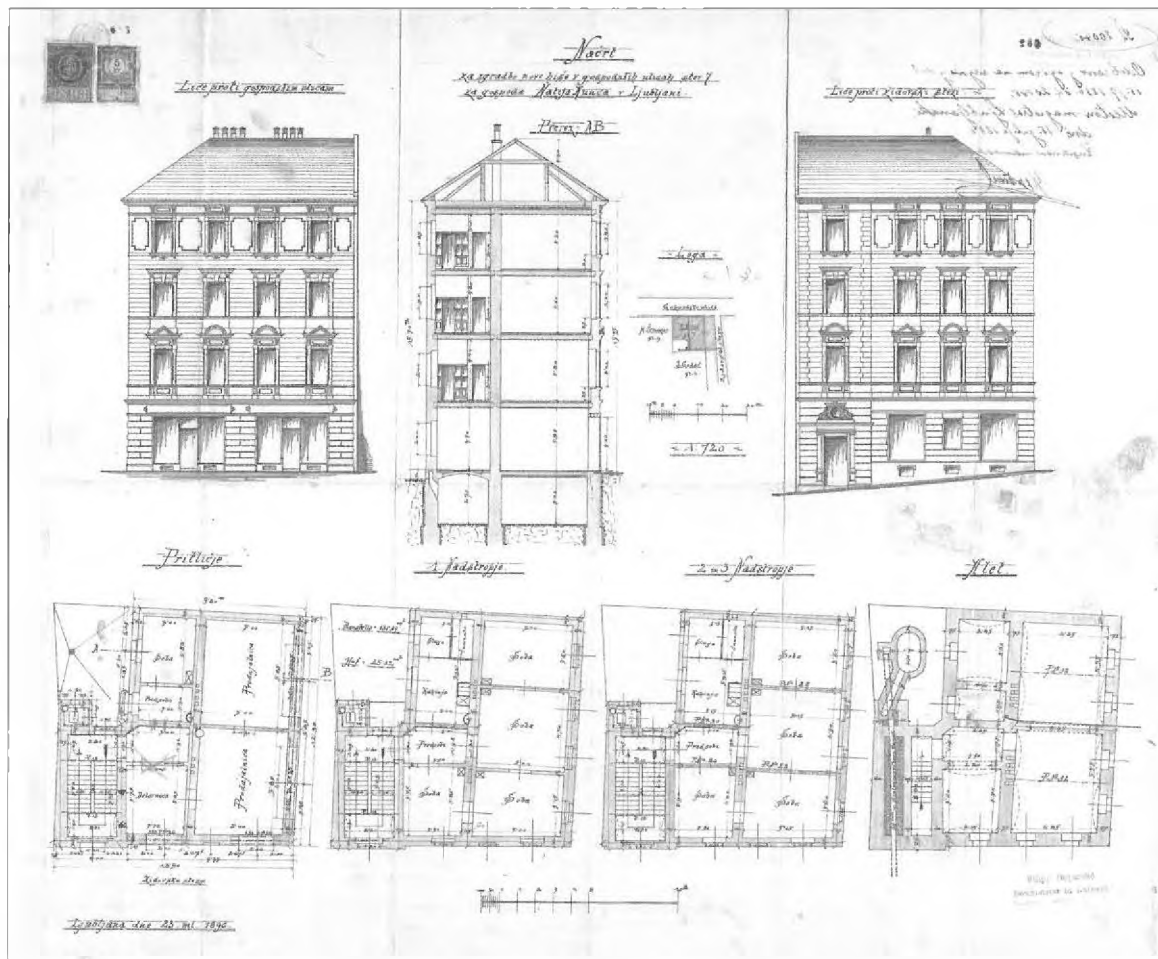
13 **Josip Platner, Glasbena matica v Gosposki ulici 8, 1933, tlorisa 2. in 3. nadstropja, situacija, prerez, fasada, nadzidava, kolorirana kopija / 63,4 x 33,8; ZAL, Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV**

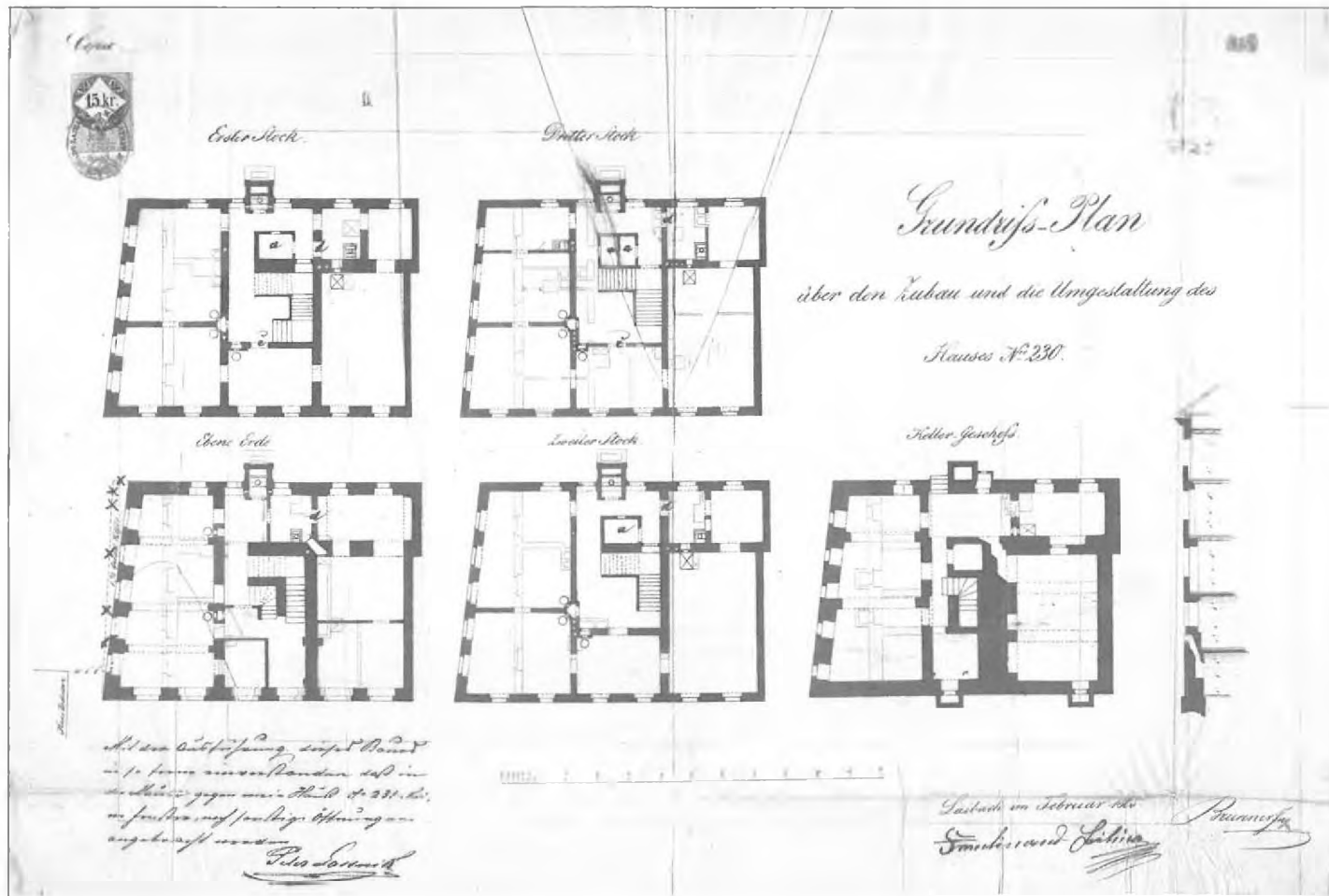
14 Stanovanjska hiša v Križevniški
 ulici 7, 1854, del fasade, delni
 prerez, tlorisi etaž, adaptacija,
 kolorirana matrica / 45 x 58,4; ZAL,
 Mesto Ljubljana, splošna mestna
 registratura (LJU 489),
 Reg I, f. 533, fol. 126

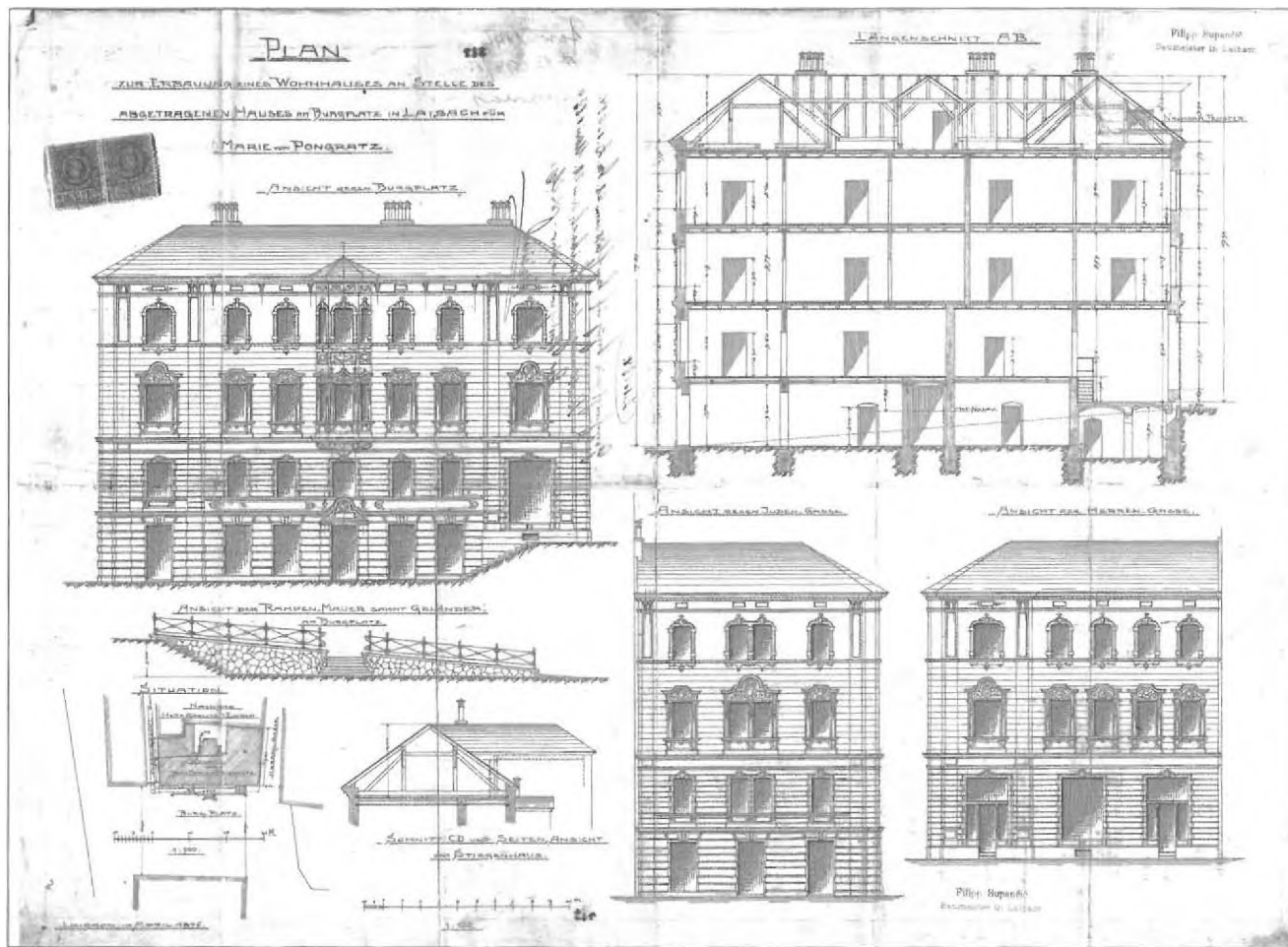
15 Glasbena matica v Vegovi ulici 7, 1908, tlorisi etaž, situacija, prerez, prerez z dvoriščno fasado, adaptacija šolskega posloppja in gradnja prizidka, kolorirana kopija / 81,4 x 56,6; ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1532, fol. 234

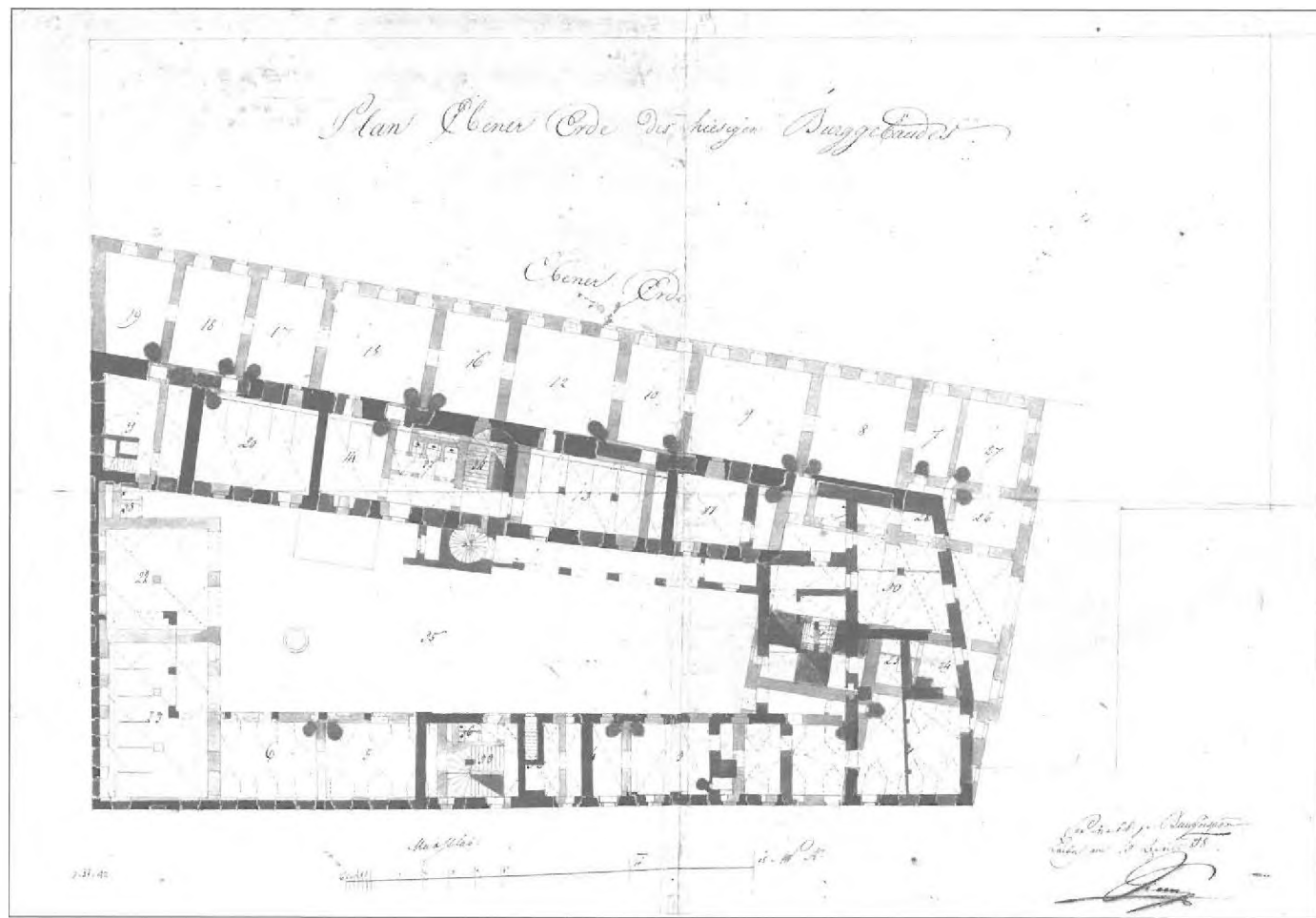
16 Stanovanjska hiša na Židovski stezi 2 (Gosposki ulici 7), 1896, fasadi, prerez, situacija, tlorisi etaž, gradnja/adaptacija, kolorirana matrica / 64,4 x 54; ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1145, fol. 682

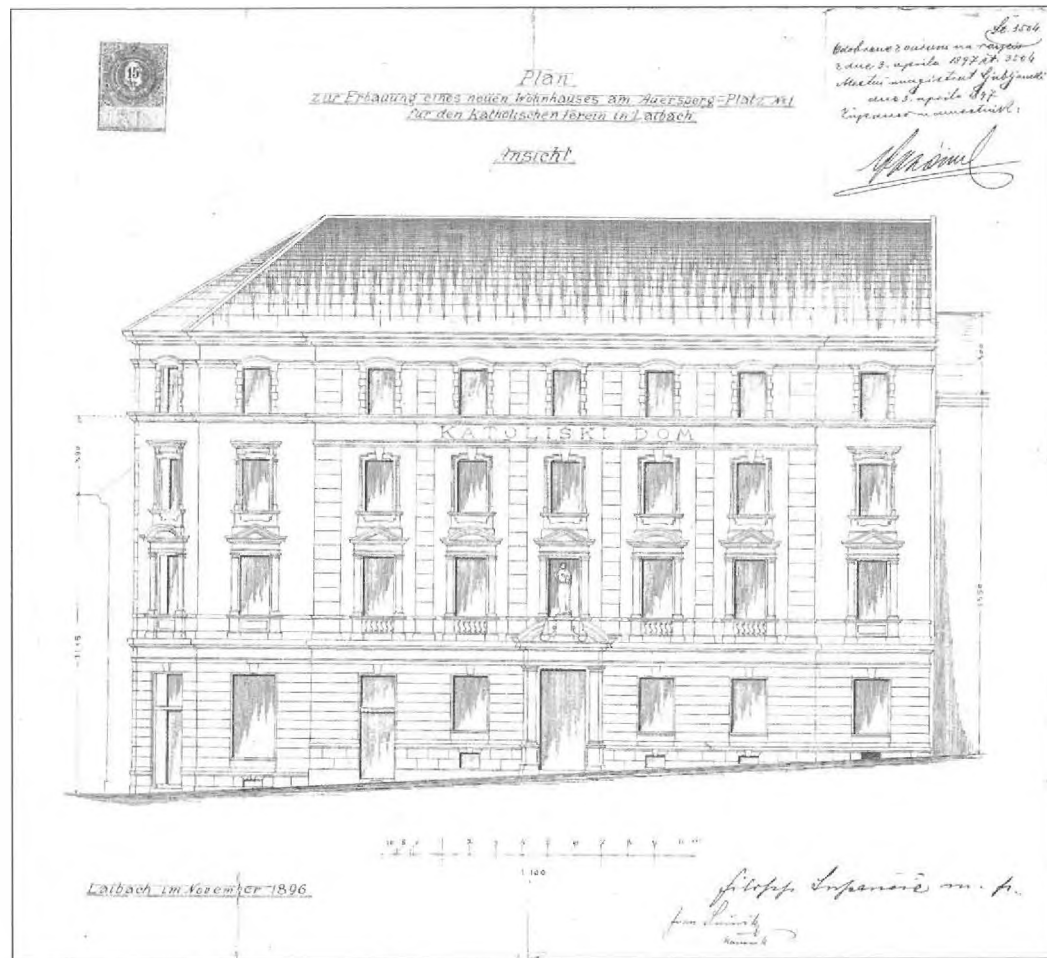
17 Brunner, Stanovanjska hiša v Židovski ulici 1, 1865, tlorisi etaž, delni prerez, adaptacija, kolorirana matrica / 54,9 x 36,5; ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 753, fol. 240

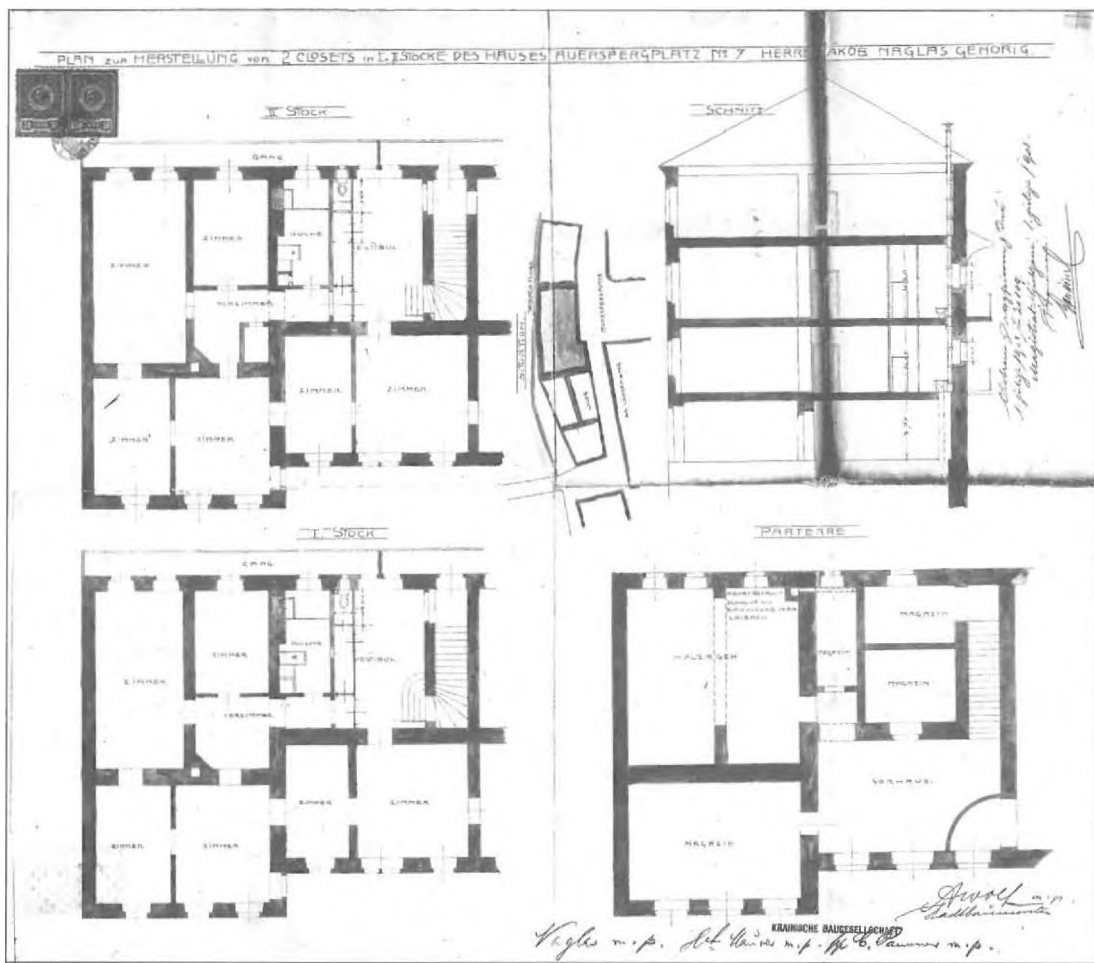
18 Stanovanjska hiša na Dvornem trgu 2, 1896, fasade, prereza, situacija, pogled na ograjo, gradnja zgornjega nadstropja, kolorirana matrica / 68,2 x 50,3; ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1144, fol. 342

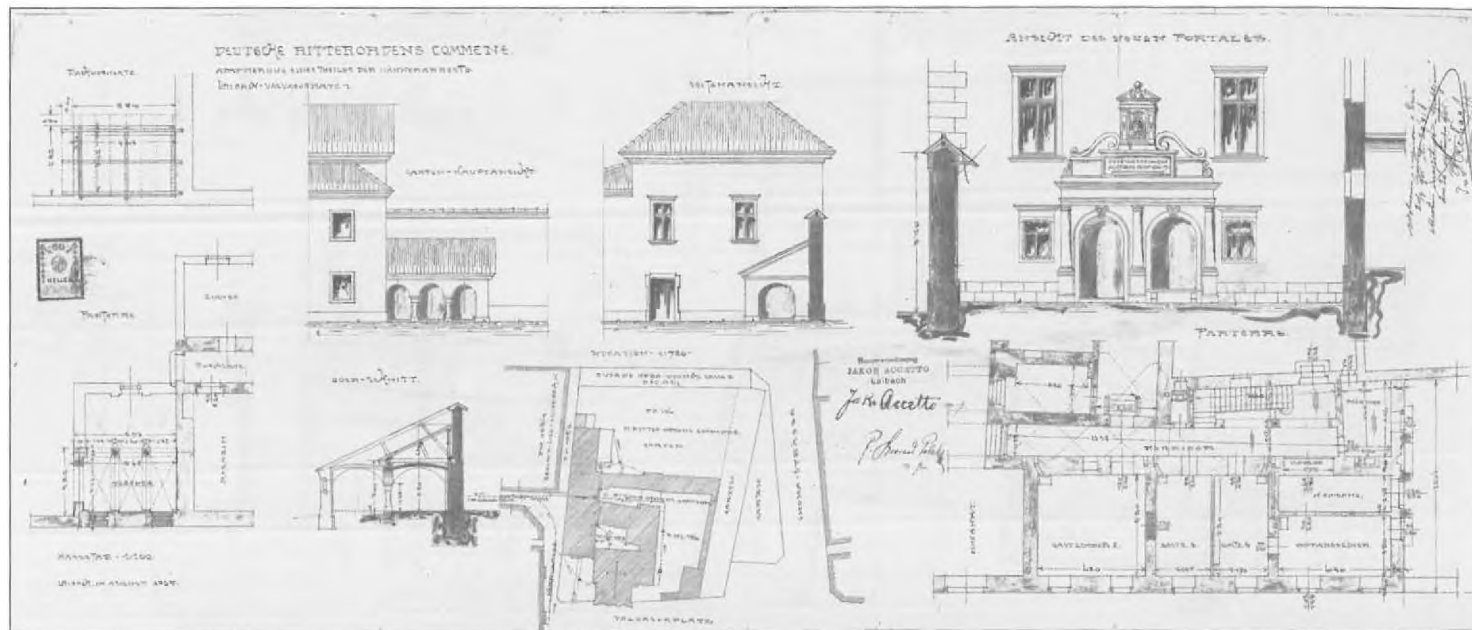
20 **Gradbena inšpekcija, Deželni/Vicedomski dvorec na Kongresnem trgu 12, 1828, tloris pritličja, adaptacija in dozidava, kolorirana matrica / 64 x 45; ZAL, Načrti (LJU 334), mapa 10/9, 1**

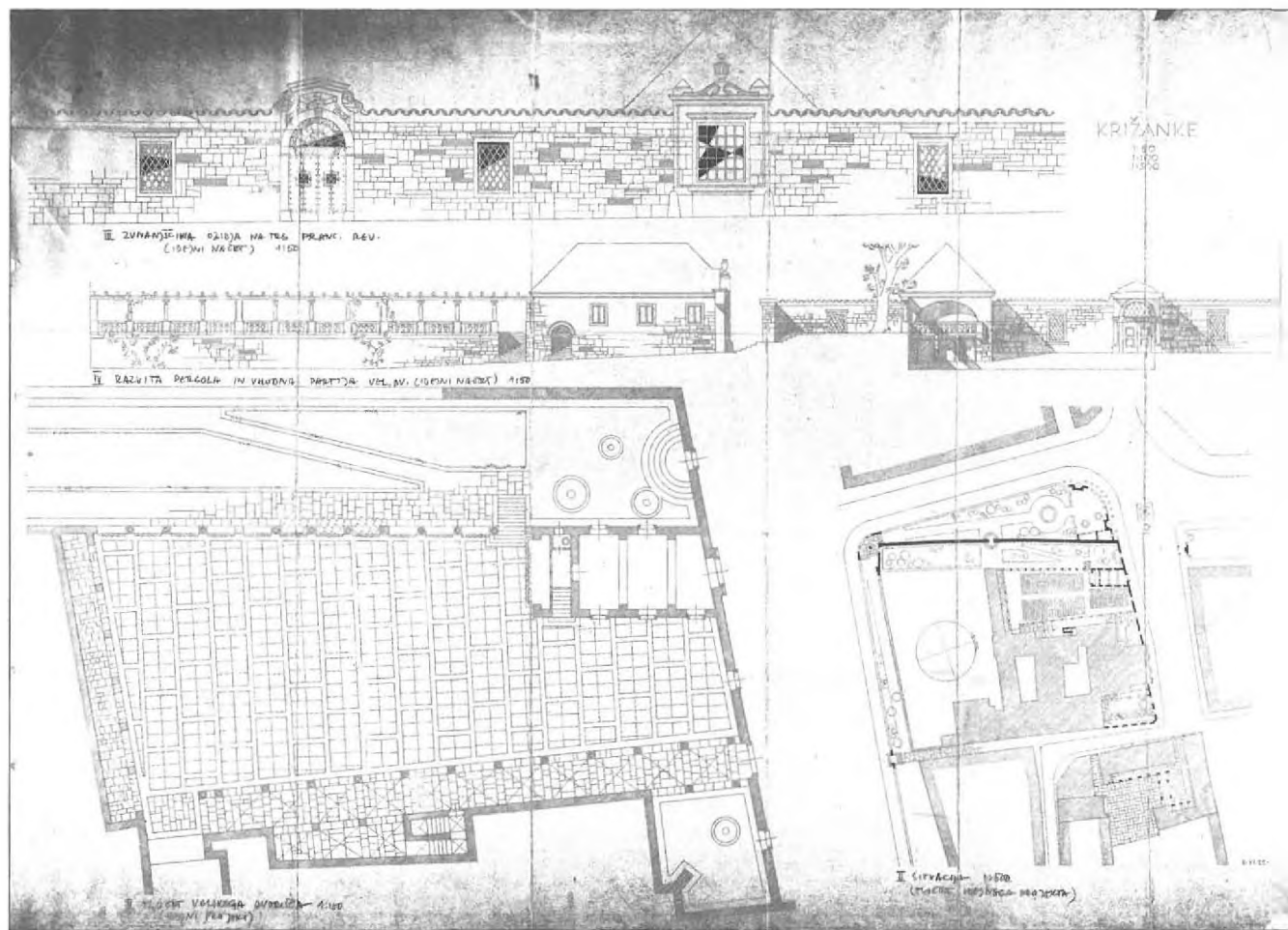
21 **Katoliški dom na Novem trgu 1, 1896**, fasada, gradnja zgornjega nadstropja, kopija / 38,6 x 35,7; ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1147, fol. 62

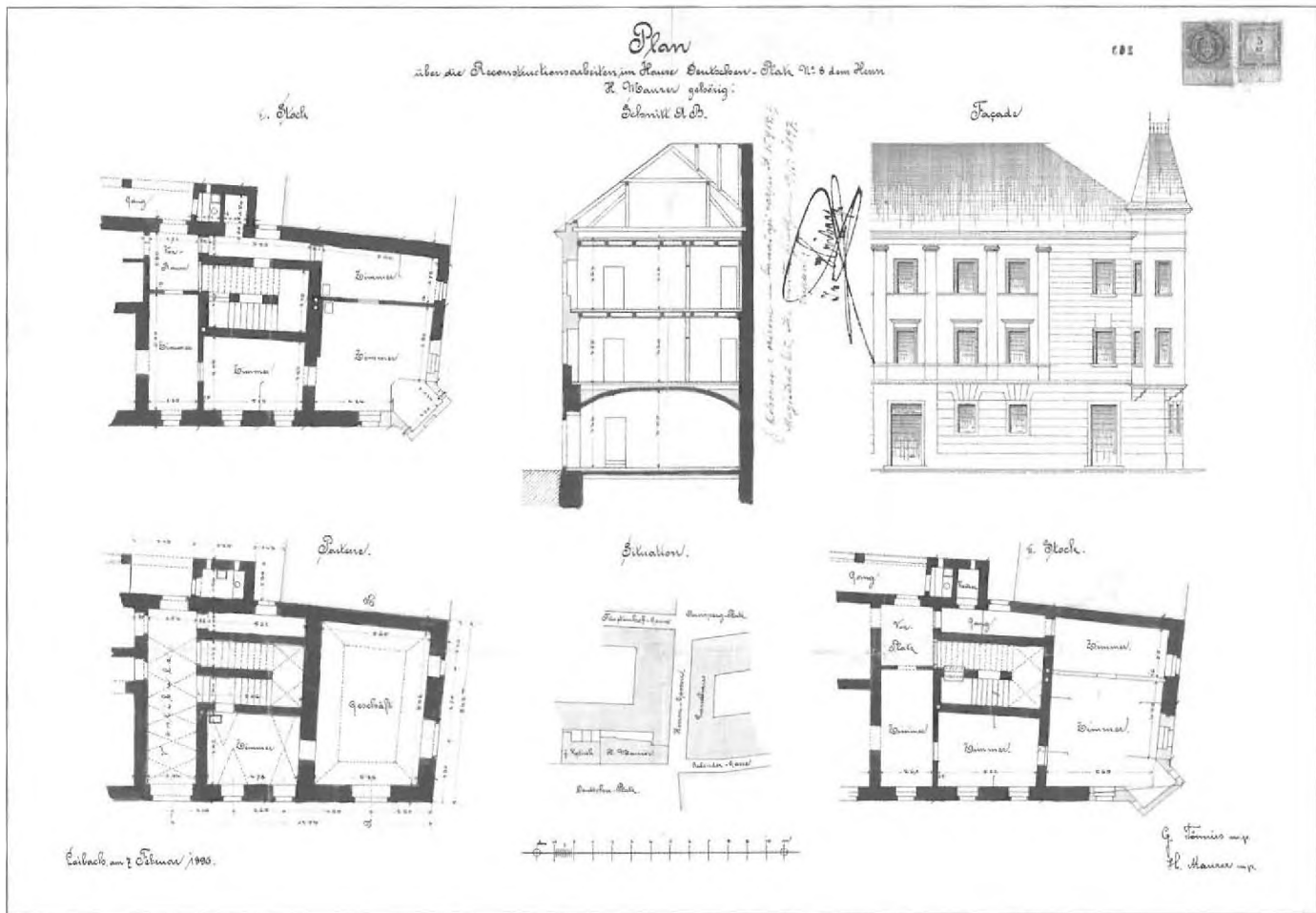
- 22 Stanovanjska hiša na Novem trgu 7, 1903, tlorisi etaž, prerez, situacija, naprava stranišč (pozneje podrt), kolorirana kopija / 57,6 x 50,8; ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1266, fol. 255

23 Komenda nemškega viteškega reda/Križanke na Trgu francoske revolucije 1 (Gosposka ulica), 1905, delna tlorisa ostrejša in pritličja, prerez verande, fasadi na vrtni strani, situacija, del vhodne fasade in tloris dela pritličja, adaptacija, kolorirana kopija / 84,3 x 35,4; ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1153, fol. 115

24 Seminar Jožeta Plečnika, Križanke na Trgu francoske revolucije 2, 1952, zid na Trgu francoske revolucije, razvita pergola in vhodna partija velikega dvorišča, tloris velikega dvorišča, situacija, idejni načrt, kopija / 94 x 66,9; ZAL, Mestni ljudski odbor Ljubljana, komunala in gradnje (LJU 474)

- 25 Stanovanjska hiša na Trgu francoske revolucije 7 (Gospodskaja ulica 16), 1896, delni tlorisi etaž, prečni prerez, del fasade na Trg francoske revolucije, situacija, varianta adaptacije, kolorirana matrica / 67 x 46,8; ZAL, Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1143, fol. 263

26 Zoisova hiša na Bregu 22 in Šentjakobski most, 1895, reprodukcija o. 1925 / 15,9 x 17,5; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A1-201

27 Hiše na Bregu 14, 16, 18, 20, o. 1937, fotografija / 12,8 x 7,8; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A5, 1190

28 **Stari Deželni dvorec v nekdanji Vicedomski palači v Gosposki ulici 2 (sedaj je tu univerza), 1895, reprodukcija po 1945 / 29,9 x 24,3; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A1-233**

29 Nekdanji Knežji dvorec v Gosposki ulici 14 in ruševine nekdanje stavbe za Lontovžem v Gosposki ulici 13, 1895. fotografija / 16,3 x 12; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A1-095

30 Turjaška palača/Mestni muzej Ljubljana v Gosposki ulici 15 in 17, 1910, fotografija / 17 x 11,9; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A2-025

31 Hiše v Križevniški ulici (2) proti Bregu,
1910, fotografija / 12 x 16,9; ZAL,
Fototeka (LJU 342), POZ II/A2-028

32 **Rechbachova hiša s srednjeveškim stolpom na vogalu Peternelove in Vegove ulice, 1929, fotografija /**
16,4 x 12; *ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/E16, 14*

33 **Obnovljena fasada Glasbene matice v Vegovi ulici 5, 1932.** fotografija / 17,1 x 10,6; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A5, 647

34 Hiše ob Zoisovi cesti, tempietto in piramida, o. 1932, fotografija / 22 x 16,3; ZAL, Fototeka
(LJU 342), POZ II/A3

J. Giuntini, Laibach.

- 35 Stavbi na Dvornem trgu 2 in 3 (levo), v ozadju Deželni dvorec/univerza, pred 1906, razglednica / 13,6 x 9; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G1-003-003

36 Deželni dvorec/univerza na Kongresnem trgu 12, v ozadju Pongratzova hiša in kavarna na Dvornem trgu 2, 1910, fotografija / 22,4 x 16,2; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A01-027

37 Palače na Novem trgu proti Bregu, 1906, razglednica / 13,7 x 8,8; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G1-010-001

38 **Lontovž/palača Slovenske akademije
znanosti in umetnosti na Novem trgu
3, 1910**, fotografija / 12,1 x 17; ZAL,
Fototeka (LJU 342), POZ II/A2-014

39 **Nekdanja Obrezova hiša na Novem trgu 8** (podrta o. 1913), o. 1910, fotografija / 17 x 12,1; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A2-074

LAIBACH. Anastasius Grün Denkmal und
Deutsche Ritter-Ordenskirche.

9204

9204

40 Del križevniškega samostana s cerkvijo na Trgu francoske revolucije (Križevniški soteski), pred 1915, razglednica / 13,9 x 9,1; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/G5-016-001

SEZNAM RAZSTAVLJENEGA GRADIVA

Vedute

1

Folpert van Ouden Allen, Stari trg, Gornji trg in Levstikov trg na Perspektivni upodobitvi Ljubljane, o. 1660 (lavirana risba), detajl, reprodukcija o. 1930 / 13 x 7,9 in 12,7 x 8,4; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ III/A1-001 in A1-002

2

Andreas Trost, Veduta Ljubljane, 1679 (bakrorez iz Valvasorjeve Topographie Ducatus Carnioliae modernae), detajl, reprodukcija / 15 x 10; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, Neg 1

3

Andreas Trost, Velika veduta Ljubljane, 1681–1689 (bakrorez iz Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske), detajl, kopija o. 1955 / 47,2 x 25,5; ZAL, *Risbe, slike in grafike (LJU 347)*

4

Friedrich Bernhard Werner, Ljubljana, prestolnica Vojvodine Kranjske, 1732 (lavirana risba s tušem), detajl, kopija o. 1960 / 27,4 x 15; ZAL, *Risbe, slike in grafike (LJU 347)*

5

Janez Dizma Florijančič, Veduta Ljubljane na Karti Ljubljane s predmestji, 1744 (iz Ducatus Carnioliae tabula chronographicae ...), detajl, kopija 1995 / 42,3 x 30,5; ZAL, *Zemljevidi in karte (LJU 337)*, t. e. 1, 44

Karte

6

Giovanni Pieroni, Fortifikacijski načrt Ljubljane, 1639, detajl, barvna kopija na kartonu / 59,7 x 49,7; ZAL, *Zemljevidi in karte (LJU 337)*, 619

7
Martin Stier, Fortifikacijski načrt Ljubljane iz Karlsruheja, 1654, kopija na kartonu / 56,8 x 41,8; ZAL, *Zemljevidi in karte (LJU 337)*, 624

8
Janez Dizma Florijančič, Karta Ljubljane s predmestji, 1744 (iz Ducatus Carnioliae tabula chronographicae ...), detajl, kopija 1995 / 42,3 x 30,5. ZAL, *Zemljevidi in karte (LJU 337)*, t. e. 1, 44

9
Franz Deschmann, Tloris glavnega mesta Ljubljane v Ilirskem kraljestvu, 1827, detajl, dopolnjena matrica / 78,5 x 76,4; ZAL, *Načrti (LJU 334)*, mapa 00/3, 1

10
Ciril Metod Koch, Načrt mesta Ljubljana, 1902 (litografija), detajl, barvna kopija / 41,2 x 43,1; ZAL, *Zemljevidi in karte (LJU 337)*, 1225

Katastrski in regulacijski načrti

11
Katastrski in regulacijski načrt Ljubljane s predmestji, 1841, regulacija ulic, stavb in napeljava plinske razsvetljave, detajl, kolorirana matrica / 78,7 x 63,6; ZAL, *Načrti (LJU 334)*, mapa 00/2, 8

12
Katastrski in regulacijski načrt Ljubljane s predmestji, reambuliran o. 1876, oštevilčene stavbe, vrisane regulacije nekaterih ulic, napeljava plinske razsvetljave, detajl, kolorirana matrica / 67,3 x 105,6; ZAL, *Načrti (LJU 334)*, mapa 00/3, 2

13
Schrey, Plan mesta Ljubljane s projektirano Zoisovo cesto in Šentjakobskim mostom, 1821, detajl, kolorirana matrica / 69,8 x 51,2; ZAL, *Načrti (LJU 334)*, *Restavrirani in konservirani načrti*, mapa 10, 3

14

Schuh, Situacijski načrt dela mesta Ljubljane, 1838, izvedba prehoda med Knežjim dvorcem in Direkcijo policije oz. odprtje Turjaške ulice med Gosposko in Vegovo ulico, kolorirana matrica / 40,2 x 32,3; ZAL, *Načrti (LJU 334)*, mapa 00/2, 7

15

Byloff, Načrt gradnje obrežnega zidu ob Ljubljani med Jurčičevim in Dvornim trgom, 1847, pogleda in prerezi, kolorirana matrica / 99,3 x 63,9; ZAL, *Načrti (LJU 334)*, mapa 01/2, 9

16

Katastrski in regulacijski načrt Ljubljane s predmestji, 1897, odobritev deželne vlade, kopija z originalnimi regulacijskimi popravki na kartonu / 76,3 x 62,2; ZAL, *Načrti (LJU 334)*, mapa 00/5, 3

17

Situacijski načrt obrežnega zidovja ob Ljubljani v okolici Čevljarskega mostu, okoli 1910, neizvedena regulacija, kopija / 99,8 x 68,8; ZAL, *Načrti (LJU 334)*, mapa 01/4, 2

18

Alfred Keller, Regulacijski načrt obrežnega zidovja ob Ljubljani med Jučičevim trgom in filharmonijo, 1913, pogled in delni tloris, detajl, kolorirana matrica / 525 x 57,1; ZAL, *Načrti (LJU 334)*, mapa 01/4, 5

Načrti posameznih objektov

19

Stanovanjska hiša na Bregu 10 (prej 8), 1891, glavna fasada, delni prerez fasade in delna tlorisa, adaptacija, kolorirana matrica / 34,8 x 45; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489)*, Reg I, f. 1136, fol. 526

20

Rudolf Treo, Blasnikova tiskarna na Bregu 12 in 14 (prej 10 in 12), 1920, tlorisa pritličja in I. nadstropja, adaptacija, kopija / 73 x 48,8; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489)*, Reg I, f. 1795, fol. 733

21

Blasnikova tiskarna na Bregu 12 in 14 (prej 10 in 12), **1931**, glavna fasada, adaptacija, kopija / 40,4 x 31,6; ZAL, *Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV*

22

Stanovanjska hiša v Čevljarski ulici 1, **1920**, tlorisa pritličja in 1. nadstropja, fasadi, adaptacija, kolorirana kopija / 83,4 x 33,5; ZAL, *Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IVa*

23

Stanovanjska hiša v Čevljarski ulici 3, **1902**, glavna fasada, prerez, adaptacija (podrta 1914–1918), kolorirana kopija / 53,6 x 33,7; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1511, fol. 183*

24

Stanovanjska hiša v Čevljarski ulici 3, **1902**, tlorisi etaž, prerez, situacija, adaptacija, kolorirana kopija / 54,2 x 43,7; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1511, fol. 182*

25

Stanovanjska hiša v Gosposki ulici 4, **1895**, tlorisa 1. in 2. nadstropja, detajl, adaptacija, kolorirana kopija / 61,4 x 49,5; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1141, fol. 613*

26

Stanovanjska hiša v Gosposki ulici 6, **1896**, fasada, situacija, prerez, gradnja 2. nadstropja, kolorirana kopija / 57,6 x 37,1; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1144, fol. 577*

27

Josip Platner, Glasbena matica v Gosposki ulici 8, **1933**, tlorisa 2. in 3. nadstropja, situacija, prerez, fasada, nadzidava, kolorirana kopija / 63,4 x 33,8; ZAL, *Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV*

28

B. Božkovec in O. Dvořak, Stanovanjska hiša v Gosposki ulici 9, **1896**, tlorisi etaž, glavna fasada, prerez, situacija, adaptacija, kolorirana kopija / 76,7 x 56,9; ZAL, *Načrti (LJU 334), restavrirani in konservirani načrti, mapa 1, 59 (fol. 35)*

29

Robert Smielowski, Stanovanjska hiša v Gosposki ulici 10 (Vegovi ulici 5a), **1939**, situacija, fasada, adaptacija, kolorirana kopija / 34,3 x 41,9; ZAL, *Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV*

30

Vladimir Hrasky, Banka Slavija v Gosposki ulici 12, 1887, tlorisa pritličja in I. nadstropja, adaptacija, kolorirani matrici / 58,8 x 32 in 57,9 x 31,4; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 994, fol. 485 in 483*

31

Wilhelm Treo, Auerspergova palača/Mestni muzej v Gosposki ulici 15 in 17, 1895, tloris pritličja, adaptacija, kolorirana matrica / 53,4 x 44,3; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, fol. 60*

32

Stanovanjska hiša v Križevniški ulici 7, 1854, del fasade, delni prerez, tlorisi etaž, adaptacija, kolorirana matrica / 45 x 58,4; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 533, fol. 126*

33

Jože Plečnik, Narodna in univerzitetna knjižnica v Turjaški ulici 1, 1936, tloris/situacija z okolico, legenda, variante zazidave, matrica / 14,2 x 14,8; ZAL, *Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV, Sp. f. 13*

34

Seminar Jožeta Plečnika, Narodna in univerzitetna knjižnica v Turjaški ulici 1, 1936, podolžna prereza, gradnja, kolorirana kopija / 62,7 x 65; ZAL, *Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV, Sp. f. 13*

35

Seminar Jožeta Plečnika, Narodna in univerzitetna knjižnica v Turjaški ulici 1, 1936, fasade, gradnja, kopija / 59 x 89,6; ZAL, *Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV, Sp. f. 13*

36

Glasbena matica v Vegovi ulici 7, 1908, tlorisi etaž, situacija, prerez, prerez z dvoriščno fasado, adaptacija šolskega poslopja in gradnja prizidka, kolorirana kopija / 81,4 x 56,6; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1532, fol. 234*

37

Katra Grasselli, Park pred Glasbeno matico v Vegovi ulici 7, 1931, tloris, pogledi, prerez, osnutek za ureditev, matrica / 93,4 x 40; ZAL, *Načrti (LJU 334), mapa 00/23, 2*

38

Stanovanjska hiša na Židovski stezi 2 (Gosposki ulici 7), 1896, fasadi, prerez, situacija, tlorisi etaž, gradnja/adaptacija, kolorirana matrica / 64,4 x 54; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1145, fol. 682*

39

Stanovanjska hiša na Židovski stezi 4, 1896, fasada, prerez, tlorisi etaž, situacija, gradnja/adaptacija, kolorirana matrica / 60,9 x 57,2; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1145, fol. 296*

40

Brunner, Stanovanjska hiša v Židovski ulici 1, 1865, tlorisi etaž, delni prerez, adaptacija, kolorirana matrica / 54,9 x 36,5; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 753, fol. 240*

41

Brunner, Stanovanjska hiša v Židovski ulici 3, 1868, prerez in fasada na Hribarjevo nabrežje, adaptacija, matrici / 37,1 x 51,4 in 37 x 51,7; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 754*

42

Stanovanjska hiša na Dvornem trgu 2, 1896, fasade, prereza, situacija, pogled na ograjo, gradnja zgornjega nadstropja, kolorirana matrica / 68,2 x 50,3; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1144, fol. 342*

43

Stanovanjska hiša na Dvornem trgu 2, 1896, tlorisi etaž in ostrešja, gradnja zgornjega nadstropja, kolorirana matrica / 72,5 x 50,2; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1144, fol. 343*

44

Stanovanjska hiša na Jurčičevem trgu 1, 1892, fasada, tloris pritličja, delni prerez, adaptacija, kolorirana kopija / 42,1 x 43,5; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1137, fol. 189*

45

Seminar Jožeta Plečnika, Jurčičev trg, 1929, tloris, detajl tlaka, osnutek za ureditev tlaka, kopija / 26,2 x 23,6; ZAL, *Načrti (LJU 334), mapa 00/23, 1*

46

Gradbena inšpekcija, Deželni/Vicedomski dvorec na Kongresnem trgu 12, 1818, tloris pritličja, adaptacija in dozidava, kolorirana matrica / 64 x 45; ZAL, *Načrti (LJU 334), mapa 10/9, 1*

47

Univerza v Ljubljani na Kongresnem trgu 12, po 1930, tloris pritličja, adaptacija, kopija / 75 x 53,1; ZAL, *Načrti (LJU 334)*, mapa 10/9, 50

48

Katoliški dom na Novem trgu 1, 1896, fasada, gradnja zgornjega nadstropja, kopija / 38,6 x 35,7; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489)*, Reg I, f. 1147, fol. 62

49

Katoliški dom na Novem trgu 1, 1896, tloris pritličja, gradnja zgornjega nadstropja, kopija / 36 x 39; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489)*, Reg I, f. 1147, fol. 64

50

Stanovanjska hiša na Novem trgu 5, 1939, fasada, situacija, tloris pritličja, delni prerez, adaptacija v pritličju, kolorirana kopija / 62,7 x 41,1; ZAL, *Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493)*, Reg IV

51

Stanovanjska hiša na Novem trgu 7, 1903, tlorisi etaž, prerez, situacija, naprava stranišč (pozneje podrta), kolorirana kopija / 57,6 x 50,8; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489)*, Reg I, f. 1266, fol. 255

52

Stanovanjska hiša na Novem trgu 8, 1895, delni tlorisi etaž, prerez, adaptacija (pozneje podrta), kolorirana matrica / 49,4 x 53,1; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489)*, Reg I, f. 1142, fol. 59

53

Komenda nemškega viteškega reda/Križanke na Trgu francoske revolucije 1, 1896, tloris I. nadstropja, situacija, prerez s fasado, adaptacija stanovanjske hiše, kolorirana kopija / 85 x 35,4; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489)*, Reg I, f. 1147, fol. 119

54

Komenda nemškega viteškega reda/Križanke na Trgu francoske revolucije 1 (Gosposka ulica), 1905, delna tlorisa ostrejša in pritličja, prerez verande, fasadi na vrtni strani, situacija, del vhodne fasade in tloris dela pritličja, adaptacija, kolorirana kopija / 84,3 x 35,4; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489)*, Reg I, f. 1153, fol. 115

55

Seminar Jožeta Plečnika, Križevniški priorat/Križanke na Trgu francoske revolucije 2, 1935/1936, tlorisi etaž, prerez, fasade, situacija, adaptacija dvoriščnega poslopja, kolorirana kopija / 104,8 x 47,1; ZAL, *Mesto Ljubljana, gradbena registratura (LJU 493), Reg IV*

56

Seminar Jožeta Plečnika, Križanke na Trgu francoske revolucije 2, 1953, pogled, tloris galerije in sanitarij vzhodnega trakta velikega dvorišča ter paviljona, izvršni/idejni načrt obnovitvenih del, kopija / 53,8 x 49,4; ZAL, *Mestni ljudski odbor Ljubljana, komunala in gradnje (LJU 474)*

57

Seminar Jožeta Plečnika, Križanke na Trgu francoske revolucije 2, 1953, južna fasada velikega dvorišča, fasada s proscenijem in tloris, idejni načrt, kopija / 29,9 x 64,5; ZAL, *Mestni ljudski odbor Ljubljana, komunala in gradnje (LJU 474)*

58

Seminar Jožeta Plečnika, Križanke na Trgu francoske revolucije 2, 1952, zid na Trgu francoske revolucije, razvita pergola in vhodna partija velikega dvorišča, tloris velikega dvorišča, situacija, idejni načrt, kopija / 94 x 66,9; ZAL, *Mestni ljudski odbor Ljubljana, komunala in gradnje (LJU 474)*

59

Stanovanjska hiša na Trgu francoske revolucije 6, 1908, delni glavni fasadi, prereza, delni tloris pritličja, situacija, adaptacija fasade oken in tal pritličja, kolorirana kopija / 50 x 47,6; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1532, fol. 183*

60

Stanovanjska hiša na Trgu francoske revolucije 7 (Gosposka ulica 16), 1896, delni tlorisi etaž, prečni prerez, del fasade na Trg francoske revolucije, situacija, varianta adaptacije, kolorirana matrica / 67 x 46,8; ZAL, *Mesto Ljubljana, splošna mestna registratura (LJU 489), Reg I, f. 1143, fol. 263*

Fotografije

61

Leopold Wisner, Prospekt Brega v Ljubljani (del), 1760–1765 (lavirana risba s tušem iz Mestnega muzeja Ljubljana), reprodukcija o. 1965 / 24,1 x 14,7; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/D7, 1038

1 - gostilna Pri zlati ladjici, 2 - cerkev sv. Lovrencija, 3 - Bistriški dvor, 4 - Erbergova hiša, 5 - Zoisova hiša, 6 in 7 - Gasparinijevi hiši, 8 - Schemerlova hiša, 9 - Kochova hiša, 10 - Andriolijeva hiša

62

Hiše na Bregu 10, 12, 14, 16, 18, 20 in 22, 1895, reprodukcija o. 1925 / 16,3 x 11,4; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A1-200

63

Zoisova hiša na Bregu 22 in Šentjakobski most, 1895, reprodukcija o. 1925 / 15,9 x 17,5; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A1-201

64

Hiše na Bregu 14, 16, 18, 20, o. 1937, fotografija / 12,8 x 7,8; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A5, 1190

65

Wilhelm Helfer, Hiše na Bregu pred Hrdeckega mostom in na delu Hribarjevega nabrežja, 1895, fotografija / 36,8 x 26,7; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A1-073

66

Stari Deželni dvorec v nekdanji Vicedomski palači v Gosposki ulici 2 (sedaj univerza), 1895, reprodukcija po 1945 / 29,9 x 24,3; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A1-233

67

Barbova hiša v Gosposki ulici 3, o. 1930, fotografija / 15,7 x 22,8; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ III/A3

68

Hiše v Gosposki ulici 4, 6 in 8 (Glasbena matica), po 1895, reprodukcija o. 1925 / 12,4 x 8,1; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A1-236

69

Nekdanji Knežji dvorec v Gosposki ulici 14 in ruševine nekdanje stavbe za Lontovžem v Gosposki ulici 13, 1895. fotografija / 16,3 x 12; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A1-095

70

Dvoriščni arkadni trakt Knežjega dvorca v Turjaški ulici 1 (Gosposki ulici 14), o. 1910, fotografija / 17 x 12,1; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A2-065

71

Krilo Narodne in univerzitetne knjižnice v Gosposki ulici 14, 1941, fotografija / 12,8 x 7,8; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A5, 1295a

72

Tone Mlakar, Neptunov vodnjak na dvorišču Slovenske akademije znanosti in umetnosti ob Gosposki ulici, o. 1960, fotografija / 12,8 x 16,8; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/D7, 133

73

Turjaška palača/Mestni muzej Ljubljana v Gosposki ulici 15 in 17, 1910, fotografija / 17 x 11,9; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A2-025

74

Hiše v Križevniški ulici (2) proti Bregu, 1910, fotografija / 12 x 16,9; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A2-028

75

Rechbachova hiša s srednjeveškim stolpom na vogalu Peternelove in Vegove ulice, 1929, fotografija / 16,4 x 12; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/E16, 14

76

Ante Kornič (verjetno), Stavbe v Salendrovi ulici proti Bregu, po 1933, fotografija / 5,5 x 5,8; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A3 (A1,471)

77

Deželni dvorec/Univerza in stavbe v Vegovi ulici 1, 3, 5 (Glasbena matica) in 7 (banka Slavija), 1910, detajl, fotografija / 22,5 x 16,5; ZAL, Fototeka (LJU 342), POZ II/A-01-029

78

Obnovljena fasada Glasbene matice v Vegovi ulici 5, 1932. fotografija / 17,1 x 10,6; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A5, 647

79

Gostilna Pri Šikcu (nekdanj pred Knežjim dvorcem) v Vegovi ulici 9, 1895. reprodukcija o. 1925 / 12,2 x 8,3; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A1-369

80

Stavbe v Vegovi ulici, stavbišče bodoče Narodne in univerzitetne knjižnice, zadnja stran stavb ob Trgu francoske revolucije in del križevniškega samostana, 1922. razglednica / 14 x 8,9; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/G2-025-005

81

Krilo Narodne in univerzitetne knjižnice v Vegovi ulici 9, 1941, fotografija / 12,8 x 7,8; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A5, 1295b

82

Hiše ob Zoisovi cesti, tempietto in piramida, o. 1932. fotografija / 22 x 16,3; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A3

83

Hiše na Židovski stezi na križišču z Židovsko ulico, o. 1955, fotografija / 23,9 x 35,9; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/F, 294

84

Stavbi na Dvornem trgu 2 in 3 (levo), v ozadju Deželni dvorec/univerza, pred 1906, razglednica / 13,6 x 9; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/G1-003-003

85

Čevljarski most in Jurčičev trg, o. 1925, reprodukcija o. 1970 / 14,4, x 9,7; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A3

86

Deželni dvorec/univerza na Kongresnem trgu 12, v ozadju Pogratzova hiša in kavarna na Dvornem trgu 2, 1910, fotografija / 22,4 x 16,2; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A01-027

87

Kongresni trg, park Zvezda in univerza z okolico, 1933. detajl, fotografija / 22,8 x 17; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A3, 204

88

Palače na Novem trgu proti Bregu, 1906, razglednica / 13,7 x 8,8; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/G1-010-001

89

Reharjeva palača, barokizirana s štukom v osrednji osi, na Novem trgu 2, o. 1935, fotografija / 16,3 x 20,3; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A3

90

Lontovž/palača Slovenske akademije znanosti in umetnosti na Novem trgu 3, 1910, fotografija / 12,1 x 17; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A2-014

91

Palači na Novem trgu 4 (Kobencljeva) in 5 (Auersperg-Lichtenbergova), v ozadju banka Slavija, o. 1935, fotografija / 7,8 x 11; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A3 (A2, 25)

92

Auerspergova-Lichtenbergova palača na Novem trgu 5, 1939, fotografija / 16,9 x 23,2; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/E, 64

93

Nekdanja Obrezova hiša na Novem trgu 8 (podrta o. 1913), o. 1910, fotografija / 17 x 12,1; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A2-074

94

Pogled na Novi trg ter Narodno in univerzitetno knjižnico z grajskega hriba, o. 1940, fotografija / 17,3 x 23; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/D7, 173

95

Del križevniškega samostana s cerkvijo na Trgu francoske revolucije (Križevniški soteski), pred 1915, razglednica / 13,9 x 9,1; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/G5-016-001

96

Križevniški samostan v Križevniški soteski, o. 1915, fotografija / 6,4 x 6,3; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A5, 1360

97

Križevniški samostan in cerkev z Emonske ceste, o. 1920, fotografija / 7,4 x 9,3; ZAL, *Fototeka (LJU 342)*, POZ II/A5, 1361

98

Hugon Hibšer, Slovesnost ob odkritju Napoleonovega spomenika na Trgu francoske revolucije 13. oktobra 1929, fotografija / 22,8 x 16,7; ZAL, *Fototeka (LJU 342), POZ II/A5, 513*

99

Tone Mlakar, Križevniški samostan/Križanke s cerkvijo, Gregorčičevim in Napoleonovim spomenikom, o. 1960, fotografija / 17,4 x 12,4; ZAL, *Fototeka (LJU 342), POZ II/D8, 685*

100

Marjan Pfeifer, Arkadni trakt velikega dvorišča križevniškega samostana/Križank na Trgu francoske revolucije, o. 1965, fotografija / 23,5 x 16,9; ZAL, *Fototeka (LJU 342), POZ II/D8, 694*

Spisovno gradivo

101

Popisna pola popisa prebivalstva iz leta 1830, ZAL, *Mesto Ljubljana, statistični popisi (LJU 504), Mesto 187*

102

Popisna pola popisa prebivalstva iz leta 1857, ZAL, *Mesto Ljubljana, statistični popisi (LJU 504), Mesto 192*

103

Popisna pola popisa prebivalstva iz leta 1869, ZAL, *Mesto Ljubljana, statistični popisi (LJU 504), Mesto 193*

104

Popisna pola popisa prebivalstva iz leta 1880, ZAL, *Mesto Ljubljana, statistični popisi (LJU 504), Gosposka ulica 4*

105

Popisna pola popisa prebivalstva iz leta 1890, ZAL, *Mesto Ljubljana, statistični popisi (LJU 504), Židovska steza 3*

106

Popisna pola popisa prebivalstva iz leta 1900, ZAL, *Mesto Ljubljana, statistični popisi (LJU 504), Breg 8*

ISBN 961-6247-16-2

9 789616 247184